

gelbundna trafiken, som bedrivits av Scandinavian Airlines System, har medfört betydande underskott och nedlades 1952. Den enda fasta trafik, som nu bedrivs på flygplatsen, är tidningsflyg.

Fortsättningsvis anför luftfartsstyrelsen i huvudsak följande.

Enligt styrelsens uppfattning måste det betraktas som synnerligen otillfredsställande, att det tätbefolkade och starkt industrialiserade Sundsvall—Härnösandsområdet saknar reguljära flygförbindelser. Om det nu aktuella spørsmålet om inrikestrafikens utveckling på längre sikt skall kunna rationellt lösas, måste frågan om flygplats inom detta område snarast avgöras. I sin plan för utvecklingen av den skandinaviska inrikestrafiken har SAS räknat med att kunna tillgodose önskemålen om flygtrafik på Sundsvall/Härnösand, när tillfredsställande landförbindelse blivit ordnad med flygfältet på Skeppsholmen. Sedermera har SAS till luftfartsstyrelsen anfört, att för trafikens återupptagande kräves förutom landförbindelse även instrumentlandningsutrustning, förlängning av rullbanan och en stationsbyggnad. Uppförandet av en hangar vore önskvärt men icke något krav. Luftfartsstyrelsen erinrar om att SAS i dagarna tecknat leveranskontrakt för inköp av elva flygplan av typen Convair 440, vilka skall insättas i den skandinaviska trafiken. Den nuvarande 1 200-metersbanan på flygplatsen är otillräcklig för flygplan av denna typ.

En bro över den västra grenen av Indalsälven vid det nuvarande färjläget har av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 3 300 000 kr. inklusive tillfarer. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen är beredd att av sina anslag betala 1 000 000 kr. som ersättning för att färjetrafiken kan nedläggas. Bron skall ingå i riksväg 13, då denna i enlighet med uppgjorda planer i framtiden ledes över Skeppsholmen. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har emellertid förklarat, att det inte synes möjligt att justera vägplanen så att det efter vägomläggningen blir möjligt att utnyttja en förlängd rullbana. Styrelsen har emellertid samtidigt påpekat, att den snart fullbordade ombyggnaden av riksväg 13 i nuvarande linjesträckning ingår i fastställda flerårsplaner för 1955—59. Denna led bedömes få en sådan standard, att den måste anses tillfyllest för en tid av minst 15—20 år. Med hänsyn härtill motsätter sig inte sagda styrelse, att rullbanan nu förlänges och utnyttjas, intill dess vägfrågan blir aktuell. Den har icke heller något att erinra mot att broförbindelsen redan nu kommer till utförande. Bron bör enligt samma styrelse byggas genom vägväsendets försorg med ett bidrag av 2 300 000 kr. till anläggningskostnaderna från luftfartsfonden. Föreligger ett beslut våren 1956, skulle arbetena kunna bedrivas i sådan takt, att bron kan tas i bruk hösten 1959.

På Sundsvall/Härnösands flygplats har redan nedlagts i investeringar ett belopp, vilket räknat efter dagens penningvärde uppgår till omkring 12 milj. kr. En upprustning av flygplatsen så att rullbanan får maximal längd, 1 700 meter, och flygplatsen i övrigt motsvarar rimliga krav för inrikestrafikens betjänande under överskådlig tid framåt, beräknas kosta omkring 8 milj. kr., varav ca 3,3 milj. kr. faller på broförbindelsen. Om flygplatsen skulle ersättas med en ny torde man med utgångspunkt från verkställda rekognosceringar få räkna med en total kostnad av storleksordningen 16—17 milj. kr. En ombyggnad kan vara färdig omkring år 1959/60, medan en nybyggd flygplats icke beräknas kunna tas i trafik förrän tidigast år 1963.

Efter att ha diskuterat de båda alternativens för- och nackdelar, säger sig luftfartsstyrelsen förorda ombyggnadsalternativet. Om detta principförslag

vinner statsmakternas bifall, bör broförbindelsen jämte tillfartsvägar snart utföras. Med hänsyn till luftfartens intresse av broförbindelsen motsätter sig styrelsen ej, att av kostnaderna för denna 2 300 000 kr. anvisas under luftfartsfonden. Av detta belopp erfordras under nästa budgetår 500 000 kr. för att påbörja arbetena.

5. Visby flygplats

Sedan statsmakterna i princip beslutat, att flygplatsen skall utbyggas för gemensamt utnyttjande för civila och militära ändamål, har Kungl. Maj:t den 20 maj 1955 godkänt framlagt byggnadsprogram. För ändamålet har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 3 000 000 kr. Arbetena, som utlämnas på entreprenad, avses bli påbörjade under hösten 1955. Tillgängliga medel beräknas komma att i huvudsak åtgå under innevarande budgetår. Återstoden av luftfartsverkets kostnadsandel, ca 750 000 kr., erfordras under budgetåret 1956/57.

6. Olika flygplatser

För diverse och oförutsedda arbeten vid olika flygplatser beräknas ett belopp av 300 000 kr.

I enlighet med det anförda föreligger för budgetåret 1956/57 ett investeringsprogram för flygfältsbyggen om (1 000 000 + 500 000 + 500 000 + 500 000 + 750 000 + 300 000) 3 550 000 kr. Med hänsyn till dels den beräknade behållningen å anslaget vid utgången av budgetåret 1955/56 och dels förutsebara eftersläpningar i arbetsprogrammet utgör anslagsbehovet 1 600 000 kr.

6:3 Byggnader

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	531 000	1 700 000	1 020 000
1955/56	1 211 000	—	785 000*
1956/57 styrelsen	426 000	1 700 000	1 925 000*
dep.ch.	426 000	1 400 000	1 600 000*

1. Torslanda flygplats

Det nuvarande garaget för flygplatsens arbets- och brandfordon inrymmer även verkstadslokaler. Byggnaden, som är åtskilliga år gammal, har efter hand blivit alltmera otillräcklig. Särskilt de fordon, maskiner och redskap, som anskaffats under senare år, ställer sådana ökade krav på underhåll och förvaring, att en utvidgning och modernisering av lokalerna icke längre kan uppskjutas. Även för förläggning av den i katastrofberedskapen ingående personalstyrkan måste nya utrymmen anskaffas. Styrelsen har därvid funnit, att en tillbyggnad till nuvarande garage utgör den mest ändamålsenliga och minst kostsamma lösningen. Kostnaderna härför beräknas till 300 000 kr.

* Preliminärt belopp.

2. Bulltofta flygplats

Såsom under rubriken Flygfältsbyggen anförts anser styrelsen nödvändigt, att ett nytt stationsområde inrättas vid flygplatsen. På detta område bör såsom en första byggnadsetapp uppföras en ny stationsbyggnad. En utredning visar, att kostnaden för en ombyggnad och modernisering av den nuvarande stationsbyggnaden endast obetydligt understiger kostnaden för en helt ny byggnad. Vid en ombyggnad erhåller man emellertid en sämre planlösning och mindre rationella arrangemang i övrigt än om en ny byggnad uppföres. Den nya stationsbyggnaden skall inrymma lokaler för flygplatsförvaltningen, flygsäkerhets- och flygväderlekstjänsten, tull- och passkontrollpersonal, tullgodslokaler, passagerarutrymmen, kontors- och expeditiionslokaler för flygföretagen, restaurang m. m. Kostnaderna beräknas till 3 500 000 kr. Nuvarande stationsbyggnad kan sannolikt med fördel utnyttjas för kommersiella ändamål och icke obetydliga hyresinkomster därigenom tillföras luftfartsverket. Malmö stads drätselkammare har i skrivelse den 22 augusti 1955 förklarat sig beredd att föreslå stadsfullmäktige, att staden bidrar till kostnaderna för nybygget i vad avser de lokaler, som det ankommer på staden att tillhandahålla. Storleksordningen av detta bidrag uppskattas till 900 000 kr. Vid bifall till förestående projekt beräknar styrelsen medelsbehovet till 750 000 kr. för budgetåret 1956/57.

Med skrivelse den 14 december 1955 har styrelsen överlämnat ett förslag till avtal, som efter förhandlingar upprättats mellan styrelsen och Malmö stad. Avtalsförslaget har den 25 november 1955 godkänts av stadsfullmäktige i Malmö. I sagda skrivelse anmäler styrelsen, att kostnaderna för stationsbyggnaden kan beräknas komma att öka utöver vad som tidigare angivits. SAS och televerket har nämligen efter petitas avlämnande framfört önskemål om ytterligare lokalutrymmen. Vidare har en utökning av restaurangens ekonomilokaler visat sig nödvändig. Dessa ändringar, som styrelsen efter noggrann prövning funnit väl befogade, har icke kunnat genomföras utan en ganska genomgripande omarbetning av ritningarna. Vid en förnyad kostnadsberäkning av det sålunda omarbetade projektet har kostnaderna visat sig öka med icke fullt 500 000 kr. Totalkostnaden blir sålunda ca 4 milj. kr. Av kostnadsstegringen har staden påförts 100 000 kr. och styrelsen 400 000 kr. Stadens bidrag blir sålunda sammanlagt 1 000 000 kr. och styrelsens anslagsbehov 3 000 000 kr. Utöver sistnämnda belopp erfordras enligt avtalsförslaget 98 000 kr., som utgör kronans gottgörelse för de av staden en gång bekostade lokalerna i den nuvarande stationsbyggnaden. Beloppet beräknas komma att väl förräntas genom hyresinkomster från lokalerna i fråga.

Avtalsförslaget innehåller bl. a. följande.

Kronan förbinder sig att i huvudsaklig överensstämmelse med skissritningar, som fogats till avtalet, låta uppföra en ny stationsbyggnad och en byggnad för flyggods m. m. Malmö stad bidrager med den del av byggnadskostnaderna för de nya byggnaderna, som belöper på lokaler för tull- och passmyndigheter på flygplatsen. Ersättningen, som i avtalet beräknats till 1 milj. kr., skall av staden betalas i tre etapper, allteftersom byggnadsarbe-

tena fortskrider. Bidraget skall slutligt justeras efter de verkliga kostnaderna för ifrågavarande lokaler. Kronan skall lämna staden gottgörelse med 98 000 kr. för stadens motsvarande lokaler i den nuvarande stationsbyggnaden. De nya byggnaderna blir i sin helhet kronans egendom, men staden förvärfvar genom sitt bidrag rätt att disponera de lokaler, som staden bekostar. Om staden framdeles nödgas skaffa andra lokaler för tull- och passmyndigheterna m. m., skall kronan lämna gottgörelse med belopp, som motsvarar de av staden disponerade lokalernas dåvärde. Byggnadsarbetena skall igångsättas snarast möjligt under budgetåret 1956/57 och så bedrivs, att anläggningarna kan tagas i bruk senast två år efter arbetenas påbörjande. Dock skall försening på grund av omständighet, varöver kronan icke kan råda, icke anses som kontraktsbrott. Avtalet träder i kraft i och med att det godkänns av Kungl. Maj:t och av stadsfullmäktige genom lagakraftvunnet beslut.

Rörande innehållet i avtalsförslaget i övrigt torde få hänvisas till handlingarna.

3. Visby flygplats

I sina petita för budgetåret 1955/56 anförde luftfartsstyrelsen, att det i samband med utbyggandet av Visby flygplats var nödvändigt att anlägga ett nytt stationsområde. Styrelsen var då icke beredd att ta ställning till, huruvida ny stationsbyggnad borde uppföras eller den gamla byggnaden flyttas till det nya området. För budgetåret 1955/56 redovisades emellertid ett medelsbehov av 200 000 kr. I skrivelse den 6 april 1955 anmälde styrelsen i samband med framläggande av definitivt arbetsprogram för flygplatsen, att alternativet att uppföra en ny stationsbyggnad trots något högre kostnader av olika skäl var att föredraga. Genom beslut den 20 maj 1955 har Kungl. Maj:t i princip godkänt det framlagda byggnadsprogrammet. Stationsbyggnaden, som år 1954 kostnadsberäknats till 550 000 kr., beräknas nu dra en total kostnad av 650 000 kr. Fördyringen har sin grund bl. a. i de allmänt ökade byggnadskostnaderna samt vissa modifikationer i den ursprungliga planen. För budgetåret 1956/57 erfordras ett belopp av 450 000 kr.

Det på flygplatsen befintliga garaget för verkets olika fordon är ca 15 år gammalt och av baracktyp. Utrymmena är mycket bristfälliga och otillräckliga för den växande, dyrbara fordonsparken. Dessutom saknar byggnaden förlägningsutrymmen för katastrofberedskapen. Styrelsen anser därför, att en ny garagebyggnad, inrymmande jämväl vissa verkstads- och förlägningsutrymmen, snarast bör utföras å det nya stationsområdet. Totalkostnaderna beräknas till 400 000 kr., vilket belopp i sin helhet erfordras under budgetåret 1956/57.

4. Olika flygplatser

För diverse smärre byggnadsarbeten vid olika flygplatser samt för oförutsedda arbeten beräknas ett belopp av 300 000 kr.

Under anslaget till Byggnader har sålunda för budgetåret 1956/57 upptagits investeringar om sammanlagt (300 000 + 750 000 + 450 000 + 400 000 + 300 000) 2 200 000 kr. Med hänsyn till beräknad behållning å anslaget vid utgången av budgetåret 1955/56 samt förutsebara eftersläpningar i arbetsprogrammet begränsas anslagsbehovet till 1 700 000 kr.

6: 4 Teleutrustning m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	73 000	100 000	160 000
1955/56	13 000	100 000	110 000*
1956/57 styrelsen	3 000	100 000	100 000*
dep.ch.	3 000	100 000	100 000*

För innevarande budgetår har medel anvisats för att täcka halva kostnaden för ett inom styrelsen uppgjort anskaffningsprogram för budgetåren 1955/56 och 1956/57. Detta omfattar nyanskaffning och modernisering av den teletekniska utrustningen vid flygplatserna. Av den totala kostnaden, 120 000 kr., erfordras sålunda under budgetåret 1956/57 60 000 kr. För ytterligare, nödvändig komplettering under budgetåret 1956/57, omfattande bl. a. nyanskaffning av radiotelefoniutrustning för ultrakortvåg till ytterligare fem fältfordon samt ersättningsanskaffning av försliten materiel för de interna kommunikationssystemen å flygplatserna, erfordras 40 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet utgör sålunda 100 000 kr.

6: 5 Belysningsanläggningar

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	547 000	900 000	862 000 }
1955/56	585 000	900 000	1 100 000*
1956/57 styrelsen	385 000	800 000	1 175 000*
dep.ch.	385 000	550 000	800 000*

H a l m s j ö n s f l y g p l a t s

I avbidan på framläggandet av en samlad plan för utbyggnad av flygplatsen har det ansetts lämpligt att utbryta vissa arbeten ur tidigare redovisade arbetsprogram. Med hänsyn härtill avser styrelsen att under innevarande budgetår endast sätta igång med utbyggnad av lågintensitetsljus m. m. till en kostnad av 100 000 kr. Tidigare planerad anskaffning av ett reservkraftaggregat bör uppskjutas till budgetåret 1956/57. Av totalkostnaden, 400 000 kr., erfordras då 200 000 kr. Vissa smärre kompletteringsarbeten till en kostnad av 50 000 kr. bör ävenledes utföras under budgetåret 1956/57.

B r o m m a f l y g p l a t s

En ombyggnad, som innebär, att inflygningsljusen jämlikt nya internationella normer placeras i en centerlinje i banans förlängning i stället för längs inflygningslinjens vänstersida, bör utföras under budgetåret 1956/57 vid Bromma flygplats. Totalkostnaden beräknas till 125 000 kr.

* Preliminärt belopp.

Torslanda flygplats

Den i föregående års petita upptagna ombyggnaden av inflygningslinjer vid flygplatsen beräknas fortgå i tidigare planerad takt. Återstoden av totalkostnaden, 135 000 kr., erfordras under budgetåret 1956/57.

Visby flygplats

Med hänsyn till nödvändigheten av att ur säkerhetssynpunkt trygga den elektriska försörjningen för navigeringsanläggningar m. m. å trafikflygplatserna bör även Visby flygplats förses med reservkraftanläggning. En dylik kan anskaffas för 80 000 kr., vilket belopp erfordras under budgetåret 1956/57.

Av de totala kostnaderna för mottagningsstation och fälthelysning å den utbyggda flygplatsen, i föregående års petita beräknade till 900 000 kr., torde 700 000 kr. komma att förbrukas under innevarande budgetår. Återstoden, 200 000 kr., erfordras under budgetåret 1956/57.

Olika flygplatser

För diverse kompletteringsarbeten på olika flygplatser beräknas sammanlagt åtgå 300 000 kr. I detta belopp ingår kostnader för en tillfällig reservkraftanläggning vid Bromma flygplats till ett belopp av 50 000 kr.

Under rubriken Belysningsanläggningar har för budgetåret 1956/57 redovisats investeringar av (250 000 + 125 000 + 135 000 + 280 000 + 300 000) 1 090 000 kr. Anslagsbehovet utgör 800 000 kr.

6:6 Fordon, maskiner och redskap

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	46 000	300 000	289 000
1955/56	57 000	450 000	500 000*
1956/57 styrelsen	7 000	1 050 000	1 050 000*
dep.ch.	7 000	1 050 000	1 050 000*

Den vid de svenska trafikflygplatserna organiserade katastrofberedskapen har till huvuduppgift att vid inträffande flyghaverier rädda liv och dyrbar materiel. Den största faran därvid är den mycket stora brandrisk, som förekomsten av betydande mängder lättantändliga drivmedel och oljor representerar. Katastrofberedskapen måste ha möjlighet att ingripa med stor snabbhet och ansenlig släckningskapacitet, om utsikt skall finnas till effektiv aktion. Katastrofberedskapens fordon måste därjämte äga mycket god förmåga att taga sig fram i terräng.

Med hänsyn till den växande trafiken vid flygplatserna samt på grund av övergången till allt tyngre flygplan med större antal passagerare och bränslemängder har den nuvarande katastrofberedskapen efter hand blivit

* Preliminärt belopp.

allt mera otillräcklig för sitt ändamål. Den materiel, som står till förfogande, är föråldrad och delvis försliten. Fordonen saknar i dagens läge erforderlig släckningskapacitet, snabbhet och tillräcklig förmåga att taga sig fram i terräng. Inom luftfartsstyrelsen har verkställts en utredning rörande behovet och omfattningen av en organisation för katastrofberedskapen vid trafikflygplatserna, uppbyggd enligt aktuella krav och i anslutning till internationellt tillämpade normer på området. I enlighet med utredningens förslag föreslår styrelsen anskaffande av tre nya fordonstyper för katastrofberedskapen, nämligen tung brandbil med skumaggregat, medeltung med skum- och pulveraggregat samt lätt brandbil med enbart pulveraggregat. Därjämte skall fordonen vara försedda med diverse specialutrustning. De två förstnämnda typerna skall vara terränggående. Kostnaderna för de olika typerna beräknas till resp. 120 000, 80 000 och 40 000 kr. Upprustningsprogrammet innefattar nyanskaffning av fem tunga, tre medeltunga och elva lätta brandbilar, ombyggnad av ett mindre antal äldre brandfordon samt inköp av diverse kompletterande specialutrustning. Totalkostnaden beräknas till 1 500 000 kr. I detta belopp har icke inräknats de fordon, som kan behövas för Halmsjöns flygplats. Erforderliga anskaffningar torde av praktiska och ekonomiska skäl böra uppdelas på tre budgetår. Sålunda bör redan under innevarande budgetår av tillgängliga medel 265 000 kr. användas för inköp av en brandbil av vardera typen, medan resterande belopp bör uppdelas med 675 000 kr. på budgetåret 1956/57 och 560 000 kr. på budgetåret 1957/58. För att erhålla fördelaktigast möjliga inköpspriser är det önskvärt, att beställning av varje särskild fordonstyp kan utläggas på en gång, oavsett under vilket budgetår leveransen skall fullgöras. Styrelsen hemställer därför om att beställningsbemyndigande utverkas för hela programmet.

Den planmässiga ersättningsanskaffningen av övriga fordon samt av maskiner och redskap kan under nästa budgetår begränsas till 175 000 kr. För nyanskaffning av dylik materiel erfordras 200 000 kr. Nyanskaffningsprogrammet omfattar en snöslunga, viss maskinutrustning för Visby flygplats samt diverse maskinell utrustning för olika flygplatser.

Anslagsbehovet för nästa budgetår uppgår sålunda till (675 000 + 175 000 + 200 000) 1 050 000 kr.

6: 7 Försvarsberedskap vid luftfartsverket

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	—	225 000	37 000
1955/56	188 000	145 000	230 000*
1956/57 styrelsen	103 000	125 000	200 000*
dep.ch.	103 000	100 000	200 000*

* Preliminärt belopp.

Luftfartsstyrelsen har i särskild skrivelse den 24 augusti 1955 hemställt, att för nästa budgetår anvisas dels ett investeringsanslag av 125 000 kr. för förvarsberedskapsändamål och dels ett avskrivningsanslag å driftbudgeten med samma belopp. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

6: 8 Luftfartsverkets dispositionsanslag

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	863 000	—	44 000
1955/56	819 000	150 000	500 000*
1956/57 styrelsen	469 000	300 000	250 000*
dep.ch.	469 000	800 000	250 000*

För nästa budgetår äskar luftfartsstyrelsen 300 000 kr. för förstärkning av dispositionsanslaget.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1954/55. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 30 september 1955 icke haft något att erinra mot luftfartsstyrelsens äskanden.

Scandinavian Airlines System har i yttrande till luftfartsstyrelsen den 7 oktober 1955 tillstyrkt styrelsens äskanden. Bolaget har därvid sagt sig fästa särskild vikt vid förslagen om förstärkning av vissa delar av fältytan på Bromma flygplats och upprustning av katastrofberedskapen. Beträffande övriga anslagsäskanden noterar bolaget med tillfredsställelse, att luftfartsstyrelsen upptagit kostnader för objekt, som sammanfaller med bolagets synpunkter och önskemål och påpekar främst det brådskande behovet av en ny landningsbana på Visby flygplats. Bolaget är enigt med luftfartsstyrelsen om att den fortsatta utbyggnaden av storflygplatsen vid Halmsjön bör ytterligare utredas.

Departementschefen

Luftfartsstyrelsen har vid sina anslagsberäkningar för nästa budgetår utgått från att nuvarande investeringsram av 7 milj. kr. bibehålles i stort sett oförändrad. För att uppnå viss frihet i valet mellan de olika investeringsobjekten, har styrelsen i sitt investeringsprogram tagit upp arbeten till en total kostnad för budgetåret 1956/57 av c:a 8,5 milj. kr.

* Preliminärt belopp.

Såsom framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag emellertid funnit det nödvändigt att under nästa budgetår i viss omfattning begränsa luftfartsverkets reguljära investeringar och därför beträffande dessa förordat en ram om 6 milj. kr. Hur medelsförbrukningen vid denna ram ungefärligt kan komma att fördela sig på de väsentligare anslagsändamålen, framgår av följande sammanställning.

	1954/55 Utfall	1955/56 Beräknat	1956/57 Styrelsen Dep. ch.	
1. Flygfältsbyggen	3,6	3,8	3,5	2,0
2. Byggnader	1,0	0,8	2,2	1,6
3. Teleutrustning	0,2	0,1	0,1	0,1
4. Belysningsanläggningar	0,9	1,1	1,1	0,8
5. Fordon, maskiner, redskap	0,3	0,5	1,0	1,0
6. Försvarsberedskap	—	0,2	0,3	0,2
7. Dispositionsanslaget m. m.	—	0,5	0,3	0,3
Summa milj. kr.	6,0	7,0	8,5	6,0

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen under nästa budgetår och de förutsedda, till budgetåret ingående reservationerna har de anslag beräknats, som angivits i de till anslagsrubrikerna fogade tabellerna och som sammanlagt uppgår till 4 milj. kr.

Härutöver föreslår jag, att i avbidan på en särskild proposition i ämnet ett belopp av 25 milj. kr. preliminärt beräknas för utbyggnad av en storflygplats för Stockholmsområdet. Ett ställningstagande till de i luftfartsstyrelsens arbetsprogram upptagna investeringarna för Halmsjöfältet torde med hänsyn härtill böra anstå.

De i fjolårets statsverksproposition omnämnda förhandlingarna mellan kronan och Stockholms stad om eventuell avveckling av Bromma flygplats har ännu icke kunnat slutföras. Då flygplatsen oavsett resultatet av dessa förhandlingar torde behöva bibehållas åtminstone fram till 1960/61, synes de av luftfartsstyrelsen för denna flygplats föreslagna investeringarna, vilka kostnadsberäknats till sammanlagt 675 000 kr., få genomföras.

Under åberopande av att det nuvarande stationsområdet på Bulltofta flygplats med därå uppförda stationsbyggnader blivit otillräckligt till följd av den ökade trafiken har luftfartsstyrelsen föreslagit anläggande av nytt sådant område i en annan del av flygplatsen. Kostnaderna för arbetena på själva flygfältet har beräknats till 2 milj. kr., varav 500 000 kr. skulle bli erforderliga för nästa budgetår. För en ny stationsbyggnad har i petita beräknats en totalkostnad av 3,5 milj. kr., men i en under hösten överlämnad skrivelse har styrelsen anmält, att kostnaden på grund av senare framförda krav på ytterligare lokalutrymmen beräknas till 4 milj. kr. Enligt ett uppgjort förslag till avtal mellan kronan och Malmö stad skall staden lämna ett beräknat bidrag om 1 milj. kr. för rätt att disponera vissa lokaler för tull- och passmyndigheter på flygplatsen, medan kronan skall inlösa

motsvarande lokaler i den nuvarande stationsbyggnaden för 98 000 kr. Statsverkets nettokostnad för den nya byggnaden skulle således bli ca 3,1 milj. kr. Härav anser luftfartsstyrelsen ett belopp av 750 000 kr. erforderligt för budgetåret 1956/57.

För egen del bedömer jag ifrågavarande upprustning av Bulltofta flygplats som angelägen och vill därför i princip tillstyrka densamma. Beräkningen av kostnaderna för stationsbyggnaden har jag emellertid funnit vara osäker. Jag anser därför en översyn av förslaget i denna del påkallad. I samband därmed kan jämväl de nu föreliggande ritningarna behöva jämkas, varvid bör undersökas om icke kostnadsreduceringar kan vinnas genom ett ändrat utförande av byggnaden. Slutligen bör enligt min mening de i avtalsförslaget upptagna bestämmelserna, som binder kronan i fråga om tidpunkten för byggnadsarbetenas igångsättande och den takt, i vilken arbetena skall bedrivas, borttagas eller uppmjukas. Med hänsyn till de ytterligare utredningar och förhandlingar, som sålunda erfordras i ärendet, synes i fråga om byggnaden för nästa budgetår endast böra upptagas medel för projektering. Styrelsen torde däremot böra erhålla bemyndigande att påbörja arbetena med taxibanor, stationsplatta o. d. Jag beräknar för projekteringen av byggnaden ett belopp av 150 000 kr. och för arbetena på flygfältet 400 000 kr.

Styrelsen har anmält ytterligare ett större byggnadsprojekt, som skulle medföra krav på investeringsmedel under en följd av år, nämligen en upprustning av Sundsvall/Härnösands flygplats. I första hand skulle därvid byggas en bro mellan det på en ö belägna flygfältet och fastlandet. Senare skulle komma ytterligare arbeten och den totala kostnaden för flygplatsens upprustning har beräknats till ca 8 milj. kr. Detta projekt anser jag böra anstå i nuvarande läge.

Mot styrelsens investeringsplan i övrigt, som bl. a. upptager fortsatta arbeten på Visby flygfält, ett nytt garage på Torslanda flygplats och en upprustning av katastroftjänsten, har jag ej något att erinra. Av styrelsen begärt bemyndigande att beställa all erforderlig material för katastrofberedskapen på en gång torde böra bifallas.

Till försvarsberedskap har jag tagit upp ett anslag av 100 000 kr. Beloppet synes böra omedelbart avskrivas. Chefen för finansdepartementet har därför tidigare denna dag förordat, att ett motsvarande avskrivningsanslag anvisas på driftbudgeten.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att för budgetåret 1956/57 under luftfartsfonden anvisa följande investeringsanslag nämligen

a) Markförvärv	1 000 kr.
b) Byggnader	1 400 000 »
c) Teleutrustning m. m.	100 000 »
d) Belysningsanläggningar	550 000 »

- e) *Fordon, maskiner och redskap* 1 050 000 kr.
- f) *Försvarsberedskap vid luftfartsverket* 100 000 »
- g) *Luftfartsverkets dispositionsanslag* 800 000 »

II. att, i avbidan på en särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1956/57 under luftfartsfonden till *Utbyggnad av storflygplats* beräkna ett investeringsanslag av 25 000 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

7. Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm

I en inom första kammaren vid 1953 års riksdag väckt motion (I: 111) hemställdes, att riksdagen måtte besluta anmoda Kungl. Maj:t att ålägga fortifikationsförvaltningen att sörja för inläggande av vatten- och avloppsledningar i vissa fastigheter i gamla Djurgårdsstaden. I sitt utlåtande (nr 169) över motionen anförde statsutskottet, att utskottet med hänsyn till vad som framkommit i ärendet hade anledning förutsätta, att frågan om modernisering av ifrågavarande bebyggelse komme att bli föremål för prövning. Tidpunkten för igångsättande av arbetena torde givetvis böra bli beroende av dessas angelägenhet i förhållande till andra motsvarande arbeten beträffande kronans övriga fastighetsinnehav. Vad utskottet i detta ärende anført syntes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom. Riksdagen (skr. nr 403) beslöt i överensstämmelse med utskottets förslag.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1954 överfördes förvaltningen av bl. a. den i motionen berörda delen av Djurgårdsstaden från fortifikationsförvaltningen till byggnadsstyrelsen.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 6 september 1955 äskar byggnadsstyrelsen för nästa budgetår ett anslag av 200 000 kr. för påbörjande av sanerings- och moderniseringsarbeten inom viss del av gamla Djurgårdsstaden i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen meddelar, att styrelsen sedan den övertagit förvaltningen av vissa delar av Djurgårdsstaden från fortifikationsförvaltningen låtit verkställa en utredning om sanering och modernisering av hela det överförda området. Utredningen har givit vid handen, att arbetena bör uppdelas i två huvudetapper, av vilka den ena bör inriktas på den egentliga bostadsbebyggelsen medan den andra bör omfatta tivoliområdet med däri insprängd äldre bebyggelse. Utformningen av det senare området liksom den framtida förläggningen av nöjesparken måste ses i ett större sammanhang, omfattande bl. a. utnyttjandet av Galärvarvet efter flottans avflyttning. Förslagen i det följande begränsas därför till den egentliga bostadsbebyggelsen, d. v. s. den del av Djurgårdsstaden, som avsågs i motionen till 1953 års riksdag.

Styrelsens förslag innebär rent stadsplanemässigt en anslutning till den regleringsplan, som år 1736 upprättades av P. Tillaeus. Planen överensstämmer i allt väsentligt med nu bestående förhållanden. Den upptager dock bl. a. gator, som endast delvis kommit till utförande. Ett fullt utlägg

gande av dessa skulle tillföra området betydande miljövärden och samtidigt ge en ur brandskyddssynpunkt ytterst nödvändig skyddszon mot tivoliområdet. Då gatuarbetena berör två enskilda fastigheter, kan de dock inte komma till stånd förr än en ändring av stadsplanen vidtagits. Styrelsens förslag omfattar vidare rivning av en verkstadsbyggnad samt återställande av Västra Vattugränds ursprungliga lutning. Genom dessa åtgärder frilägges Gamla varvskyrkan i det s. k. Järnvågshusets undervåning. I åtgärderna avseende områdets yttre utformning ingår även rivning av ett antal bristfälliga uthus och vissa icke ursprungliga tillbyggnader till bostadshusen samt återuppförande av ett nedbrunnet bostadshus.

Beträffande de enskilda byggnaderna avser styrelsen att i möjligaste mån införa normal bostadsstandard utan att därigenom störa den bestående miljön. Med normal standard menar styrelsen i detta fall elektrisk belysning, vatten, avlopp, w. c., centralvärme och i möjlig utsträckning badrum samt därjämte en förbättring av värme- och ljudisoleringen. Vid planlösningen har eftersträfvats att återställa den ursprungliga lägenhetsindelningen. Det har visat sig möjligt att inom området skapa sju konsnärsateljéer, vilket synes värdefullt dels med hänsyn till bristen på sådana lokaler och dels i betraktande av att miljön anses särskilt lockande för konstnärer. Bebyggelsen är i flera fall sådan att den icke lämpar sig för fortsatt användning för bostadsändamål. Ifrågakvarnens utrymmen föreslås bli utnyttjade för hantverk, konstindustri o. d. Genom saneringen erhålles totalt 40 bostadslägenheter, 7 hantverkslokaler, 2 butiker samt 1 samlingssal. Den sammanlagda lägenhetsytan utgör ca 3 100 m². Kostnaderna för samtliga arbeten i första etappen beräknas till ca 2 000 000 kr.

Hyresinkomsterna från det aktuella området, vilka f. n. utgör ca 29 000 kr. per år, beräknas efter saneringsprogrammets genomförande öka till 135 000 kr. Omkostnaderna för skatt samt drift och underhåll jämte avskrivning av förenämnda 2 000 000 kr. på 50 år beräknas till 75 000 kr., varvid de för värdeminskning avsatta beloppen förutsättes förräntade efter 4 %. Till ränta å det investerade kapitalet jämte tomtvärdet skulle sålunda återstå (135 000 — 75 000) 60 000 kr. Tomtmarken är i statens allmänna fastighetsfond upptagen till ett värde av ca 725 000 kr. Den årliga räntan skulle om hänsyn toges till hela tomtvärdet utgöra ca 2,2 %. Då byggnaderna emellertid är intagna i förteckningen över byggnadsminnesmärken och marken således inte kan exploateras på vanligt sätt, synes det berättigat att utgå från att hyresavkastningen endast skall förränta en mindre del av nämnda belopp.

Med hänsyn till områdets stora kulturhistoriska värden finner styrelsen — trots den låga förräntningen på insatt kapital — den föreslagna saneringen och moderniseringen välmotiverad. I betraktande av bl. a. de långt gångna rötangreppen och andra skador på byggnaderna bör arbetena påbörjas utan dröjsmål. Med hänsyn till den omflyttning av de nuvarande hyresgästerna, som är nödvändig, beräknas tio år erforderliga för programmets genomförande. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas till 200 000 kr.

Yttranden

Bostadsstyrelsen meddelar, att hyresgästerna inom ifrågavarande område i Djurgårdsstaden till stor del utgör äldre personer. Med hänsyn till bl. a. de ökade bostadskostnaderna torde flertalet av hyresgästerna inte kunna bo kvar sedan moderniseringsprogrammet genomförts. Under de tio år, som byggnadsstyrelsen beräknat för saneringens genomförande, skall dock erforderliga omflyttningar av de nuvarande hyresgästerna kunna göras.

Bostadsstyrelsen tillstyrker det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget.

Arbetsmarknadsstyrelsen, *överståthållarämbetet* och *Stockholms stadskollegium* har i princip icke haft något att erinra mot byggnadsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Arbetet med sanering och modernisering av det egentliga bostadsområdet inom Djurgårdsstaden bör nu komma igång. Byggnadsstyrelsens förslag föranleder icke någon erinran från min sida. Den takt i vilken arbetena skall bedrivas måste dock år från år göras beroende av en avvägning i förhållande till andra föreliggande byggnadsprojekt. Jag tillstyrker emellertid styrelsens förslag att för nästa budgetår ett belopp av 200 000 kr. beräknas för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

8. Byggnadsarbeten för länsstyrelserna

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	9 376 000	1 000 000	4 842 000
1956/56	5 534 000	2 500 000	7 034 000*
1956/57 styrelsen	1 000 000	6 400 000	7 400 000*
dep.ch.	1 000 000	3 200 000	4 200 000*

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 31 augusti 1955 erinrar byggnadsstyrelsen om den i samband med fjolårets petita redovisade utredningen rörande lokalbehovet vid länsstyrelserna och övriga statliga administrationsorgan i residensstäderna. De synpunkter, som anfördes i denna, äger fortfarande giltighet. I de fall förändringar inträtt under det gångna året har de inneburit en försämring av förhållandena. På flera platser står styrelsen inför nödvändigheten att genom förhyrningar åtminstone provisoriskt förbättra lokalförhållandena. För belysning av de olika förvaltningsorganens lokalbehov nämner

* Preliminärt belopp.

styrelsen, att vägförvaltningarna ökar så kraftigt i storlek, att de planer, som gjordes upp för endast två år sedan, redan nu delvis måste ändras. Vidare åberopas, att länsarkitekternas arbete ökat genom den allt större vikt, som lagts vid planeringsväsendet, samt att länsbostadsnämndernas uppgifter vidgats genom att handläggningen av låneärenden rörande flerfamiljshus decentraliserats. Dessutom bör hänsyn redan nu tagas till den reform av taxeringsväsendet, som för närvarande prövas av statsmakterna. Ett genomförande av denna torde innebära ett starkt ökat behov av lokaler för såväl länsstyrelsernas taxeringssektioner som häradsskrivarekontoren.

Byggnadsstyrelsen vidhåller behovet av den i tidigare *petita* angivna investeringssumman för ändamålet, ca 7 milj. kr. per år. Med hänsyn till kraven på begränsning av investeringarna har styrelsen emellertid för nästa budgetår i huvudsak endast räknat med fortsatt medelstilldelning till redan beslutade företag. Dessa avser nya landsstatshus i Jönköping, Halmstad och Falun samt ombyggnadsarbeten i Nyköping och Kristianstad.

I fjolårets *petita* föreslog styrelsen utöver nämnda företag, att medel skulle anvisas för byggnadsarbeten i Västerås, Östersund och Gävle. Styrelsens förslag i dessa avseenden föranledde dock icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Då dessa företag alltjämt av skäl, som utvecklats i länsstyrelseutredningen, ligger närmast redan beslutade arbeten i angelägenhet, återkommer styrelsen i år till dem med undantag dock av den andra utbyggnadsetappen för länsstyrelsen i Gävle. I och med att möjligheterna att påbörja denna under innevarande budgetår gått förlorade har nämligen kvarstående lokalfrågor måst lösas genom nya förhyrningar, varigenom det allmänna läget något förbättrats. Styrelsen föreslår därför, att detta byggnadsföretag får stå tillbaka för mera trängande behov i andra städer.

Beträffande de nu aktuella byggnadsföretagen meddelar byggnadsstyrelsen i huvudsak följande.

N y k ö p i n g

Det nya landsstatshuset har tagits i bruk. Ombyggnaden av residenset för att skapa lokaler för landskansli och landsfogde beräknas bli påbörjad hösten 1955. Kostnaden beräknas vid nu rådande prisläge till 360 000 kr. För ändamålet är 300 000 kr. tillgängliga under innevarande budgetår. För fullföljande av byggnadsarbetena erfordras under nästa budgetår resterande 60 000 kr.

I fjolårets *petita* framhöll styrelsen behovet av en om- och tillbyggnad av residensets annexbyggnad för att dels ge länslantmäterikontoret ökade utrymmen och dels möjliggöra för ett av distriktslantmäterikontoren att flytta in i byggnaden. Detta företag, som inte rymdes inom anslagsramen för innevarande budgetår, är av den angelägenhet att det bör utföras under budgetåret 1956/57. Kostnaderna beräknas till 340 000 kr. För att hela länsförvaltningen i Nyköping skall erhålla lokaler, som bedömes tillfredsställande under överskådlig tid, bör sålunda för budgetåret 1956/57 totalt finnas tillgängliga 400 000 kr.

J ö n k ö p i n g

Det förslag, som lades fram i fjolårets petita, har bearbetats så, att färdiga huvudritningar nu föreligger. Byggnadsarbetet torde planenligt kunna påbörjas under vintern 1955/56. Det för innevarande budgetår beräknade beloppet förutsättes därför bli helt förbrukat. Företaget, som beräknas totalt kosta 2 840 000 kr., måste genomföras i ett sammanhang. Ett belopp om 2 000 000 kr. bör därför stå till styrelsens förfogande under nästa budgetår.

K r i s t i a n s t a d

Ombyggnaden av Södra kasern för länsarbetsnämndens och länsbostadsnämndens räkning avses planenligt bli igångsatt under hösten 1955. För slutförande av byggnadsföretaget, som vid nuvarande prisnivå beräknas kosta 875 000 kr., erfordras för nästa budgetår 275 000 kr.

H a l m s t a d

I den för innevarande budgetår gällande investeringsplanen har 600 000 kr. upptagits för två nybyggnader i Halmstad, nämligen en för länsstyrelsen och en för länslantmäterikontor m. m. I huvudsak slutgiltiga ritningar föreligger för båda byggnaderna.

Vid nuvarande prisläge beräknas nybyggnaden för länsstyrelsen kosta 1 910 000 kr. Arbetet avses bli påbörjat under våren 1956 och vara i stort sett färdigt under nästa budgetår. Kostnaderna för innevarande budgetår utgör 300 000 kr. För budgetåret 1956/57 erfordras återstående 1 610 000 kr.

Nybyggnaden för länslantmäterikontoret, som kostnadsberäknas till 1 290 000 kr., förutsätter rivning av befintlig bebyggelse. Då nuvarande hyresgäster inte kunnat beredas andra bostäder räknar styrelsen inte med att kunna igångsätta detta arbete under de nu aktuella båda budgetåren.

F a l u n

För tillbyggnad av landsstatshuset i Falun anvisade riksdagen för budgetåret 1945/46 950 000 kr. Härav avsåg 120 000 kr. förvärv av tomten nr 10 i kvarteret Kansliet. Av detta belopp beräknades ursprungligen 40 000 kr. återfås genom försäljning till staden av viss del av tomten, som enligt gällande stadsplan var avsedd för allmän plats. Denna transaktion har emellertid inte kommit till stånd. Enligt det förslag till ändring av stadsplanen, som staden upprättat på byggnadsstyrelsens begäran, skall även denna mark få bebyggas. Så beräknas även komma att ske vid den fortsatta tillbyggnaden av landsstatshuset.

Sedan pågående byggnadsarbeten, numera kostnadsberäknade till 1 435 000 kr., avslutats återstår dels ombyggnad av den äldre delen av länsstyrelsens nuvarande lokaler och dels tillbyggnad för vägförvaltning, lantbruksnämnd, länsarkitektkontor, länsbostadsnämnd och landsfogde. Ombyggnadsarbetet, vilket preliminärt kostnadsberäknats till ca 800 000 kr., avser styrelsen att ta upp i nästa års petita. Tillbyggnaden, som ursprungligen planerats bli påbörjad redan under budgetåret 1954/55, har fördröjts bl. a. beroende på ett

ännu ej slutfört expropriationsärende. Detta innebär att av de 1 200 000 kr., som i fjolårets petita förutsattes bli förbrukade under innevarande budgetår, endast 800 000 kr. beräknas bli tagna i anspråk. Tidigare har 17 000 kr. använts. Byggnaden beräknas vid nuvarande prisnivå kosta 1 965 000 kr. Resterande 1 148 000 kr. bör stå till styrelsens förfogande under nästa budgetår.

Västerås

I 1954 års petita hemställde styrelsen om att medel skulle anvisas för ett nytt landsstatshus i Västerås. Styrelsen anförde i frågan bl. a. följande.

De av länsstyrelsen i Västerås utnyttjade lokalerna i slottet är mindre lämpade för sitt nuvarande ändamål. En användning av dessa för någon annan del av länsförvaltningen är knappast förenlig med en rationell lösning av lokalfrågorna. De rådande olägenheterna är emellertid inte av den art, att de vid en jämförelse med andra länsförvaltningar i och för sig motiverar att staden hänföres till högsta angelägenhetsgrad då det gäller nybyggnadsarbeten. Orsaken till att styrelsen nu ändå framlägger förslag i detta syfte beror på att fråga har väckts, att, i händelse av att de nuvarande lokalerna kunde frigöras, dessa skulle användas för att lösa stadens museifråga. Enligt en skrivelse till styrelsen från Västmanlands fornminnesförening, har en preliminär undersökning givit vid handen, att slottsbyggnaden skulle på ett i flera avseenden lämpligt sätt tjäna detta ändamål. Museifrågan har, bl. a. genom mycket givande arkeologiska undersökningar i staden kommit i ett sådant läge, att en lösning av lokalproblemen bedömes angelägen. Byggnadsstyrelsen har funnit, att den ekonomiska fördelen av att utan allt för stora ingrepp kunna ge de för kontorsändamål mindre väl lämpade utrymmena en annan, lämplig användning väl motiverar, att frågan om den på något längre sikt nödvändiga nybyggnaden för länsstyrelsen tages upp redan nu.

Enligt föreliggande planer, som uppgjorts inom byggnadsstyrelsen i samråd med länsstyrelsen samt beträffande byggnadens förläggning och yttre utformning jämväl med stadens byggnadsnämnd och med landstingets förvaltningsutskott, skall inom kvarteret Olympia söder om slottet uppföras en ny landsstatsbyggnad. Denna skall inrymma länsstyrelsen samt vissa närstående organ. De av länsstyrelsen f. n. disponerade lokalerna i annexbyggnaden lämpar sig väl att iordningställas för vägförvaltningen i länet. I denna byggnad kan även plats beredas för lantmäteristatens distriktsorganisation, vilken därigenom ånyo skulle komma i lämplig närhet till länslantmäterikontorets byggnad, som den nyligen på grund av platsbrist måst lämna.

Styrelsens framställning föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Sedan föregående år har lokalsvårigheterna vid denna länsstyrelse ökat. Särskilt arbetsförhållandena för landskansliets planeringssektion och landskontorets uppbörds- och folkbokföringsavdelningar har försämrats. Om det inte är möjligt att inom kort få till stånd den föreslagna nybyggnaden måste ytterligare lokaler förhyras, vilket skulle komma att än mer splittra de olika förvaltningsenheterna och försämma arbetsförhållandena.

Nybyggnaden, som beräknas totalt kosta 3 100 000 kr., kan, om arbetsmarknadsläget tillåter, påbörjas våren 1957. Styrelsen föreslår, att för budgetåret 1956/57 beräknas 1 000 000 kr. för ändamålet.

Östersund

Det nya landsstatshuset beräknas bli klart i maj 1956. De i residenset befintliga lokalerna avses därefter bli helt tagna i anspråk för landshövding och landskansli. För att iordningställa lokalerna för ifrågavarande ändamål kräves vissa ombyggnads- och istandsättningsarbeten. Arbetena, som inte rymdes inom den för innevarande budgetår fastställda anslagsramen, måste ses som en nödvändig del av det nu pågående byggnadsföretaget och är en förutsättning för att tjänliga lokaler skall erhållas.

Kostnaderna för arbetena beräknas till 415 000 kr. Hela detta belopp bör stå till styrelsens förfogande under nästa budgetår.

Investeringsplan för landsstatsbyggnader

Då byggnadsstyrelsens äskande för nästa budgetår till byggnadsarbeten för länsstyrelserna, 6 400 000 kr., synes böra begränsas till 3 200 000 kr. har styrelsen under hand anmodats att uppge vilka ändringar, som med hänsyn härtill måste vidtagas i byggnadsprogrammet. Detta reviderade program redovisas i följande sammanställning.

Byggnadsföretag	Medelsförbrukning			
	Beräknad	faktisk	beräknad	
	kostnad	t. o. m.	1955/56	1956/57
	1. 7. 55	30. 6. 55		
t u s e n t a l k r o n o r				
I. Företag påbörjade före 1. 7. 55				
Vissa äldre företag	—	128	121	—
Mariestad	2 565 ¹	2 510	55	—
Karlstad	1 665	1 621	44	—
Karlskrona	3 055 ²	2 955	100	—
Nyköping	3 335	2 534	801	—
Gävle	2 200	1 558	642	—
Falun	1 435	1 054	450	98
Falun, värmeomläggning	182	15		
Östersund, etapp I—III	2 782	764	1 200	793
Uppsala	675	215	460	—
Örebro	362	80	50	50
Stockholm	380	380	—	—
Linköping, centralvärmeanläggning	160	72	88	—
Göteborg	150	—	150	—
Vänersborg	150	—	150	—
Härnösand	400	277	123	—
Summa I	19 496 ³	14 163	4 434	941
II. Företag avsedda att påbörjas under 1955/56				
Nyköping, ombyggnad av residenset . . .	360	—	300	60
Jönköping, länsstyrelsebyggnad	2 840	21	600	1 200
Kristianstad, ombyggnad för länsarbets-	875	—	600	275
nämnd m. fl.				
Halmstad, länsstyrelsebyggnad	1 910	—	300	500
Falun, tillbyggnad för vägförvaltning m. fl.	1 965	17	800	1 148
Summa II	7 950	38	2 600	3 183
III. Företag avsedda att påbörjas under 1956/57				
Västerås, länsstyrelsebyggnad	3 100	—	—	75
Summa III	3 100	—	—	75
Totalsumma	30 546	14 201	7 034	4 199

¹ Byggnadskostnaderna tidigare beräknade till 2 495 000 kr. Merkostnaden, 70 000 kr., är hänförlig till vissa nödvändiga tillägsarbeten.

² Byggnadskostnaderna tidigare beräknade till 3 035 000 kr. Merkostnaden, 20 000 kr., hänförlig till iordningställande av tomt.

³ Exklusive »Vissa äldre företag».

Departementschefen

För nästa budgetår räknar byggnadsstyrelsen med att taga i anspråk 7,4 milj. kr. för byggnadsarbeten för länsstyrelserna. Med hänsyn till en förut-satt reservation å anslaget av 1 milj. kr. äskar styrelsen 6,4 milj. kr. för ändamålet. Styrelsen har i sin investeringsplan räknat med att få påbörja ett större nybyggnadsföretag för länsförvaltningen i Västerås samt att få utöka pågående arbeten i Nyköping och Östersund med ytterligare en byggnads-etapp. I Nyköping innebär denna en tillbyggnad av residensets annex medan den för Östersunds del är begränsad till viss ombyggnad av de till residensbyggnaden förlagda kontorslokalerna.

Jag är icke beredd att tillstyrka ett högre anslag för ändamålet än 3,2 milj. kr., vilket skulle innebära att tillhoppa 11,2 milj. kr. blir tillgängliga för innevarande och nästa budgetårs arbeten. Inom denna ram är det endast möj-ligt att ge ett obetydligt utrymme för nya arbeten. Som framgår av den i det föregående redovisade investeringsplanen kan dock ett mindre belopp dispo-neras för påbörjande av landsstatsbyggnaden i Västerås. Tillbyggnaden i Nyköping måste anstå ytterligare. Arbetena i residenset i Östersund, vilka i investeringsplanen sammanförts med det nu pågående företaget, kan där- emot delvis beredas plats inom anslagsbeloppet.

Jag föreslår, att den nyss redovisade investeringsplanen godkännes och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 200 000 kr.

9. Anordnande av förvaltningslokaler

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	698 000	1 000 000	1 031 000
1955/56	667 000	1 250 000	1 917 000*
1956/57 styrelsen	—	1 000 000	1 000 000*
dep.ch.	—	800 000	800 000*

Anslaget är avsett att möjliggöra, att oväntat uppkomna behov av förvalt-ningslokaler snabbt kan tillgodoses av byggnadsstyrelsen genom att styrel-sen i staten tillhöriga fastigheter låter inreda vindslokaler eller utföra andra om- och påbyggnader samt i vissa fall, då sådana åtgärder inte går att vid-taga, låter uppföra provisoriska kontorsbyggnader. Anslaget får användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 23 augusti 1955 har byggnadsstyrelsen för nästa budgetår äskat 1 000 000 kr. till anordnande av förvaltningslokaler.

* Preliminärt belopp.

Styrelsen meddelar, att den odisponerade delen av anslaget i slutet av augusti 1955 utgjorde ca 1 000 000 kr. Detta belopp beräknas helt bli taget i anspråk under budgetåret. Styrelsen förutsätter ett medelsbehov under nästa budgetår av 1 000 000 kr.

Departementschefen

Medelsbehovet å ifrågavarande anslag synes något kunna begränsas i förhållande till styrelsens beräkningar. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av förvaltningslokaler* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kr.

10. Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	381 000	750 000	305 000
1955/56	826 000	500 000	1 326 000*
1956/57 styrelsen	—	750 000	750 000*
dep.ch.	—	500 000	500 000*

Anslaget anvisas för att göra det möjligt för byggnadsstyrelsen att, när tillfälle ges, kunna förvärva sådana bebyggda eller obebyggda tomter eller delar därav, vilka är lämpade för att tillgodose aktuella eller förväntade behov av nya eller utökade lokaler för förvaltningsändamål. Anslaget får endast användas efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Det under budgetåret 1954/55 förbrukade beloppet hänför sig till förvärv av en fastighet i Vänersborg.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 23 augusti 1955 hemställer byggnadsstyrelsen om ett investeringsanslag för nästa budgetår av 750 000 kr. till inköp av fastigheter för förvaltningsändamål. Styrelsen anför, att expansionen av den statliga förvaltningen främst i residensstäderna föranleder ett ökat behov av lokaler, som ofta kan tillgodoses först efter komplettering av kronans fastighetsinnehav. Säljarna är emellertid ej sällan ovilliga att avvakta det dröjsmål med köpets avslutande, som en riksdagsbehandling i vanlig ordning innebär. Det är därför angeläget att erforderliga medel står till Kungl. Maj:ts förfogande. F. n. är köp aktuella i Härnösand, Halmstad, Örebro, Kalmar och Växjö. Vidare pågår i Falun ett mål om expropriation av tomtmark för det nya landsstatshuset. Nu tillgängliga medel å anslaget är icke tillräckliga för samtliga dessa förvärv.

* Preliminärt belopp.

Departementschefen

Det av styrelsen äskade beloppet synes böra begränsas till 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kr.

11. Merkostnader för vissa byggnadsarbeten

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1947/48—1953/54	—	25 000 000	21 968 000
1954/55	3 032 000	—	2 298 000
1955/56	734 000	—	242 000*
1956/57 styrelsen	492 000	300 000	734 000*
dep.ch.	492 000	300 000	734 000*

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa, i särskild förleckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden; dessa företag hänför sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde få hänvisas till proposition 1948:2 (bil. 14, pkt 8). I enlighet med förslag, som godkänts av 1954 års riksdag, skall merkostnadsanslaget fr. o. m. budgetåret 1954/55 ej längre belastas med kostnader, som avser byggnadsarbeten för länsstyrelserna.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen framlade i skrivelse den 13 september 1954, vilken inte förelagts riksdagen, bl. a. en redovisning av ställningen på merkostnadsanslaget per den 30 juni 1954 samt en beräkning av medelsåtgången under budgetåren 1954/55 och 1955/56. Ifrågavarande uppgifter var i en särskild sammanställning specificerade på de olika byggnadsföretag, vilka enligt beslut av 1948—1954 års riksdagar intagits i den till grund för anslagets användning upprättade förteckningen. I skrivelse den 29 augusti 1955 har styrelsen lämnat motsvarande redovisning avseende ställningen per den 30 juni 1955 samt det beräknade medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår. För sistnämnda budgetår äskar styrelsen 300 000 kr. för förstärkning av anslaget. Styrelsen föreslår vidare att förenämnda förteckning kompletteras med ett antal 1953 och 1954 kostnadsberäknade företag, beträffande vilka riksdagen anvisat hela den ursprungligen beräknade byggnadskostnaden.

Av styrelsens nu aktuella skrivelse framgår, att byggnadskostnaderna sjönk med 1 % mellan sommaren 1953 och sommaren 1954. De började emellertid att långsamt sliga redan våren 1954. Ökningen, som ännu fort-

* Preliminärt belopp.

går, uppgick till 4 %, räknat från sommaren 1954 till sommaren 1955. Då emellertid de senast uppgjorda sammanställningarna avseende medelsbehovet å merkostnadsanslaget är baserade på kostnadsnivån sommaren 1953, har styrelsen grundat beräkningarna i årets petita på kostnadsutvecklingen sedan denna tidpunkt, d. v. s. på en ökning av byggnadskostnaderna med 3 % fram till sommaren 1955. Beträffande de byggnadsföretag, som riksdagen tidigare godkänt för intagande i förteckningen, har styrelsen därvid räknat med en kostnadsökning med hela det angivna procenttalet för det fåtal företag, som ännu inte kunnat igångsättas. Vad gäller pågående företag har merkostnaderna beräknats med hänsynstagande till tidpunkten för arbetenas igångsättning i förhållande till kostnadsutvecklingen. På motsvarande sätt har förfarits med de företag, som styrelsen nu föreslår skola intagas i förteckningen. Dessa framgår av följande sammanställning.

	För ändamålet anvisat anslag kr.	Beräknad merkostnad kr.
<i>Kommunikationsdepartementet</i>		
Byggnad för statens provningsanstalt	200 000	6 000
Utökade lokaler för hovrätten över Skåne och Blekinge	425 000	10 000
Nybyggnad för statens bilinspektion i Stockholm	900 000	27 000
<i>Ecklesiastikdepartementet</i>		
Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala		
Medicinsk-kemiska institutionen	100 000	2 500
Vissa byggnadsarbeten vid nomadskolorna		
Arjeplog nomadskola	325 000	8 000
Ånge nomadskola	400 000	10 000
Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket i Lund	5 070 000	80 000
Tillbyggnad till arkivet för dekorativ konst i Lund	500 000	15 000
Bostadsbyggnad vid universitetet i Lund	250 000	7 500
Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet		
Bakteriologiska institutionen	4 375 000	80 000
Nybyggnad för musikaliska akademien med musikhögskolan (etapp I)	3 600 000	60 000
Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm	975 000	29 000
<i>Jordbruksdepartementet</i>		
Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan		
Utökning av värmeanläggning	340 000	6 000
Kårhus	845 000	15 000
Institution för födoämneshygien	375 000	11 000
Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruks- försök		
Avlopp	340 000	5 000
Byggnadsarbeten vid statens maskin- och redskapsprovnings- anstalter		
Alnarp	1 400 000	42 000
Byggnadsarbeten vid skogshögskolan		
Ombyggnad av panncentral m. m.	65 000	2 000
Garpenberg, elevbyggnad	500 000	12 000
Garpenberg, huvudbyggnad	130 000	4 000
<i>Handelsdepartementet</i>		
Nybyggnad för elektriskt-fysikaliska avdelningen vid statens prov- ningsanstalt	1 643 000	15 000
Nybyggnad vid Frescati för Sveriges geologiska undersökning m. m.	2 150 000	64 500
<i>Inrikesdepartementet</i>		
Uppförande vid Restads sjukhus av ett bostadshus för undervis- ningsändamål	490 000	15 000
Anordnande av landsfiskalsbostad i Gäddede	110 000	3 500
Totalt	25 508 000	530 000

Om ifrågavarande företag intas i förteckningen skulle enligt byggnadsstyrelsens skrivelse det beräknade totala medelsbehovet för merkostnadsanslaget ändras på följande sätt i förhållande till den sammanställning, som redovisats i 1954 års statsverksproposition (bil. 27, s. 134)

Totalt medelsbehov enligt 1954 års statsverksproposition	32 681 000
Totalt medelsbehov sedan vissa byggnadsföretag för länsstyrelserna utgått ur förteckningen	26 464 000
Kostnadsökning sedan sommaren 1953 för i förteckningen redan ingående företag	170 500
Merkostnader för de företag, som nu föreslås för intagande i förteckningen	530 000
Summa kr.	27 164 500

Riksdagen har hittills beviljat 25 000 000 kr. för ändamålet. Behållningen å anslaget vid utgången av budgetåret 1954/55 är upptagen till 734 000 kr. Under innevarande budgetår har emellertid anslaget tillgodoförts 1 977 000 kr., vilka byggnadsstyrelsen tillfälligt tagit i anspråk för utbyggnaden av flygtekniska försöksanstalten. Tillgängliga medel utgör sålunda totalt 2 711 000 kr. Styrelsen räknar med ett medelsbehov av ca 2 250 000 kr. under innevarande budgetår och av 750 000 kr. under nästa budgetår. Ett tillskott till anslaget av ca 300 000 kr. skulle sålunda erfordras för nästa budgetår.

Departementschefen

Den våren 1954 inträdda ökningen av byggnadskostnaderna medför, att den förteckning, som ligger till grund för användningen av merkostnadsanslaget, i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag bör kompletteras med ett tjugotal byggnadsföretag. Riksdagen har för samtliga dessa anvisat hela den ursprungligen beräknade byggnadskostnaden. Företagen, som är kostnadsberäknade åren 1953 och 1954, drabbas av den redovisade kostnadsökningen helt eller delvis, d. v. s. allt efter tidpunkten för arbetenas påbörjande och byggnadstakten. Byggnadsstyrelsen räknar på grundval av kostnadsnivån sommaren 1955 med en ytterligare medelsåtgång för dessa företag av 530 000 kr., vilket belopp skulle täckas från nu ifrågavarande anslag. För de företag, som enligt riksdagens beslut redan ingår i förteckningen, räknar styrelsen på samma grunder med en ytterligare merkostnad av 170 500 kr.

Styrelsens uppskattning beträffande det sammanlagda medelsbehovet å anslaget, 27,2 milj. kr., baserar sig på generella beräkningar, företagna med utnyttjande av framräknade kostnadsstegringsstal. Det faktiska behovet för olika företag av förstärkning från merkostnadsanslaget skiljer sig i många fall avsevärt från de sålunda beräknade beloppen. Totalt sett synes med hänsyn till det nu aktuella kostnadsläget och omfattningen av ännu ej slutförda arbeten föreligga en viss överskattning av det faktiska medelsbehovet av storleksordningen 1—1,5 milj. kr. Ett tillskott till anslaget med det

belopp om 300 000 kr., som styrelsen nu angivit, är emellertid erforderligt för fullföljande av beslutade arbeten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kr.

II. att godkänna de i det föregående föreslagna kompletteringarna av den förteckning, som ligger till grund för användningen av ifrågavarande anslag.

Fonden för låneunderstöd

12. Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1955/56

I enlighet med det avtal om fortsatt garanti till de i SAS-konsortiet ingående flygbolagen, som efter riksdagens bemyndigande år 1955 träffats med de danska och norska regeringarna, är Aktiebolaget Aerotransport under femårsperioden 1 oktober 1955—30 september 1960 berättigad till en årlig garanti intill ett högsta belopp av 5 milj. kr. (prop. 1955: 147).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1955/56*
för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av
5 000 000 kr.

Diverse kapitalfonder

13. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1955 för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 316,6 milj. kr., varav 48,5 milj. kr. avser fastigheter, 53,3 milj. kr. oljelagringsanläggningar, 168,4 milj. kr. maskiner m. m., 3,2 milj. kr. grustag, 3,3 milj. kr. förråd av väglagningsämnen samt 13,2 milj. kr. effektförråd. Återstoden, 26,7 milj. kr., utgör tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållning, inklusive balanserade medel uppgår till 202,2 milj. kr. Under budgetåret 1954/55 har behållningen ökat med 10,3 milj. kr.

I enlighet med de bestämmelser, som gäller för fonden, har på det vid budgetårets ingång disponerade kapitalet beräknats ett överskott av 4 %. Detta gäller dock ej medel, som bundits i sådana ännu ej färdigställda anläggningar, vilka står under förvaltning av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

I skrivelse den 29 augusti 1955 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bl. a. lämnat följande sammanställning över de investeringsanslag, som anvisats för budgetåren 1953/54—1955/56. I sammanställningen redovisas även styrelsens äskanden för budgetåret 1956/57.

	1953/54	1954/55	1955/56	Äskanden 1956/57
	tusental kronor			
Garage- och förrådsbyggnader m. m. . .	5 000	6 000	4 300	6 200
Maskincentralförråd				
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	31 000	25 500	22 000	12 500
Flytande materiel.	2 600	2 100	3 400	1 400
Grustag m. m.	2 000	1 000	—	2 000
Effektförråd	4 000	2 000	—	—
Väg- och vattenbyggnadsverkets dis- positionsanslag	1 500	—	—	—
Summa	46 100	36 600	29 700	22 100

Vid sidan av anslagsäskandena hemställer styrelsen om ett beställningsbemyndigande för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1958/59 intill ett belopp av 18 milj. kr.

Styrelsen meddelar inledningsvis, att den vid beräkning av anslagsbehovet för budgetåret 1956/57 i princip utgått från de riktlinjer för investeringarna i förrådsfonden, som föredragande statsråd angivit i 1952 års statsverksproposition. Därutöver framhåller styrelsen, att den starka ökning av vägtrafiken, som skett under de senaste åren, ställt mycket stora krav på underhållet av vägarna. Då förrådsfonden till huvudsaklig del har att tillgodose vägunderhållets behov av maskiner och andra förnödenheter är det nödvändigt att anslagsbehovet under fonden tillgodoses och att ramen för de reglerade investeringarna ges tillräcklig storlek. Genom det av Kungl. Maj:t föreskrivna köp- och beställningsstoppet har under budgetåret 1954/55 såväl ersättnings- som nyanskaffningarna av arbetsbesparande maskiner och redskap blivit eftersatta, vilket förorsakat speciella svårigheter för underhållsverksamheten.

Av styrelsens äskanden och i samband därmed lämnade uppgifter framgår i huvudsak följande.

13:1 Garage- och förrådsbyggnader m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	3 106 000	6 000 000	5 274 000
1955/56	3 832 000	4 300 000	7 900 000*
1956/57 styrelsen	232 000	6 200 000	6 200 000*
föredr.	232 000	5 500 000	5 700 000*

Den dominerande ställning, som maskinerna erhållit i nutida väghållning har skärpt kraven på deras driftduglighet. Den ofta mycket dyrbara materielen måste kunna garageras och verkstäder måste finnas för tillsyn och reparation. Då vidare personallokalerna f. n. är mycket otillfredsställande är det angeläget att upprustningen av garageanläggningarna får ske efter fastställda riktlinjer.

Medelsbehovet för ersättning av garage- och förrådsbyggnader m. m. upptogs i 1952 års statsverksproposition till 2 650 000 kr. per år. Detta belopp var beräknat på grundval av löne- och prisnivån år 1951. Enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex har kostnaderna för dylika arbeten sedan dess ökat med ca 6 %. Anslagsbehovet för ersättningsanskaffningen under budgetåret 1956/57 uppgår därför till (2 650 000 + 159 000) 2 809 000 kr.

1952 års riksdag godkände en plan, enligt vilken eftersläpningen i garage- och förrådsbyggandet skulle inhämtas under en femårsperiod för en beräknad årskostnad av 1 340 000 kr. Med hänsyn till kostnadsstegringen motsvaras denna kostnad för närvarande av (1 340 000 + 80 000) 1 420 000 kr. Genom begränsningen av medelstildelningen för innevarande budgetår har en ytterligare eftersläpning uppkommit i den planemässiga upprustningen. Denna

* Preliminärt belopp.

eftersläpning, som totalt motsvarar ett belopp av 2 300 000 kr., bör förslagsvis inhämtas under en tre-årsperiod, vilket ger en årskostnad av 770 000 kr.

Styrelsen framhöll i 1953 års petita, att den successivt ökade maskinparken krävde en utökning av garageplatserna för en total kostnad av 6 000 000 kr. Denna utbyggnad borde lämpligen ske successivt under en fem-årsperiod. Förslaget bifölls och i likhet med tidigare budgetår har styrelsen för budgetåret 1956/57 upptagit 1 200 000 kr. för ändamålet.

I enlighet med en av 1954 års riksdag godkänd plan har för fortsatt utbyggnad av depåverkstäder för budgetåren 1954/55 och 1955/56 anvisats sammanlagt 1 000 000 kr. Då igångsättningstillstånd för planerade arbeten icke kunnat meddelas vid de tidpunkter styrelsen beräknat, har en förskjutning uppkommit, som medför att några medel icke behöver anvisas för budgetåret 1956/57.

För budgetåret 1956/57 beräknar styrelsen ett medelsbehov för garage- och förrådsbyggnader m. m. av sammanlagt (2 809 000 + 1 420 000 + 770 000 + 1 200 000) 6 199 000 kr. eller avrundat 6 200 000 kr.

13: 2 Maskincentralförråd

a. Motorfordon och vägmaskiner m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	1 367 000	25 500 000	13 177 000
1955/56	13 690 000	22 000 000	22 000 000*
1956/57 styrelsen	13 690 000	12 500 000	26 000 000*
föredr.	13 690 000	9 600 000	23 200 000*

Det årliga behovet av medel för ersättningsanskaffning av motorfordon och vägmaskiner m. m. beräknades i 1952 års investeringsprogram till ca 17 000 000 kr. Med hänsyn till sedermera inträffade löne- och prisstegringar bör detta belopp uppräknas med 23 % eller 3 910 000 kr. till 20 910 000 kr.

Härutöver är emellertid en viss utökning av maskinparken erforderlig för att tillgodose vägunderhållets behov. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för detta ändamål till 5 000 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1956/57 uppgår till (20 910 000 + 5 000 000) 25 910 000 kr. eller avrundat 26 000 000 kr.

b. Flytande materiel

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	201 000	2 100 000	2 301 000
1955/56	—	3 400 000	3 000 000*
1956/57 styrelsen	400 000	1 400 000	1 800 000*
föredr.	400 000	1 700 000	2 100 000*

* Preliminärt belopp.

I 1952 års investeringsprogram angav styrelsen årskostnaden för upprustning av färjebeståndet till 1 200 000 kr. Med hänsyn till inträdda kostnadsökningar bör detta belopp uppräknas med 19,5 procent eller 234 000 kr. Den vid budgetårets ingång förutsatta reservationen erfordras för att täcka eftersläpande likvider från innevarande budgetår. Medelsbehovet för nästa budgetår utgör därför totalt (1 200 000 + 234 000 + 400 000) 1 834 000 kr. eller avrundat 1 800 000 kr.

För ersättningsanskaffning av båtar och mudderverk har tidigare årligen anvisats 300 000 kr. Då det nya sjöfartsverket torde komma att överta denna materiel per den 1 januari 1956 föreligger för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens del icke något medelsbehov för detta ändamål nästa budgetår.

c. Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1958/59

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåren 1955/56—1957/58 har styrelsen erhållit bemyndigande att ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 18 milj. kr. för respektive budgetår.

Dessa bemyndiganden hade den 1 juli 1955 i huvudsak utnyttjats för följande beställningar.

1955/56	Väghyvlar	milj. kr.	7,4	
	Färjor	» »	0,3	
	Övriga maskiner	» »	3,3	11,0
1956/57	Väghyvlar	» »		2,9
1957/58				—

Styrelsen hemställer, att ett bemyndigande att utlägga beställningar intill 18 milj. kr. måtte medgivas även för budgetåret 1958/59.

13: 3 Grustag m. m.

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medels- förbrukning
1954/55	—	1 000 000	1 000 000
1955/56	—	—	—
1956/57 styrelsen	—	2 000 000	2 000 000*
föredr.	—	—	—

Styrelsen föreslår att 2 000 000 kr. anvisas för ändamålet. Detta belopp utgör resterande del av det ursprungligen i 1952 års statsverksproposition redovisade medelsbehovet för beredskapslagring av väglagningsmateriel.

* Preliminärt belopp.

13: 4 Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag

Budgetår	Behållning från föregående budgetår	Anslag	Medelsförbrukning
1954/55	2 442 000	—	100 000
1955/56	2 342 000	—	100 000*
1956/57 styrelsen	2 242 000	1 000	—
föredr.	2 242 000	1 000	—

Det under budgetåret 1954/55 disponerade beloppet å anslaget har tagits i anspråk för anskaffande av en passbåt för trafiken mellan Seskarö och Reväsaari.

Med hänsyn till den beräknade behållningen å dispositionsanslaget vid utgången av innevarande budgetår äskar styrelsen för nästa budgetår endast ett formellt anslag av 1 000 kr.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har i utlåtande den 30 september 1955 inte haft några erinringar mot väg- och vattenbyggnadsstyrelsens äskanden under förrådsfonden.

Föredraganden

Beträffande förrådsfonden har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sina petita räknat med en medelsförbrukning för budgetåret 1956/57 om 34 milj. kr. i vad avser de ramreglerade anslagen och äskar för ifrågavarande ändamål sammanlagt 20,1 milj. kr. i anslag. De föreslagna investeringarna avser främst ett fullföljande av tidigare godkända förnyelse- och upprustningsplaner. Styrelsen hemställer därjämte om ett anslag till grustag m. m. av 2 milj. kr. för att kunna slutföra ett i 1952 års statsverksproposition framlagt program för beredskapslagring av vägmateriel. Såsom framgått av den i avsnitt 1 redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken anser jag, att investeringarna under förrådsfonden nästa budgetår bör begränsas till totalt 31 milj. kr. Detta innebär en beskärning av styrelsens förslag beträffande de ramreglerade anslagen med 3 milj. kr. För den vid sidan om de anslag, som innefattas i ramregleringen, föreslagna ytterligare lagringen av väglagningsmateriel anser jag mig icke kunna tillstyrka någon medelsanvisning. Hur medelsförbrukningen beräknas komma att ungefärligen fördela sig på de olika anslagsändamålen framgår av följande sammanställning.

	1954/55 Utfall	1955/56 Beräknat	1956/57	
<i>Ramreglerade investeringar</i>			Styrelsen	Föredr.
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	5,3	7,9	6,2	5,7
Motorfordon och vägmaskiner	13,2	22,0	26,0	23,2
Flytande materiel	2,3	3,0	1,8	2,1
Dispositionsanslaget	0,1	0,1	—	—
Summa A, milj. kr.	20,9	33,0	34,0	31,0

* Preliminärt belopp.

Övriga investeringar	1954/55	1955/56	1956/57	
	Utfall	Beräknat	Styrelsen	Föredr.
Grustag m. m.	1,0	—	2,0	—
Effektförråd	—	2,0	—	—
Summa B, milj. kr.	1,0	2,0	2,0	—

Den av styrelsen föreslagna medelsförbrukningen har sålunda begränsats med 0,5 milj. kr. för garagebyggnader m. m. och med 2,8 milj. kr. för motorfordon och vägmaskiner. Anslaget till flytande materiel har däremot räknats upp med 0,3 milj. kr. i förhållande till styrelsens förslag i syfte att även under nästa budgetår bereda utrymme inom förrådsfonden för ersättningsanskaffning av båtar och mudderverk. Den av styrelsen förutsatta överföringen av ifrågavarande materiel till sjöfartsverket synes nämligen böra anstå tills prövning skett av frågan om inrättande av en särskild förrådsfond inom detta verk.

Med ledning av den sålunda uppskattade medelsförbrukningen och de beräknade reservationerna per den 30 juni 1956 har för nästa budgetår beräknats de anslag, som framgår av min hemställan i det följande.

Jag tillstyrker styrelsens förslag om ett beställningsbemyndigande av högst 18 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1958/59.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1956/57 under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- a. Garage- och förrådsbyggnader m. m. 5 500 000 kr.
- b. Maskincentralförråd:
 1. Motorfordon och vägmaskiner m. m. .. 9 600 000 »
 2. Flytande materiel 1 700 000 »
- c. Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag 1 000 »

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
W, Hammargren

Register
till
Kapitalbudgeten för budgetåret 1956/57
för
till Kommunikationsdepartementet hörande affärsdrivande verk m. m.

Sld.

Kronor

1 Investeringsplan för Kommunikationsverken**Statens affärsverksfonder****Postverket**

10	Posthus m. m.	1 000
13	Inköp av fastigheter	300 000
13	Anskaffning av automobiler m. m.	1 100 000
13	Postverkets diligenstrafik	
	Garagebyggnader m. m.	200 000
	Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen	1 100 000
	Förvärv av billinjer	900 000
15	Postverkets dispositionsanslag	1 000 000
	Summa för postverket	4 601 000

Televerket

22	Utvecklingen av televerkets rörelse	
25	Anvisade och äskade anslag	
26	Telefonstationsbyggnader m. m.	7 700 000
31	Förrådsbyggnader m. m.	1 000 000
31	Inköp av fastigheter	300 000
32	Telefon- och telegrafanläggningar	
	Riks- och landskablar m. m.	61 700 000
	Telefon- och telegrafstationer	76 500 000
	Nya abonnentanläggningar, nätarbeten och blanka mellan- ortsledningar	89 600 000
		227 800 000
36	Radioanläggningar för televerket	
	Rundradioanläggningar	10 100 000
	Radioanläggningar för kommersiell trafik	1 350 000
		11 450 000

Sid.		Kronor
40	Radioanläggningar för luftfarten	1 070 000
42	Försvarsberedskap vid televerket	1 650 000
43	Televerkets dispositionsanslag	4 000 000
43	SOS-organisationen	
Summa för televerket		254 970 000

Statens järnvägar

53	Byggnader och anläggningar	
	Bangårdar	13 500 000
	Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar	15 000 000
	Ombyggnad till normalspår av linjerna Karlskrona—Kristi- anstad, Karlshamn—Vislanda och Bredåkra—Växjö	5 000 000
	Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden	12 500 000
	Broar m. m.	600 000
	Husbyggnader	9 300 000
	Signalsäkerhetsanläggningar	9 000 000
	Vägskyddsanläggningar	6 500 000
	Telefonanläggningar m. m.	6 500 000
	Anläggningar för elektrisk tågdrift	8 200 000
	Fortsatt elektrifiering av statsbanenätet	12 500 000
	Lokstations- och driftverkstadsanläggningar	3 200 000
	Anläggningar vid huvudverkstäder	4 000 000
	Anläggningar vid förrådsavdelningen	600 000
		106 400 000
63	Rullande materiel	
	Anskaffning av lok och lokomotorer	31 050 000
	Anskaffning av motorvagnar och rälsbussar	17 500 000
	Anskaffning av person-, resgods- och postvagnar	4 650 000
	Anskaffning av godsvagnar	47 800 000
	Ombyggnad av rullande materiel	3 900 000
		104 900 000
66	Sjöfartsmateriel	
	Ny tågfärja	—
66	Biltrafik	
	Garage- och verkstadsbyggnader	1 200 000
	Anskaffning av bilmateriel	7 400 000
	Förvärv av billinjer	500 000
		9 100 000
67	Övriga anslag	
	Försvarsberedskap vid statens järnvägar	3 500 000
	Inventarier m. m.	7 400 000
	Statens järnvägars dispositionsanslag	3 000 000
		13 900 000
Summa för statens järnvägar		234 300 000

Statens vattenfallsverk

73	Kraftförsörjningen	
78	Verkan av investeringsbegränsningar	
81	Svårigheter för de norrländska vattenkraftutbyggnaderna	
81	Atomkraften	
82	Pågående utbyggnader	
83	Planerade utbyggnader	
86	Medelsförbrukningen under budgetåren 1954/55—1956/57	
87	Kraftstationer m. m.	
	Stenungsunds ångkraftstation	33 000 000
	Gasturbinanläggning vid Västervik	1 000 000
	Ångpanna i Västerås ångkraftstation	—
	Utbyggnad av Västerås ångkraftstation	—
	Kapitaltillskott till Bergforsens kraftaktiebolag	—
	Kraftstationer i Indalsälven mellan Litselet och Gesunden ..	7 000 000
	Kraftstation vid Järkvissle	18 000 000
	Ytterligare maskinaggregat i Forsmo kraftstation	7 500 000
	Ytterligare kraftstationer i Ångermanälven	5 000 000
	Kraftstationer i Umeälven mellan Storuman och Blåviken ..	53 000 000
	Stornorrfors kraftstation	30 000 000
	Lån till Aktiebolaget Umeforsen	7 000 000
	Ytterligare kraftstationer i Luleälven	10 000 000
		171 500 000
95	Regleringsföretag	13 000 000
97	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	97 000 000
100	Övriga anslag	
	Inköp av vattenfall och fastigheter	1 000 000
	Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet	1 500 000
	Statens vattenfallsverks dispositionsanslag	10 000 000
	Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	¹ 2 000 000
		14 500 000
	Summa för statens vattenfallsverk	296 000 000

Luftfartsfonden

113	Luftfartens markorganisation	
115	Markförvärv	1 000
115	Flygfältsbyggen	—
118	Byggnader	1 400 000
121	Teleutrustning m. m.	100 000
121	Belysningsanläggningar	550 000
122	Fordon, maskiner och redskap	1 050 000
123	Försvarsberedskap vid luftfartsverket	100 000
124	Luftfartsverkets dispositionsanslag	800 000
127	Utbyggnad av storflygplats	¹ 25 000 000
	Summa för luftfartsfonden	29 001 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kronor

Statens allmänna fastighetsfond

128	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	200 000
130	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	3 200 000
135	Anordnande av förvaltningslokaler	800 000
136	Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål	500 000
137	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	300 000
Summa för statens allmänna fastighetsfond		5 000 000

Fonden för låneunderstöd

141	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1955/56	5 000 000
-----	---	-----------

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

143	Garage- och förrådsbyggnader m. m.	5 500 000
144	Maskincentralförråd	
	Motorfordon och vägmaskiner m. m.	9 600 000
	Flytande materiel	1 700 000
	Betalningsansvar för leveranser under budgetåret 1958/59 ..	—
	Grustag m. m.	—
146	Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag	1 000
Summa för förrådsfonden		16 801 000
Totalsumma		845 673 000

BILAGA 28 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1956

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1956/57 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m. Från och med budgetåret 1945/46 har medel anvisats å kapitalbudgeten till fullföljande av ett av generaltullstyrelsen uppgjort och successivt reviderat byggnadsprogram för förbättring av bostadsförhållandena vid tullverkets kust- och gränsbevakning. För budgetåren 1954/55 och 1955/56 har till ändamålet anvisats 700 000 respektive 500 000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1955 har *generaltullstyrelsen* gjort framställning om anvisande för budgetåret 1956/57 av ett investeringsanslag å 700 000 kronor till bestridande av kostnaderna för sådana byggnadsföretag, vilka av styrelsen bedömts böra komma till utförande under nästa budgetår.

Arbetenas omfattning samt de beräknade kostnaderna framgår av följande uppställning.

Ort	Byggnadsföretagets omfattning	Beräknade kostnader		
		Tomt m. m.	Byggnader	Summa
<i>Nybyggnader</i>				
Pello	ett bostadshus, inrymmande 1 tre-rumslägenhet	—	75 000	75 000
Glumslöv	ett bostadshus, inrymmande 2 tre-rumslägenheter, och en radiostationsbyggnad	—	150 000	150 000
Åbo	en expeditiionsbyggnad	—	15 000	15 000
Övertorneå	en expeditiionsbyggnad	—	30 000	30 000
Aareavaara	ett bostadshus, inrymmande 1 tre-rumslägenhet	5 000	75 000	80 000
Karesuando	ett bostadshus, inrymmande 2 tre-rumslägenheter	5 000	155 000	160 000
Lernacken	en vaktstuga	—	15 000	15 000
<i>Ombyggnader</i>				
Dalarö	ombyggnad och modernisering av tullhuset	—	115 000	115 000
Kappelshamn	ombyggnad och modernisering av bostadshuset	—	35 000	35 000
<i>Tomt</i>				
Matarengi	utökning av tomt till bostadshuset	3 000	—	3 000
	Säger kronor	13 000	665 000	678 000
	Oförutsedda utgifter			22 000
	Summa kronor			700 000

Såsom framhållits i 1955 års statsverksproposition (Bil. 28, s. 2) har bevakningstjänstens ordnande inom vissa delar av Norrbottens län, däribland gränstrakterna mot Finland, varit föremål för särskild utredning. Något beslut i anledning av utredningen har ännu ej fattats. Det oaktat har generaltullstyrelsen ansett hinder ej möta att i sitt nu avlämnade förslag medräkna vissa byggnadsföretag inom Haparanda gränsdistrikt. I samtliga fall är dessa arbeten planerade för orter, där någon minskning av tullverkets personal ej ifrågasatts vare sig i utredningen eller i yttrandena däröver.

Framställning om medelsanvisning till ett bostadshus för tullverkets personal i Pello har gjorts redan för de tre närmast föregående budgetåren (angående motiven se 1953 och 1954 års statsverkspropositioner, Kapitalbudgeten, Bil. 28, s. 3—4 resp. 2—4). Under innevarande budgetår har ifrågasatt arbete ej kunnat inrymmas i dispositionsplanen för det reducerade anslag som anvisats. Det är angeläget, att en lägenhet om tre rum och kök snarast möjligt ställes till förfogande för personalen. Då nybyggnaden är avsedd att uppföras såsom del av ett radhus, kan fastigheten lätt utbyggas med lokaler för statspolispersonal, om så blir påkallat.

Av det belopp å 170 000 kronor, vartill kostnaderna för ett bostadshus i

Glumslöv inom södra distriktet numera beräknas (jfr 1955 års statsverksproposition, Bil. 28, s. 3), har 20 000 kronor kunnat inrymmas i dispositionsplanen för byggnadsanslaget för nu löpande budgetår. Till fullföljande av detta byggnadsföretag erfordras således ytterligare 150 000 kronor.

Från det för innevarande budgetår avgivna byggnadsförslaget kvarstår härutöver uppförande i *Åbo* inom Östersunds gränsdistrikt av en mindre expeditiionsbyggnad vid en från Norge kommande väg till Melen. Här om anför generaltullstyrelsen.

Denna väg skall genom en ny väg över Baksjönäset anknytas till rikets vägnät i övrigt. Numera planeras även en ny förbindelse till Norge, vilken vid Torvsundet omkring tio kilometer från Åbo skulle anslutas till den över Baksjönäset gående nya vägen. Den blivande expeditiionsbyggnaden kan därför komma att behöva placeras icke i Åbo utan vid Torvsundet. Oavsett frågan vilkendera av förläggningsplatserna som bör väljas erfordras att byggnaden uppföres snarast möjligt, då nämligen den nya vägförbindelsen över Baksjönäset väntas bli färdigställd under år 1956.

Beträffande övriga i planen för nästa budgetår upptagna arbeten lämnas i generaltullstyrelsens framställning följande uppgifter.

I *Övertorneå* inom Haparanda gränsdistrikt torde, enligt vad som upplysts av vederbörande vägförvaltning, en ny färjförbindelse komma att färdigställas under år 1956. Expeditiionslokaler för tullverket vid färjstället kan ej erhållas på annat sätt än genom nybyggnad. — I *Övertorneå* har tullverket nu ett bostadshus (*Matarengi*). Tomten har visat sig vara otillräcklig. Bostadsinnehavarna har själva måst, bland annat för uppläggande av årsbehovet av ved, arrendera ett angränsande markområde. Det har funnits lämpligt att detta område införlivas med tomten.

Tullverkets bostadshus i *Aareavaara* inom sistnämnda gränsdistrikt inrymmer två familjebostäder och ett enkelrum. Möjlighet att privat förhyra familjebostad föreligger ej och kan ej väntas uppstå i denna lilla by. I *Aareavaara* erfordras en personalstyrka av tre man. Då emellertid personalen inom gränsdistriktet har en sådan åldersfördelning, att de tjänstemän, som ej är familjeförsörjare, utgör endast ett begränsat fåtal, har till följd av bostadsbristen icke obetydliga svårigheter uppstått att hålla personalstyrkan i *Aareavaara* fulltalig. För avhjälpande av dessa olägenheter bör ett bostadshus om tre rum och kök uppföras i *Aareavaara*.

I *Karesuando*, likaledes inom Haparanda gränsdistrikt, har tullverket ett bostadshus, inrymmande två familjebostäder. Icke heller i denna by finnes möjligheter till privat förhyrning av godtagbara lägenheter. Med hänsyn bland annat till gränsposteringen *Karesuandos* stora bevakningsområde och där rådande speciella förhållanden bör tullverkets personalstyrka vid posteringen utgöra fem man. För närvarande kan till följd av bostadsläget endast fyra man vara placerade där. Två av dessa bor i tullverkets bostadshus, en hyr lägenhet i en tämligen fallfärdig byggnad men ämnar uppföra eget hus i byn, och en — vilken nu är ogift men planerar att snart ingå äktenskap — bor i möblerat rum. För att den behövliga utökningen av personalstyrkan skall möjliggöras erfordras, att ytterligare ett tullverkets bostadshus, inrymmande två trerumslägenheter, uppföres i *Karesuando*.

Vid kustposteringen *Limhamn* hålles under dager ständig utkik från en söder om posteringen belägen utfyllnad vid *Lernacken*, dit för några år sedan en år 1930 uppförd enklare vaktstuga flyttats från annat håll. I vaktstugan har Sjöräddningssällskapet provisoriskt installerat en radarstation,

som vid behov betjänas av kustbevakningspersonalen. Vaktstugan, som ej befinner sig i bästa skick, är icke tillräckligt stor vare sig för en tillfredsställande installation av radaranläggningen eller för den radioapparat, varmed anläggningen bör kompletteras. Det är därför angeläget att den ersättes med en ny vaktstuga.

Beträffande tullhuset i *Dalarö*, vilket utgör byggnadsminnesmärke, anförde generaltullstyrelsen i statskrivelsen för innevarande budgetår bland annat, att byggnaden befunde sig i mycket dåligt skick, att styrelsen i annat sammanhang hemställde om anvisande för budgetåret 1955/56 av 50 000 kronor till vissa nödvändiga reparationer men att styrelsen av statsfinansiella skäl ej ifrågasatte anvisande av medel å kapitalbudgeten till övriga renoverings- och moderniseringsarbeten å fastigheten, vilka kostnadsberäknats till 250 000 kronor. Några medel till ovannämnda reparationer har ej anvisats för nu löpande budgetår. Enligt vad verkställd utredning givit vid handen kan ovan berörda reparations-, renoverings- och moderniseringsarbeten utföras i tre etapper, kostnadsberäknade till 115 000, 135 000 och 80 000 kronor. Sammanlagda kostnaden kan således nu uppskattas till 330 000 kronor. Då fastighetens tillstånd är sådant, att ett ytterligare uppskov med reparationsarbetena skulle innebära avsevärda risker, är det angeläget att första etappen får påbörjas snarast möjligt.

Tullverkets fastighet i *Kappelshamn* inom Visby tulldistrikt omfattar bland annat ett i mitten av 1800-talet uppfört bostadshus. Byggnaden, vilken anses ha kulturhistoriskt värde, är i behov av snar genomgripande reparation. I samband därmed bör byggnaden moderniseras, bland annat genom installation av värmeledning och tidsenliga sanitära anordningar.

Det totala behov av bostäder och expeditiionslokaler m. m. vid tullverket, som nu kan överblickas, motsvarar kostnader till en beräknad summa av 1 280 000 kronor. De för budgetåret 1956/57 föreslagna arbetena är enligt generaltullstyrelsens uppfattning så angelägna, att de ej kan uppskjutas utan att allvarliga svårigheter uppstår. Någon inbördes angelägenhetsgradering av dessa företag har styrelsen ansett ej böra göras för närvarande. Skulle en nedskärning av medelsanvisningen visa sig nödvändig av statsfinansiella skäl, anses en dylik gradering böra göras i samband med upprättande av förslag till dispositionsplan för det anslag, som må komma att beviljas.

Departementschefen

Som framgår av den lämnade redogörelsen har från och med budgetåret 1945/46 årligen anvisats medel till förbättring av främst bostadsförhållandena för personalen vid tullverkets kust- och gränsbevakning. Sammanlagt har för detta ändamål utgått i runt tal 5,9 miljoner kronor. En avsevärd förbättring av tullverkets lokal- och bostadsförhållanden har härigenom åstadkommits. Ännu återstår emellertid arbeten, som så vitt generaltullstyrelsen nu kan överblicka motsvarar en sammanlagd kostnad av inemot 1,3 miljoner kronor. För utförande av vissa av dessa arbeten bör medel anvisas för nästkommande budgetår. Med hänsyn till den återhållsamhet i fråga om medelsanvisning över kapitalbudgeten, som det allmänekonomiska och kreditpolitiska läget nödvändiggör, finner jag mig dock icke kunna tillstyrka

hela det av generaltullstyrelsen äskade beloppet utan förordar att anslaget för budgetåret 1956/57 uppföres med 450 000 (— 50 000) kronor. Det torde liksom tidigare få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag från generaltullstyrelsen fastställa dispositionsplan för anslaget.

I detta sammanhang torde jag få erinra om den utredning angående bevakningstjänstens anordnande inom vissa delar av Norrbottens län, som avlämnades år 1954. Denna utredning har numera överarbetats inom polisväsendets organisationsnämnd, vars förslag i ämnet nyligen avlämnats. Vid det utredningsarbete som sålunda bedrivits synes icke ha framkommit någonting, som kan påverka planeringen av tullverkets byggnadsföretag inom Tornedalens bevakningsdistrikt. Kungl. Maj:t har också ansett sig oförhindrad att ur de anslag som anvisats för budgetåren 1954/55 och 1955/56 ställa medel till förfogande för uppförande av bostadshus i Huuki och Kätkäsuando. Jag förutsätter dock, att en förnyad prövning av ifrågavarande organisatoriska frågor inverkan på tullverkets byggnadsplanering får ske i samband med fastställandet av förut berörda dispositionsplan för budgetåret 1956/57. I övrigt utgår jag från att generaltullstyrelsen tillvartager de möjligheter till besparingar som kan föreligga beträffande byggnadsföretag som kommer till utförande. Särskilt vill jag därvid understryka, att kostnaderna för de av styrelsen angivna bostadshusen synes vara alltför höga, varför i fortsättningen alla ansträngningar bör inriktas på att bringa dessa kostnader i närmare överensstämmelse med de belåningsvärden, som Kungl. Maj:t genom beslut den 16 december 1955 fastställt för egnahems-lån till en- och två-familjshus.

Under återopande av det sagda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gränsbevakning m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

[2] **Andelsteckning i Internationella finansieringsbolaget.** Inom Förenta Nationerna har sedan ett flertal år diskuterats upprättandet av ett internationellt finansieringsbolag med uppgift att förmedla riskvilligt investeringskapital till privat företagsamhet främst i mindre utvecklade länder. Förslaget framfördes ursprungligen av den expertgrupp, som till ekonomiska och sociala rådets trettonde möte år 1951 hade att avgiva rapport om åtgärder ägnade att främja det ekonomiska framåtskridandet i de mindre utvecklade länderna. Till följd av ett flertal länders obenägenhet att vid denna tidpunkt skänka förslaget sitt stöd, kunde konkreta åtgärder för dess förverkligande då icke vidtagas. Rådet uppdrog emellertid åt Internationella återuppbyggnadsbanken att i samråd med medlemsregeringarna och privata intressenter närmare undersöka frågan. Av banken utarbetade rapporter

över arbetet härmed samt dess förslag till närmare utformning av det planerade finansieringsbolaget behandlades vid rådets och generalförsamlingens möten åren 1952 och 1953, dock utan att en slutgiltig lösning kunde uppnås. Först vid generalförsamlingens nionde möte hösten 1954 fattades ett principiellt beslut om inrättande av ett internationellt finansieringsbolag, vilket erhöll namnet *International Finance Corporation* (IFC). Åt Internationella återuppbyggnadsbanken uppdrogs att utarbета en stadga samt att i övrigt vidtaga åtgärder för att verkställa generalförsamlingens beslut.

Återuppbyggnadsbankens direktion godkände för sin del den 11 april 1955 en stadga för Internationella finansieringsbolaget. Härefter har inbjudan utsänts till medlemmarna av återuppbyggnadsbanken att ingå överenskomelse om bildande av bolaget. Texten på engelska språket till ifrågavarande stadga torde jämte svensk översättning såsom *bihang* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Stadgan innebär i korthet följande.

Bolagets ändamål är enligt *artikel I* att främja ekonomisk utveckling genom att stödja produktiv enskild företagsamhet i medlemsländerna, särskilt de ekonomiskt mindre utvecklade. I detta syfte skall bolaget i förening med privata investerare medverka i finansieringen av privata företag i de fall, där tillräckligt enskilt kapital inte står att tillgå på rimliga villkor. Något krav på återbetalningsgaranti från vederbörande lands regering — såsom fallet är vid lån från återuppbyggnadsbanken — skall inte ställas. Bolaget skall vidare söka sammanföra investeringsobjekt, inhemskt och utländskt privat kapital samt företagsadministrativ erfarenhet, varjämte det allmänt åligger bolaget att med lämpliga medel söka stimulera tillflödet av privat kapital till produktiva investeringar i medlemsländerna.

Artikel II innehåller bestämmelser om medlemskap och kapital. Ursprungliga medlemmar är sådana till återuppbyggnadsbanken anslutna länder, som accepterat medlemskap i bolaget före visst i stadgan angivet datum. Andra till återuppbyggnadsbanken anslutna länder kan bli medlemmar vid senare tidpunkt och på villkor, som fastställles av bolaget.

Bolagets kapital utgöres av dess grundfond. Denna är avsedd att uppgå till 100 miljoner dollar. Fonden är fördelad på 100 000 andelar, var och en om 1 000 dollar. Vid behov kan fondens kapital ökas utöver det ursprungliga beloppet enligt vissa regler, dock utan skyldighet för medlem att teckna ytterligare andelar. Andelar må endast tecknas av medlemmar.

För ursprungliga medlemmar är antalet andelar på förhand bestämt genom en fördelningsplan, som uppgjorts med beaktande av vederbörande lands andel av återuppbyggnadsbankens kapital. Den närmare fördelningen av andelarna framgår av en förteckning, som fogats vid stadgan. Betalning skall erläggas i guld eller dollar senast trettio dagar efter vunnet medlemskap respektive efter den dag, då bolaget börjar sin verksamhet, eller på av bolaget fastställd senare dag. För andra än ursprungliga medlemmar ankommer det på bolaget att fastställa regler beträffande andelsteckning och betalning. Medlem är icke på grund av sitt medlemskap i bolaget ansvarig för dess förpliktelser. Andelarna får inte pantsättas och ej överlåtas på annan än bolaget.

Beträffande bolagets verksamhet gäller enligt *artikel III*, att förefintligheten av statliga eller andra allmänna intressen i ett visst företag inte skall utgöra ett hinder för Internationella finansieringsbolaget att investera i företaget. Investeringen får inte ta formen av aktieteckning, men i övrigt ske på sätt som bolaget finner lämpligt. Häri inbegripes investeringar som ger rätt till deltagande i vinst och till aktieteckning eller till omvandling av investeringen i aktier. Sistnämnda rätt får dock inte utövas av bolaget.

Ytterligare inskränkningar i verksamheten utgör bestämmelserna, att bolaget inte får inträda som finansiär då tillräckligt enskilt kapital kan anskaffas på rimliga villkor eller då vederbörande medlem reser invändningar mot bolagets deltagande i en investering i landet i fråga. Bolaget får vidare inte föreskriva, att tillhandahållna medel skall användas inom visst medlemsland. Slutligen får bolaget inte ikläda sig ansvar för förvaltningen av företag i vilket det investerat.

Vid företagande av investeringar skall bolaget ställa sådana villkor som bolaget bedömer önskvärda med hänsyn till det aktuella projektet, bolagets risker och de villkor som privata investerare normalt erhåller för liknande finansiering.

Bolaget skall eftersträva att åter friställa sina medel genom att överlåta sina intressen till privata investerare, så snart detta låter sig göra på tillfredsställande villkor.

En rimlig differentiering av bolagets investeringar skall eftersträvas. För att skydda sina intressen i företag, där bolagets investeringar av någon anledning hotas, skall bolaget ha rätt att vidtaga åtgärder utan hinder av bestämmelserna i stadgan. Bolagets medel är dock inte fritagna från allmänt tillämpliga valutarestriktioner eller kontrollföreskrifter i medlemsländernas territorier.

För anskaffande av investeringskapital kan bolaget utöver den av medlemmarna tillskjutna grundfonden upplåna medel i öppna marknaden. Upptagande av lån på en medlems kapitalmarknad förutsätter dock **samttycke** av vederbörande regering.

I sin verksamhet skall bolaget avhålla sig från inblandning i medlemsländernas politiska förhållanden och skall ej heller låta sina beslut influeras av vederbörande medlemsland eller -länders politiska inställning. Bolagets ställningstagande till olika investeringsprojekt skall sålunda baseras helt på ekonomiska överväganden.

Artikel IV innehåller bestämmelser om organisation och förvaltning. Ledningen av Internationella finansieringsbolaget skall utövas av en styrelse. Såsom ledamöter och suppleanter fungerar styrelseledamöterna och suppleanterna i Internationella återuppbyggnadsbanken, dock endast i den mån de utsetts av länder som samtidigt är medlemmar i bolaget. Styrelsen väljer inom sig en ordförande. Årsmöte skall hållas i anslutning till årsmötet med bankens styrelse.

Styrelsen är förbehållet, bland annat, att antaga nya medlemmar samt stipulera villkor för deras medlemskap; att öka eller minska grundfonden;

att besluta om upphörande av bolagets verksamhet och fördela dess tillgångar; att fastställa bolagets utdelning; samt att ändra stadgan. Vissa styrelsen tillkommande befogenheter må delegeras till bolagets direktion. Ledamöter i denna är de av bankens direktionsledamöter, som representerar länder vilka också är medlemmar av bolaget eller som valts till bankens direktion genom medverkan av en eller flera medlemmar i bolaget. — Om rösträtt, beslutförhet m. m. i styrelse och direktion är särskilt stadgat (Artikel IV, §§ 2—4).

Ordförande i bolagets direktion är ex officio bankens verkställande direktör. Verkställande direktör i bolaget utses av direktionen på rekommendation av dess ordförande. Bolagets verkställande direktör leder dess löpande verksamhet under direktionens överinseende. Vid rekrytering av tjänstemän skall eftersträvas en så bred geografisk fördelning som möjligt.

Internationella finansieringsbolaget skall i förhållande till återuppbyggnadsbanken vara en fullt självständig institution med skilda tillgångar och skulder. Några lånetransaktioner dem emellan får icke förekomma. Å andra sidan skall bolaget mot ersättning kunna utnyttja bankens lokaler, personal etc.

I *artikel V* inrymmes regler om utträde, suspension och inställande av bolagets verksamhet. Medlem, som inte uppfyller sina förpliktelser gentemot bolaget, må suspenderas genom beslut av en majoritet inom styrelsen. Medlem må när som helst utträda ur bolaget genom skriftlig anmälan härom. Dess andelar i bolaget skall återköpas av bolaget på de villkor som då kan överenskommas eller — om sådant avtal ej kan komma till stånd — i enlighet med regler vilka närmare fastställs i stadgarna (*Artikel V*, § 4). Under inga omständigheter skall något belopp, som en regering har att fordra för sina andelar, betalas tidigare än sex månader från den dag, då medlemskapet upphör.

Bolagets verksamhet må inställas och detsamma upplösas genom majoritetsbeslut av styrelsen. Bolagets tillgångar skall i dylikt fall fördelas mellan dess medlemmar enligt regler vilka närmare preciseras i § 5, förevarande artikel.

Rörande bolagets ställning, immunitet och privilegier finnes i *artikel VI* bestämmelser likartade med dem som i detta avseende reglerar Internationella återuppbyggnadsbankens verksamhet. Häribland märkes stadganden om bolagets kompetens att såsom juridisk person ingå avtal, förvärva och avyttra egendom samt inleda rättsliga åtgärder; om skydd mot beslag, kvarstad eller utmätning av bolagets egendom före avkunnande av slutlig dom mot bolaget; om tjänstemäns och andra anställdas immunitet och privilegier, vilka skall vara desamma som gäller för diplomatisk personal; om skattefrihet för bolagets tillgångar, egendom, intäkter och transaktioner samt för dess tjänstemän och övriga anställda i andra länder än dem, i vilka de är medborgare. Av bolaget utgivna eller garanterade skuldförbindelser samt utdelning och ränta å dessa skall vara befriade från skatt, därest skatten är diskriminerande mot sådana förbindelser enbart på grund av att de utfär-

dots eller garanterats av bolaget, eller därest den enda rättsgrunden för beskattning är platsen för något av bolagets kontor eller för av bolaget bedrivna verksamhet.

Varje medlem skall inom eget territorium vidtaga erforderliga åtgärder för att inom ramen för egen lagstiftning kunna tillämpa bestämmelserna om bolagets ställning, immunitet och privilegier i enlighet med stadgan.

Enligt *artikel VII* må avtalet om Internationella finansieringsbolaget ändras genom beslut av styrelsen med tre femtedels majoritet. Enhälligt beslut fordras dock för ändring av rätten till utträde ur bolaget, av företrädesrätten vid andelsteckning i samband med ökning av bolagets grundfond samt av den bestämmelse, varigenom medlem av bolaget är fritagen från dess förpliktelser.

Twister rörande tolkningen av stadgans bestämmelser, uppkomna mellan medlem och bolaget eller mellan medlemmar, skall enligt bestämmelser i *artikel VIII* hänskjutas till direktionen för avgörande. Besvär över direktionsens beslut i ifrågavarande ärenden må av varje medlem anföras hos styrelsen.

I *artikel IX* återfinnes bestämmelser om avtalets undertecknande och ikraftträdande. Avtalet träder i kraft då minst trettio regeringar, vilkas andelsteckning uppgår till minst 75 procent av den beslutade grundfonden om 100 miljoner dollar, undertecknat avtalet samt hos bolaget deponerat en handling, utvisande att avtalet godkänts utan förbehåll i enlighet med landets lagar samt att vederbörande regering vidtagit alla åtgärder som erfordras för att den skall kunna uppfylla alla sina förpliktelser i enlighet med avtalet. För ursprungliga medlemmar må anslutning ske när som helst intill den 31 december 1956.

Departementschefen

Såsom ett led i hjälpen till de mindre utvecklade länderna beslöt Förenta Nationernas nionde generalförsamling hösten 1954 att inrätta ett internationellt finansieringsbolag med uppgift att förmedla investeringskapital till enskild företagsamhet, företrädesvis inom industrien. Syftet var att skapa ett komplement till den av Internationella återuppbyggnadsbanken bedrivna verksamheten, vilken huvudsakligen är inriktad på långivning till stater eller till statsgaranterade projekt.

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen skall finansieringsbolaget icke endast lämna bidrag till enskilda företags kapitalförsörjning utan även på alla sätt verka för ökad tillströmning av privat kapital och företagsadministrativ sakkunskap till de mindre utvecklade ländernas privata näringsliv. Internationella finansieringsbolagets verksamhet avses skola bedrivas efter affärsmässiga linjer. Bolagets utlåning skall ske på sådana villkor som privata investerare normalt erhåller för liknande finansiering. Å andra sidan har sörjts för, att medlemmen inte skall bindas på längre sikt eller till ett fåtal företag, även om en bättre avkastning härigenom skulle ernås. Som garanti härför tjänar bestämmelserna, att bolaget må inträda som finansär

endast i företag som inte kan anskaffa tillräckligt med privat kapital på rimliga villkor samt att medlen åter skall friställas genom överlåtelse av bolagets intressen till privata investerare, så snart detta låter sig göra på tillfredsställande villkor.

Den organisatoriska uppbyggnaden av Internationella finansieringsbolaget innebär, att ett nära samgående blir möjligt med Internationella återuppbyggnadsbanken, varigenom kostnaderna för administration m. m. reduceras. Dock skall bolaget vara en gentemot banken fullt självständig institution med egna tillgångar och skulder; några lånetransaktioner mellan dem får inte förekomma.

För sin utlåning skall bolaget i första hand förfoga över den av medlemmarna tillskjutna grundfonden om etthundra miljoner dollar. Endast regeringar, vilka samtidigt är medlemmar i återuppbyggnadsbanken, kan vara medlemmar i bolaget. Antalet andelar i bolaget har fastställts för en var av de så kallade ursprungliga medlemmarna, d. v. s. de länder som vid tidpunkten för fastställandet av bolagets stadga den 11 april 1955 var medlemmar i återuppbyggnadsbanken och som före den 31 december 1956 accepterat medlemskap i bolaget. Enligt den tidigare omnämnda fördelningsplanen uppgår antalet andelar för Sveriges del till 1 108, motsvarande 1,108 miljoner dollar eller 5,7 miljoner svenska kronor. Bland de större andelstecknarna märkes Förenta Staterna med 35 168 andelar, motsvarande 35,168 miljoner dollar, och Storbritannien med 14 400 andelar eller 14,4 miljoner dollar.

Bolagets verksamhet skall börja då minst 30 regeringar, representerande minst 75 % av grundfondens kapital, anslutit sig till överenskommelsen. Enligt vad jag inhämtat hade den 16 december 1955 fem regeringar, svarande för ca 40 miljoner dollar, undertecknat överenskommelsen samt deponerat den särskilda anslutningshandlingen (bland dem Förenta Staterna). Av övriga ursprungliga medlemmar har 16 undertecknat överenskommelsen. Ytterligare 26 regeringar har uttalat sin avsikt att ansluta sig. Med hänsyn härtill synes det troligt, att bolagets verksamhet kan börja redan under innevarande år.

Under förarbetet på finansieringsbolaget inom Förenta Nationernas olika organ har Sverige intagit en avvaktande ståndpunkt. Vägledande för den svenska inställningen har varit, att de ursprungliga planerna på bolagets utformning syntes innebära en verksamhet av i huvudsak samma karaktär som den s. k. tekniska hjälpen, för vilken Förenta Nationernas medlemsländer och däribland Sverige dokumenterat ett betydande intresse. Enligt svensk uppfattning borde man förstärka den tekniska hjälpens resurser snarare än att splittra hjälpinsatserna på skilda grenar genom inrättandet av ytterligare ett internationellt fördelningsorgan med åtföljande dryga administrationskostnader. Denna mening delades av flertalet representanter för de västerländska industriländerna. Sedan emellertid förslaget omarbetats, varvid bl. a. förutsättningar skapats för att bolagets verksamhet skall kunna drivas efter mera affärsmässiga grunder och med förhållandevis låga admi-

nistrationskostnader, ansåg man sig även från nyssnämnda länders sida kunna ge projektet sitt stöd. Vid omröstningen i Förenta Nationernas generalförsamling biträdde också Sverige beslutet om inrättande av Internationella finansieringsbolaget.

Mot bakgrunden av det anförda har jag kommit till att det ur svensk synpunkt föreligger ett intresse att medverka i förevarande bolag, vars verksamhet, enligt vad jag tidigare anfört, kommer att utgöra ett komplement till den utlåning som bedrivs av återuppbyggnadsbanken och ett led i den i olika former bedrivna hjälpen till de mindre utvecklade länderna. Bolagets organisation och bestämmelserna rörande dess verksamhet synes mig skapa förutsättningar för att de medel, som ställes till dess förfogande, kan verkamt bidra till det ekonomiska framåtskridandet i de mindre utvecklade länderna. Genom den nordiske representanten i återuppbyggnadsbankens direktion, vilken komme att inträda också i bolagets direktion, skulle tillfredsställande insyn kunna erhållas i bolagets verksamhet. De tekniska bestämmelserna i bolagets stadgar har granskats av riksbanken och lämnats utan erinran. Bestämmelserna i stadgans artikel VI rörande immunitet och privilegier förutsätter för giltighet i Sverige intern svensk lagstiftning. Då emellertid bolaget, efter vad jag inhämtat, kommer att få ställning som ett Förenta Nationernas särskilda fackorgan, torde lagen den 10 juli 1947 (nr 511) om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer få tillämpning även å Internationella finansieringsbolaget. Några särskilda lagstiftningsåtgärder är således icke erforderliga för en svensk anslutning.

Jag tillstyrker sålunda, att Sverige ansluter sig till överenskommelsen om upprättande av ett internationellt finansieringsbolag. Det torde få uppdragas åt riksbanken att å svensk sida tjänstgöra såsom förbindelseorgan, i likhet med vad som gäller beträffande vårt medlemskap i återuppbyggnadsbanken.

De med ett medlemskap i bolaget förknippade finansiella åtagandena uppgår för Sveriges vidkommande, såsom nämnts, till tecknande av 1 108 andelar å 1 000 dollar, d. v. s. sammanlagt 1,108 miljoner dollar eller 5 732 000 kronor. Kostnaderna härför torde böra bestridas genom anslag å budgeten. Lämpligen bör detta ske genom att å kapitalbudgeten, under fonden för förslag till statsverket, upptages ett investeringsanslag å 5 732 000 kronor, benämnt Andelsteckning i Internationella finansieringsbolaget.

Med åberopande av vad jag i det föregående anfört får jag således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder, som erfordras för Sveriges anslutning till Internationella finansieringsbolaget,

dels uppdraga åt riksbanken att tjänstgöra såsom förbindelseorgan mellan svenska staten och Internationella finansieringsbolaget,

dels ock att till Andelsteckning i Internationella finansieringsbolaget för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 5 732 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Resare

Articles of Agreement of the International Finance Corporation

The Governments on whose behalf this Agreement is signed agree as follows:

Introductory article

The International Finance Corporation (hereinafter called the Corporation) is established and shall operate in accordance with the following provisions:

Article I

PURPOSE

The purpose of the Corporation is to further economic development by encouraging the growth of productive private enterprise in member countries, particularly in the less developed areas, thus supplementing the activities of the International Bank for Reconstruction and Development (hereinafter called the Bank). In carrying out this purpose, the Corporation shall:

(i) in association with private investors, assist in financing the establishment, improvement and expansion of productive private enterprises which would contribute to the development of its member countries by making investments, without guarantee of repayment by the member government concerned, in cases where sufficient private capital is not available on reasonable terms;

(ii) seek to bring together investment opportunities, domestic and foreign private capital, and experienced management; and

(iii) seek to stimulate, and to help create conditions conducive to, the flow of private capital, domestic and foreign, into productive investment in member countries.

The Corporation shall be guided in all its decisions by the provisions of this Article.

Avtal rörande Internationella finansieringsbolagets stadga

De regeringar, å vilkas vägnar detta avtal är undertecknat, överenskomma om följande:

Inledande artikel

Internationella finansieringsbolaget (härefter kallat bolaget) grundas härmed och skall verka i överensstämmelse med följande bestämmelser:

Artikel I

ÄNDAMÅL

Bolaget har till ändamål att främja ekonomisk utveckling genom att uppmuntra en ökning av produktiv enskild företagsamhet i medlemsländerna, särskilt i de mindre utvecklade områdena, och utgör sålunda ett komplement till Internationella återuppbyggnadsbankens (härefter kallad »banken») verksamhet. Till fullföljande av detta syfte skall bolaget:

1. i förening med privata investerare medverka i finansiering av upprättande, förbättring och utvidgning av produktiva enskilda företag, ägnade att bidra till medlemsländernas utveckling, genom att i fall, där tillräckliga privata medel icke äro tillgängliga på rimliga villkor, företaga investeringar utan återbetalningsgaranti från ifrågavarande medlemslands regering;

2. söka sammanföra investeringsobjekt, inhemskt och utländskt privat kapital samt företagsadministrativ erfarenhet; samt

3. söka stimulera — och bidra till att skapa förhållanden som främja — tillflöde av inhemskt och utländskt privat kapital till produktiv investering i medlemsländerna.

Bolaget skall i alla sina beslut vägledas av bestämmelserna i denna artikel.

Article II

MEMBERSHIP AND CAPITAL

Section 1. *Membership*

(a) The original members of the Corporation shall be those members of the Bank listed in Schedule A hereto which shall, on or before the date specified in Article IX, Section 2(c), accept membership in the Corporation.

(b) Membership shall be open to other members of the Bank at such times and in accordance with such terms as may be prescribed by the Corporation.

Section 2. *Capital Stock*

(a) The authorized capital stock of the Corporation shall be \$100 000 000, in terms of United States dollars.

(b) The authorized capital stock shall be divided into 100 000 shares having a par value of one thousand United States dollars each. Any such shares not initially subscribed by original members shall be available for subsequent subscription in accordance with Section 3(d) of this Article.

(c) The amount of capital stock at any time authorized may be increased by the Board of Governors as follows:

(i) by a majority of the votes cast, in case such increase is necessary for the purpose of issuing shares of capital stock on initial subscription by members other than original members, provided that the aggregate of any increases authorized pursuant to this subparagraph shall not exceed 10 000 shares;

(ii) in any other case, by a three-fourths majority of the total voting power.

(d) In case of an increase authorized pursuant to paragraph (c) (ii) above, each member shall have a reasonable opportunity to subscribe, under such conditions as the Corporation shall decide, to a proportion of the increase of stock equivalent to the proportion which its stock theretofore subscribed bears to the total capital stock of the Corporation, but no member shall be obligated

Artikel II

MEDLEMSKAP OCH KAPITAL

§ 1. *Medlemskap*

a. Ursprungliga medlemmar av bolaget äro de i vidfogade förteckning A angivna medlemmar av banken, vilka före eller på den i moment c av paragraf 2 i artikel IX angivna dagen acceptera medlemskap i bolaget.

b. Andra medlemmar av banken må bliva medlemmar av bolaget vid tidpunkt och på villkor, som fastställas av bolaget.

§ 2. *Grundfond*

a. Bolagets grundfond uppgår till 100 000 000 Förenta Staternas dollar.

b. Grundfonden fördelas på 100 000 andelar, var och en med ett nominellt värde av 1 000 Förenta Staternas dollar. Andelar, som icke ursprungligen tecknats av ursprungliga medlemmar, äro tillgängliga för senare teckning i enlighet med moment d av paragraf 3 i denna artikel.

c. Det vid varje tillfälle för grundfonden fastställda beloppet må ökas genom beslut av styrelsen:

1. med majoritet av avgivna röster, därest sådan ökning är nödvändig för utgivande av andelar vid ursprunglig andelsteckning av andra än ursprungliga medlemmar; ökningarna enligt denna punkt må dock sammanlagt ej överstiga 10 000 andelar;

2. med en majoritet av tre fjärdedelar av samtliga röster i övriga fall.

d. Om grundfonden ökas i enlighet med punkt 2 av moment c ovan, skall varje medlem beredas tillfälle att på villkor, som bolaget bestämmer, teckna andelar för den del av ökningen, som proportionellt motsvarar den del, vilken medlemmens andelar före ökningen utgjorde av bolagets hela grundfond. Dock är ingen medlem förpliktigad att teckna andelar vid ökning av grundfonden.

to subscribe to any part of the increased capital.

(e) Issuance of shares of stock, other than those subscribed either on initial subscription or pursuant to paragraph (d) above, shall require a three-fourths majority of the total voting power.

(f) Shares of stock of the Corporation shall be available for subscription only by, and shall be issued only to, members.

Section 3. *Subscriptions*

(a) Each original member shall subscribe to the number of shares of stock set forth opposite its name in Schedule A. The number of shares of stock to be subscribed by other members shall be determined by the Corporation.

(b) Shares of stock initially subscribed by original members shall be issued at par.

(c) The initial subscription of each original member shall be payable in full within 30 days after either the date on which the Corporation shall begin operations pursuant to Article IX, Section 3 (b), or the date on which such original member becomes a member, whichever shall be later, or at such date thereafter as the Corporation shall determine. Payment shall be made in gold or United States dollars in response to a call by the Corporation which shall specify the place or places of payment.

(d) The price and other terms of subscription of shares of stock to be subscribed, otherwise than on initial subscription by original members, shall be determined by the Corporation.

Section 4. *Limitation on Liability*

No member shall be liable, by reason of its membership, for obligations of the Corporation.

Section 5. *Restriction on Transfers and Pledges of Shares*

Shares of stock shall not be pledged or encumbered in any manner whatever, and shall be transferable only to the Corporation.

e. Utgivande av andra andelar än de, vilka tecknas antingen vid den ursprungliga andelsteckningen eller i enlighet med moment d ovan, erfordrar en majoritet av tre fjärdedelar av samtliga röster.

f. Andelar i bolaget må endast tecknas av och utgivas till medlemmar.

§ 3. *Teckning av andelar*

a. Ursprunglig medlem skall teckna det antal andelar, som angives i förteckning A. Det antal andelar, som annan medlem skall teckna, fastställas av bolaget.

b. Andelar, som ursprungligen tecknats av ursprungliga medlemmar, skola utgivas till nominellt värde.

c. Andelar, som ursprungligen tecknats av ursprunglig medlem, skola till fullo betalas antingen inom trettio dagar från den senare av följande två tidpunkter, nämligen den dag, då bolaget börjar sin verksamhet i enlighet med moment b av paragraf 3 i artikel IX och den dag, då ifrågavarande ursprunglige medlem blir medlem, eller på av bolaget fastställd senare dag. Betalning skall verkställas i guld eller Förenta Staternas dollar på anfordran av bolaget, vilket skall angiva betalningsort eller betalningsorter.

d. Pris och andra villkor för annan teckning av andelar än ursprungliga medlemmars ursprungliga andelsteckning bestämmas av bolaget.

§ 4. *Begränsning av ansvarigheten*

Medlem är icke på grund av sitt medlemskap i bolaget ansvarig för dess förpliktelser.

§ 5. *Inskränkning i fråga om överlåtande och pantförskrivning av andelar*

Andelar må icke pantsättas eller på något som helst sätt belastas och må endast överlätas på bolaget.

Article III

OPERATIONS

Section 1. *Financing Operations*

The Corporation may make investments of its funds in productive private enterprises in the territories of its members. The existence of a government or other public interest in such an enterprise shall not necessarily preclude the Corporation from making an investment therein.

Section 2. *Forms of Financing*

(a) The Corporation's financing shall not take the form of investments in capital stock. Subject to the foregoing, the Corporation may make investments of its funds in such form or forms as it may deem appropriate in the circumstances, including (but without limitation) investments according to the holder thereof the right to participate in earnings and the right to subscribe to, or to convert the investment into, capital stock.

(b) The Corporation shall not itself exercise any right to subscribe to, or to convert any investment into, capital stock.

Section 3. *Operational Principles*

The operations of the Corporation shall be conducted in accordance with the following principles:

(i) the Corporation shall not undertake any financing for which in its opinion sufficient private capital could be obtained on reasonable terms;

(ii) the Corporation shall not finance an enterprise in the territories of any member if the member objects to such financing;

(iii) the Corporation shall impose no conditions that the proceeds of any financing by it shall be spent in the territories of any particular country;

(iv) the Corporation shall not assume responsibility for managing any enterprise in which it has invested;

(v) the Corporation shall undertake its financing on terms and conditions which it considers appropriate, taking

Artikel III

VERKSAMHET

§ 1. *Finansiering*

Bolaget må använda sina tillgångar för investeringar i produktiva enskilda företag inom sina medlemmars territorier. Förefintligheten av statliga eller andra allmänna intressen i sådana företag skall icke nödvändigtvis hindra bolaget från att investera däri.

§ 2. *Former för finansiering*

a. Bolagets finansieringsverksamhet må icke taga formen av investeringar i aktier. Med förbehåll för sistnämnda bestämmelse må bolaget investera sina medel i den form eller de former, som bolaget alltefter omständigheterna bedömer lämpliga, inbegripet (men utan begränsning till) investeringar, som giva innehavaren rätt att deltaga i vinst och rätt att teckna aktier eller omvandla investeringen i aktier.

b. Bolaget må icke självt utöva rätt att teckna aktier eller omvandla en investering i aktier.

§ 3. *Principer för verksamheten*

Bolagets verksamhet skall bedrivas i enlighet med följande principer:

1. bolaget må icke företaga finansiering i fall, där enligt bolagets åsikt tillräckliga privata medel skulle kunna anskaffas på skäliga villkor;

2. bolaget må icke finansiera ett företag inom ett medlemsland, därest medlemmen i fråga reser invändningar mot dylik finansiering;

3. bolaget må icke föreskriva, att av bolaget tillhandahållna medel skola användas inom visst medlemsland;

4. bolaget må icke ikläda sig ansvar för förvaltningen av företag, i vilket det investerat;

5. bolaget må företaga finansiering på villkor, som bolaget anser lämpliga med hänsynstagande till före-

into account the requirements of the enterprise, the risks being undertaken by the Corporation and the terms and conditions normally obtained by private investors for similar financing;

(vi) the Corporation shall seek to revolve its funds by selling its investments to private investors whenever it can appropriately do so on satisfactory terms;

(vii) the Corporation shall seek to maintain a reasonable diversification in its investments.

Section 4. *Protection of Interests*

Nothing in this Agreement shall prevent the Corporation, in the event of actual or threatened default on any of its investments, actual or threatened insolvency of the enterprise in which such investment shall have been made, or other situations which, in the opinion of the Corporation, threaten to jeopardize such investment, from taking such action and exercising such rights as it may deem necessary for the protection of its interests.

Section 5. *Applicability of Certain Foreign Exchange Restrictions*

Funds received by or payable to the Corporation in respect of an investment of the Corporation made in any member's territories pursuant to Section 1 of this Article shall not be free, solely by reason of any provision of this Agreement, from generally applicable foreign exchange restrictions, regulations and controls in force in the territories of that member.

Section 6. *Miscellaneous Operations*

In addition to the operations specified elsewhere in this Agreement, the Corporation shall have the power to:

(i) borrow funds, and in that connection to furnish such collateral or other security therefor as it shall determine; provided, however, that before making a public sale of its obligations in the markets of a member, the Corporation shall have obtained the approval of that member and of the

tagets behov, de risker som bolaget ikläder sig och de villkor, som privata investerare normalt erhålla för liknande finansiering;

6. bolaget skall söka åter friställa sina medel genom att överlåta sina investeringar till privata investerare, så snart detta lämpligen kan ske på tillfredsställande villkor;

7. bolaget skall söka upprätthålla en rimlig differentiering av sina investeringar.

§ 4. *Åtgärder till skydd för bolagets intressen*

I händelse av inträffad eller befarad betalningsuraktlägenhet med avseende på en bolagets investering, inträffad eller befarad insolvens hos företag, i vilket sådan investering gjorts eller andra situationer, vilka enligt bolagets åsikt hota att äventyra sådan investering, skall intet i detta avtal utgöra hinder för bolaget att vidtaga de åtgärder och utöva de rättigheter, vilka det må anse nödvändiga för skyddet av sina intressen.

§ 5. *Vissa valutarestriktioners tillämplighet*

Medel, som mottagas av eller skola betalas till bolaget på grund av en bolagets investering inom någon medlems territorier i enlighet med paragraf 1 i denna artikel äro icke, enbart på grund av viss bestämmelse i detta avtal, fritagna från allmänt tillämpliga restriktioner, föreskrifter och kontrollåtgärder på valutaregleringens område inom ifrågavarande medlems territorier.

§ 6. *Diverse transaktioner*

Utöver de annorstädes i detta avtal angivna transaktionerna är bolaget berättigat:

1. att upplåna medel och i detta sammanhang lämna sådant hypotek eller sådan annan säkerhet för lånet, som bolaget bestämmer; dock under förutsättning att bolaget före en försäljning av sina skuldförbindelser på en medlems kapitalmarknad erhållit medgivande härtill från medlemmen

member in whose currency the obligations are to be denominated;

(ii) invest funds not needed in its financing operations in such obligations as it may determine and invest funds held by it for pension or similar purposes in any marketable securities, all without being subject to the restrictions imposed by other sections of this Article;

(iii) guarantee securities in which it has invested in order to facilitate their sale;

(iv) buy and sell securities it has issued or guaranteed or in which it has invested;

(v) exercise such other powers incidental to its business as shall be necessary or desirable in furtherance of its purposes.

Section 7. *Valuation of Currencies*

Whenever it shall become necessary under this Agreement to value any currency in terms of the value of another currency, such valuation shall be as reasonably determined by the Corporation after consultation with the International Monetary Fund.

Section 8. *Warning To Be Placed on Securities*

Every security issued or guaranteed by the Corporation shall bear on its face a conspicuous statement to the effect that it is not an obligation of the Bank or, unless expressly stated on the security, of any government.

Section 9. *Political Activity Prohibited*

The Corporation and its officers shall not interfere in the political affairs of any member; nor shall they be influenced in their decisions by the political character of the member or members concerned. Only economic considerations shall be relevant to their decisions, and these considerations shall be weighed impartially in order to achieve the purposes stated in this Agreement.

i fråga och från den medlem, å vars valuta skuldförbindelserna avses lyda;

2. att investera för bolagets finansieringsverksamhet icke erforderliga medel i sådana skuldförbindelser, som bolaget bestämmer, samt att investera medel, som bolaget innehar för pensionering eller liknande ändamål, i på marknaden säljbara värdepapper, allt utan att vara underkastat de inskränkningar, som fastställts genom övriga paragrafer i denna artikel;

3. garantera värdepapper, i vilka bolaget investerat, för att underlätta deras försäljning;

4. köpa och sälja värdepapper, som bolaget utställt eller garanterat eller i vilka det investerat;

5. utöva de övriga med bolagets rörelse sammanhängande befogenheter, vilka äro nödvändiga eller önskvärda för främjande av bolagets syften.

§ 7. *Fastställande av valutors värde*

Närhelst det under avtalet blir nödvändigt att fastställa en valutas värde i förhållande till annan valuta, skall detta värdeförhållande vara det, vilket bolaget efter samråd med Internationella valutafonden skäligen fastställer.

§ 8. *Observandum på värdepapper*

Alla värdepapper, som utgivits eller garanterats av bolaget, skola på framsidan vara försedda med en iögonfallande förklaring, att de icke äro bankens förbindelser och ej heller, såvida icke detta uttryckligen anges på värdepapperen, någon regerings förbindelser.

§ 9. *Förbud mot politisk verksamhet*

Bolaget och dess tjänstemän skola avhålla sig från inblandning i medlemmarnas politiska förhållanden; ej heller skola de låta sina beslut influeras av vederbörande medlems eller medlemmars politiska inställning. Enbart ekonomiska synpunkter skola påverka deras beslut, och dessa synpunkter skola opartiskt vägas mot varandra, i avsikt att uppnå de i detta avtal fastställda ändamålen.

Article IV

Artikel IV

ORGANIZATION AND MANAGEMENT

Section 1. *Structure of the Corporation*

The Corporation shall have a Board of Governors, a Board of Directors, a Chairman of the Board of Directors, a President and such other officers and staff to perform such duties as the Corporation may determine.

Section 2. *Board of Governors*

(a) All the powers of the Corporation shall be vested in the Board of Governors.

(b) Each Governor and Alternate Governor of the Bank appointed by a member of the Bank which is also a member of the Corporation shall *ex officio* be a Governor or Alternate Governor, respectively, of the Corporation. No Alternate Governor may vote except in the absence of his principal. The Board of Governors shall select one of the Governors as Chairman of the Board of Governors. Any Governor or Alternate Governor shall cease to hold office if the member by which he was appointed shall cease to be a member of the Corporation.

(c) The Board of Governors may delegate to the Board of Directors authority to exercise any of its powers, except the power to:

- (i) admit new members and determine the conditions of their admission;
- (ii) increase or decrease the capital stock;
- (iii) suspend a member;
- (iv) decide appeals from interpretations of this Agreement given by the Board of Directors;
- (v) make arrangements to cooperate with other international organizations (other than informal arrangements of a temporary and administrative character);
- (vi) decide to suspend permanently the operations of the Corporation and to distribute its assets;
- (vii) declare dividends;
- (viii) amend this Agreement.

ORGANISATION OCH FÖRVALTNING

§ 1. *Bolagets uppbyggnad*

Bolaget skall ha en styrelse, en direktion, en direktionsordförande, en verkställande direktör jämte sådana andra tjänstemän och sådan övrig personal, som erfordras för utförande av de uppgifter, som bolaget må bestämma.

§ 2. *Styrelsen*

a. Bolagets samtliga befogenheter utövas av styrelsen.

b. Styrelseledamot och suppleant för styrelseledamot i banken, som utsetts av medlem av banken, vilken även är medlem av bolaget, fungera *ex officio* som styrelseledamot respektive suppleant för styrelseledamot i bolaget. Suppleant är röstberättigad endast i ordinarie ledamots frånvaro. Styrelsen utser en av sina ledamöter till ordförande i styrelsen. Styrelseledamot eller suppleant skall avgå, därest den medlem som utsett honom upphör att vara medlem av bolaget.

c. Styrelsen må till direktionen delegera samtliga styrelsen tillkommande befogenheter förutom rätten att:

1. antaga nya medlemmar och fastställa villkoren för deras antagande;
2. öka eller minska grundfonden;
3. suspendera medlem;
4. avgöra besvär rörande direktiونس tolkning av detta avtal;
5. vidtaga åtgärder för samarbete med andra internationella organisationer (utom informella åtgärder av interimistisk och administrativ natur);
6. besluta att upphöra med bolagets verksamhet samt att fördela dess tillgångar;
7. fastställa utdelning;
8. ändra detta avtal.

(d) The Board of Governors shall hold an annual meeting and such other meetings as may be provided for by the Board of Governors or called by the Board of Directors.

(e) The annual meeting of the Board of Governors shall be held in conjunction with the annual meeting of the Board of Governors of the Bank.

(f) A quorum for any meeting of the Board of Governors shall be a majority of the Governors, exercising not less than two-thirds of the total voting power.

(g) The Corporation may by regulation establish a procedure whereby the Board of Directors may obtain a vote of the Governors on a specific question without calling a meeting of the Board of Governors.

(h) The Board of Governors, and the Board of Directors to the extent authorized, may adopt such rules and regulations as may be necessary or appropriate to conduct the business of the Corporation.

(i) Governors and Alternate Governors shall serve as such without compensation from the Corporation.

Section 3. Voting

(a) Each member shall have two hundred fifty votes plus one additional vote for each share of stock held.

(b) Except as otherwise expressly provided, all matters before the Corporation shall be decided by a majority of the votes cast.

Section 4. Board of Directors

(a) The Board of Directors shall be responsible for the conduct of the general operations of the Corporation, and for this purpose shall exercise all the powers given to it by this Agreement or delegated to it by the Board of Governors.

(b) The Board of Directors of the Corporation shall be composed *ex officio* of each Executive Director of the Bank who shall have been either (i) appointed by a member of the Bank which is also a member of the Corporation, or (ii)

d. Styrelsen skall avhålla årsmöte och sådana andra sammanträden, varom styrelsen må föranstalta eller till vilka direktionen kallar.

e. Styrelsens årsmöte skall hållas i anslutning till bankens styrelses årsmöte.

f. Styrelsen är beslutförför, då mer än hälften av medlemmarna, företrädande minst två tredjedelar av samtliga röster, äro närvarande.

g. Bolaget må genom stadgande fastställa en procedur, varigenom direktionen må anordna omröstning bland styrelseledamöterna i en särskild fråga utan att sammankalla styrelsen.

h. Styrelsen och direktionen, i den mån den sistnämnda är bemyndigad härtil, må fastställa de föreskrifter och stadganden, som må vara nödvändiga eller ändamålsenliga för bolagets verksamhet.

i. Styrelseledamöter och suppleanter skola tjänstgöra utan ersättning från bolaget.

§ 3. Röstning

a. Varje medlem skall ha tvåhundra-femtio röster jämte ytterligare en röst för varje andel av grundfonden, som medlemmen innehar.

b. Därest icke annorledes uttryckligen stadgas, skola alla frågor, som bolaget har att taga ställning till, avgöras med majoritet av avgivna röster.

§ 4. Direktionen

a. Direktionen är ansvarig för ledningen av bolagets allmänna verksamhet och utövar för detta ändamål alla de befogenheter, som tillkommer den på grund av detta avtal eller vilka styrelsen överlåtit på densamma.

b. Bolagets direktion är *ex officio* sammansatt av de direktionsledamöter i banken, som antingen

1. utsetts av en medlem av banken, som även är medlem av bolaget, eller

2. valts till direktionsledamot i ban-

elected in an election in which the votes of at least one member of the Bank which is also a member of the Corporation shall have counted toward his election. The Alternate to each such Executive Director of the Bank shall *ex officio* be an Alternate Director of the Corporation. Any Director shall cease to hold office if the member by which he was appointed, or if all the members whose votes counted toward his election, shall cease to be members of the Corporation.

(c) Each Director who is an appointed Executive Director of the Bank shall be entitled to cast the number of votes which the member by which he was so appointed is entitled to cast in the Corporation. Each Director who is an elected Executive Director of the Bank shall be entitled to cast the number of votes which the member or members of the Corporation whose votes counted toward his election in the Bank are entitled to cast in the Corporation. All the votes which a Director is entitled to cast shall be cast as a unit.

(d) An Alternate Director shall have full power to act in the absence of the Director who shall have appointed him. When a Director is present, his Alternate may participate in meetings but shall not vote.

(e) A quorum for any meeting of the Board of Directors shall be a majority of the Directors exercising not less than one-half of the total voting power.

(f) The Board of Directors shall meet as often as the business of the Corporation may require.

(g) The Board of Governors shall adopt regulations under which a member of the Corporation not entitled to appoint an Executive Director of the Bank may send a representative to attend any meeting of the Board of Directors of the Corporation when a request made by, or a matter particularly affecting, that member is under consideration.

Section 5. *Chairman, President and Staff*

(a) The President of the Bank shall be *ex officio* Chairman of the Board of

ken vid ett val, i vilket röster, avgivna av minst en medlem i banken, som tillika är medlem i bolaget, tillfallit honom. Suppleant för varje sådan direktionsledamot i banken är *ex officio* suppleant för direktionsledamot i bolaget. Direktionsledamot skall avgå, därest den medlem, som utsett honom eller samtliga de medlemmar, vars röster medräknats vid valet av honom, upphöra att vara medlemmar av bolaget.

c. Direktionsledamot, som är utsedd direktionsledamot i banken, är berättigad att avgiva det antal röster som den medlem, av vilken han utsetts, är berättigad att avgiva i bolaget. Direktionsledamot, som är vald direktionsledamot i banken, är berättigad att avgiva det antal röster, som den medlem eller de medlemmar av bolaget, vilkas röster medräknats vid valet av honom till direktionsledamot i banken, äro berättigade avgiva i bolaget. Samtliga de röster, en direktionsmedlem är berättigad att avgiva, skola avgivas som en enhet.

d. I direktionsledamots frånvaro äger den av honom utsedde suppleanten befogenhet att utöva ledamotens funktioner. Då direktionsledamot är närvarande, må hans suppleant delta i sammanträden utan rösträtt.

e. Direktionen är beslutförför, då mer än hälften av ledamöterna, företrädande minst hälften av samtliga röster, äro närvarande.

f. Direktionen skall sammanträda så ofta som bolagets verksamhet må erfordra.

g. Styrelsen skall antaga bestämmelser, i enlighet med vilka en medlem av bolaget, som icke är berättigad att utse direktionsledamot i banken, må sända en representant att närvara vid direktionssammanträde i bolaget, under vilket en av ifrågavarande medlem framställd anhållan eller en densamma nära berörande fråga behandlas.

§ 5. *Ordförande, verkställande direktör och personal*

a. Bankens verkställande direktör är *ex officio* ordförande i bolagets direktion

Directors of the Corporation, but shall have no vote except a deciding vote in case of an equal division. He may participate in meetings of the Board of Governors but shall not vote at such meetings.

(b) The President of the Corporation shall be appointed by the Board of Directors on the recommendation of the Chairman. The President shall be chief of the operating staff of the Corporation. Under the direction of the Board of Directors and the general supervision of the Chairman, he shall conduct the ordinary business of the Corporation and under their general control shall be responsible for the organization, appointment and dismissal of the officers and staff. The President may participate in meetings of the Board of Directors but shall not vote at such meetings. The President shall cease to hold office by decision of the Board of Directors in which the Chairman concurs.

(c) The President, officers and staff of the Corporation, in the discharge of their offices, owe their duty entirely to the Corporation and to no other authority. Each member of the Corporation shall respect the international character of this duty and shall refrain from all attempts to influence any of them in the discharge of their duties.

(d) Subject to the paramount importance of securing the highest standards of efficiency and of technical competence, due regard shall be paid, in appointing the officers and staff of the Corporation, to the importance of recruiting personnel on as wide a geographical basis as possible.

Section 6. *Relationship to the Bank*

(a) The Corporation shall be an entity separate and distinct from the Bank and the funds of the Corporation shall be kept separate and apart from those of the Bank. The Corporation shall not lend to or borrow from the Bank. The provisions of this Section shall not prevent the Corporation from making arrangements with the Bank regarding facilities, personnel and services and ar-

men äger icke rösträtt annat än vid lika röstetal, då han har utslagsröst. Han må deltaga i styrelsens sammanträden men har vid dessa ingen rösträtt.

b. Bolagets verkställande direktör utses av direktionen på ordförandens rekommendation. Verkställande direktören skall vara chef för i bolaget verksam personal. Under direktionens ledning och under direktionsordförandens allmänna överinseende skall han leda bolagets löpande verksamhet och under deras allmänna kontroll vara ansvarig för arbetsfördelning samt tillsättande och entledigande av tjänstemän och övrig personal. Verkställande direktören må deltaga i direktionens sammanträden utan rösträtt. Verkställande direktören skall frånträda sin befattning då direktionen så beslutar med instämmande av ordföranden.

c. Vid fullgörandet av sina tjänsteåligganden äro bolagets verkställande direktör, tjänstemän och övrig personal endast ansvariga gentemot bolaget och icke mot någon annan myndighet. Medlem av bolaget skall respektera den internationella karaktären av detta ansvar och avstå från varje försök att påverka de anställda vid deras fullgörande av sina åligganden.

d. Vid anställande av tjänstemän och övrig personal i bolaget skall, med iakttagande av att uppnående av högsta möjliga standard i fråga om effektivitet och teknisk duglighet är av dominerande betydelse, vederbörlig vikt fästas vid att personalen rekryteras på så vidsträckt geografisk basis som möjligt.

§ 6. *Förhållande till banken*

a. Bolaget är en i förhållande till banken särskild och fristående institution och bolagets tillgångar skola hållas skilda från bankens tillgångar. Bolaget må icke utlåna medel till eller upplåna medel från banken. Bestämmelserna i denna paragraf skola icke hindra bolaget från att vidtaga gemensamma arrangemang med banken i avseende på kontorslokaler och -inventarier, personal och

rangements for reimbursement of administrative expenses paid in the first instance by either organization on behalf of the other.

(b) Nothing in this Agreement shall make the Corporation liable for the acts or obligations of the Bank, or the Bank liable for the acts or obligations of the Corporation.

Section 7. *Relations With Other International Organizations*

The Corporation, acting through the Bank, shall enter into formal arrangements with the United Nations and may enter into such arrangements with other public international organizations having specialized responsibilities in related fields.

Section 8. *Location of Offices*

The principal office of the Corporation shall be in the same locality as the principal office of the Bank. The Corporation may establish other offices in the territories of any member.

Section 9. *Depositories*

Each member shall designate its central bank as a depository in which the Corporation may keep holdings of such member's currency or other assets of the Corporation or, if it has no central bank, it shall designate for such purpose such other institution as may be acceptable to the Corporation.

Section 10. *Channel of Communication*

Each member shall designate an appropriate authority with which the Corporation may communicate in connection with any matter arising under this Agreement.

Section 11. *Publication of Reports and Provision of Information*

(a) The Corporation shall publish an annual report containing an audited statement of its accounts and shall circulate to members at appropriate intervals a summary statement of its financial position and a profit and loss statement showing the results of its operations.

tjänster samt arrangemang för täckning av administrativa kostnader, som betalats av den ena organisationen för den andras räkning.

b. Intet i detta avtal gör bolaget ansvarigt för bankens åtgärder eller förpliktelser eller banken ansvarig för bolagets åtgärder eller förpliktelser.

§ 7. *Förbindelser med andra internationella organisationer*

Bolaget skall genom bankens förmedling upprätta formella förbindelser med Förenta Nationerna och må upprätta sådana förbindelser med andra offentliga internationella organisationer med arbetsuppgifter på besläktade områden.

§ 8. *Förläggning av kontor*

Bolaget skall ha sitt huvudkontor i samma lokaler som bankens huvudkontor. Bolaget må upprätta andra kontor inom vilken som helst medlems territorier.

§ 9. *Depositionsställen*

Medlem skall utse sin centralbank till depositionsställe, där bolaget må hålla tillgodohavanden i ifrågavarande medlems valuta eller andra bolagets tillgångar. Därest medlemmen icke har centralbank, skall medlemmen för ändamålet utse sådan annan institution, som kan godtagas av bolaget.

§ 10. *Förbindelseorgan*

Medlem skall utse lämplig myndighet, med vilken bolaget må kommunicera beträffande ärenden, som uppkomma enligt avtalet.

§ 11. *Publicering av rapporter och tillhandahållande av upplysningar*

a. Bolaget skall publicera en årsberättelse med vederbörligen reviderad redogörelse för bolagets ställning och skall med lämpliga mellanrum till medlemmarna utsända en kortfattad redogörelse för bolagets finansiella ställning jämte vinst- och förlusträkning utvisande resultatet av dess verksamhet.

(b) The Corporation may publish such other reports as it deems desirable to carry out its purposes.

(c) Copies of all reports, statements and publications made under this Section shall be distributed to members.

Section 12. *Dividends*

(a) The Board of Governors may determine from time to time what part of the Corporation's net income and surplus, after making appropriate provision for reserves, shall be distributed as dividends.

(b) Dividends shall be distributed *pro rata* in proportion to capital stock held by members.

(c) Dividends shall be paid in such manner and in such currency or currencies as the Corporation shall determine.

Article V

WITHDRAWAL; SUSPENSION OF MEMBERSHIP; SUSPENSION OF OPERATIONS

Section 1. *Withdrawal by Members*

Any member may withdraw from membership in the Corporation at any time by transmitting a notice in writing to the Corporation at its principal office. Withdrawal shall become effective upon the date such notice is received.

Section 2. *Suspension of Membership*

(a) If a member fails to fulfill any of its obligations to the Corporation, the Corporation may suspend its membership by decision of a majority of the Governors, exercising a majority of the total voting power. The member so suspended shall automatically cease to be a member one year from the date of its suspension unless a decision is taken by the same majority to restore the member to good standing.

(b) While under suspension, a member shall not be entitled to exercise any rights under this Agreement except the right of withdrawal, but shall remain subject to all obligations.

b. Bolaget må publicera sådana andra meddelanden, som bolaget bedömer önskvärda för förverkligande av sina syften.

c. Exemplar av samtliga i denna paragraf omnämnda rapporter, redogörelser och meddelanden skola tillställas medlemmarna.

§ 12. *Utdelning*

a. Bolagets styrelse må tid efter annan besluta, vilken del av bolagets nettovinst och balanserade vinstmedel som efter lämplig avsättning till reservfonder skall utdelas till andelsinnehavarna.

b. Utdelning skall fördelas *pro rata* i proportion till medlemmarnas andelsinnehav.

c. Utdelning skall ske på det sätt och i den valuta eller de valutor, som bolaget bestämmer.

Artikel V

UTTRÄDE; SUSPENSION; INSTÄLLANDE AV BOLAGETS VERKSAMHET

§ 1. *Medlemmars utträde*

Medlem må när som helst utträda ur bolaget genom skriftlig anmälan härom till bolagets huvudkontor. Utträdet gäller från den dag, då sådan anmälan mottages.

§ 2. *Suspension av medlem*

a. Om medlem underlåter att uppfylla någon av sina förpliktelser mot bolaget, må bolaget suspendera medlemmen genom beslut av en majoritet av styrelseledamöterna, företrädande mer än hälften av samtliga röster. Sålunda suspenderad medlem upphör automatiskt att vara medlem av bolaget ett år från dagen för suspensionen, såvida icke styrelsen med samma majoritet beslutar upphäva suspensionen.

b. Under suspensionen är medlem icke berättigad att utöva några rättigheter enligt detta avtal förutom rätten att utträda men är fortfarande underkastad alla förpliktelser.

Section 3. Suspension or Cessation of Membership in the Bank

Any member which is suspended from membership in, or ceases to be a member of, the Bank shall automatically be suspended from membership in, or cease to be a member of, the Corporation, as the case may be.

Section 4. Rights and Duties of Governments Ceasing To Be Members

(a) When a government ceases to be a member it shall remain liable for all amounts due from it to the Corporation. The Corporation shall arrange for the repurchase of such government's capital stock as a part of the settlement of accounts with it in accordance with the provisions of this Section, but the government shall have no other rights under this Agreement except as provided in this Section and in Article VIII (c).

(b) The Corporation and the government may agree on the repurchase of the capital stock of the government on such terms as may be appropriate under the circumstances, without regard to the provisions of paragraph (c) below. Such agreement may provide, among other things, for a final settlement of all obligations of the government to the Corporation.

(c) If such agreement shall not have been made within six months after the government ceases to be a member or such other time as the Corporation and such government may agree, the repurchase price of the government's capital stock shall be the value thereof shown by the books of the Corporation on the day when the government ceases to be a member. The repurchase of the capital stock shall be subject to the following conditions:

(i) payments for shares of stock may be made from time to time, upon their surrender by the government, in such instalments, at such times and in such available currency or currencies as the Corporation reasonably determines, taking into account the financial position of the Corporation;

(ii) any amount due to the government for its capital stock shall be

§ 3. Suspension från eller upphörande av medlemskap i banken

Medlem, som suspenderas från banken eller upphör att vara medlem av densamma, skall automatiskt suspenderas från bolaget respektive upphöra att vara medlem av detsamma.

§ 4. Rättigheter och skyldigheter för regeringar, som upphöra att vara medlemmar

a. Då en regering upphör att vara medlem av bolaget, skall den förbli ansvarig för sina betalningsförpliktelser gentemot bolaget. Bolaget skall vidtaga åtgärder för återköp av sådan regerings andelar som ett led i uppgörelsen med densamma i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf, men regeringen har inga andra rättigheter enligt detta avtal än de, som förutses i denna paragraf eller i moment c av artikel VIII.

b. Utan beaktande av bestämmelserna i moment c nedan må bolaget och regeringen i fråga överenskomma om återköp av regeringens andelar på sådana villkor, som må vara lämpliga under förhandenvarande omständigheter. Dylik överenskommelse må bland annat innehålla bestämmelser om en slutgiltig reglering av regeringens samtliga förpliktelser gentemot bolaget.

c. Om dylik överenskommelse icke träffats inom sex månader från upphörandet av regeringens medlemskap eller inom tid, som bolaget och ifrågavarande regering må avtala, skall återköpspriset för regeringens andelar vara andelarnas värde enligt bolagets böcker den dag, då regeringen upphör att vara medlem. För återköp av andelarna gälla följande villkor:

1. betalning för andelar må erläggas, allteftersom vederbörande regering överlåter dem, i de dellikvider, vid de tidpunkter och i den tillgängliga valuta eller de tillgängliga valutor, som bolaget med beaktande av bolagets finansiella ställning skäligen fastställer;

2. belopp, som tillkommer regeringen som betalning för dess andelar,

withheld so long as the government or any of its agencies remains liable to the Corporation for payment of any amount and such amount may, at the option of the Corporation, be set off, as it becomes payable, against the amount due from the Corporation;

(iii) if the Corporation sustains a net loss on the investments made pursuant to Article III, Section 1, and held by it on the date when the government ceases to be a member, and the amount of such loss exceeds the amount of the reserves provided therefor on such date, such government shall repay on demand the amount by which the repurchase price of its shares of stock would have been reduced if such loss had been taken into account when the repurchase price was determined.

(d) In no event shall any amount due to a government for its capital stock under this Section be paid until six months after the date upon which the government ceases to be a member. If within six months of the date upon which any government ceases to be a member the Corporation suspends operations under Section 5 of this Article, all rights of such government shall be determined by the provisions of such Section 5 and such government shall be considered still a member of the Corporation for purposes of such Section 5, except that it shall have no voting rights.

Section 5. *Suspension of Operations and Settlement of Obligations*

(a) The Corporation may permanently suspend its operations by vote of a majority of the Governors exercising a majority of the total voting power. After such suspension of operations the Corporation shall forthwith cease all activities, except those incident to the orderly realization, conservation and preservation of its assets and settlement of its obligations. Until final settlement of such obligations and distribution of such assets, the Corporation shall remain in existence and all mutual rights and

skall av bolaget innehållas, så länge regeringen eller denna underlydande organ har betalningsförpliktelser gentemot bolaget, och sådant belopp må efter bolagets skön, allteftersom det förfaller till betalning, utjämnas mot det belopp, som bolaget skall betala;

3. om bolaget förorsakas en nettoförlust på de investeringar i enlighet med paragraf 1 i artikel III, vilka utestå den dag, då regeringen upphör att vara medlem, och sådan förlust överstiger beloppet av de reserver, som nämnda dag stå till förfogande för täckande härav, skall regeringen på anfordran återbetala det belopp, med vilket återköpspriset för dess andelar skulle ha reducerats, om hänsyn tagits till dylik förlust, då återköpspriset fastställdes.

d. Under inga omständigheter skall något belopp, som en regering enligt denna paragraf har att fordra för sina andelar, betalas tidigare än sex månader från den dag, då regeringen upphör att vara medlem. Därest bolaget inom sex månader från den dag, då en regering upphör att vara medlem, inställer sin verksamhet i enlighet med paragraf 5 i denna artikel, skola denna regerings samtliga rättigheter bestämmas enligt sagda paragraf, och regeringen i fråga skall vid tillämpningen av paragrafen anses fortfarande vara medlem, dock med den inskränkningen att den ej skall äga rösträtt.

§ 5. *Inställande av verksamheten samt reglering av förpliktelser*

a. Bolaget må inställa sin verksamhet genom beslut av en majoritet av styrelseledamöterna, företrädande mer än hälften av samtliga röster. Efter dylikt beslut skall bolaget ofördröjligen upphöra med all verksamhet med undantag för de åtgärder, som äro erforderliga för realiserande, bevarande och skyddande av bolagets tillgångar samt reglering av dess förpliktelser. Till dess slutgiltig reglering av dessa förpliktelser och utdelning av dessa tillgångar verkställts, skall bolaget äga bestånd och bolagets

obligations of the Corporation and its members under this Agreement shall continue unimpaired, except that no member shall be suspended or withdraw and that no distribution shall be made to members except as in this Section provided.

(b) No distribution shall be made to members on account of their subscriptions to the capital stock of the Corporation until all liabilities to creditors shall have been discharged or provided for and until the Board of Governors, by vote of a majority of the Governors exercising a majority of the total voting power, shall have decided to make such distribution.

(c) Subject to the foregoing, the Corporation shall distribute the assets of the Corporation to members *pro rata* in proportion to capital stock held by them, subject, in the case of any member, to prior settlement of all outstanding claims by the Corporation against such member. Such distribution shall be made at such times, in such currencies, and in cash or other assets as the Corporation shall deem fair and equitable. The shares distributed to the several members need not necessarily be uniform in respect of the type of assets distributed or of the currencies in which they are expressed.

(d) Any member receiving assets distributed by the Corporation pursuant to this Section shall enjoy the same rights with respect to such assets as the Corporation enjoyed prior to their distribution.

och dess medlemmars alla ömsesidiga rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal utan inskränkning fortbestå; dock må ingen medlem suspenderas eller utträda och ingen utdelning utom den i denna paragraf förutsedda ske till medlemmarna.

b. Ingen utdelning skall verkställas till medlemmar på grund av deras teckning av andelar i bolagets grundfond, förrän alla skulder till bolagets borgenärer likviderats eller reglerats och styrelsen med en majoritet av styrelseledamöterna, företrädande mer än hälften av samtliga röster, beslutat verkställa sådan utdelning.

c. Med förbehåll för ovanstående bestämmelser skall bolaget fördela bolagets tillgångar mellan medlemmarna *pro rata* i proportion till medlemmarnas andelsinnehav, förutsatt att bolaget, innan det verkställer utdelning till en medlem, fått samtliga utestående fordringar gentemot medlemmen i fråga reglerade. Sådan utdelning skall ske vid de tidpunkter, i de valutor samt med den fördelning mellan kontanter och andra tillgångar, som bolaget finner skäliga och rättvisa. Till de olika medlemmarna utdelade lotter behöva icke nödvändigtvis vara lika med avseende på tillgångarnas typ eller med avseende på de valutor, i vilka de äro uttryckta.

d. Medlem, som mottager av bolaget i enlighet med denna paragraf utdelade tillgångar, skall med avseende på dylika tillgångar åtnjuta samma rättigheter, som bolaget åtnjöt före tillgångarnas utdelning.

Article VI

STATUS, IMMUNITIES AND PRIVILEGES

Section 1. *Purposes of Article*

To enable the Corporation to fulfill the functions with which it is entrusted, the status, immunities and privileges set forth in this Article shall be accorded to the Corporation in the territories of each member.

Artikel VI

STÄLLNING, IMMUNITET OCH PRIVILEGIER

§ 1. *Artikelns syften*

För att göra det möjligt för bolaget att utföra de uppgifter, som anförtratts detsamma, skall bolaget inom varje medlems territorier tillerkännas den status, den immunitet och de privilegier, som angivas i denna artikel.

Section 2. *Status of the Corporation*

The Corporation shall possess full juridical personality and, in particular, the capacity:

- (i) to contract;
- (ii) to acquire and dispose of immovable and movable property;
- (iii) to institute legal proceedings.

Section 3. *Position of the Corporation with Regard to Judicial Process*

Actions may be brought against the Corporation only in a court of competent jurisdiction in the territories of a member in which the Corporation has an office, has appointed an agent for the purpose of accepting service or notice of process, or has issued or guaranteed securities. No actions shall, however, be brought by members or persons acting for or deriving claims from members. The property and assets of the Corporation shall, wheresoever located and by whomsoever held, be immune from all forms of seizure, attachment or execution before the delivery of final judgment against the Corporation.

Section 4. *Immunity of Assets from Seizure*

Property and assets of the Corporation, wherever located and by whomsoever held, shall be immune from search, requisition, confiscation, expropriation or any other form of seizure by executive or legislative action.

Section 5. *Immunity of Archives*

The archives of the Corporation shall be inviolable.

Section 6. *Freedom of Assets from Restrictions*

To the extent necessary to carry out the operations provided for in this Agreement and subject to the provisions of Article III, Section 5, and the other provisions of this Agreement, all property and assets of the Corporation shall be free from restrictions, regulations, controls and moratoria of any nature.

§ 2. *Bolagets ställning*

Bolaget skall vara juridisk person med kompetens särskilt att

1. ingå avtal;
2. förvärva och avyttra fast och lös egendom;
3. inleda rättsliga åtgärder

§ 3. *Bolagets ställning med avseende på rättsligt förfarande*

Talan må väckas mot bolaget endast vid domstol med domvärjo inom sådan medlems territorier, där bolaget har kontor, utsett ombud för mottagande av stämning eller meddelande om rättegång, eller där bolaget emitterat eller garanterat värdepapper. Talan må emellertid icke väckas av medlemmar eller personer, vilka handla å medlemmars vägnar eller vilkas krav härleda sig från medlemmar. Bolagets egendom och tillgångar skola, oberoende av var de äro belägna eller av vem de innehavas, vara fritagna från alla former av beslag, kvarstad eller utmätning före avkunnande av slutlig dom mot bolaget.

§ 4. *Tillgångarnas immunitet från beslag*

Bolagets egendom och tillgångar skola, oberoende av var de äro belägna eller av vem de innehavas, vara fritagna från husrannsakan, rekvisition, konfiskation, expropriation eller varje annan form av beslag genom administrativt eller legislativt förfarande.

§ 5. *Arkivens immunitet*

Bolagets arkiv skola vara okränkbara.

§ 6. *Tillgångarnas frihet från restriktioner*

I den utsträckning så erfordras för genomförande av de i detta avtal förutsedda transaktionerna och med beaktande av bestämmelserna i paragraf 5 av artikel III och övriga bestämmelser i detta avtal, skola all bolagets egendom och alla dess tillgångar vara fritagna från varje form av restriktioner, föreskrifter, kontrollförfaranden och moratorier.

Section 7. *Privilege for Communications*

The official communications of the Corporation shall be accorded by each member the same treatment that it accords to the official communications of other members.

Section 8. *Immunities and Privileges of Officers and Employees*

All Governors, Directors, Alternates, officers and employees of the Corporation:

(i) shall be immune from legal process with respect to acts performed by them in their official capacity;

(ii) not being local nationals, shall be accorded the same immunities from immigration restrictions, alien registration requirements and national service obligations and the same facilities as regards exchange restrictions as are accorded by members to the representatives, officials, and employees of comparable rank of other members;

(iii) shall be granted the same treatment in respect of travelling facilities as is accorded by members to representatives, officials and employees of comparable rank of other members.

Section 9. *Immunities from Taxation*

(a) The Corporation, its assets, property, income and its operations and transactions authorized by this Agreement, shall be immune from all taxation and from all customs duties. The Corporation shall also be immune from liability for the collection or payment of any tax or duty.

(b) No tax shall be levied on or in respect of salaries and emoluments paid by the Corporation to Directors, Alternates, officials or employees of the Corporation who are not local citizens, local subjects, or other local nationals.

§ 7. *Privilegier för utväxling av meddelanden*

Bolagets officiella utväxling av meddelanden skall av varje medlem givas samma behandling som övriga medlemmars officiella utväxling av meddelanden.

§ 8. *Tjänstemäns och andra anställdas immunitet och privilegier*

Ledamöter av bolagets styrelse och direktion samt suppleanter för dessa jämte tjänstemän och övriga anställda skola:

1. åtnjuta immunitet i fråga om rättsliga åtgärder beträffande av dem i tjänsten företagna handlingar;

2. om de icke äro medborgare i vederbörande land, tillerkännas samma immunitet beträffande immigrationsbestämmelser, registreringsskyldighet för utlänningar och nationell tjänsteplikt ävensom samma lättnader i fråga om valutarestriktioner, som av medlemmar tillerkännas andra medlemmars representanter, tjänstemän och övriga anställda med motsvarande rang;

3. tillerkännas samma behandling med avseende på reselättnader, som av medlemmar tillerkännas andra medlemmars representanter, tjänstemän och övriga anställda med motsvarande rang.

§ 9. *Immunitet med avseende på beskattning*

a. Bolaget, dess tillgångar, egendom, intäkter och dess enligt detta avtal tillåtna transaktioner skola vara fritagna från alla skatter och tullar. Bolaget skall likaså vara fritaget från ansvar för uppbörd eller betalning av skatter och avgifter.

b. Skatt må icke uttagas på löner och arvoden, som av bolaget utbetalas till direktionsledamöter, suppleanter, tjänstemän eller övriga anställda i bolaget, vilka icke äro medborgare eller undersåtar i vederbörande land.

(c) No taxation of any kind shall be levied on any obligation or security issued by the Corporation (including any dividend or interest thereon) by whomsoever held:

(i) which discriminates against such obligation or security solely because it is issued by the Corporation; or

(ii) if the sole jurisdictional basis for such taxation is the place or currency in which it is issued, made payable or paid, or the location of any office or place of business maintained by the Corporation.

(d) No taxation of any kind shall be levied on any obligation or security guaranteed by the Corporation (including any dividend or interest thereon) by whomsoever held:

(i) which discriminates against such obligation or security solely because it is guaranteed by the Corporation; or

(ii) if the sole jurisdictional basis for such taxation is the location of any office or place of business maintained by the Corporation.

Section 10. *Application of Article*

Each member shall take such action as is necessary in its own territories for the purpose of making effective in terms of its own law the principles set forth in this Article and shall inform the Corporation of the detailed action which it has taken.

Section 11. *Waiver*

The Corporation in its discretion may waive any of the privileges and immunities conferred under this Article to such extent and upon such conditions as it may determine.

Article VII

AMENDMENTS

(a) This Agreement may be amended by vote of three-fifths of the Governors

c. Ingen skatt av något slag skall uppbäras på skuldförbindelser eller värdepapper utgivna av bolaget (inbegripet utdelning och ränta därpå), oberoende av vem som innehar dem,

1. därest skatten är diskriminerande mot sådana skuldförbindelser eller värdepapper enbart på grund av att de utfärdats av bolaget; eller

2. därest den enda rättsgrunden för sådan beskattning är den plats, där, respektive den valuta, vari dylika skuldförbindelser eller värdepapper utfärdats, gjorts betalbara eller betalats eller är platsen för något av bolagets kontor eller för av bolaget bedriven verksamhet.

d. Ingen skatt av något slag skall uppbäras på skuldförbindelser eller värdepapper garanterade av bolaget (inbegripet utdelning och ränta därpå), oberoende av vem som innehar dem:

1. därest skatten är diskriminerande mot sådana skuldförbindelser eller värdepapper enbart på grund av att de garanterats av bolaget; eller

2. därest den enda rättsgrunden för sådan beskattning är platsen för något av bolagets kontor eller för av bolaget bedriven verksamhet.

§ 10. *Artikelns tillämpning*

Varje medlem skall inom sina egna territorier vidtaga erforderliga åtgärder för att inom ramen för den egna lagstiftningen kunna tillämpa denna artikels principer och skall giva bolaget besked om de åtgärder, som vidtagits.

§ 11. *Upphävande av privilegier och immunitet*

Bolaget må efter eget skön i den utsträckning och på de villkor, som bolaget bestämmer, upphäva privilegier och immunitet, som lämnats enligt denna artikel.

Artikel VII

ÄNDRINGAR

a. Detta avtal må ändras genom styrelsebeslut, som biträdes av tre femte-

exercising four-fifths of the total voting power.

(b) Notwithstanding paragraph (a) above, the affirmative vote of all Governors is required in the case of any amendment modifying:

(i) the right to withdraw from the Corporation provided in Article V, Section 1;

(ii) the pre-emptive right secured by Article II, Section 2 (d);

(iii) the limitation on liability provided in Article II, Section 4.

(c) Any proposal to amend this Agreement whether emanating from a member, a Governor or the Board of Directors, shall be communicated to the Chairman of the Board of Governors who shall bring the proposal before the Board of Governors. When an amendment has been duly adopted, the Corporation shall so certify by formal communication addressed to all members. Amendments shall enter into force for all members three months after the date of the formal communication unless the Board of Governors shall specify a shorter period.

Article VIII

INTERPRETATION AND ARBITRATION

(a) Any question of interpretation of the provisions of this Agreement arising between any member and the Corporation or between any members of the Corporation shall be submitted to the Board of Directors for its decision. If the question particularly affects any member of the Corporation not entitled to appoint an Executive Director of the Bank, it shall be entitled to representation in accordance with Article IV, Section 4 (g).

(b) In any case where the Board of Directors has given a decision under (a) above, any member may require that the question be referred to the Board of Governors, whose decision shall be final. Pending the result of the reference to

delar av styrelseledamöterna, företrädande fyra femtedelar av samtliga röster.

b. Utan hinder av bestämmelserna i moment a ovan erfordras enhällighet beträffande varje ändring, som berör:

1. den i paragraf 1 av artikel V fastställda rätten att utträda ur bolaget;

2. den företrädesrätt till andelsteckning som tillförsäkras medlem genom moment d av paragraf 2 i artikel II;

3. den i paragraf 4 av artikel II fastställda begränsningen av ansvarigheten.

c. Förslag till ändring av detta avtal, vare sig det utgår från medlem, styrelseledamot eller direktionen skall överlämnas till styrelsens ordförande, som framlägger det för styrelsen. Då en ändring vederbörligen godkänts, skall bolaget tillkännagiva beslutet genom ett till samtliga medlemmar riktat, officiellt meddelande. Ändringar skola för alla medlemmar träda i kraft tre månader efter det officiella meddelandets datum, såvida icke styrelsen fastställer en kortare period.

Artikel VIII

TOLKNING OCH SKILJEDOM

a. Frågor rörande tolkning av bestämmelserna i detta avtal, vilka uppkomma mellan någon medlem och bolaget eller mellan medlemmar av bolaget, skola föreläggas direktionen för avgörande. Om frågan särskilt berör sådan medlem av bolaget, som icke äger rätt att utse direktionsledamot i banken, skall denna medlem vara berättigad att låta sig representeras jämlikt moment g av paragraf 4 i artikel IV.

b. I varje sådant fall, där direktionen fattat beslut enligt moment a ovan, äger varje medlem fordra, att frågan hänskjutes till styrelsen, vars beslut är slutgiltigt. I avvaktan på resultatet av frågans hänskjutande till styrelsen må bo-

the Board of Governors, the Corporation may, so far as it deems necessary, act on the basis of the decision of the Board of Directors.

(c) Whenever a disagreement arises between the Corporation and a country which has ceased to be a member, or between the Corporation and any member during the permanent suspension of the Corporation, such disagreement shall be submitted to arbitration by a tribunal of three arbitrators, one appointed by the Corporation, another by the country involved and an umpire who, unless the parties otherwise agree, shall be appointed by the President of the International Court of Justice or such other authority as may have been prescribed by regulation adopted by the Corporation. The umpire shall have full power to settle all questions of procedure in any case where the parties are in disagreement with respect thereto.

Article IX

FINAL PROVISIONS

Section 1. *Entry into Force*

This Agreement shall enter into force when it has been signed on behalf of not less than 30 governments whose subscriptions comprise not less than 75 percent of the total subscriptions set forth in Schedule A and when the instruments referred to in Section 2 (a) of this Article have been deposited on their behalf, but in no event shall this Agreement enter into force before October 1, 1955.

Section 2. *Signature*

(a) Each government on whose behalf this Agreement is signed shall deposit with the Bank an instrument setting forth that it has accepted this Agreement without reservation in accordance with its law and has taken all steps necessary to enable it to carry out all of its obligations under this Agreement.

(b) Each government shall become a member of the Corporation as from the date of the deposit on its behalf of the

laget, i den utsträckning det anser detta nödvändigt, handla på basis av direktionens beslut.

c. Närhelst meningsskiljaktighet uppstår mellan bolaget och ett land, som upphört att vara medlem, eller, medan bolagets verksamhet är inställd, mellan bolaget och en medlem, skall denna meningsskiljaktighet hänskjutas för avgörande till en skiljedomstol bestående av tre skiljedomare, varav en skall utses av bolaget, en av vederbörande land samt den tredje, skiljedomstolens ordförande, såvida icke parterna annorledes överenskomma, av Internationella domstolens president eller sådan annan myndighet, som må ha föreskrivits genom av bolaget antaget stadgande. Ordföranden äger befogenhet avgöra procedurfrågor, beträffande vilka parterna äro oeniga.

Artikel IX

SLUTBESTÄMMELSER

§ 1. *Ikraftträdande*

Detta avtal skall träda i kraft, då det undertecknats av minst 30 regeringar, vilkas andelsteckning uppgår till minst 75 procent av sammanlagda beloppet härför enligt förteckning A, och då de i moment a av paragraf 2 i denna artikel omnämnda dokumenten deponerats å deras vägnar. Under inga förhållanden skall dock detta avtal träda i kraft före den 1 oktober 1955.

§ 2. *Undertecknande*

a. Varje regering, å vars vägnar detta avtal undertecknas, skall hos banken deponera en handling, som utvisar, att avtalet godkänts utan förbehåll i enlighet med landets lagar, och att regeringen vidtagit alla de åtgärder som erfordras för att den skall kunna uppfylla alla sina förpliktelser enligt detta avtal.

b. Varje regering skall bli medlem av bolaget på den dag, då i moment a ovan omnämnd handling deponeras å dess

instrument referred to in paragraph (a) above except that no government shall become a member before this Agreement enters into force under Section 1 of this Article.

(c) This Agreement shall remain open for signature until the close of business on December 31, 1956, at the principal office of the Bank on behalf of the governments of the countries whose names are set forth in Schedule A.

(d) After this Agreement shall have entered into force, it shall be open for signature on behalf of the government of any country whose membership has been approved pursuant to Article II, Section 1 (b).

Section 3. Inauguration of the Corporation

(a) As soon as this Agreement enters into force under Section 1 of this Article the Chairman of the Board of Directors shall call a meeting of the Board of Directors.

(b) The Corporation shall begin operations on the date when such meeting is held.

(c) Pending the first meeting of the Board of Governors, the Board of Directors may exercise all the powers of the Board of Governors except those reserved to the Board of Governors under this Agreement.

Done at Washington, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the International Bank for Reconstruction and Development, which has indicated by its signature below its agreement to act as depository of this Agreement and to notify all governments whose names are set forth in Schedule A of the date when this Agreement shall enter into force under Article IX, Section 1 hereof.

vägnar; likväl skall ingen regering bliva medlem, innan detta avtal träder i kraft enligt paragraf 1 i denna artikel.

c. Detta avtal må undertecknas intill affärstidens slut den 31 december 1956 vid bankens huvudkontor på de i förteckning A upptagna ländernas regeringars vägnar.

d. Sedan detta avtal trätt i kraft, må det undertecknas å varje sådant lands regerings vägnar, vars medlemskap godkänts i enlighet med moment b av paragraf 1 i artikel II.

§ 3. Bolagets konstituering

a. Så snart detta avtal träder i kraft jämlikt paragraf 1 i denna artikel, skall direktionens ordförande sammankalla direktionen till ett sammanträde.

b. Bolaget skall börja sin verksamhet den dag, då detta sammanträde hålles.

c. I avvaktan på styrelsens första sammanträde må direktionen utöva alla styrelsens befogenheter utom de, vilka äro förbehållna styrelsen enligt detta avtal.

Som skedde i Washington i ett exemplar, som skall förvaras i Internationella återuppbyggnadsbankens arkiv, vilken genom sin underskrift nedan åtagit sig att förvara detta avtal och att underrätta alla de regeringar, vilkas namn angivas i förteckning A, om det datum då detta avtal träder i kraft enligt paragraf 1 av artikel IX i avtalet.

Schedule A

Förteckning A

SUBSCRIPTIONS TO CAPITAL STOCK OF
THE INTERNATIONAL FINANCE CORPORATIONTECKNING AV
ANDELAR I INTERNATIONELLA
FINANSIERINGSBOLAGET

Country	Number of Shares	Amount (in United States dollars)	Land	Antal andelar	Belopp (i Förenta staternas dollar)
Australia	2 215	2 215 000	Australien	2 215	2 215 000
Austria	554	554 000	Belgien	2 492	2 492 000
Belgium	2 492	2 492 000	Bolivia	78	78 000
Bolivia	78	78 000	Brasilien	1 163	1 163 000
Brazil	1 163	1 163 000	Burma	166	166 000
Burma	166	166 000	Canada	3 600	3 600 000
Canada	3 600	3 600 000	Ceylon	166	166 000
Ceylon	166	166 000	Chile	388	388 000
Chile	388	388 000	Colombia	388	388 000
China	6 646	6 646 000	Costa Rica	22	22 000
Colombia	388	388 000	Cuba	388	388 000
Costa Rica	22	22 000	Danmark	753	753 000
Cuba	388	388 000	Dominikanska Republiken	22	22 000
Denmark	753	753 000	Ecuador	35	35 000
Dominican Re- public	22	22 000	Egypten	590	590 000
Ecuador	35	35 000	Etiopien	33	33 000
Egypt	590	590 000	Filippinerna	166	166 000
El Salvador	11	11 000	Finland	421	421 000
Ethiopia	33	33 000	Frankrike	5 815	5 815 000
Finland	421	421 000	Förbundsrepubliken Tyskland	3 655	3 655 000
France	5 815	5 815 000	Förenta Staterna	35 168	35 168 000
Germany	3 655	3 655 000	Grekland	277	277 000
Greece	277	277 000	Guatemala	22	22 000
Guatemala	22	22 000	Haiti	22	22 000
Haiti	22	22 000	Honduras	11	11 000
Honduras	11	11 000	Indien	4 431	4 431 000
Iceland	11	11 000	Indonesien	1 218	1 218 000
India	4 431	4 431 000	Irak	67	67 000
Indonesia	1 218	1 218 000	Iran	372	372 000
Iran	372	372 000	Island	11	11 000
Iraq	67	67 000	Israel	50	50 000
Israel	50	50 000	Italien	1 994	1 994 000
Italy	1 994	1 994 000	Japan	2 769	2 769 000
Japan	2 769	2 769 000	Jordanien	33	33 000
Jordan	33	33 000	Jugoslavien	443	443 000
Lebanon	50	50 000	Kina	6 646	6 646 000
Luxembourg	111	111 000	Libanon	50	50 000
Mexico	720	720 000	Luxemburg	111	111 000
Netherlands	3 046	3 046 000	Mexico	720	720 000
Nicaragua	9	9 000	Nederländerna	3 046	3 046 000
Norway	554	554 000	Nicaragua	9	9 000
Pakistan	1 108	1 108 000	Norge	554	554 000
Panama	2	2 000	Pakistan	1 108	1 108 000
Paraguay	16	16 000			

Country	Number of Shares	Amount (in United States dollars)	Land	Antal andelar	Belopp (i Förenta staternas dollar)
Peru	194	194 000	Panama	2	2 000
Philippines	166	166 000	Paraguay	16	16 000
Sweden	1 108	1 108 000	Peru	194	194 000
Syria	72	72 000	Salvador	11	11 000
Thailand	139	139 000	Storbritannien	14 400	14 400 000
Turkey	476	476 000	Sverige	1 108	1 108 000
Union of South Africa	1 108	1 108 000	Sydafrikanska Unionen	1 108	1 108 000
United Kingdom	14 400	14 400 000	Syrien	72	72 000
United States	35 168	35 168 000	Thailand	139	139 000
Uruguay	116	116 000	Turkiet	476	476 000
Venezuela	116	116 000	Uruguay	116	116 000
Yugoslavia	443	443 000	Venezuela	116	116 000
			Österrike	554	554 000
Total	100 000	\$100 000 000	Totalt	100 000	\$100 000 000

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

EKKLESIASTIKDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
4 januari 1956.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anmäler här-
efter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden an-
gående anslag å kapitalbudgeten under budgetåret 1956/57 och yttrar där-
vid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

1. Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 368 000 kronor. I skrivelse den 30 september 1955 har *universitetskanslern* på förslag av *det större konsistoriet i Uppsala* gjort framställning om anvisande av erforderliga anslagsmedel till bland annat vissa byggnadsarbeten vid medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet. De föreslagna åtgärderna avser inredande av laboratorier och förrådsutrymmen i en i vederbörande institutioners annex befintlig vindsvåning. Kostnaderna härför har uppskattats till 140 000 kronor. *Byggnadsstyrelsen* har i skrivelse den 5 december 1955 förklarat sig icke ha något erinra mot denna beräkning av kostnaderna för det ifrågasatta byggnadsföretaget.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att ifrågavarande institutioner sedan länge varit i behov av ökade lokalutrymmen samt att detta behov kommer att än mer accentueras genom att arbetsplats även måste beredas en — i anledning av läkarutbildningsreformen — nytillkommande lärare i klinisk farmakologi.

Departementschefen. För ifrågavarande ändamål torde för nästa budgetår böra under förut angivna rubrik anvisas ett investeringsanslag av 140 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 140 000 kronor.

2. Nybyggnad för de geografiska och mineralogisk-geologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala. Till detta ändamål har anvisats investeringsanslag å tillhoppa 1 100 000 kronor, varav för budgetåret 1953/54 100 000 kronor och för budgetåret 1955/56 1 000 000 kronor. Såsom framgår av 1953 års statsverksproposition (bilagan 29, punkten 4) har de totala kostnaderna för byggnadsföretaget beräknats till 5 100 000 kronor.

Det större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställer, att ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor anvisas för nästa budgetår till förevarande ändamål.

Universitetskanslern hemställer om anvisande för nästa budgetår av erforderligt anslag.

Byggnadsstyrelsen upplyser i avgivet utlåtande, att det med utgångspunkt i den nu uppgjorda tidsplanen för byggnadsföretaget, vid vilken hänsyn tagits till arbetsmarknadsläget i Uppsala, vore tillräckligt, om för nästa budgetår anvisades 1 400 000 kronor för ändamålet i fråga.

Departementschefen. Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört torde medelsanvisningen för nästa budgetår kunna begränsas till 1 400 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för de geografiska och mineralogisk-geologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

3. Nybyggnad för zoofysiologiska institutionen vid universitetet i Uppsala. I skrivelse den 30 september 1955 har *universitetskanslern* på förslag av *det större konsistoriet i Uppsala* hemställt om anvisande av erforderliga anslagsmedel till bland annat förberedande arbeten för nybyggnad för zoofysiologiska institutionen vid universitetet. Kostnaderna för dessa förberedande arbeten har av konsistoriet uppskattats till 100 000 kronor. Kostnaden för byggnadsföretaget i dess helhet har hösten 1953 preliminärt be-

räknats till 1 840 000 kronor, varav 1 775 000 kronor för själva institutionsbyggnaden och 65 000 kronor för ett därtill anslutet djurhus. *Byggnadsstyrelsen* har i skrivelse den 5 december 1955 förklarat, att den totala byggnadskostnaden för ifrågavarande nybyggnad enligt prisläget år 1955 torde bära uppskattas till 1 900 000 kronor.

Angående behovet av den ifrågasatta nybyggnaden inhämtas av framställningar av vederbörande institutionsföreståndare, *professorn P. E. Lindahl*, bland annat följande.

När zoofysiologiska institutionen tillkom genom riksdagsbeslut 1945, avsågs det, att lokaler för institutionen skulle beredas inom zoologiska institutionens byggnad, som vid denna tidpunkt hade en viss reserv av ej utnyttjade utrymmen. Ett mindre antal rum inreddes 1947 och ytterligare utrymmen ställdes till institutionens förfogande 1950 genom ombyggnad av en vaktmästarbostad i samma byggnad. Det framtida behovet av en nybyggnad för zoofysiologiska institutionen endast vidrördes i 1948 års generalplan för Uppsala universitet, då det ej var möjligt att förutse, hur snabbt verksamheten vid densamma skulle komma att utvecklas. I sitt sjätte betänkande uttalar universitetsberedningen 1951 följande: »Med hänsyn till den ökning av antalet studerande, som kan väntas under de närmaste åren, och som är nödvändig för att tillgodose behovet av biologilärare, är det emellertid ofrånkomligt, att en särskild byggnad för den zoofysiologiska institutionen uppföres snarast möjligt. Det bör härvid icke vara något hinder, att denna byggnad icke finnes upptagen bland de byggnadsbehov, som vid uppgörandet av 1948 års byggnadsplan var mest aktuella. — Beredningen vill för sin del förorda, att definitiva byggnadsplaner för en särskild zoofysiologisk institution i Uppsala snarast upprättas och petitavägen framläggas inför riksdagen. Genom överförandet av den zoofysiologiska institutionen till en byggnad, för vilken markutrymmen finnas intill den zoologiska institutionen, kan inom sistnämnda institution erforderliga lokaler erhållas åt de övriga kurserna i zoologi, vilkas kapacitet även behöver ökas.» Den förutsedda ökningen av antalet studerande har redan ägt rum, och som en följd härav har 2-betygskurserna för filosofie kandidat- och ämbetsexamen dubblerats. Därtill kommer nu ett-betygskurser för folkskollärare. Såväl för den lägre lärarutbildningen och licentiatutbildningen som för forskningen är följaktligen utrymmena inom zoologiska institutionens byggnad nu alldeles otillräckliga.

Det nuvarande, för zoologiska och zoofysiologiska institutionerna gemensamma djurhuset är ett provisorium, som kom till stånd på grund av utrymmesbristen inom zoologiska institutionens byggnad. Det utgöres av en liten barack på betongplintar. På grund av avsaknaden av golvbrunnar och golv, som kan spolas, är det mycket svårskött vid intensivt utnyttjande. Inte heller är det lämpligt för hållande av större försöksdjur. Med hänsyn till samarbetet mellan zoofysiologiska institutionen och Riksorganisationen Sveriges Seminföreningar, vilket samarbete utfyller en stor del av institutionens arbetsprogram, skulle det vara av stor vikt, att i ett nytt djurhus möjligheter beredes för hysandet av även ett fåtal större husdjur.

Departementschefen. Med hänsyn till i handlingarna anförda förhållanden och på grund av för mig kända omständigheter i övrigt har jag funnit den zoofysiologiska institutionen vid Uppsala universitet vara i stort behov av utökade lokaler. Jag anser mig därför bära biträda förslaget om uppföran-

de av en särskild byggnad för denna institution. De totala byggnadskostnaderna har, såsom av den lämnade redogörelsen framgått, av byggnadsstyrelsen enligt prisläget år 1955 beräknats till 1 900 000 kronor. För nästa budgetår har allenast äskats en medelsanvisning av 100 000 kronor till förberedande arbeten för byggnadsföretaget. Jag biträder detta äskande och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för zoofysiologiska institutionen vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

4. *Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet.* Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 390 000 kronor. I skrivelse den 5 september 1955 har *byggnadsstyrelsen* med anledning av framställningar från universitetets sida hemställt om anvisande bland annat av ett anslag av 475 000 kronor till om- och tillbyggnad av zoologiska institutionen och därvid anfört huvudsakligen följande.

För zoologiska institutionens vidkommande har ett visst behov av utökade lokaler angivits föreligga. Styrelsen har vid sina överväganden om tillgodoseende av institutionens lokalbehov funnit, att detta lämpligast bör ske genom en tillbyggnad i vinkeln mellan institutions- och museibyggnaden samt genom en uppdelning av ett ateljérum i tredje våningen till fyra arbetsrum. Kostnaderna för detta byggnadsföretag, som bör komma till stånd snarast möjligt, har styrelsen beräknat till 475 000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att utökade lokalutrymmen erfordrades vid zoologiska institutionen, därest en för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor motiverad dubbling av kursundervisningen vid institutionen skulle kunna genomföras.

Departementschefen. Det av byggnadsstyrelsen nu framlagda förslaget till om- och tillbyggnad av zoologiska institutionen anser jag mig böra godtaga. Mot beräkningen av kostnaderna har jag ej funnit anledning till erinran. Med hänsyn till rådande förhållanden å byggnadsmarknaden torde byggnadsföretaget ej komma att igångsättas vid sådan tidpunkt, att det kan slutföras under nästa budgetår. Jag begränsar mig därför nu till att föreslå, att 275 000 kronor anvisas för ändamålet i fråga. Återstående 200 000 kronor torde böra anvisas för budgetåret 1957/58. Anslagsmedlen bör anvisas under förut angivna rubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid Lunds universitet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 275 000 kronor.

5. *Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg.* Anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna i Göteborg har alltsedan medicinska högskolans tillkomst

varit förlagda till provisoriska lokaler i avvaktan på uppförande av nybyggnad för dessa institutioner jämte vissa för dem gemensamma lokaler, såsom bibliotek m. m. För anordnande av en arkitekttävling och för verkställande av vissa utredningar m. m. beträffande en dylik nybyggnad anvisades under rubriken Nybyggnad för medicinska högskolan i Göteborg för budgetåret 1948/49 ett investeringsanslag av 150 000 kronor. Vidare har under rubriken Nybyggnad för medicinska fakulteten i Göteborg beviljats dels för budgetåret 1954/55 ett investeringsanslag av likaledes 150 000 kronor för upprättande av ritningar till nybyggnaden m. m., dels ock för innevarande budgetår ett investeringsanslag av 1 350 000 kronor för byggnadsföretagets påbörjande.

Vid anmälan i propositionen 1955:142 av frågan om anvisande av anslag till byggnadsföretagets påbörjande redogjorde jag till en början i korthet för resultatet av arkitekttävlingen samt lämnade därefter en mera utförlig redogörelse för av byggnadsstyrelsen framlagda ritningsförslag med tillhörande kostnadsberäkningar och styrelsens förslag till byggnadsprogram jämte tidsschema härför. Därvid framhöll jag, att enligt då föreliggande förslag den planerade anläggningen skulle förläggas till ett norr om Sahlgrenska sjukhuset beläget område, som Göteborgs stad vore villig att upplåta för ändamålet. Ifrågavarande förslag ansåg jag mig böra biträda. Jag anförde vidare bland annat, att anläggningen avsågs skola omfatta byggnader för anatomiska, histologiska, medicinsk-kemiska, fysiologiska och farmakologiska institutionerna och en byggnad för administration och bibliotek samt att byggnadskostnaderna av byggnadsstyrelsen uppskattningsvis beräknats till 28 000 000 kronor. Härvid räknade byggnadsstyrelsen med att de nya institutionerna skulle möjliggöra en årlig intagning av 120 medicine studerande. Därjämte var förslaget utformat så, att den prekliniska delen av en till Göteborg förlagd tandläkarutbildning kunde ordnas i dessa institutioner. Mot de sålunda angivna riktlinjerna för institutionernas utformning fann jag icke anledning till erinran. Med hänsyn till de uppskattade byggnadskostnadernas storlek syntes det mig angeläget, att byggnadsstyrelsen, såsom styrelsen även förklarat sig ha för avsikt att göra, fortsättningsvis undersökte alla möjligheter att åstadkomma en sänkning av nämnda kostnader. Av de i den planerade anläggningen ingående delarna ansåg jag byggnaderna för de fem institutionerna först böra komma till stånd. Härvid borde, såsom föreslagits, byggnaderna för anatomiska och histologiska institutionerna uppföras först. Byggnadskostnaderna för dessa institutionsbyggnader, vilkas närmare utformning framgick av föreliggande ritningar, hade beräknats till 9 200 000 kronor. Härtill kom 500 000 kronor för vägar och planering samt anslutningsledningar och kulvert för värme, vatten och avlopp m. m., delvis avsedda för anläggningen i helt utbyggt skick. Jag ansåg mig böra tillstyrka, att byggnaderna för anatomiska och histologiska institutionerna uppfördes i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda ritningar, varvid jag likväl förutsatte, att byggnadsstyrelsen vid det fortsatta ritningsarbetet eftersträvade att begränsa byggnadskostnaderna jämväl för denna del av anläggningen. Efter att ha nämnt att en-

ligt byggnadsstyrelsens beräkning byggnadsarbetet kunde igångsättas vid årsskiftet 1955/56 framhöll jag, att man — enligt vad under hand inhämtats — med hänsyn till rådande arbetskraftförhållanden i Göteborg borde räkna med en byggnadstid av omkring fyra och ett halvt år för byggnaderna för de fem institutionerna. En dylik byggnadstakt förutsatte emellertid, att erforderliga medel ställdes till förfogande för byggnadsföretagets utförande utan avbrott. Härför krävdes en genomsnittlig medelsanvisning av närmare 6 000 000 kronor för ett vart av budgetåren 1956/60. För påbörjande av byggnaderna för de anatomiska och histologiska institutionerna ansåg jag mig böra för innevarande budgetår tillstyrka anvisande av ett investeringsanslag av 1 350 000 kronor.

Vad i förutnämnda proposition anförts och föreslagits biträdades av statsutskottet i utlåtande nr 8, vari utskottet ansåg sig böra särskilt framhålla angelägenheten av att institutionsbyggnaderna färdigställdes senast inom den i propositionen angivna tiden. Riksdagen anvisade, med godkännande av utskottets utlåtande, det föreslagna investeringsanslaget.

I underdånig skrivelse den 31 augusti 1955 har *byggnadsstyrelsen* till en början anfört bland annat följande.

I anslutning till statsutskottets sist avsedda uttalande får byggnadsstyrelsen erinra om att de nu disponerade utrymmena för medicinska fakultetens bibliotek i staden tillhörig byggnad enligt en mellan medicinska fakulteten och Göteborgs stad träffad överenskommelse bör återställas till staden vid utgången av år 1958 och att en förlängning av denna upplåtelse icke kan påräknas. Styrelsen har upprättat alternativa planer för bedrivande av arbetena med nybyggnadernas uppförande i sådan takt, att dels de fem institutionsbyggnaderna kan stå färdiga till årsskiftet 1959/60, dels inom samma tid även administrations- och biblioteksbyggnaden kan uppföras, varvid avsikten är att densamma skall kunna tas i bruk så tidigt att ytterligare provisorier för biblioteket kan undvikas. Förutsättningarna härför är, förutom att projekterings- och förberedelsearbetena medhinnas, att en starkare koncentration av arbetskraft än styrelsen tidigare räknat med är möjligt vid byggnadsföretaget under åren 1957 och 1958, vilket efter samråd med arbetsmarknadsmyndigheterna bedömts såsom icke uteslutet. Vidare fordras i det förstnämnda alternativet i förhållande till vad i propositionen 1955: 142 beräknats en ökning av medelstillelningen under budgetåren 1956/59 med 3,5 milj. kronor. Om biblioteksbyggnaden skall uppföras samtidigt måste anslagsramen för de nämnda tre budgetåren ökas med cirka 6,0 milj. kronor.

På grundval av hittills utförd projektering har byggnadsstyrelsen verkställt vissa beräkningar beträffande medelsbehovet vid de olika alternativen i fråga om tiden för arbetenas färdigställande. Ifrågavarande alternativ och beräkningar kan sammanfattas på följande sätt.

Alternativ I. Institutionsbyggnaderna färdigställas i enlighet med vad som förutsatts i propositionen 1955: 142 till den 1 september 1960 samt administrations- och biblioteksbyggnaden till den 1 juli 1961. Provisoriska lokaler anordnas för biblioteket för tiden den 1 januari 1959—den 30 juni 1961.

Alternativ II. Institutionsbyggnaderna färdigställas till den 1 januari 1960 samt administrations- och biblioteksbyggnaden till den 1 juli 1961, varvid provisoriska lokaler anordnas för biblioteket såsom vid alternativ I.

Alternativ III. Institutionsbyggnaderna färdigställes till den 1 januari 1960 samt administrations- och biblioteksbyggnaden till den 1 januari 1959, varvid provisoriska lokaler icke erfordras för biblioteket.

Den årliga medelsanvisningen, angiven i miljoner kronor, vid de olika alternativen kan enligt byggnadsstyrelsen, som därvid utgått ifrån ett totalt medelsbehov av 27 miljoner kronor, beräknas enligt följande tablå.

Budgetår	Alternativ I	Alternativ II	Alternativ III
1955/56	1,5	1,5	1,5
1956/57	6,0	7,0	7,0
1957/58	6,0	7,5	9,5
1958/59	6,0	7,0	7,5
1959/60	6,0	2,5	1,5
1960/61	1,5	1,5	—

Byggnadsstyrelsen uttalar härefter, att styrelsen har för avsikt att för Kungl. Maj:t redovisa slutligt förslag rörande såväl institutionsbyggnaderna för medicinsk kemi, fysiologi och farmakologi som administrations- och biblioteksbyggnaden i så god tid, att förslag kan framläggas för 1957 års riksdag.

Beträffande bibliotekets lokalfråga har byggnadsstyrelsen vidare framhållit bland annat:

Skulle det icke visa sig möjligt att lösa bibliotekets lokalfråga i enlighet med alternativ III, återstår en provisorisk lösning, som byggnadsstyrelsen närmare undersökt, innebärande att de lokaler, som i första etappen reserverats för tandläkarutbildningen, jämte vissa allmänna utrymmen för en kortare mellantid tas i anspråk för biblioteket. Enligt fakultetens mening måste en sådan lösning anses mindre lämplig icke minst med hänsyn till att redan två olika provisorier hittills måst tillgripas vid lösningen av bibliotekets lokalfråga. Icke heller byggnadsstyrelsen vill tillstyrka, att den kommer ifråga annat än som ett utpräglat provisorium med kort varaktighet. Härvid kan det ifrågasätta inordnandet av stadsbibliotekets i Göteborg naturvetenskapliga bibliotek i det medicinska biblioteket icke komma till stånd under denna tid.

Vad beträffar frågan om en sänkning av totalkostnaderna för byggnadsföretaget i dess helhet har byggnadsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

I anslutning till vad styrelsen i tidigare framställning anfört rörande möjligheterna att åstadkomma en sänkning av kostnaderna för byggnadsföretaget har inom byggnadsstyrelsen fortsättningsvis en ingående prövning ägnats såväl lokalprogrammet och totaluppläggnings av arbetet som konstruktiv utformning och inredningsdetaljer. I förstnämnda avseende vill styrelsen erinra om att efter hemställan från styrelsen en särskild utredning rörande verkstadsdriften vid institutionerna verkställdes av 1954 års medicinska utrustningskommitté. Utredningens förslag innebär, att vid anläggningen i fullt utbyggt skick bör finnas två verkstäder. Det har vid planeringen av första etappen av institutionsbyggnaderna visat sig, att lokaler, som där enligt tidigare planer avsetts för verkstad till två institutioner, i nära anslutning till utredningens förslag skulle kunna betjäna tre institutioner. Denna fråga kommer i samband med det fortsatta ritningsarbetet att ägnas ytterligare uppmärksamhet.

I samband med den detaljbearbetning av ritningsförslaget, som under året

företagits i samråd med företrädare för fakulteten, har särskilt frågan om utformningen av de enskilda laboratorieelementen och om åstadkommande av ett enkelt och genomgående tillämpligt system för ledningsdragnings m. m. ägnats uppmärksamhet, vilket i sin tur möjliggör vissa förenklingar beträffande byggnadsstommen. Vad därvid kan vinnas i ekonomiskt avseende kan emellertid icke närmare överblickas, förrän definitiva kostnader efter anbudsinfordran föreligger. Styrelsen kan därför på nuvarande stadium icke göra andra utfästelser än vad som anförts i styrelsens skrivelse den 16 februari 1955 angående eventuellt minskat medelsbehov för första byggnadsetappen och för anläggningarna i dess helhet.

Då byggnadsstyrelsen gör framställning om anslag för budgetåret 1957/58 bör enligt styrelsens mening mer bindande beräkningar för anläggningen i dess helhet kunna föreligga. Med avseende på administrations- och biblioteksbyggnaden, som i fråga om konstruktion och övrigt utförande är av annan art än institutionsbyggnaderna, har byggnadsstyrelsen överarbetat det preliminära skissförslag, som bland annat tjänat till underlag för uppskattningen av totalkostnaden för anläggningen. Härvid har såtillvida hänsyn tagits till den förut nämnda tanken på samgående med det naturvetenskapliga biblioteket, att byggnaden planerats för att på enklast möjliga sätt kunna utvidgas främst med avseende på bokmagasinet. Efter samråd med fakulteten har byggnadsstyrelsen funnit, att den i annat sammanhang upptagna utredningen rörande organisationen av biblioteksverksamheten vid universiteten icke påverkar planlösningen av denna byggnad. De lokaler i byggnaden, som avses för fakultetens administration, har däremot — framhåller byggnadsstyrelsen vidare — behållits i förhållande till det av Kungl. Maj:t godkända, för den medicinska högskolan tidigare beräknade lokalprogrammet.

Med hänsyn till vad från byggnadsstyrelsens sida anförts anser styrelsen följande arbetsprogram kunna komma i fråga för nästa budgetår.

Arbetena på anatomiska och histologiska institutionerna fullföljes och sprängning utföres därjämte för medicinsk-kemiska institutionen, allt med sikte på färdigställande under hösten 1960 av samtliga institutionsbyggnader. Härfor erfordras för budgetåret 1956/57 enligt tidigare beräkningar 6 miljoner kronor. Alternativt utföres arbetet på de anatomiska och histologiska institutionerna i något snabbare takt, varjämte sprängning för samtliga övriga byggnader — inklusive biblioteket — utföres i avsikt att färdigställa det sistnämnda under år 1958 och institutionsbyggnaderna omkring årsskiftet 1959/60. Detta ökar medelsbehovet under budgetåret 1956/57 till 7 miljoner kronor.

Under återopande av vad byggnadsstyrelsen anförut hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t ville taga ställning till den byggnadstakt, som bör komma i fråga för uppförande av nybyggnaderna, och i anslutning därtill föreslå riksdagen att för nästa budgetår anvisa de medel, som erfordras för arbetenas bedrivande i den av Kungl. Maj:t avsedda omfattningen.

Universitetskanslern har i avgivet utlåtande förordat, att Kungl. Maj:t måtte av 1956 års riksdag äska medel för utförande av det arbetsprogram under budgetåret 1956/57, som av byggnadsstyrelsen alternativt angivits och vilket beräknats kräva ett investeringsanslag av 7 miljoner kronor för nämnda budgetår.

Departementschefen. Vid min anmälan i föregående års statsverksproposition av frågan om anslag för påbörjande av de för medicinska fakulteten planerade nybyggnaderna uttalade jag, att de fem institutionsbyggnaderna först borde komma till utförande. Jag ansåg sålunda, att den tilltänkta administrations- och biblioteksbyggnaden skulle placeras sist i tidsplanen för byggnadsprogrammets genomförande. Byggnadsstyrelsen har nu upplyst, att man icke kan påräkna, att de lokaler, vari fakultetens bibliotek för närvarande är inrymt och vilka är belägna i en staden tillhörig fastighet, kommer att kunna stå till förfogande för ändamålet efter utgången av år 1958. Med hänsyn till bland annat nämnda förhållande har byggnadsstyrelsen framlagt i det föregående redovisade förslag till jämkningar i tidigare godtagen tidsplan för byggnadsprogrammets genomförande och beräkning för det totala anslagsbeloppets fördelning på olika budgetår. I likhet med byggnadsstyrelsen och fakulteten anser jag det mindre lämpligt, att den nuvarande provisoriska lösningen av bibliotekets lokalfråga ersättes med ett nytt provisorium, innebärande att biblioteket för en kortare mellantid inrymmes i vissa för helt andra ändamål planerade lokaler i de blivande institutionsbyggnaderna för anatomi och histologi. Ett dylikt provisorium kan för övrigt beräknas draga med sig icke obetydliga extrakostnader för inredning av de tillfälliga lokalerna och för ändringsarbeten efter provisoriets slut. Jag anser mig därför böra föreslå den ändringen i tidsplanen för byggnadsprogrammets genomförande, att arbetena med administrations- och biblioteksbyggnadens uppförande påbörjas vid sådan tidpunkt, att densamma kan stå färdig till årsskiftet 1958/59. Däremot är jag icke nu beredd att förorda någon ändring av tidsplanen i övrigt för byggnadsprogrammets genomförande. Jag utgår sålunda ifrån att institutionsbyggnaderna för medicinsk kemi, fysiologi och farmakologi uppföres i sådan takt, att de kan tagas i bruk vid förut beräknad tid. Enligt vad jag under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen erfordras vid den jämkning av tidsplanen, som jag förordat, en medelsanvisning av 7 miljoner kronor för budgetåret 1956/57. Ett tidigare färdigställande av administrations- och biblioteksbyggnaden än som förut beräknats förde nämligen med sig, att arbetena på institutionsbyggnaderna för anatomi och histologi måste utföras i något snabbare takt. Det vore vidare mest ekonomiskt och rationellt, att samtidigt med att sprängningsarbetena för administrations- och biblioteksbyggnaden utfördes även motsvarande arbeten beträffande institutionsbyggnaderna för medicinsk kemi, fysiologi och farmakologi verkställdes.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

6. Vissa byggnadsarbeten vid karolinska mediko-kirurgiska institutet. I skrivelse den 20 september 1955 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande, bland annat, av ett anslag av 75 000 kronor för framdragande av ångledning till kemiska institutionen m. m. Till stöd härför har framhållits följande.

Inom den kemiska institutionen har ånga efter hand kommit till användning i betydligt större utsträckning än som vid byggnadens uppförande avsågs. Hittillsvarande anordningar — ångpannor med öppen eld — har kommit att medföra risker som blir särskilt påtagliga i en byggnad som denna med förråd av bland annat eldfarliga kemikalier. Frågan har behandlats i samråd med brandmyndigheterna i Solna och vissa därvid anvisade skyddsåtgärder har vidtagits, som gjort det möjligt att tills vidare utnyttja befintlig anordning, ehuru endast som ett provisorium av kort varaktighet. Styrelsen har därför vidtagit förberedelser i samband med de senaste nybyggnaderna bakteriologiska institutionen och kårhuset för att till befintligt servisnät kunna ansluta en ny ångledning fram till kemiska institutionens byggnad. Kostnaden för ångledningen och anslutningen till densamma uppgår till 75 000 kronor.

Departementschefen. För ifrågavarande ändamål torde för nästa budgetår böra under förut angivna rubrik anvisas ett investeringsanslag av 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 75 000 kronor.

7. Vissa ombyggnadsarbeten vid tandläkarhögskolan i Malmö. Under denna anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 50 000 kronor. Beloppet avser påbörjande av vissa ombyggnadsarbeten, föranledda av den av statsmakterna beslutade ökade elevintagningen vid högskolan. Såsom framgår av propositionen 1955:138 angående ökad examination av tandläkare m. m. har dessa ombyggnadsarbeten av byggnadsstyrelsen preliminärt kostnadsberäknats till 440 000 kronor.

På uppdrag av Kungl. Maj:t har *byggnadsstyrelsen* nu inkommit med närmare utredning och kostnadsberäkningar rörande ifrågavarande ombyggnadsarbeten. Därest ett av utrustningskommittén för tandläkarhögskolorna den 20 oktober 1955 framlagt förslag rörande elevernas förseende med undervisningsinstrument bifölles, borde enligt byggnadsstyrelsen medelsanvisningen till erforderliga ombyggnadsarbeten kunna för nästa budgetår begränsas till 50 000 kronor. Om däremot icke nämnda förslag godtoges, erfordrades för nästa budgetår ett anslag av 200 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har vidare anfört huvudsakligen följande.

För styrelsens nu företagna utredning har en väsentligt annan förutsättning, än den som förelegat vid den preliminära kostnadsberäkningen, varit för handen. I underdånig skrivelse den 20 oktober 1955 har utrustnings-

kommittén för tandläkarhögskolorna nämligen föreslagit bland annat, att respektive elevarbetsplatser vid tandläkarhögskolorna skall på statsverkets bekostnad förses med instrumentuppsättning. Ett genomförande av detta förslag kommer att medge betydande förenklingar i det tidigare föreliggande ombyggnadsförslaget. Vid av styrelsen nu i samråd med utrustningskommittén och tandläkarhögskolan i Malmö företagen utredning har en lösning av utrustningsfrågan i enlighet med förslaget förutsatts. Omfattningen av byggnadsstyrelsens ombyggnadsförslag har vidare begränsats att uteslutande gälla de åtgärder, som sammanhänger med ökningen av elevantalet. I samband med utredningen har från högskolans sida framförts önskemål om åtgärder inom byggnaden av annan art. I den mån dessa önskemål kunnat tillgodoses inom ramen för enligt utredningsuppdraget nödvändiga åtgärder har förslaget jämkats i överensstämmelse med högskolans yrkande. I övriga fall har styrelsen icke ansett sig kunna upptaga önskemålen till behandling i detta sammanhang. Högskolan har avgivit yttrande över styrelsens förslag. Högskolan har därvid dels uttalat sig för viss förskjutning i tid av ombyggnadsarbetena inom tandkirurgiska avdelningen och en avsevärd utökning av ändringsarbetena inom barntandvårdsavdelningen, dels reserverat sig för senare tillkommande, av ökningen av studentantalet betingade ombyggnads- och ändringsarbeten. Ifråga om tandkirurgiska avdelningen delar styrelsen högskolans mening att vissa av de föreslagna ändringarna tills vidare bör anstå i avvaktan på ett klarläggande av det blivande patientunderlaget i samband med nu pågående förhandlingar om patientfördelningen med Malmö stad och Malmöhus läns folk tandvård. Styrelsen har i efterföljande tidsplan tagit hänsyn till detta förhållande och först i sista etappen upptagit de åtgärder som sålunda enligt styrelsens mening efter ytterligare överväganden, såvitt nu kan bedömas, bör komma till stånd inom denna avdelning. Ifråga om barntandvårdsavdelningen upptar förslaget de åtgärder, som byggnadsstyrelsen efter noggrann, i samråd med utrustningskommittén företagen prövning för närvarande kan finna befogade. Styrelsen kan därför icke biträda högskolans yrkanden på denna punkt. Härvid vill styrelsen särskilt framhålla, att antalet arbetsplatser inom avdelningen, även med frånräknande av de platser, som eventuellt kommer att ingå i en blivande amanuensklinik, överstiger det antal elever, som vid länkbara kombinationer av olika elevgrupper enligt gällande studieplan kommer att samtidigt vara sysselsatta inom avdelningen. Styrelsen har av denna anledning icke heller funnit skäl att för närvarande medräkna några kostnader för ytterligare åtgärder vid avdelningen. Vad angår slutligen de eventuella åtgärder, som enligt högskolans mening framdeles skulle kunna komma att erfordras, har styrelsen icke funnit några möjligheter att för närvarande överblicka vare sig omfånget av eller arten av desamma. Styrelsen finner sig på denna punkt liksom beträffande barntandvårdsavdelningen böra föreslå, att erfarenheter av verksamheten vid ökat antal elever först avvaktas, innan frågan ytterligare prövas. De planerade ombyggnadsarbetena måste av hänsyn till verksamheten vid högskolan genomföras i största möjliga utsträckning under sommarmånaderna. Det av styrelsen i samråd med högskolan, på grundval av gällande undervisningsplan utarbetade tidsprogrammet för ombyggnadsarbetena jämte de av styrelsen beräknade kostnaderna för de till varje ombyggnadsetapp hänförliga arbetena framgår av efterföljande sammanställning.

Etapp A (—30/6 56)

bottenvån., vån. 3 tr. 50 000

Etapp B (1/7 56—30/6 57)

vån. 1 tr 50 000

Etapp C (1/7 57—30/6 58)

vån. 2 tr, 4 tr, 5 tr samt ev. kompletteringsåtgärder i vån. 1 tr .. 120 000

Summa kronor 220 000

Departementschefen. Vid anmälan tidigare denna dag av förslagsanslaget till Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument har jag tillstyrkt den av utrustningskommittén för tandläkarhögskolorna den 20 oktober 1955 föreslagna omläggningen av sättet för elevernas förseende med instrument. Jag har jämväl förordat, att omläggningen — i överensstämmelse med kommitténs förslag — för Malmöhögskolans del skall genomföras från och med budgetåret 1957/58. Med hänsyn härtill beräknar jag nu i enlighet med byggnadstyrelsens förslag till förevarande ombyggnadsarbeten vid högskolan en medelsanvisning av 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ombyggnadsarbeten vid tandläkarhögskolan i Malmö* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

8. **Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm.** Till högskolans utbyggnad har riksdagen anvisat investeringsanslag för budgetåren 1946/56 av sammanlagt 31 460 000 kronor, varav för innevarande budgetår 2 000 000 kronor.

Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté hemställer i skrivelse den 15 september 1955, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 5 665 000 kronor till högskolans utbyggnad. Kommittén framlägger därvid ånyo en tids- och kostnadsplan för utbyggnadens genomförande. Denna har angivits vara i princip densamma som bifogats kommitténs av riksdagen godkända generalplan av år 1945, vilken i reviderat skick med avseende på kostnader och tidpunkter för de olika byggnadernas färdigställande framlagts i samband med kommitténs anslagsäskanden för innevarande budgetår. Planen har emellertid nu ytterligare reviderats med avseende på kostnaderna och förläggningen av vissa avdelningar. I fråga om tiden för utbyggnadens färdigställande anför kommittén bland annat:

Enligt 1945 års generalplan skulle högskolans utbyggnad varit i huvudsak avslutad under budgetåret 1952/53. På grund av den under en följd av år starkt begränsade tilldelningen av medel och byggnadstillstånd har denna tidpunkt successivt måst förskjutas till förslagsvis år 1958/59, vilket är samma tidpunkt, som kommittén föreslog föregående år, då en fyra-årsplan för utbyggnaden framlades. Kommittén kan med hänsyn till den rådande bristen på högskoleutbildade tekniker för sin del icke föreslå ett ytterligare uppskov med utbyggnadens färdigställande. Enligt kommitténs tidsplan kan en ökning av antalet studerande på avdelningarna V och A genomföras fr. o. m. hösten 1956 och på avdelningarna M, S och L fr. o. m. hösten 1957.

För att utbyggnaden skall vara genomförd under budgetåret 1958/59 kräves enligt kommitténs kostnadsberäkningar ytterligare investeringsanslag å tillhopa 15 155 000 kronor, varav 5 665 000 kronor för nästa budgetår, 5 010 000 kronor för budgetåret 1957/58 och 4 480 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Av följande sammanställning över i kommitténs föreliggande utbyggnadsplan ingående, icke färdigställda byggnadsföretag framgår fördelningen å dessa av hittills anvisade anslagsmedel, beräknade totalkostnader och det av kommittén äskade anslagets fördelning å de olika byggnadsföretagen (beträffande beteckningarnas innebörd hänvisas till prop. 1945: 374).

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr	Nu beräknad totalkostnad, kr	Av kommittén för budgetåret 1956/57 äskad medelanvisning, kr
Administrationsbyggnad (I).....	18 000	380 000	—
Biblioteksbyggnad (II)	65 000	1 313 000	—
Avd. M och Ss (III c, d)	—	1 575 000	—
Maskinlaboratorium (VI a)	200 000	250 000	—
Avd. V och A (X och XI)	1 300 000	3 165 000	1 865 000
Lab. för byggnadsstatik m. m. (XII, XIII).....	960 000	2 760 000	1 800 000
Avd. Sf (XIV).....	350 000	3 735 000	2 000 000
Avd. K (XV b)	100 000	474 000	—
Byggnad för motorteknik m. m. (XVIII)	—	1 496 000	—
Avd. L (XX)	—	3 000 000	—
Summa kronor	2 993 000	18 148 000	5 665 000

Av motiveringen för kommitténs anslagsäskanden inhämtas bland annat följande.

Byggnader X—XIII. För de två nybyggnaderna för avdelningarna V och A, vilka här behandlas i ett sammanhang, har för budgetåret 1954/55 erhållits ett anslag på 700 000 kronor och för budgetåret 1955/56 ett anslag på 1 560 000 kronor eller tillsammans 2 260 000 kronor. Schaktnings-, planerings- och ledningsarbeten har utförts för båda byggnaderna, vilket dragit en kostnad av ca 650 000 kronor, och byggnadsarbetena avses bli påbörjade under hösten 1955. Totalkostnaden har i september 1953 beräknats till 5 440 000 kronor. Sedan dess har prishöjningar ägt rum, vilka enligt ett medeltal av byggnadsstyrelsens indexberäkningar för byggnader av sten uppgår till 8,3 enheter. Detta motsvarar 3,4 procent av byggnadskostnaden eller i detta fall cirka 185 000 kronor (105 000 kronor på byggnad X, XI och 80 000 kronor på byggnad XII, XIII).

För vissa pressar och utmattningsmaskiner, för klimatanläggningar i konditionerade rum m. m. tillkommer vissa byggnadsarbeten. Dessa arbeten sammanhänger direkt med de ökade kraven på utrustning och har tidigare icke kunnat preciseras och upptagas i kommitténs beräkningar av byggnadskostnaderna. Den sammanlagda kostnaden för dessa arbeten utgör 300 000 kronor, vilken summa fördelas enligt följande:

Fundament för inst. f. brobyggnad	35 000:—
Fundament för inst. f. byggn.statik	75 000:—
Byggnadsarbeten för konditionerade rum (tilläggskostnad) ..	65 000:—
Silosanläggningar för betongmaterial (tilläggskostnad)	54 000:—

Speciella ytbehandlingsar i akustiklaboratorium	36 000:—
Diverse och oförutsett	35 000:—
	300 000:—

Den totala kostnaden för båda byggnaderna skulle sålunda komma att uppgå till 5 440 000 + 185 000 + 300 000 kronor eller 5 925 000 kronor fördelade med 3 165 000 kronor på byggnad X, XI och 2 760 000 kronor på byggnad XII, XIII. Återstående anslagsbehov utgör sålunda 5 925 000—2 260 000 kronor eller 3 665 000 kronor, vilket belopp fördelas med 1 865 000 kronor på byggnad X, XI och 1 800 000 kronor på byggnad XII, XIII.

Byggnad XIV. Kostnaden för nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna har beräknats till 3 385 000 kronor. De flygtekniska institutionernas lokalbehov är för närvarande illa tillgodosedda och det är angeläget, att nya och tillräckliga lokaler snarast kommer till stånd för att arbetet inom institutionerna skall kunna bedrivas i avsedd omfattning. Kommittén har därför beräknat ett belopp av 2 000 000 kronor för budgetåret 1956/57 och resten 1 385 000 kronor för budgetåret 1957/58.

Kommittén har vidare anmält, att kommittén påfört det för innevarande budgetår anvisade anslaget ett belopp av 395 000 kronor, utgörande under tio år uppkomna merkostnader för utvändiga ledningar m. m. Merkostnaderna hänför sig huvudsakligen till distributionssystemen för högspänd elektrisk ström, vilka avsevärt fördyrats som en följd av den under senare år starkt stegrade förbrukningen av elkraft inom högskolans institutioner.

I sin framställning om anslag till högskolans utbyggnad framlägger byggnadskommittén även förslag om ändrad förläggning i förhållande till generalplanen av lokaler för avdelningarna för maskinteknik (M), flygteknik och skeppsteknik (S) samt lantmäteri (L) ävensom i anslutning därtill förslag om utvidgning av det av högskolan nu disponerade området å Norra Djurgården.

I fråga om lokalbehovet för nämnda avdelningar anför kommittén inledningsvis följande.

Lokalprogrammet för generalplanen av år 1945 bestämdes i sin huvudsakliga omfattning av de förslag som framlagts i bihang 2 till betänkande med utredning och förslag angående den högre tekniska undervisningen, avgivet av inom ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga, »1940 års sakkunniga,» (SOU 1943: 37). Under den tid utbyggnaden hittills pågått har sådana avvikelser gjorts från den ursprungliga planen, som bedömts vara motiverade med hänsyn till i de aktuella fallen föreliggande omständigheter, utan att därmed planens huvuddrag frångåtts. Beträffande lokalbehoven för avdelningarna M, S och L föreligger nu sådana motiverade skäl för en ytterligare revidering av den ursprungliga planen.

Enligt denna ifrågasattes icke någon nämnvärd utökning av avdelning M:s lokaler, emedan en delvis för denna avdelning avsedd byggnad (byggnad IV) var nyuppförd vid tidpunkten för utredningens avlämnande. Sedan dess har verksamheten inom avdelning M liksom inom högskolans övriga avdelningar vuxit i omfattning och därmed också behovet av ökade lokalutrymmen. Byggnad IV är nu helt otillräcklig för de institutioner, som här inrymts, och även i övrigt är avdelning M:s lokalbehov illa tillgodosett. Avdelningen har vid upprepade tillfällen gjort framställningar till kommit-

tén, vilkas berättigande icke kan ifrågasättas, om väsentligt utökade lokaler. Kommittén har emellertid icke tidigare kunnat framlägga förslag i denna fråga, emedan avdelning M:s lokaler måste planeras i samband med lokalerna för avdelning Ss, och vad denna avdelning beträffar har några definitiva planer icke kunnat utarbetas, förrän visshet vunnits om skeppsbyggeriundervisningens förläggning. Då beslut nu fattats härom, innebärande att skeppsbyggeriundervisningen skall kvarligga vid högskolan, är tidpunkten inne att framlägga definitiva förslag rörande utbyggande av såväl avdelning M som av avdelning Ss. För avdelning Sf finns redan tidigare av flygforskningskommittén och flygtekniska försöksanstaltens styrelse på kommitténs initiativ utarbetade förslag rörande såväl lokaler som utrustning, vilka förslag godtagits av högskolans kollegienämnd och av kommittén framlagts för Kungl. Maj:t.

Lokalbehovet för avdelning L bedömdes av 1940 års sakkunniga i deras förut omnämnda betänkande efter den organisation och omfattning avdelningen hade, då den förlades till högskolan år 1932. På grundval av de förslag, som framlades av 1946 års sakkunniga för utbildning av lantmätare och lantbruksingenjörer (SOU 1947: 68), har avdelningen fått ett väsentligt ökat antal lärarbefattningar och i samband därmed har verksamheten inom avdelningen vuxit i en omfattning, som nu gör det orimligt att fasthålla vid det ursprungliga lokalprogrammet. Det bör härvid beaktas, att forskningen och undervisningen inom institutionerna för fotogrammetri och geodesi efter omorganisationen fått en omfattning och betydelse, som tidigare icke kunnat förutses och att verksamheten inom dessa båda institutioner även berör avdelning V. Dessa institutioners betydelse för utbildningen av såväl lantmätare som av väg- och vattenbyggare, deras rent tekniskt vetenskapliga arbete och deras dyrbara instrumentutrustning torde ha varit en bidragande orsak till att lantmäteriutbildningen förlades till tekniska högskolan.

I fråga om förläggningen av lokaler för avdelningarna M, S och L innebär den nuvarande generalplanen enligt kommittén följande.

Ritsalar, hörsalar och vissa lärarrum för avdelning M skulle kvarligga i den nordvästra delen av gamla huvudbyggnaden och avdelning L skulle överflyttas till den nordöstra delen av samma byggnad.

Ritsalar och hörsalar m. m. för hela avdelning S (Sfs) skulle inrymmas i en nybyggnad förlagd vid Styffevägen strax norr om den befintliga maskinlaboratoriebyggnaden, i vars nordöstra del institutionen för hydromekanik, tillhörande avdelning Ss, kvarligger. I nybyggnaden skulle en våning disponeras av avdelning M.

Väster om denna nybyggnad på området norr om maskinlaboratoriebyggnaden har förlagts nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna, avdelning Sf.

I slänten mot Lilljansskogen på områdets östligaste del har i generalplanen plats reserverats för en framtida skeppsprovningsränna. Utrymmet här för skulle, om den nu gällande planen genomfördes, behöva delas med institutionen för geodesi, som har behov av ett mätlaboratorium och kurslaboratorium med minst 50 meters längd. En lokal av denna typ kan nämligen icke inrymmas i den nordöstra delen av gamla huvudbyggnaden.

Orsakerna till att kommittén icke kan förorda en fortsatt utbyggnad enligt denna plan är, framhåller kommittén, att lokalerna för avdelning M blir otillräckliga och splittrade på flera olika byggnader, att lokalerna för avdelning L blir otillräckliga och mindre väl lämpade för arbetet, särskilt

inom institutionerna för fotogrammetri och geodesi, samt att framtida ytterligare utbyggnader inom den centrala delen av högskoleområdet omöjliggöres utom för avdelning Sf. Vidare anser kommittén att sammanförandet av skeppsprovsningsrännan och mätlaboratorium för geodesi ur flera synpunkter är mindre önskvärt, då det bland annat måste medföra, att rännan byggs samtidigt med laboratoriet.

Kommittén har därför utarbetat ett förslag till ändring av den nuvarande generalplanen. Beträffande innebörden av detta ändringsförslag anför kommittén följande.

Avdelning L flyttas från högskolans centrala område till en nybyggnad vid Drottning Kristinas väg; ritsalar, hörsalar och tillkommande lokaler för avdelning M förlägges samlade till den gamla huvudbyggnadens nordöstra del; ritsalar och hörsalar för hela avdelning S (Sfs) förlägges till huvudbyggnadens nordvästra del, och området närmast Styffevägen, norr om den befintliga maskinlaboratoriebyggnaden, reserveras för framtida behov. Nybyggnaderna för de flygtekniska institutionerna, avdelning Sf, kvarligger på tidigare föreslagen plats, där även plats för utbyggnad förutsetts, och området för den framtida skeppsprovsningsrännan behöver icke disponeras för andra ändamål.

De enligt denna plan föreslagna lokaldispositionerna är tillfredsställande såväl för samtliga berörda avdelningar som med hänsyn till utbyggnaden i dess helhet. Planen har godkänts av högskolans lärarkollegium och detaljplanerna berörande avdelningarna M och S av vederbörande avdelningskollegier. Förslag till nybyggnad för avdelning L föreligger hittills endast som en principplan, men på det för denna byggnad föreslagna området finns goda möjligheter att på olika sätt tillgodose avdelningens lokalbehov. Med hänsyn till samundervisningen i ämnena fotogrammetri och geodesi mellan avdelningarna V och L och i stadsbyggnad mellan avdelningarna A och L är områdets läge i omedelbar anslutning till nybyggnaderna för avdelningarna V och A också fördelaktigt.

Kommittén framhåller, att förutsättningen för att man skall kunna genomföra den föreslagna ändringen i generalplanen är att högskolans nuvarande område utvidgas. Härom anför kommittén följande.

I 1945 års generalplan förutsattes, att högskolan skulle behöva disponera hela den markremsa norr och nordväst om Röda Korsets sjukhem fram till Drottning Kristinas väg, som i söder begränsas av sjukhemmets område och i norr har en naturlig begränsning i bergsluttningen mot de lägre ligande partierna i Lilljansskogen och mot metallografiska institutets område. Enligt beslut av 1945 års höstriksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition 1945: 374 begränsades denna del av högskoleområdet tills vidare till en linje ca 150 meter öster om Drottning Kristinas väg. Departementschefen anförde härom bland annat följande: »Med hänsyn till vad i yttrandena anförts gentemot den av kommittén ifrågasatta utökningen av högskolans område med mark nord och nordväst om Röda Korsets sjukhem bör enligt min mening någon upplåtelse till högskolan av denna mark icke nu äga rum. Då densamma icke beröres av det nu föreliggande byggnadsprogrammet utan avsetts som reservat för en framtida utbyggnad av högskolan, synes ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om upplåtelsen därav tillslut kunna anstå.»

Genom beslut av 1954 års riksdag har en del av detta område, nämligen fram till Riksmarskalkens väg, ställts till högskolans förfogande för ny-

byggnaderna för avdelningarna V och A, och tidpunkten synes nu vara inne att upplåta även den andra delen av området ifråga åt högskolan.

Till inredning och utrustning av nya lokaler har för budgetåret 1955/56 anvisats ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor. För nästa budgetår hemställer *byggnadskommittén* om en medelsanvisning av 3 252 000 kronor. Kommittén erinrar om att departementschefen vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för budgetåret 1955/56 gjorde följande uttalande: »Liksom för innevarande budgetår torde erforderliga leveransavtal få träffas inom det godkända utrustningsprogrammets ram, i den mån så befinnes påkallat för att förse nytillkomna eller nytillkommande lokaler med erforderlig inredning och utrustning.» Kommittén framhåller, att under innevarande budgetår dylikt beställningsbemyndigande lämnats beträffande utrustning för de elektrotekniska institutionerna inom byggnad XVI, vilka har särskilt långa leveranstider för sina utrustningar, intill ett belopp av 1 000 000 kronor, motsvarande det utrustningsanslag för nämnda byggnad, som kommittén äskar för nästa budgetår.

Av följande sammanställning över olika i byggnadsplanen ingående, icke färdigställda byggnadsföretag framgår fördelningen å dessa av hittills anvisade anslagsmedel till inredning och utrustning, beräknade totalkostnader och av kommittén för budgetåret 1956/57 äskade medel.

Byggnader	Hittills anvisade belopp, kr	Nu beräknad totalkostnad, kr	Av kommittén för budgetåret 1956/57 äskad medelanvisning, kr
Administrationbyggnad (I).....	—	150 000	—
Biblioteksbyggnad (II)	—	314 000	—
Avd. E (III b).....	2 327 000	2 527 000	200 000
Avd. M och Ss (III c, d).....	—	259 000	—
Maskinlaboratorium (VI a).....	100 000	236 000	—
Avd. V och A (X, XI).....	2 000	502 000	500 000
Lab. för byggnadsstatik m. m. (XII, XIII)	153 000	1 105 000	952 000
Avd. Sf (XIV).....	100 000	1 500 000	600 000
Avd. K. (XV b)	300 000	531 000	—
Avd. E (XVI)	6 316 000	7 316 000	1 000 000
Byggnad för motorteknik m. m. (XVIII)	61 000	1 518 000	—
Avd. L (XX)	176 000	475 000	—
Summa kronor	9 535 000	16 433 000	3 252 000

Av den närmare motiveringen för anslagsäskandena inhämtas bland annat följande.

Byggnad III b. Det begärda anslaget på 200 000 kronor för de teletekniska institutionerna utgör den sista delen av ett utrustningsanslag på totalt 2 527 000 kronor. De för institutionerna ombyggda lokalerna har tagits i bruk hösten 1954.

Byggnaderna X—XIII. Utrustningsanslagen för dessa byggnader är ursprungligen beräknade av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen (se SOU 1943: 37). Kommittén har icke tidigare företagit några andra ändringar av dessa belopp, än att de i likhet med övriga beräknade

kostnader ökats med hänsyn till penningvärdets förändring efter en vid varje tillfälle av Kungl. Maj:ts godtagen procentsats. Enligt 1954 års prisnivå har sålunda kostnaderna beräknats till 362 000 kronor för byggnaderna X och XI samt till 515 000 kronor för byggnaderna XII och XIII.

Den ekonomiska ram, de sakkunniga angivit för särskilt laboratoriernas inredning och utrustning, är icke längre hållbar. De provnings- och mätmetoder, som idag måste kunna tillämpas på laboratorier inom byggandets tekniska ämnesområden drager betydligt större kostnader än vad de sakkunniga kunnat förutse för 15 år sedan. Genom rapporterna från en studieresa till utländska laboratorier av liknande slag, företagen år 1954 av professor H. Nylander och en av kommitténs arkitekter, har kommittén blivit övertygad om, att så är förhållandet. Det är i synnerhet behovet av moderna provmaskiner och mätapparatur för tryck, dragning och växlande belastningar samt konditionerade rum och fysikalisk-kemiska laboratorier för materialforskning, som utgör de mest kostnadskrävande delarna av utrustningen. De fåtaliga befintliga tryck- och dragmaskiner, som vid tidpunkten för framläggandet av de sakkunnigas förslag var i användbart skick, är nu så opålitliga genom förslitning att de helt måste förnyas, då reparationer av de gamla maskinerna icke längre lönar sig.

Vederbörande institutioner har till kommittén ingivit specificerade och motiverade äskanden, vilka av kommittén granskats och begränsats så långt det kan bedömas vara rimligt.

Byggnad XVI. Det begärda anslaget på 1 000 000 kronor för de krafttekniska institutionerna utgör den sista delen av ett utrustningsanslag på totalt 7 316 000 kronor. Lokalerna har varit färdiga och i bruk sedan ett par år tillbaka. Beställningsbemyndigande intill motsvarande belopp har lämnats för budgetåret 1955/56.

Yttranden. *Byggnadsstyrelsen* har anfört bland annat:

Mot den av byggnadskommittén föreslagna ändringen av generalplanen för högskolans utbyggnad, som främst berör avdelningarna M, S och L, har styrelsen i huvudsak icke något att erinra. Styrelsen, som visserligen saknar möjlighet att i detalj bedöma behovet av lokaler för de olika avdelningarna, vill dock understryka vikten av att, såsom nu föreslagits, plats reserveras inom den centrala delen av högskolans område för eventuella framtida utvidgningar.

I detta sammanhang anser sig styrelsen böra rikta uppmärksamheten på det område som för närvarande disponeras av Röda Korsets sjukhem och som genom tillkomsten av den nu föreslagna institutionsbyggnaden för avdelning L kommer att bli i det närmaste kringbyggt. Det kan med hänsyn härtill och till vad förut sagts om plats för utvidgning och till de olägenheter, som framdeles kan komma att uppstå för sjukhemmet, ifrågasättas, om icke förhandlingar med sjukhemmet om ett eventuellt förvärv av fastigheten för högskolans räkning borde upptagas.

Det av byggnadskommittén föreslagna läget för den nya institutionsbyggnaden för avd. L anser sig byggnadsstyrelsen kunna biträda. Styrelsen förutsätter, att byggnaden med hänsyn till knappheten på välbelägen mark för högskolans framtida utbyggnad gives så ringa utsträckning i plan som möjligt, vilket i princip synes hava beaktats vid planering av övriga nybyggnader för högskolan.

Den av chefen för ecklesiastikdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 januari 1955, tillkallade utredningsmannen för utarbetande av organisationsplan för upprustning av Stockholms högskola, *by-*

råchefen T. Arén, har framhållit, att vid tekniska högskolans fortsatta utbyggnad nybyggnaden för avdelningen för lantmäteri bör givas företräde framför nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna. Utredningsmannen anför bland annat följande.

Stockholms högskola kämpar för närvarande med stora lokalsvårigheter, och dessa ökas för varje år genom den växande tillströmningen av studerande. För att icke en katastrofsituation skall uppstå, är det nödvändigt, att ökade lokalutrymmen snarast möjligt ställes till högskolans förfogande. Redan år 1948 beslöt statsmakterna, att det staten tillhöriga kvarteret Vega vid Drottninggatan i Stockholm med därå uppförda byggnader skulle reserveras för Stockholms högskolas framtida behov. Inom detta kvarter är, jämte annat, tekniska högskolans i Stockholms äldre lokaler belägna. Lantmäteriundervisningen och viss del av undervisningen för blivande arkitekter är alltjämt förlagd till nämnda äldre lokaler. Det är av den största vikt, att dessa lokaler snarast möjligt frigöres för Stockholms högskolas räkning. Hur snart detta kan ske är beroende av i vilken takt och på vad sätt den pågående utbyggnaden av tekniska högskolan i Stockholm bedrives.

Byggnadskommitténs tidsplan synes innebära, att de i kvarteret Vega till avdelningen för arkitektur upplåtna lokalerna skulle komma att frigöras vid utgången av budgetåret 1956/57 och de i samma kvarter av avdelningen för lantmäteri disponerade under budgetåret 1958/59. Därest medel icke anvisas i den utsträckning, varmed byggnadskommittén räknat, måste detta givetvis medföra en förskjutning framåt av tidpunkterna för frigörandet. Risk föreligger härjämte för att de för tekniska högskolan avsedda byggnadsåtgärderna av andra skäl icke kan slutföras inom av kommittén beräknad tid.

Av det för nästa budgetår äskade anslaget avser 2 000 000 kronor en första medelsanvisning till nybyggnad för de flygtekniska institutionerna inom avdelningen för flygteknik och skeppsteknik, medan medel till nybyggnad för avdelningen för lantmäteri upptagits i byggnadsplanen först från och med budgetåret 1957/58. Någon motivering för den föreslagna ordningsföljden för dessa byggnadsföretag har icke lämnats. Även om denna angelägenhetsgradering är riktig, om man enbart tager hänsyn till undervisningen och forskningen vid tekniska högskolan i Stockholm, måste jag emellertid ur de synpunkter, som jag har att beakta som utredningsman för Stockholms högskola, framhålla nödvändigheten av att nybyggnaden för avdelningen för lantmäteri givas företräde framför nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna inom avdelningen för flygteknik och skeppsteknik. En dylik åtgärd skulle medföra, att de av avdelningen för lantmäteri disponerade lokalerna i kvarteret Vega kommer att frigöras minst ett år tidigare än vad eljest skulle bli fallet.

I yttrande över utredningsmannens förslag anför *byggnadskommittén* bland annat:

Kommittén har i sin tids- och kostnadsplan av år 1955 för utbyggnadens genomförande föreslagit, att en nybyggnad för avdelningen för flygteknik påbörjas under budgetåret 1956/57 och nybyggnaden för lantmäteri under budgetåret 1957/58. Anledningen till denna ordningsföljd mellan de två nybyggnadsprojekten är, att kommittén bedömt avdelningens för flygteknik lokalbehov såsom ännu mera trängande än avdelningens för lantmäteri. Institutionerna för flygplansstatik och flygplanbyggnad, gasdynamik, flygmotorteknik och installationsteknik för flygplan saknar helt laboratorie- och demonstrationslokaler och disponerar endast ett otillräckligt antal

skrivrum för lärare och assistenter. Härtill kommer, att det aktuella behovet av flygtekniker av kommittén bedömts vara större än motsvarande behov av lantmätare och att det sålunda även av detta skäl är angeläget, att nybyggnaden för flygteknik färdigställdes före nybyggnaden för lantmäteri. Högskolans kollegienämnd, som av kommittén hörts i denna fråga, har efter ingående diskussion intagit samma ståndpunkt som den kommittén kommit fram till.

Om av skäl, som faller utanför kommitténs bedömande, nybyggnaden för lantmäteri anses böra komma till stånd före nybyggnaden för flygteknik, föreligger inga tekniska hinder för en sådan förändring av kommitténs tidsplan. Nybyggnaden för lantmäteri kan sålunda påbörjas före utgången av år 1956 och beräknas vara färdigställd under hösten 1958.

Förutsättningarna härför är, att det för nybyggnaden erforderliga markområdet vid Drottning Kristinas väg ställes till högskolans förfogande senast den 1 juli 1956, att definitiva ritningar och kostnadsberäkningar får av kommittén underställas Kungl. Maj:t för godkännande under år 1956, dock ej senare än den 1 juli 1956, att kommittén för budgetåret 1956/57 erhåller ett investeringsanslag på minst 1,5 milj. kronor för lantmåteribyggnadens påbörjande, att byggnadstillstånd avseende en totalkostnad av c:a 3 milj. kronor erhålles senast den 1 november 1956, att kommittén för budgetåret 1957/58 erhåller ett ytterligare investeringsanslag på omkring 1,5 milj. kronor för lantmåteribyggnadens slutförande och att högskolan efter kommitténs framställning för budgetåret 1957/58 erhåller det reservationsanslag för instrumentutrustning av nybyggnaden, som kan prövas erforderligt utöver det belopp på sammanlagt omkr. 300 000 kronor, som nu beräknas åtgå för möblering.

Kommittén vill slutligen framhålla, att det från kommitténs sida icke möter några hinder att samtidigt igångsätta och bedriva både nybyggnaden för flygteknik och nybyggnaden för lantmäteri.

Beträffande byggnadskommitténs förslag om utvidgning av tekniska högskolans område med ett område mellan Riksmarskalkens väg och Drottning Kristinas väg har yttrande inhämtats från riksmarskalksämberet, som jämväl överlämnat yttranden från styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet, överstyrelsen för Svenska röda korset, Djurgårdsnämnden, och Djurgårdens förvaltning.

Styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet anför bland annat:

Då styrelsen icke för närvarande planerar någon utvidgning av sjukhemmet, finner sig styrelsen ej heller kunna motsätta sig det nu framlagda förslaget om markupplåtelse. Styrelsen vill emellertid kraftigt understryka, att erforderliga åtgärder måste vidtagas för att förebygga att sjukhemmets patienter störes av arbetet i högskolans institutioner samt att tillbörlig hänsyn tas till sjukhemmet även under den tid, då de planerade byggnadsarbetena pågår.

Det föreliggande förslaget innebär bl. a., att institutioner för flygteknik skall uppföras omedelbart söder om sjukhemmet och institutioner för lantmäteri nordväst därom. Enligt planerna skall institutionerna uppföras, de flygtekniska under budgetåren 1956/57 och 1957/58 samt lantmåteriinstitutionerna under budgetåren 1957/58 och 1958/59. I den del av sjukhemmet som vetter mot söder ligger åtskilliga sjukrum samt lokaler för röntgen- och poliklinikundersökningar, ävensom personalbostäder, under det att byggnadens motsatta del inrymmer en köksflygel. Då de nya flygtekniska institutionerna enligt styrelsens uppfattning medför påtagliga risker

för att patienterna kommer att utsättas för ytterligare oljud utöver det som förorsakas av de redan befintliga institutionerna av liknande slag och då sådana risker i det längsta synes böra undvikas, är det från sjukhemmets synpunkt önskvärt, att de båda byggnadsprojekten kommer till utförande i omvänd ordning mot den planerade och att således lantmäteriinstitutionerna nordväst om sjukhemmets köksflygel uppföres först. Det skulle för sjukhemmets verksamhet vara ytterst besvärande, om arbeten samtidigt skulle komma att pågå för båda byggnadsföretagen. Det är med hänsyn härtill synnerligen angeläget, att det företag, som skall utföras sist, icke påbörjas förrän det andra företaget blivit i det närmaste fullbordat.

Överstyrelsen för Svenska röda korset ansluter sig till detta yttrande.

Djurgårdsnämnden finner för sin del ej någon anledning att motsätta sig att det föreslagna området ställes till högskolans förfogande, under förutsättning att Riksmarskalkens väg sådan den numera utbyggt icke ingår i området.

Djurgårdens förvaltning har ingen erinran mot byggnadskommitténs förslag i vad rör markupplåtelse och förläggning av vissa institutioner men förutsätter, att Riksmarskalkens väg bibehålles som parkväg i hela sin nuvarande sträckning samt att förvaltningen och riksmarskalksämbetet beredes tillfälle att yttra sig över blivande byggnadsritningar. Beträffande tidpunkten för de olika byggnadsåtgärderna ansluter sig förvaltningen till vad styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet härom anfört. Förvaltningen förutsätter vidare, att Kungl. Maj:t kommer att utfärda föreskrifter rörande ianspråktagande av den ifrågavarande Djurgårdsmarken av i tillämpliga delar enahanda innehåll som de föreskrifter, vilka meddelats vid den senaste utvidgningen av högskolans område.

Riksmarskalksämbetet åberopar vad Djurgårdens förvaltning anfört.

Departementschefen. Mot byggnadskommitténs förslag rörande ändring av generalplanen för högskolans utbyggnad, vilket främst berör avdelningarna för maskinteknik, flygteknik och skeppsteknik samt lantmäteri, har jag i stort sett ingen erinran. Jag tillstyrker därför, att ändringsförslaget lägges till grund för det fortsatta arbetet med utbyggnadens detaljplanering. Merkostnaderna för förslagets genomförande kan beräknas till omkring 3 000 000 kronor, motsvarande den uppskattade kostnaden för lantmäteriavdelningens nybyggnad.

Ändringsförslagets genomförande förutsätter, att ett markområde mellan Riksmarskalkens väg och Drottning Kristinas väg ställes till högskolans förfogande. Även härvidlag anser jag mig i huvudsak kunna biträda vad byggnadskommittén föreslagit. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter rörande ifrågavarande områdes upplåtande till högskolan. Härvid bör i den mån så är praktiskt möjligt beaktas vad som i ifrågavarande hänseenden anförts i de avgivna remissyttrandena.

För nästa budgetår har byggnadskommittén i förut nämnda skrivelse den 15 september 1955 begärt ett investeringsanslag av 5 665 000 kronor, varav 3 665 000 kronor till fullföljande och färdigställande av nybyggnaderna för

avdelningarna för väg- och vattenbyggnad och arkitektur samt 2 000 000 kronor till påbörjande av nybyggnad för de flygtekniska institutionerna. Mot den begärda medelsanvisningen till väg- och vattenbyggnadsavdelningens och arkitekturavdelningens nybyggnader har jag ingen erinran. Med hänsyn till vad utredningsmannen för Stockholms högskolas upprustning anfört rörande angelägenheten av att de av avdelningen för lantmäteri nu disponerade lokalerna i kvarteret Vega snarast möjligt ställes till Stockholms högskolas förfogande anser jag, att nybyggnaden för lantmäteriaavdelningen bör givas företräde framför nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna. Med denna ordning mellan byggnadsföretagen skulle även de av styrelsen för Stiftelsen Rödakorshemmet framförda önskemålen kunna tillgodoses. Jag anser mig därför för nästa budgetår böra beräkna en medelsanvisning av 1 500 000 kronor till nybyggnad för avdelningen för lantmäteri men däremot ingen medelsanvisning till nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna. Vid bifall till vad jag nu förordat, bör investeringsanslaget till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm för nästa budgetår uppföras med 5 165 000 kronor.

För inredning och utrustning av nya lokaler beräknar byggnadskommittén för nästa budgetår 3 252 000 kronor. Härav motsvarar 1 000 000 kronor kostnader för med stöd av givna beställningsbemyndiganden utlagda beställningar, att gäldas under budgetåret 1956/57. Av återstoden avser 200 000 kronor de teletekniska institutionernas redan i bruk tagna byggnad, 1 452 000 kronor nybyggnaderna för avdelningarna för väg- och vattenbyggnad och arkitektur samt 600 000 kronor den föreslagna nybyggnaden för de flygtekniska institutionerna. För egen del anser jag mig böra föreslå, att till inredning och utrustning anvisas 1 700 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår. I enlighet härmed har jag tidigare denna dag vid anmälan av åttonde huvudtiteln hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor för ändamålet. Liksom för innevarande budgetår torde erforderliga avtal om leveranser få träffas inom det godkända utrustningsprogrammets ram, i den mån så befinnes påkallat för att förse nytillkomna eller nytillkommande lokaler med erforderlig inredning och utrustning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 5 165 000 kronor.

9. Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola. Till uppförande av nybyggnader för Chalmers tekniska högskola har för budgetåren 1945/46—1955/56 anvisats tillhoppa 16 728 000 kronor, varav för innevarande budgetår 350 000 kronor. Jag kommer i det följande att föreslå anvisande av medel till vissa ändringsarbeten inom avdelningen för arkitektur och till vissa ombyggnadsarbeten inom avdelningen för maskinteknik.

Vissa ändringsarbeten inom avdelningen för arkitektur. *Byggnadsstyrelsen* hemställer i skrivelse den 31 augusti 1955, att till detta ändamål anvisas ett investeringsanslag av 25 000 kronor. Därvid anför styrelsen följande.

Avdelningen för arkitektur är inrymd i fjärde våningen i den byggnad, som närmast är avsedd för avdelningen för väg- och vattenbyggnad. Byggnaden togs i bruk år 1943. Ursprungligen planerades den att bli avsevärt större men byggnadsplanerna skars ned av 1940 års civila byggnadsutredning. I sitt nuvarande skick är den avsedd för en intagning av 50 väg- och vattenbyggare och 15 arkitekter per år.

Genom att intagning av nya elever inom arkitekturavdelningen under de senare åren ökats från 15 till 25 elever per år, har brist på lokaler uppstått inom denna avdelning. I anledning härav hemställde kollegienämnden vid högskolan i sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 om medel för vissa byggnadstekniska arbeten inom bland annat ifrågavarande avdelning. Härvid avsågs att nuvarande kapprummet skulle avskiljas mot korridoren för att användas som bibliotek. Nuvarande bibliotek, som jämväl tjänstgör som lärarrum och lärum, skulle omändras till enbart lärarrum. Skrivrum skulle ordnas i korridoren genom avbalkning med glasväggar.

I sitt yttrande häröver framhöll överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att den visserligen intet har att erinra mot de föreslagna ombyggnadsarbetena, men ansåg samtidigt att medel härför borde bestridas av byggnadsstyrelsens anslag för reparations- och underhållsarbeten (jfr statsverkspropositionen 1955, bilaga 10, s. 330). Överstyrelsen hade därvid icke inhämtat yttrande av byggnadsstyrelsen.

Arbetena är av den art att de enligt tillämpade normer ej är att betrakta såsom arbeten vilka skall bestridas av underhållsmedel. Styrelsen kan fördenskill icke med för styrelsen tillgängliga medel utföra arbetena. Då styrelsen anser dessa angelägna, bör särskilda investeringsmedel anvisas för ändamålet. Kostnaderna för arbetena kan nu beräknas uppgå till 25 000 kronor.

Vissa ombyggnadsarbeten inom avdelningen för maskinteknik. I skrivelse till byggnadsstyrelsen den 13 september 1955 har *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* hemställt, att byggnadsstyrelsen måtte ombesörja utförandet av vissa ombyggnadsarbeten, som enligt kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola befunnits erforderliga för att bereda plats åt ett ökat antal studerande inom högskolans avdelning för maskinteknik. Ifrågavarande arbeten har av länsarkitektkontoret i Göteborg kostnadsberäknats till 108 000 kronor. I underdånig skrivelse den 10 oktober 1955 anför *byggnadsstyrelsen* följande.

Framställningen avser att å vinden till den nyligen färdigställda maskintekniska institutionen inreda en ritsal för cirka 60 elever jämte vissa mindre ändringar i våningen 1 trappa i samma byggnad. Den ärendet bifogade byggnadstekniska utredningen är emellertid icke fullständig, och styrelsen har icke haft möjlighet att på kort tid fullfölja densamma. Det kan enligt byggnadsstyrelsens åsikt bland annat ifrågasättas om den föreslagna lösningen av den aktuella lokalfrågan utgör en lösning på längre sikt. Det torde ankomma på Chalmerska byggnadskommittén att närmare klargöra denna fråga i samband med behandlingen av övriga utbyggnadsfrågor vid högskolan.

Styrelsen har emellertid vid granskning av ärendet funnit att en vindsinredning av den föreslagna storleken jämte ändringarna i våningen 1 trappa ur byggnadsteknisk synpunkt är möjlig att genomföra och att kostnaderna för arbetena kan hållas inom den i framställningen angivna kostnadsramen.

Därest Kungl. Maj:t finner att behov inom kort föreligger av den ifrågasatta utökningen av maskintekniska institutionen, får byggnadsstyrelsen därför föreslå att dessa medel ställes till Chalmerska byggnadskommitténs förfogande för ändamålet.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att ifrågavarande arbeten inom avdelningarna för arkitektur och maskinteknik, vilka sammanhänger med den ökade intagningen av elever vid dessa avdelningar, kommer till utförande. Till ändringsarbetena inom arkitekturavdelningen torde böra anvisas 25 000 kronor och till ombyggnadsarbetena inom maskintekniska avdelningen 110 000 kronor eller tillhopa 135 000 kronor. Vid bifall härtill bör investeringsanslaget till Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola för nästa budgetår uppföras med 135 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 135 000 kronor.

10. Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm. Beträffande lärarhögskolans upprättande och dess verksamhet torde få hänvisas till den redogörelse, som tidigare denna dag lämnats i samband med anmälan i åttonde huvudtiteln av anslag till lärarhögskolans verksamhet.

Under nyss angivna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 975 000 kronor, avseende byggnadsarbeten inom de av folkskoleseminariet i Fredhäll hittills disponerade lokaler, i vilka lärarhögskolan skall vara förlagd.

I skrivelse den 31 augusti 1955 hemställer *byggnadsstyrelsen* för nästa budgetår om ett investeringsanslag av 80 000 kronor till vissa ändringsarbeten inom folkskolan i Fredhäll, vilken skall fungera såsom övningsskola vid lärarhögskolan. Byggnadsstyrelsen anför därvid bland annat följande.

Byggnadsstyrelsen har numera i samråd med lärarhögskolans styrelse närmare utrett omfattningen av ändringsarbetena. Såsom redan i samband med behandlingen av frågan om Fredhällsskolans lämplighet för det avsedda ändamålet kunde förutses, sammanhänger dessa arbeten *dels* med behovet av bättre utrymmen för lärare och lärarkandidater, d. v. s. dagrum, konferensrum m. m., samt vaktmästareutrymmen *dels ock* med att undervisningen kommer att bedrivas i mer specialiserade former, vilket fordrar komplettering av klassrumsinredning m. m. Byggnadsstyrelsen har låtit upprätta två i februari och juli 1955 dagtecknade ritningar över erforderliga ändringar och omdispositioner, vilka godkänts av lärarhögskolans styrelse, och vilka omfattar måttliga ingrepp inom de nuvarande byggnaderna. Härtill kommer vissa elinstallationer samt mörkläggningsgardiner i ett antal klassrum, avsedda för föreläsningar.

Departementschefen. Enligt avtal mellan kronan och Stockholms stad övergår den s. k. Fredhällsskolan den 1 juli 1956 i statens ägo för att fungera som övningsskola vid lärarhögskolan. Såsom angivits i propositionen 1955: 119, s. 12, har i det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget till om- och tillbyggnad av lärarhögskolan ej inräknats kostnader för vissa erforderliga ändringsarbeten inom den blivande övningsskolan. Vad byggnadsstyrelsen efter samråd med lärarhögskolans styrelse nu föreslagit i detta hänseende, har icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker, att för ändamålet anvisas ett belopp av 80 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av lärarhögskolan i Stockholm* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 80 000 kronor.

11. *Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna.* I skrivelse den 31 augusti 1955 hemställer *byggnadsstyrelsen* om anvisande för nästa budgetår av, bland annat, 105 000 kronor för utbyte av vatten-, avlopps- och elledningar inom övningsskolan och rektorsbostaden vid folkskoleseminariet i Luleå. Byggnadsstyrelsen framhåller, att nämnda ledningar numera är helt förbrukade, varför en fullständig omläggning av desamma är ofrånkomlig.

I skrivelse samma dag hemställer *byggnadsstyrelsen* vidare om anvisande för nästa budgetår av, bland annat, 27 000 kronor för ombyggnad av reningsanläggningen i badavdelningen vid folkskoleseminariet i Uppsala. Reningsanläggningen, som utfördes år 1916, är numera sanitärt otillfredsställande. Enligt byggnadsstyrelsen fordras en ny anläggning, som medger såväl filtrering av vattnet som lämplig kemikaliedosering och anordningar för kontroll av den bakteriologiska reningen.

Departementschefen. Ifrågavarande byggnadsarbeten är enligt min mening av den angelägenhetsgraden, att medel för ändamålet bör anvisas nästa budgetår. Byggnadsstyrelsens kostnadsberäkningar föranleder ingen erinran från min sida. Den erforderliga medelsanvisningen bör alltså omfatta sammanlagt 132 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid folkskoleseminarierna* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 132 000 kronor.

12. *Tillbyggnad av Skytteanska skolan i Tärna.* Till nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna m. m. anvisades för budgetåret 1945/46 ett investeringsanslag av 477 500 kronor, varav 7 500 kronor för förvärv av visst tomtområde. I propositionen 1945: 317 (s. 22 ff.) har beträffande denna byggnadsfråga lämnats en ingående redogörelse, vartill torde få hänvisas.

Här må endast nämnas, att skolanläggningen avsågs omfatta ett tvåvånings-skolhus och en gymnastikbyggnad, förenade genom en förbindelsebyggnad. Skolhuset skulle i huvudsak innehålla 7 klassrum, bibliotek, lärarrum, frukosttrum, skolkök, bad, slöjdsal och pannrum. Sedermera anvisades på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 för samma byggnadsföretag ytterligare 195 000 kronor, varav 75 000 kronor för anordnande av barnbespisningslokaler samt 80 000 kronor för merkostnader för skolhuset och 40 000 kronor för merkostnader för gymnastikbyggnaden. Såsom framgår av propositionen 1948: 2 (sid. 96 f.) skulle en matsal för barnbespisningen erhållas genom uppförande av en tillbyggnad till skolhuset och vissa ändringar vidtagas beträffande skolhuset, bland annat slopande av frukosttrummet. Vidare anvisades för budgetåret 1948/49 ett investeringsanslag av 180 000 kronor för uppförande av lärarbostadsbyggnad vid skolan (propositionen 1948: 222, sid. 11 f.).

Av nu angivna byggnader har hittills endast skolhuset (utan tillbyggnad) och lärarbostadsbyggnaden uppförts.

I skrivelse den 31 augusti 1954 hemställer *byggnadsstyrelsen* om anvisande av ett investeringsanslag av 217 000 kronor för ytterligare tillbyggnad av Skytteanska skolan i Tärna.

Framställningar i ämnet har tidigare gjorts av såväl byggnadsstyrelsen som skolöverstyrelsen och folkskolestyrelsen i Tärna skoldistrikt. Sålunda anmälde byggnadsstyrelsen i skrivelse den 18 november 1948, att folkskolestyrelsen i Tärna skoldistrikt gjort framställning om anordnande av ytterligare två klassrum samt ett naturkunnighetsrum och ett hemvårdsrum. Skolöverstyrelsen framhöll i underdånigt utlåtande den 30 december 1948, att dessa lokaler och skolmåltidslokalerna borde samlas i en tillbyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med ett inom överstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen uppgjort förslag, åskådliggjort å en den 18 december 1948 upprättad skissritning. Vid uppgörande av förslaget hade det befunnits lämpligt att vidtaga sådan omdisposition, att det i skolhuset befintliga läkarrummet apterades som expeditiionsrum och läkarrummet i stället förlades till tillbyggnaden, vilken också skulle inrymma biblioteket. Överstyrelsen hemställde om anvisande av ett investeringsanslag av 155 000 kronor. I propositionen 1949: 158 uttalade emellertid dåvarande departementschefen, att med ytterligare medelsanvisning borde tills vidare kunna anstå.

Förnyade framställningar i ämnet gjordes av folkskolestyrelsen den 22 juni 1952, av skolöverstyrelsen den 5 september 1952 och av byggnadsstyrelsen den 7 november 1952.

Av byggnadsstyrelsens nu ifrågavarande framställning inhämtas bland annat följande.

Efter samråd med ecklesiastikdepartementet och skolöverstyrelsen i juni 1949 har styrelsen låtit med de redan beslutade, icke påbörjade byggnadsarbetena tills vidare bero i avvaktan på ett slutligt ställningstagande till frågan om den planerade tillbyggnaden.

Skolöverstyrelsen har under hand understrukit, att behovet av ifrågavarande lokaler är mycket trängande med hänsyn till den omfattande centraliseringen av skolorna i distriktet. Av praktiska och ekonomiska skäl bör gymnastikbyggnaden uppföras samtidigt som den planerade tillbyggnaden av skolan.

Byggnadsstyrelsen räknar med att kostnaderna för gymnastiksalens uppförande skall kunna täckas av de av 1945 och 1948 års riksdagar på grundval av dåvarande prisläge anvisade anslagen om $(100\,000 + 40\,000 =)$ 140 000 kronor jämte byggnadsföretagets andel i anslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten m. m.

Kostnaderna för tillbyggnaden, innehållande barnbespisningslokaler, klassrum, naturkunnighetsrum m. m., enligt det den 18 december 1948 dagtecknade skissförslaget, beräknades vid prisläget hösten 1948 till 230 000 kronor. Då 75 000 kronor redan anvisats av 1948 års riksdag för barnbespisningslokaler, återstår enligt nämnda prisläge ett medelsbehov av $(230\,000 - 75\,000 =)$ 155 000 kronor för övriga delar av tillbyggnaden. Detta belopp motsvarar 217 000 kronor enligt nuvarande prisläge.

Den del av byggnadsföretaget, som avser anordnande av barnbespisningslokaler, ingår bland de företag, för vilka merkostnader till följd av pristegringar förutsatts skola täckas från merkostnadsanslaget.

Departementschefen. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har riksdagen anvisat sammanlagt 845 000 kronor till nybyggnader vid Skytteanska skolan i Tärna. Av de beslutade byggnaderna har det egentliga skolhuset och lärarbostadsbyggnaden färdigställts, medan uppförande av gymnastikbyggnaden och tillbyggnaden återstår. De för gymnastikbyggnaden anvisade beloppen å sammanlagt 140 000 kronor och det för barnbespisningslokalerna anvisade beloppet å 75 000 kronor har andelar i merkostnadsanslaget med — räknat per den 1 juli 1955 — 63 000 kronor respektive 33 000 kronor. De disponibla medlen uppgår alltså till $(140\,000 + 63\,000 + 75\,000 + 33\,000 =)$ i runt tal 310 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har i sin skrivelse den 31 augusti 1954 hemställt om anvisande av ytterligare 217 000 kronor för anordnande vid skolan av två klassrum, naturkunnighetsrum m. m. Med hänsyn till det trängande lokalbehovet för skolan synes det mig angeläget, att det sedan flera år planerade och av statsmakterna i vissa delar godtagna byggnadsföretaget snarast kommer till stånd. Jag har emellertid funnit mig icke kunna förorda en medelsanvisning av den storlek, varom byggnadsstyrelsen nu gjort framställning. Vid vissa överläggningar mellan representanter för ecklesiastikdepartementet och Tärna kommun har möjligheterna till begränsning av det återstående byggnadsföretaget diskuterats och man har därvid kommit fram till en lösning av frågan på så sätt, att uppförandet av ny gymnastikbyggnad tills vidare ställs på framtiden, medan däremot tillbyggnaden för barnbespisningslokaler, klassrum m. m. bör komma till stånd enligt det i ärendet föreliggande förslaget. Därigenom kommer de mest trängande behoven av upprustningsåtgärder i fråga om skolans byggnadsbestånd att tillgodoses. Jag tillstyrker, att förevarande byggnadsfråga nu löses på detta sätt.

Enligt vad jag under hand inhämtat, kan kostnaderna för tillbyggnaden, därest densamma uppföres utan samband med gymnastikbyggnaden, beräknas till 365 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1955. Jag förordar, att — utöver de för barnbespisningslokalerna disponibla medlen — jämväl de ti-

digare anvisade investeringsanslagen till gymnastikbyggnad vid skolan fårtas i anspråk för uppförande av tillbyggnaden. Vid bifall härtill fordras för tillbyggnaden en ytterligare medelsanvisning av (365 000 — 310 000 =) 55 000 kronor. Jag föreslår, att detta belopp anvisas såsom ett investeringsanslag med benämningen Tillbyggnad av Skytteanska skolan i Tärna. Till detta anslag bör från och med nästa budgetår överföras vid utgången av innevarande budgetår förefintligt outnyttjat belopp av hittills anvisade investeringsanslag till byggnadsarbeten vid Skytteanska skolan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna vad jag förordat i fråga om dispositionen av vissa medel under investeringsanslaget till Tillbyggnad av Skytteanska skolan i Tärna,

b) till *Tillbyggnad av Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 55 000 kronor.

13. **Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva.** I skrivelse den 31 augusti 1955 hemställer byggnadsstyrelsen om anvisande av 95 000 kronor till anordnande av kylrum samt förbättring av avloppsreningsanläggningen inom skol- och arbetshemmet för döva å Mogård. Av framställningen inhämtas i huvudsak följande.

I ekonomibyggnadens källarvåning iordningställdes i samband med överflyttningen till Mogård år 1947 ett mindre utrymme till kötttrum, för vars nedkylning användes is från den intilliggande sjön Glan. Undersökningar har visat att sjövattnet är betydligt förorenat. Då jordbruk bedrivs i anslutning till skolhemmet, erhåller hushållet kött från slakt en till två gånger i månaden året runt. Kötttrummet har då visat sig vara för litet och dessutom otillfredsställande för nedkylning och förvaring av djurkropparna. Byggnadsstyrelsen har därför i samråd med skolöverstyrelsen upprättat förslag till en tidsenlig kylrumsanläggning omfattande kylrum för kött samt djupfrysningsaggregat. Kostnaderna för anläggningen beräknas uppgå till 10 000 kronor.

Avloppsvattnet från anstaltens byggnader avledes för närvarande till en s. k. Hoffmanbrunn, i vilken slamavsättning skall ske. Vattnet avledes sedan till ett kärr, beläget inom skolans område. Av flera samverkande orsaker bl. a. vid alltför hög vattenhastighet i samband med badning och tvätt kommer slamavsättning ej till stånd i brunnen, utan detta sker i nyssnämnda kärr, som saknar egentlig avrinning. Då dessa förhållanden har medfört en besvärande lukt och i övrigt betydande sanitära olägenheter har byggnadsstyrelsen låtit utarbeta ett förslag till ny avloppsreningsanläggning. Kostnaderna för anläggningen har beräknats till 85 000 kronor.

Då ifrågavarande arbeten bör utföras snarast möjligt, bör erforderliga medel anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Departementschefen. Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag om anvisande av tillhoppa 95 000 kronor för att undanröja ifrågavarande sanitära olägenheter vid hemmet å Mogård. Beloppet torde böra anvisas för nästa budgetår som investeringsanslag under den inledningsvis angivna rubriken. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid skolorna för döva* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 95 000 kronor.

14. Nybyggnad för konstfackskolan. Under denna anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor, avsett för upprättande av ritningar och vidtagande av övriga förberedelsearbeten samt för påbörjande av det egentliga nybyggnadsarbetet för konstfackskolan.

Enligt det förslag, som förelåg då anslaget anvisades, skulle nybyggnaden förläggas på kronan tillhörigt område inom kvarteret Förrädsbacken på Gärdet i Stockholm. Kostnaderna för byggnadsföretaget uppskattades av byggnadsstyrelsen till omkring 11 200 000 kronor, varav omkring 350 000 kronor för anordnande av ersättningsutrymmen för vissa militära förrädsbyggnader, belägna på det som byggnadsplats avsedda området.

Vid anmälan av förevarande anslagsfråga i 1955 års statsverksproposition (bilagan 29, kapitalbudgeten, punkten 16) underströks angelägenheten av att vid de fortsatta ritnings- och planeringsarbetena för nybyggnaden tillvaratoges alla möjligheter till begränsning av byggnadsföretaget utan att därför dess ändamålsenlighet bleve eftersatt. Innan resultatet av byggnadsstyrelsens ytterligare överväganden beträffande beskärning av anläggningen redovisats, borde något slutligt ställningstagande från statsmakternas sida icke ske till beräkningarna av de totala anläggningskostnaderna. Det förut-sattes, att slutlig ståndpunkt i denna fråga skulle kunna tagas vid 1956 års riksdag. I avvaktan därpå syntes det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva de ritningar m. m., som kunde befinnas erforderliga för igångsättande dessförinnan av det egentliga nybyggnadsarbetet.

Genom beslut den 15 april 1955 anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att — med beaktande av vad sålunda uttalats — uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med slutligt förslag till nybyggnad för konstfackskolan.

I skrivelse den 31 maj 1955 anmälde byggnadsstyrelsen, att styrelsen under medverkan av för ändamålet tillkallade sakkunniga verkställt en överarbetning av lokalprogrammet till nybyggnad för skolan. Därvid framhöll byggnadsstyrelsen, att de möjligheter till besparingar i byggnadsprogrammet, som de sakkunniga kunnat anvisa, vore av ringa omfattning. Vid det fortsatta ritningsarbetet komme möjligheterna i fråga om nedskärning av kommunikations- och biutrymmenas storlek att ytterligare prövas. Med hänvisning härtill och till den gjorda utredningen föreslog byggnadsstyrelsen, att det sålunda föreliggande programmet lades till grund för det fortsatta planeringsarbetet.

I nämnda skrivelse tog byggnadsstyrelsen även upp frågan om ändrad förläggning av nybyggnaden och anförde därvid bland annat följande.

Det har visat sig möjligt att för nybyggnaden frigöra en tomt på motsatta sidan av Valhallavägen, där byggnadsföretaget kan igångsättas utan hinder

av befintlig bebyggelse. Härigenom skulle kostnaden för bortflyttning av de inom kvarteret Förrådsbacken befintliga militära förråden bortfalla. Med skrivelse den 14 februari 1955 har byggnadsstyrelsen till djurgårdsnämnden som underlag för upprättandet av stadsplan för området kring de militära ämbetsbyggnaderna inom stadsdelen Ladugårdsgärdet överlämnat utkast till ifrågavarande plan, vilket utformats på sådant sätt, att möjligheterna för den berörda förläggningen av konstfackskolan står öppna. Ifrågavarande förslag har av djurgårdsnämnden den 25 maj 1955 överlämnats till Stockholms stads byggnadsnämnd för författningsenligt genomförande.

Ett ytterligare skäl för en ändrad förläggning sammanhänger med tomtfrågan för nytt radiohus i Stockholm. Den fortsatta utredning, som bedrivs inom byggnadsstyrelsen i denna fråga, har nämligen givit vid handen att betydande svårigheter synes föreligga att för detta ändamål i enlighet med tidigare planer frigöra A 1:s förutvarande kasernområde inom kvarteret Artilleristen från där befintliga byggnader. Genom att kvarteret Förrådsbacken icke nu tages i anspråk för den planerade nybyggnaden för konstfackskolan kan möjligheten hållas öppen att förlägga det planerade nya radiohuset till denna plats. De där befintliga militära förrådsbyggnaderna skulle i motsats till förhållandet inom A 1:s område kunna avlägsnas eller ersättas för en relativt låg kostnad.

Genom beslut den 30 juni 1955 förklarade Kungl. Maj:t sig icke ha något att erinra mot vad byggnadsstyrelsen föreslagit rörande lokalprogram och förläggning för konstfackskolans nybyggnad.

Byggnadsstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1955 hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor till nybyggnad för konstfackskolan. Av styrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Styrelsen har uppdragit åt arkitekten G. Åbergh att bearbeta sitt tävlingsförslag med hänsyn till de anvisade smärre ändringarna av lokalprogrammet. Vid bearbetningen skall särskilt möjligheterna till ekonomisering av kommunikations- och biutrymmen beaktas. Så snart huvudritningar föreligger, vilket beräknas ske vid årsskiftet 1955/56, har styrelsen för avsikt att inkomma till Kungl. Maj:t med dessa för slutlig fastställelse.

Kostnaden för det till utförande förordade tävlingsförslaget har tidigare angivits till 11 200 000 kronor. I denna summa ingick dels ett belopp av 350 000 kronor för anskaffande av vissa ersättningsutrymmen och dels 650 000 kronor avseende reproduktionsanstalt och stenhuggeri, vilka kan utföras i en senare byggnadsetapp. Då de utrymmen, beträffande vilka en reducering är möjlig, endast utgör en ringa del av anläggningen i dess helhet och då den relativa storleken av denna reducering är osäker, anser styrelsen nämnda kostnad med tillfredsställande noggrannhet kunna tjäna som underlag för en beräkning av medelsbehovet under budgetåret 1956/57. Styrelsen utgår således tills vidare från en byggnadskostnad av (11 200 000 — 350 000 — 650 000 =) 10 200 000 kronor, ökad med 3 %, motsvarande sedan föregående kostnadsberäkning inträffad allmän kostnadsstegring.

I särskild skrivelse den 7 mars 1955 har Stockholms stads fastighetskontor bl. a. framhållit, att det för stadens fortsatta regleringsåtgärder inom Nedre Norrmalm vore synnerligen angeläget, att arbetena för lösandet av konstfackskolans lokalfråga planlades och bedrevs så, att bebyggelsen i kvarteret Beridarbanan kunde utrymmas och rivas snarast möjligt. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att en överflyttning av skolan lämpligen

bör ske under ferierna mellan två läsår, kommer styrelsen, oaktat styrelsen tidigare beräknat byggnadstiden till tre år, att söka tillvarata möjligheterna att genomföra byggnadsföretaget i något snabbare takt. Med hänsyn härtill beräknar styrelsen medelförbrukningen under budgetåret 1956/57 till ca 4 000 000 kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen uppskattade byggnadsstyrelsen i fjol kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag till omkring 11 200 000 kronor, varav omkring 350 000 kronor beräknades för anskaffande av ersättningsutrymmen för vissa militära förrådsbyggnader, belägna å det för nybyggnaden då avsedda området. Sedermera har Kungl. Maj:t godkänt förslag om nybyggnadens förläggning till annat område, varigenom kostnaderna för anordnande av nämnda ersättningsutrymmen bortfaller. Vidare har Kungl. Maj:t förklarat sig icke ha något att erinra mot att det tidigare redovisade lokalprogrammet med vissa av byggnadsstyrelsen förordade mindre jämkningar lägges till grund för upprättande av slutliga ritningar till byggnadsföretaget. Kostnaderna för detta uppskattas enligt prisläget den 1 juli 1955 av styrelsen till omkring 10 500 000 kronor, varvid styrelsen icke medräknat kostnaderna för lokaler för reproduktionsanstalt och stenhuggeri — i fjol uppskattade till 650 000 kronor — vilka lokaler enligt det preliminära ritningsförslaget förlagts så, att de kan komma till utförande som en särskild byggnadsetapp. Mot denna kostnadsberäkning synes mig icke kunna riktas några erinringar. Det är dock självfallet angeläget, att byggnadsstyrelsen vid det fortsatta arbetet tillvaratager de möjligheter, som må föreligga till begränsning av kostnaderna för företaget utan att dess ändamålsenlighet eftersättes.

För ifrågavarande byggnadsföretag har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor. I förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1955 har byggnadsstyrelsen föreslagit en ytterligare medelsanvisning för nästa budgetår av 4 000 000 kronor. Enligt vad jag senare under hand inhämtat kan emellertid medelsbehovet för nästa budgetår på grundval av numera föreliggande arbetsplaner uppskattas till 2 500 000 kronor utöver det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 1 500 000 kronor. Förevarande investeringsanslag torde med hänsyn härtill böra för budgetåret 1956/57 uppföras med det angivna beloppet av 2 500 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för konstfackskolan* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

15. Statens lånefond för universitetsstudier. Ur denna fond, som tillkom år 1939, utdelas räntefria studielån till underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade studerande med utpräglad studiebegåvning vid universitet och högskolor m. fl. läroanstalter. Till en

början avsåg låneverksamheten endast studerande vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. År 1944 utvidgades lånutdelningen att gälla även studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg. Enligt beslut vid 1950 års riksdag omfattar utlåningen ur fonden numera också studerande vid fackhögskolorna och socialinstitutet samt vissa linjer vid gymnastiska centralinstitutet och Alnarpsinstitutet. Studielånen utdelas av de fyra statsstipendienämnderna. Vissa centrala uppgifter beträffande låneverksamheten tillkommer garantilånenämnden. Utbetalning m. m. av lånen handhas av generalpoststyrelsen.

Efter beslut av 1953 års riksdag har från och med innevarande budgetår det årliga maximibeloppet för lån ur ifrågavarande fond höjts till 2 500 kronor, dock att detta belopp må, när särskilda omständigheter därtill föranleder, höjas upp till 3 000 kronor.

Till kapitalinvestering har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår. För budgetåret 1955/56 är anslaget uppfört med 5 000 000 kronor. För utlåning innevarande läsår har disponerats dels nyssnämnda anslag, dels ock 560 000 kronor av i fonden tillgängliga medel eller sålunda sammanlagt 5 560 000 kronor.

Garantilånenämnden föreslår för nästa budgetår ett investeringsanslag av 6 360 000 kronor, vars fördelning framdeles bör bestämmas av Kungl. Maj:t. Till stöd härför anför nämnden följande:

Garantilånenämndens förslag till utlåning under budgetåret 1956/57 räknar i första hand med anslag till 1 863 fortsatta lån. Fortsatt lån skall jämlikt lånereglementet med förtursrätt beviljas tidigare låntagare så länge han med omsorg och framgång bedriver sina studier. Med ett genomsnittligt lånebelopp om 2 300 kronor erfordras för 1 863 lån i runt tal 4 290 000 kronor. Nya lån har för innevarande budgetår utdelats till 1 073 bland 2 968 sökande mot närmast föregående år till 785 av 1 659 sökande. Andelen beviljade nya lån sjönk således från 47 till 36 procent av antalet sökande. Garantilånenämnden föreslår med hänvisning till den kraftiga ökningen i ansökningsfrekvensen — med 179 procent — från föregående år, att antalet nya lån ökas med tio procent för budgetåret 1956/57 till 1 180 (1 073 + 107), vilket med nu gällande genomsnittliga lånebelopp kräver i runt tal 2 710 000 kronor. Enligt uppgift från statskontoret kan behållningen å lånefonden vid ingången av budgetåret 1956/57 uppskattas till ca 640 000 kronor. Garantilånenämndens förslag till utlåning innebär således, att fonden under budgetåret 1956/57 bör tillföras en kapitalinvestering med $(4\,290\,000 + 2\,710\,000 - 640\,000 =)$ 6 360 000 kronor.

Departementschefen. Ifrågavarande investeringsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 5 000 000 kronor. Vid anslagets anvisande räknades med att för utdelning av lån under budgetåret skulle därjämte kunna disponeras en till omkring 460 000 kronor beräknad behållning å fonden vid ingången av budgetåret. Nämnda behållning visade sig sedermera uppgå till 560 000 kronor. För innevarande budgetår har därför för utdelning av lån kunnat disponeras 5 560 000 kronor. Garantilånenämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes till 6 360 000 kronor, och utgår därvid ifrån att för utdelning av lån under samma budgetår härutöver skall vara tillgäng-

lig en till omkring 640 000 kronor uppskattad behållning å fonden vid ingången av sistnämnda budgetår. För egen del anser jag mig böra föreslå, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 000 000 kronor till 6 000 000 kronor. Jag räknar därvid med att av fondmedel tillika kommer att kunna disponeras minst 640 000 kronor för utdelning av lån under nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för universitetsstudier* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

16. Allmänna studielånefonden. Sedan år 1920 finnes inrättad en särskild fond — från och med budgetåret 1942/43 benämnd allmänna studielånefonden — vilken står under förvaltning av statskontoret och varur studiehjälpsnämnden äger att årligen utdela lån för underlättande av studiemöjligheterna för obemedlade eller mindre bemedlade lärjungar vid offentliga läroanstalter av olika slag.

Till kapitalinvestering har riksdagen beviljat anslag för varje budgetår utom för budgetåret 1944/45, då investering icke ansågs erforderlig. För inrevarande budgetår är anslaget uppfört med 8 500 000 kronor.

Kostnaderna för den nämnd, som handlägger låneärenden, bestrides från anslag under åttonde huvudtiteln. Till ersättning åt postverket för dess bestyr med studielånen är därjämte i riksstaten uppfört ett särskilt anslag.

Studiehjälpsnämnden hemställer om en höjning av anslaget till allmänna studielånefonden med 2 200 000 kronor till 10 700 000 kronor och anför därvid till en början följande angående omfattningen av långivningen.

De av riksdagen år 1952 antagna nya grunderna för studiehjälpen medförde redan budgetåret 1953/54 en betydande ökning av studielåneverksamheten. Detta berodde dels på att behörighetskraven för erhållande av lån sänktes, dels och främst på att nya och stora grupper elever tillfördes låneklientelet. Antalet låntagare fördubblades från närmast föregående budgetår och uppgick till i runt tal 5 100 med en lånesumma av omkring 8 100 000 kronor. Då flertalet av de nytillkomna låntagarna kunde förväntas söka fortsatt lån påföljande år och nya låntagare kunde antagas anmäla sig i minst samma utsträckning som under budgetåret 1953/54, var en avsevärd ökning av antalet lån att förutse budgetåret 1954/55. Låneantalet har också detta budgetår ökat till omkring 6 800. Av de sökande har 90 % erhållit lån, vilka dock i regel icke uppgått till de begärda beloppen. För att bereda så många sökande som möjligt åtminstone någon studiehjälp, har nämligen nämnden på grund av de alltför begränsade lånemedlen nödgats reducera de vanligen fullt skäligen belopp, som sökande begärt, och över huvud starkt differentiera lånebeloppen. Sålunda har ett tjugotal olika lånebelopp utdelats, från 400 kronor för en termins studier upp till 2 500 kronor för ett läsår. Högsta beloppet har utdelats endast till åtta låntagare, tre låntagare har erhållit 2 300 kronor och 24 låntagare 2 200 kronor. Av lägre belopp kan nämnas följande: 2 000 kronor till 1 483 elever, 1 800 kro-

nor till 1 025 elever, 1 500 kronor till 763 elever och 1 000 kronor till 464 elever. Medianvärdet för lånen är 1 600 kronor.

Erfarenheten från verksamheten budgetåret 1954/55 ger enligt nämndens mening tydligt vid handen, att de för låneutdelning disponibla medlen icke varit tillräckliga för en tillfredsställande lånegivning. Om vad detta betyder för den enskilde låntagaren anför nämnden följande.

Nämnden har sökt att kompensera nedprutningen av de begärda lånebeloppen genom att tilldela sökande ett behovsprövat stipendium, vilket särskilt varit angeläget beträffande gifta med försörjningsplikt. I bästa fall har därför den samlade studiehjälpen kunnat uppgå till 3 000 kronor för läsår. Men för det stora flertalet, som fått nöja sig med enbart studielån, har den erhållna studiehjälpen icke utgjort det stöd, som lånen enligt statsmakternas intentioner varit avsedda att lämna, utan eleverna har enligt vad nämnden har sig bekant måst anskaffa ytterligare lån från andra håll för att kunna fullfölja sin utbildning. Det är därför synnerligen av behovet påkallat, att ett betydligt större antal lån av högre storlek, mellan 2 000 och 3 000 kronor, måtte kunna utdelas, och om detta skall ske utan att samtidigt antalet låntagare radikalt nedskäres, måste för utdelning disponibla medel kraftigt ökas. Endast härigenom kan lånen bli effektiv studiehjälp. Ett stipendium, om nu ett sådant över huvud erhålles, täcker endast en ringa del av kostnaderna under ett studieår. Därutöver erfordras från elevens sida en kapitalinsats, som för många elever är svår att prestera, i synnerhet om medel måste upplånas mot borgen. Särskilt besvärligt ekonomiskt har de elever, som jämte de egna levnadskostnaderna under utbildningstiden måste bestrida höga kursavgifter eller (och) utgifter för egen familj. Det borgensfria studielånet blir därför för många den absoluta förutsättningen för att en önskad utbildning över huvud skall bli av och sedan kunna fullföljas. Men studielånet måste då bli av sådan storlek, att det verkligen undanröjer de ekonomiska hindren för en utbildnings uppnående och i realiteten blir vad lånen bör vara, en verksam hjälp till självhjälp.

Även om låneverksamheten skulle kräva betydande anslag, bör det — framhåller nämnden — likväl beaktas, att låneformen på längre sikt är långt mindre betungande för statsverket än annan ekonomisk studiehjälp. Då lånen skall återgå till statsverket och erfarenheten hittills visat, att avskrivningsprocenten på lånen är obetydlig, är statens egentliga bidrag till elevernas studier endast de räntebelopp, som förloras de räntelösa år, under vilka lånen åtnjutas under elevens studietid, och två år därefter.

Om de räntelösa åren i medeltal beräknas till 5 per låntagare och räntesatsen är 3 %, innebär detta, att en låntagare, som under 3 år åtnjuter per år 2 000 kronor eller tillhoppa 6 000 kronor, i direkt men för honom själv ej synbart bidrag erhåller 660 kronor, vilket belopp bör jämföras med det, som en elev vid exempelvis tekniskt gymnasium i direkta studiebidrag och stipendier kunnat erhålla under 3 läsår eller 3 645 kronor. Vid en sammanlagd lånesumma om 10 000 000 kronor blir enligt samma beräkning den verkliga utgiften 1 100 000 kronor, och en ökning av lånesumman synes därför nämnden ej behöva verka alltför avskräckande.

Nämnden framhåller, att den kraftiga ökning av låneklientelet, som de nya bestämmelserna om lånen medfört, ännu automatiskt påverkar anslagsbehovet. Emellertid stegras de till fonden återbördade medlen successivt

år efter år — enligt beräkning av nämnden med minst 500 000 kronor årligen — i följd varav nya investeringar å fonden kan minskas, även om en anseelig utdelningssumma bibehålles.

För budgetåret 1955/56 får utdelas omkring 10 000 000 kronor. Nämnden anser en kraftig ökning av lånekapaciteten motiverad. Då även i fortsättningen viss differentiering av lånebeloppen blir nödvändig med hänsyn till olika kurslängder och studiekostnader och därför ett relativt stort antal lån på lägre belopp kommer att utdelas, anser sig nämnden icke böra beräkna högre medeltal per lån än 1 800 kronor. Lånens antal anses böra beräknas till omkring 7 000 nästa budgetår. Erforderlig *utdelningssumma* blir då *omkring 12 500 000 kronor*. Inom ramen för denna summa räknar nämnden med att kunna bättre tillgodose de sökandes låneansökningar och utdela de högre lånebeloppen i större utsträckning än hittills kunnat ske. Under budgetåret beräknas i *amorteringar* inflyta *omkring 2 000 000 kronor*. Erforderlig *kapitalinvestering* skulle därför bli *10 500 000 kronor*.

Nämnden erinrar, att den i utredning den 26 oktober 1954 föreslagit, att icke-svenska elever vid läroanstalter, där studielån är den normala studiehjälpen, skall erhålla rätt till studiehjälp. Nämnden har beräknat, att här för erfordras studielån med omkring 200 000 kronor. Lägges denna summa till den nyss angivna, blir den enligt nämndens beräkning erforderliga kapitalinvesteringen 10 700 000 kronor.

Departementschefen. Jag har tidigare i dag tagit ställning till studiehjälpsnämndens förslag om studiehjälp till icke-svenska elever. Med hänsyn till vad jag därvid anfört ifrågasätter jag icke nu någon medelsanvisning till studielån åt dylika elever.

På grund av det stora antalet lånesökande kan med nuvarande medelstildelning studielån icke tilldelas de sökande i den utsträckning, som skulle vara önskvärd. Jag delar därför studiehjälpsnämndens uppfattning, att anslaget bör höjas för nästa budgetår, men anser mig icke kunna gå längre än till att föreslå en höjning med 1 000 000 kronor till 9 500 000 kronor. En höjning med detta belopp kan beräknas påverka lånemöjligheterna på följande sätt. Om för de enligt nämndens beräkning nytillkommande (7 000—6 800 =) 200 lånesökande reserveras förslagsvis omkring 350 000 kronor, blir för en höjning av medeltalsbeloppet per lån och år disponibelt dels återstående (1 000 000 — 350 000 =) 650 000 kronor, dels ökningen i inflytande amorteringar, av nämnden uppskattad till 500 000 kronor, dvs. tillhoppa 1 150 000 kronor. Utslaget på nuvarande antal lån innebär detta en höjning med i runt tal 170 kronor per lån.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 9 500 000 kronor.

*Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 29:
Kapitalbudgeten: Ecklesiastikdepartementet*

Vad föredragande departementschefen sålunda, med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Christina Steen-Sundberg

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäler de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1956/57, som angår jordbruksdepartementet, statsrådet Norup beträffande punkterna 1—8 och 10—12 samt statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkterna 9, 13 och 14. Föredragandena yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder

Domänverket

[1] Tjänstebostäder för domänverket. För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket anvisats ett investeringsanslag av 700 000 kronor till tjänstebostäder för domänverket. Från anslaget bestrides kostnaderna för inköp eller uppförande av tjänstebostäder för domänverkets befattningshavare i sådana fall, då dylika bostäder icke kan anskaffas på annat sätt. Enligt de grunder som angivits i proposition 1955:143 må av domänverkets driftsinkomster under år 1955 disponeras högst 1 000 000 kronor för bostadslån till fast anställda skogsarbetare.

Domänstyrelsen (skr. 27/8 1955) hemställer, att för ifrågavarande ändamål skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 2 200 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att den i tidigare anslagsframställningar redogjort för de omständigheter, som lett till att bostadsfrågan för tjänstemännen numera i större utsträckning än förr måste lösas genom anskaffning av bostäder i verkets regi. Den radikala nedskärning av styrelsens anslagsäskanden för tjänstebostäder, som kontinuerligt skett under en lång följd av år, har bringat tjänstemännens bostadsfråga i ett mycket prekärt läge, som medfört svåra driftsstörningar och ökade förvaltningskostnader. Styrelsen har sålunda bl. a. anmält, att den för att provisoriskt ordna bostadsfrågan i de mest trängande fallen nödgats i efter hand ökad omfattning tillåta tjänstemän att söka sig bostad utanför tjänstgöringsområdet eller dettas centrala delar, vilket medfört ökade kostnader för resor m. m. och allmänna olägenheter ur tjänstesynpunkt. Vidare har styrelsen måst — till betydande förfång för arbetskraftförsörjningen — disponera ytterligare lägenheter, som uppförts för skogsarbetare, till bostäder åt tjänstemän. Styrelsen framhåller, att de sålunda angivna missförhållandena alltjämt består. Det anslag å 700 000 kronor — mot av styrelsen begärda 2 600 000 kronor — som för ändamålet anvisats för innevarande budgetår, förmår nämligen endast till en mindre del förbättra situationen, enär vissa nya bostadsbehov framkommit. I övrigt anför styrelsen till stöd för sin framställning i huvudsak följande.

För Kungl. Maj:ts prövning har ingivits förslag från styrelsen om anordnande av bostäder för kronojägare i Idre och Tarendö revir till en kostnad av 110 000 kronor. Efter disponerandet av detta belopp torde av tillgängligt anslag för ändamålet återstå 308 000 kronor. Även dessa medel beräknas emellertid vid budgetårets slut vara tagna i anspråk för ordnande av vissa andra bostadsfrågor, som påkallar en omedelbar lösning. I samband med granskningen av de utav överjägmästarna framlagda förslagen har styrelsen upprättat en förteckning över de bostäder, vartill medel erfordras för nästa budgetår. Anläggningskostnaderna för dessa bostäder, vilka till större delen anmälts såsom erforderliga redan i tidigare anslagsäskanden, beräknas av styrelsen till omkring 2 200 000 kronor. Med hänsyn till de svåra konsekvenser för verket och de berörda tjänstemännen, som ett dröjsmål med ordnandet av dessa bostadsfrågor medför, betonar styrelsen angelägenheten av att ett anslag av denna storlek anvisas för budgetåret 1956/57.

Departementschefen

Av domänstyrelsens äskande framgår angelägenheten av att medel även för nästa budgetår ställes till förfogande för anskaffande av tjänstebostäder för domänverket. Jag anser mig emellertid icke kunna tillstyrka en medelsanvisning av den omfattning, som domänstyrelsen föreslagit. För min del förordar jag, att ett oförändrat anslag av 700 000 kronor skall anvisas för ändamålet. För bostadslån till skogsarbetare torde, därest riksdagen icke har något att erinra, även för år 1956 böra få disponeras högst 1 000 000 kronor av domänverkets driftsinkomster. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tjänstebostäder för domänverket* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

[2] Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. *Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* (skr. 23/8 1955) hemställer, att för nästa budgetår ett belopp av sammanlagt 605 300 kronor skall anvisas till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar. Beloppet avses för följande ändamål.

1. <i>Flahult</i>		
a) Nytt vagnslider	25 000	
b) Inredning av garage	2 500	
c) Kompletteringsarbeten å potatiskällare	6 000	33 500
2. <i>Offer</i>		
a) Ombyggnad av arbetarbostäder	72 000	
b) Utvändig målning av vissa bostäder	5 600	77 600
3. <i>Öjebyn</i>		
a) Ombyggnad av mangårdsbyggnaden	25 900	
b) Ny arbetarbostad	60 000	85 900
4. <i>Brännberg</i>		
Färdigställande av betesareal		8 500
5. <i>Wiad</i>		
Maskinhall m. m.		75 000
6. <i>Stenstugu</i>		
a) 2 nya arbetarbostäder	90 000	
b) Reparation av arbetarbostäder	32 000	
c) Dikning av fastmarksjorden	20 000	142 000
7. <i>Röbäcksdalen</i>		
a) Tre förmansbostäder	155 000	
b) Täckdikning	27 800	182 800
	Summa kronor	605 300

I fråga om den av högskolestyrelsen anförda motiveringen för dessa förslag må anföras följande.

1 a. Maskiner och redskap måste nu provisoriskt förvaras i den gamla logbyggnaden. Det föreligger risk för att denna, som befinner sig i mycket bristfälligt skick, under en snörik vinter eller vid stark blåst skall störta samman. Med utnyttjande av användbart virke i den gamla logbyggnaden torde kostnaden för ett nytt vagns- och redskapslider, till vilket arbetsbeskrivning och ritning upprättats den 1 juli 1949, kunna beräknas till 25 000 kronor.

1 b. I föreståndarbostadens källarvåning finnes ett outnyttjat reservutrymme, där med stor fördel och till förhållandevis ringa kostnad kan anordnas ett varmgarage genom utschaktning av en nedfartsväg på husets baksida, upptagande av dörröppning i betongväggen, insättning av portar samt viss invändig putsning och målning. Uppvärmningen kan ordnas genom rörledning från intilliggande källarutrymmen.

1 c. Försäljning av utsädespotatis och matpotatis spelar en mycket stor

roll för försöksgårdens ekonomi. För lagring av sådan potatis finnes en större jordkällare med överbyggnad, vilken behöver köldisolerats för att kunna utnyttjas som lagringsplats. Kostnaderna för en dylik isolering, som avses skola omfatta nytt innertak samt beklädnad av sidoväggarna, torde med nu gällande priser kunna beräknas till 2 500 kronor. Dessutom behövs i källaren en hissanordning för transport av fyllda säckar från sorteringsavdelningen i källaren till upplagringsplatsen i överbyggnaden. Kostnaderna härför beräknas till cirka 800 kronor.

2 a. Vid försöksgården finnes bl. a. en äldre arbetarbostad, inrymmande en bostad om två rum och kök samt två bostäder om ett rum och kök. Byggnaden, som är omodern och i mindre gott skick, behöver rustas upp. I samband med tidigare verkställd utredning rörande erforderliga reparations- och moderniseringsarbeten i bostaden föreslogs, att i denna skulle inrymmas fyra bostadslägenheter, varav en om tre rum och kök, två om två rum och kök samt en om ett rum, sovalkov och köksalkov. Kostnaderna beräknades år 1952 till 68 000 kronor. Detta förslag bör ändras så, att i byggnaden inrymmes tre lägenheter om två rum, kök, tambur och tvättrum med w. c. samt en lägenhet om ett rum och tambur för ogift lantarbetare. Därutöver bör inredas matkällare samt ett gemensamt badrum. De sammanlagda kostnaderna beräknas nu till 72 000 kronor. I övrigt framhåller högskolestyrelsen, att riksdagens jordbruksutskott i sitt utlåtande nr 24 till 1955 års riksdag erinrat om att Kungl. Maj:t icke ansett sig kunna tillstyrka en av högskolestyrelsen gjord hemställan, att 70 000 kronor måtte anvisas till ombyggnad av arbetarbostäder vid Offers försöksgård. Utskottet, som hade sig bekant, att det förelåg ett trängande behov av att så snart som möjligt genomföra denna ombyggnad, förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t till 1956 års riksdag skulle framlägga förslag om anvisande av medel för ändamålet.

2 b. Såväl föreståndarbostaden som rättarbostaden måste ommålas utvändigt. Kostnaderna härför uppgår enligt anbud till 5 600 kronor.

3 a. Föreståndaren för försöksgården har framhållit, att värmehushållningen i mangårdsbyggnaden är bristfällig. Länsbostadsdirektören i Norrbottens län, som vintern 1954 besiktigat mangårdsbyggnaden, har som slutomdöme i sitt utlåtande framhållit, att den besiktigade byggnaden i sitt nuvarande skick är så bristfällig, att den icke kan anses lämplig som huvudbyggnad vid en statlig försöksgård. Av länsbostadsdirektören verkställd kostnadsberäkning slutar på 25 900 kronor. Av utredningen i ärendet framgår vidare, att byggnaden åren 1942—1943 genomgick viss reparation, som av brist på medel och materiel icke genomfördes på ett så tillfredsställande sätt, som skulle ha varit önskvärt. Efter denna reparation har gårdens ekonomiska resurser icke tillåtit avhjälpandet av påtagliga bristfälligheter eller ens medgivit ett normalt underhåll av byggnaden. Av nyssnämnda belopp å 25 900 kronor avses cirka 2 300 kronor till värmeisolering av väggar, omkring 5 200 kronor till omläggning av golv, omkring 4 200 kronor till målningsarbeten samt 6 000 kronor till komplettering av värmeledning och sanitära installationer. Återstoden, cirka 8 200 kronor, avses till bl. a. vissa kom-

pletteringsarbeten i källarvåningen, ombyggnad av kök samt oförutsedda utgifter.

3 b. 1949 års försöksgårdskommitté föreslog bl. a., att vid försöksgården skulle uppföras två arbetarbostäder. Hittills har medel anvisats för uppförande av en sådan bostad. Kostnaderna beräknas till 60 000 kronor.

4. Föreståndaren för försöksgården har hemställt, att medel måtte anvisas för iordningställande av en nära ladugården belägen betesareal om 5,1 hektar.

5. Vid försöksgården finnes icke någon maskinhall, varför redskapen nu måste förvaras i flera provisoriska lokaler på gården. Förslag till en maskinhall, inrymmande maskinavdelning, smedja, snickarverkstad, garage, utrymmen för bränsleförråd m. m., har uppgjorts. Kostnaderna härför har beräknats till 75 000 kronor.

6 a och b. 1949 års försöksgårdsutredning föreslog, att tre av de fyra arbetarbostäderna vid försöksgården skulle ombyggas. Enligt en år 1954 verkställd besiktning av ifrågavarande bostäder bör två av dessa kunna ombyggas för en kostnad av 20 000 respektive 12 000 kronor. De övriga två bostadshusen är så svårt angripna av husbock, att de bör nybyggas. Kostnaderna härför beräknas till 90 000 kronor men torde kunna minskas om s. k. Linerohus får uppföras.

6 c. Försöksgårdsföreståndaren har framhållit, att dikningen av fastmarksjorden är synnerligen angelägen. Den areal, som måste täckdikas, uppgår till 60 hektar, och kostnaderna torde icke understiga 1 000 kronor per hektar. För nästa budgetår äskas medel till en tredjedel av arbetet.

7 a. Föreståndaren för försöksgården har framhållit, att det är av största vikt, att förmansbostäderna blir uppförda snarast möjligt. Svårigheten att anskaffa kompetent arbetskraft är mycket stor, och mycket skulle vara vunnit, om moderna bostäder kunde erbjudas. Högskolestyrelsen erinrar om att kostnaden för tre förmansbostäder tidigare av byggnadsstyrelsen beräknats till 222 000 kronor, vartill kommer kostnad för tvättstuga med 26 000 kronor. Denna kostnad synes högskolestyrelsen anmärkningsvärt hög. Utredning pågår också inom byggnadsstyrelsen, om icke kostnaderna kan nedbringas genom att s. k. Linerohus uppföres. Enligt uppgift från länsbostadsnämnden i Västerbottens län bör man för ett enplanshus av här avsedd standard i Umeå landskommun kalkylera med en byggnadskostnad av 50 000—55 000 kronor. I avvaktan på slutförandet av byggnadsstyrelsens utredning, anser sig högskolestyrelsen böra beräkna kostnaderna efter de uppgifter, som länsbostadsnämnden lämnat.

7 b. Vid Röbbäcksdalens försöksgård återstår att dika en åkerareal av 14,1 hektar. Tidigare har man räknat med att dikningen av detta område, som avsetts för fast försöksfält, kunde anstå tills vidare. Efter ett års brukning står det emellertid klart, att området är i trängande behov av täckdikning. Vidare är ett betesområde om cirka 2 hektar intill ladugården i stort behov av täckdikning. Lantbruksnämnden har besiktigt områdena och beräknat kostnaderna för dikningen till sammanlagt 27 800 kronor.

Departementschefen

Flertalet av de byggnadsarbeten vid statens försöksgårdar, vartill medel äskats av högskolestyrelsen, avser uppförande eller reparation av bostäder. Någon medelsanvisning till förstnämnda ändamål anser jag mig icke kunna tillstyrka. Däremot vill jag föreslå, att medel skall ställas till förfogande för de av högskolestyrelsen föreslagna istandsättningsarbetena vid vissa gårdar. För ombyggnad av arbetarbostäder vid Offers försöksgård och mangårdsbyggnaden vid Öjebyns försöksgård samt för reparation av arbetarbostäder vid Stenstugu försöksgård bör sålunda i enlighet med högskolestyrelsens beräkningar anvisas respektive 72 000, 25 900 och 32 000 kronor. I fråga om övriga förslag kan jag endast tillstyrka att 6 000 kronor skall anvisas för kompletteringsarbeten å potatiskällaren vid Flahults försöksgård samt att medel skall beräknas för komplettering av täckdikningen vid Röbbäcksdalens försöksgård. För sistnämnda ändamål bör anvisas ett belopp av 20 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar för nästa budgetår behöva anvisas ett investeringsanslag av $(72\,000 + 25\,900 + 32\,000 + 6\,000 + 20\,000 =)$ 155 900 kronor.

Jag torde slutligen i detta sammanhang få anmäla följande angående dispositionen av vissa medel, som tidigare anvisats till byggnadsarbeten vid Stenstugu försöksgård. I enlighet med beslut vid 1952 års riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t den 10 september 1954 högskolestyrelsen att av det för budgetåret 1952/53 anvisade investeringsanslaget till byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar taga i anspråk högst 50 000 kronor för uppförande av en assistentbostad vid Stenstugu försöksgård. Genom beslut den 17 juni 1955 anbefalldes Kungl. Maj:t högskolestyrelsen att, med beaktande av vad i propositionen 1955: 116 anförts, av det under förenämnda anslagstitel för budgetåret 1955/56 anvisade investeringsanslaget disponera högst 130 000 kronor för istandsättning av mangårdsbyggnaden vid sagda försöksgård. Sedermera anförde högskolestyrelsen, att den icke ansåg möjligt att under tiden för ombyggnaden av mangårdsbyggnaden disponera utrymmen i densamma till kontor och bostadsrum för rättaren vid gården samt att det visat sig lämpligast att för ändamålet inreda två rum på vinden i den nyuppförda assistentbostaden. Högskolestyrelsen hemställde, att ett belopp å högst 7 000 kronor måtte ställas till förfogande för dessa inredningsarbeten. Med anledning härav bemyndigade Kungl. Maj:t den 30 september 1955 högskolestyrelsen att av de belopp å 50 000 respektive 130 000 kronor av ifrågavarande anslag, som skall disponeras för byggnadsarbeten vid Stenstugu försöksgård, taga i anspråk högst 7 000 kronor för utförande av nämnda inredningsarbeten. Vad sålunda förevarit har jag härmed velat bringa till riksdagens kännedom.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten m. m. vid statens försöksgårdar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 155 900 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond

[3] Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (skr. 23/8 1955) hemställer, att för nästa budgetår skall anvisas medel till kostnaderna för i följande sammanställning angivna byggnadsarbeten vid högskolan och lantbruksförsöken.

1. Institutionsbyggnad för statens jordbruksförsök	1 060 000
2. Institutionsbyggnad för institutionen för växtsjukdomslära ..	1 550 000
3. Kärlförsöksgård för institutionen för allmän jordbrukslära ..	450 000
4. Ombyggnad av administrationsbyggnaden	215 000
5. Tillbyggnad av fjäderfäanläggningen vid Bäcklösa	93 000
6. Tre tjänstebostäder	176 000
7. Vattenledning vid Ultuna	325 000
8. Inredning av ungdjursladugården	215 000
9. Hönshus för institutionen för husdjursgenetik	350 000
10. Ombyggnad av försöksladan	15 500
11. Inredning av rum i restaurangbyggnaden	26 000
12. Stängsel omkring kärlförsöksgård och växthus vid statens jordbruksförsök	15 000
Summa kronor 4 490 500	

För samtliga de i sammanställningen upptagna byggnadsarbetena begärdes medel i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Flertalet av förslagen har även framförts i tidigare anslagsäskanden. Beträffande de av högskolestyrelsen åberopade motiveringarna för de olika förslagen torde få anföras följande.

1. Högskolestyrelsen erinrar om att vissa avdelningar vid statens jordbruksförsök under senare år erhållit förändrade och vidgade arbetsuppgifter, vilket medför ett avsevärt ökat behov av utrymme för specialarbeten. Med hänsyn bl. a. härtill och under beaktande av att den utav 1945 års jordbruksförsöksutredning föreslagna personalförstärkningen vid jordbruksförsöken hittills blivit genomförd endast delvis, har högskolestyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen under våren 1951 verkställt översyn av byggnadsfrågan vid statens jordbruksförsök. Denna översyn har givit vid handen, att vissa ändringar i det av 1945 års jordbruksförsöksutredning föreslagna byggnadsprogrammet bör vidtagas. En redogörelse för hur byggnadsfrågan bör lösas enligt detta förslag, har lämnats av högskolestyrelsen i tidigare anslagsäskanden (1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 5 under 1). Kostnaderna för den i förslaget upptagna institutionsbyggnaden beräknades till 1 060 000 kronor. Högskolestyrelsen anmäler, att byggnadsstyrelsen och statens sakrevision igångsatt en utredning för att undersöka om icke ytterligare besparingar kunde vinnas samt att denna utredning beräknades bli slutförd under hösten 1955. I avbidan härpå har kostnaderna för

institutionsbyggnaden preliminärt beräknats till 1 060 000 kronor. En redogörelse för det huvudsakliga innehållet i sakrevisionens numera avgivna förslag samt för ett av högskolestyrelsen avgivet yttrande i ärendet torde få lämnas i det följande.

2. Angående motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till 1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 5 under 2. Därutöver anför högskolestyrelsen, att institutionsföreståndaren framhållit, att ytterligare krav på utvidgad undervisning i ämnet framförts av studerande vid universiteten. Dessa krav grundar sig på den nya stadgan angående filosofiska examina, enligt vilken möjligheter öppnats för studerande vid filosofisk fakultet att i examen medtaga ämnet växtsjukdomslära. Högskolestyrelsen anmäler vidare, att byggnadsstyrelsen och statens sakrevision igångsatt en ytterligare översyn av hela det byggnadsprojekt, i vilket institutionen ingår. Denna utredning torde emellertid icke närmare komma att beröra ifrågavarande bygge. I denna del torde utredningen vara slutförd under hösten 1955. I avbidan härpå har högskolestyrelsen preliminärt beräknat kostnaderna till 1 550 000 kronor.

3. Byggnadsstyrelsen har i samråd med högskolestyrelsen bearbetat ett av 1946 års högskoleutredning framlagt förslag, att institutionen för allmän jordbrukslära i samband med uppförandet av en ny institutionsbyggnad skulle erhålla vegetationshall m. m., rymmande 2 500 kärl. Anläggningen, vilken kostnadsberäknats till 450 000 kronor, är avsedd att förläggas i närheten av de nyligen uppförda växthusen för statens jordbruksförsök. Institutionsföreståndaren har framhållit, bland annat, att en väsentlig del av institutionens försöks- och forskningsverksamhet kommit att falla inom gödSELLÄRAN. Med institutionens starkt begränsade resurser har det ansetts befogat att till stor del grunda denna forskning på kärlförsök i stället för på mera kostnadskrävande fältförsök. Institutionen har sedan år 1934 disponerat en mindre vegetationshall uppförd under lantbruksinstitutets tid, vilken anläggning är primitiv och tungarbetad. Den rymmer 250 kärl. För några år sedan anvisades 3 000 kronor för att kunna avhjälpa de mest påfallande bristerna. Anläggningen består endast av en enkel nätbur och är utan växthus och utrymmen för jordberedning. Nätburen är nu fallfärdig, och nätet är så angripet av rost, att det ej längre fyller sin uppgift som fågelskydd. Vattenledning finnes ej, utan vatten måste ledas dit med hjälp av trädgårdsslang till en provisorisk dejoniseringsanläggning. Även om det icke är omöjligt att bedriva försöksverksamhet i den nuvarande anläggningen, är det dock förenat med stora svårigheter. Utan växthus kan endast en del försöksuppgifter upptagas. På grund av att anläggningen är av så primitiv beskaffenhet, kräver den en oskäligt stor insats av arbetskraft. Det är synnerligen angeläget, att institutionens behov av en ändamålsenlig kärlförsöksanläggning tillgodoses. Högskolestyrelsen erinrar slutligen om att riksdagens jordbruksutskott i utlåtande (JoU 7) med anledning av ett i motioner (I: 370 och II: 455) till 1955 års riksdag framfört yrkande om medel för ändamålet framhållit önskvärdheten av att frågan ägnades uppmärk-

samhet. Enligt utskottet syntes vad motionärerna anförde i ämnet utvisa, att goda skäl obestriddligen kunde åberopas för att ifrågavarande byggnad skulle komma till stånd.

4. Den s. k. administrationsbyggnaden disponeras numera helt för administrationen. Hela byggnaden behöver i fortsättningen användas för detta ändamål, vilket även föreslagits av 1946 års högskoleutredning. Byggnadsstyrelsen har efter samråd med högskolestyrelsen år 1951 upprättat förslag till ombyggnad av byggnaden. Byggnadsstyrelsen beräknar kostnaderna till 215 000 kronor.

5. Till stöd för detta förslag har högskolestyrelsen anförde i huvudsak samma motivering som tidigare. Redogörelse för denna motivering återfinnes i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 6 under 5). Därutöver anföres, att D-vitaminbestämningar enligt överenskommelse mellan folkhälsoinstitutet och statens husdjursförsök utföres av husdjursförsöken, varifrån erhållna resultat meddelas institutet. I skrivelse till högskolestyrelsen har folkhälsoinstitutsutredningen meddelat, att den uppskattat det framtida behovet av ifrågavarande bestämningar till det tredubbla i jämförelse med nuläget. Utredningen har i anslutning härtill anförde, att det enligt utredningens uppfattning vore för statsverket förmånligast, om den nu ifrågavarande verksamheten även framdeles bleve förlagd till statens husdjursförsök.

6. Högskolestyrelsen har tidigare framhållit det stora behovet av personalbostäder vid Ultuna. Medel har sålunda bland annat begärts till bostad för chaufför, två eldare, gårdskarlar, institutionsvaktmästare, djurskötare m. fl. Föreståndaren för statens husdjursförsök har hemställt, att bostäder måtte uppföras åt institutionsvaktmästaren, assistenten eller biskötaren vid bigården samt assistenten vid pälsdjursgården. Vid anstaltens fysiologiska avdelning förekommer arbeten, vilka fordrar tillsyn även efter den ordinarie arbetstidens slut. Med hänsyn härtill är det nödvändigt, att den tjänsteman, som skall övervaka den tekniska apparaturen, har sin bostad i anläggningens omedelbara närhet. Invid institutionsbyggnaden finnes lämplig tomt för bostad åt institutionsvaktmästaren. De, som har hand om försöken i bigård och pälsdjursgård, bör bo i omedelbar närhet av försöksplatserna. Kostnaderna för en byggnad på institutionstomten har av byggnadsstyrelsen beräknats till 70 000 kronor. Föreståndaren för institutionen för växtsjukdomslära har hemställt, att bostad måtte uppföras åt institutionsvaktmästaren, vilken svarar för skötseln av institutionens växthusanläggning. Vidare har föreståndaren för institutionen för husdjursgenetik hemställt, att bostad måtte uppföras åtminstone för den ene av institutionens två djurskötare. Denne skulle ha hand om tillsynen av försöksdjuren jämväl utanför den vanliga arbetstiden samt under söndagar och helgdagar. Behov av bostäder föreligger jämväl för två eldare, en gårdskarlar m. fl. Dessa bostäder är avsedda att förläggas i anslutning till tidigare uppförda inom norra delen av högskolans område och i huvudsaklig överensstämmelse med dessa bostäder. Kostnaderna för två bostäder har av byggnadsstyrelsen beräknats till 106 000 kronor. Högskolestyrelsen anser

sig nu icke kunna begära medel mer än till en bostad för institutionsvaktmästaren vid statens husdjursförsök samt till två bostäder för övriga befattningshavare. Det torde få ankomma på högskolestyrelsen att avgöra, vilka befattningshavare som skall få disponera de två sistnämnda bostäderna.

7. Beträffande motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 7 under 7).

8. Redogörelse för den av högskolestyrelsen anförda motiveringen återfinnes i 1955 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet s. 5 under 8).

9. Vad angår motiveringen för detta förslag torde få hänvisas till den redogörelse, som lämnats i 1954 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 7 under 9).

10 och 11. Angående motiveringen för dessa förslag torde få hänvisas till vad som anförts i anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 5 under 10 och 11). I fråga om byggnadsarbetena i restaurangbyggnaden anför högskolestyrelsen dessutom, att tre rum erfordras för att kunna bereda samtliga elever vid restaurangen bostäder.

12. I fråga om detta förslag återoppar högskolestyrelsen samma skäl som tidigare (1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 8 under 13).

I anslutning till förslaget under punkten 1 i det föregående torde jag få anmäla, att *statens sakrevision* (skr. 5/9 1955) överlämnat en av sakrevisionen i samråd med byggnadsstyrelsen verkställd utredning av statens jordbruksförsöks byggnadsfråga. Denna utredning, vars resultat redovisats i en vid sakrevisionens skrivelse fogad promemoria, har företagits i anslutning till ett förslag om sammanslagning av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt med kemiska analyslaboratoriet vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, vilket överlämnats av sakrevisionen med skrivelse den 28 februari 1955. Angående utredningen torde i förevarande sammanhang böra redovisas följande.

Sakrevisionen erinrar om att högskolestyrelsen ansett jordbruksförsökens lokalfråga böra lösas i tre etapper. Den första etappen avser en ny institutionsbyggnad, för vilken medel begärts för budgetåret 1956/57, och de två andra etapperna omfattar inredandet av ett bakningslaboratorium i jordbruksförsökens laboratoriebyggnad och en ombyggnad av dess nuvarande institutionsbyggnad. Den föreslagna institutionsbyggnaden synes till stor del ha beräknats för kemiska driftsanalyser. Jordbruksförsökens nuvarande lokaler har en sådan planering, att denna försvårar eller omöjliggör en rationell anordning av stora delar av jordbruksförsökens verksamhet och ej heller medger en utveckling av denna. Institutionens byggnadsfråga har emellertid kommit i ett delvis nytt läge genom förslaget om en sammanslagning av kontrollanstalten och analyslaboratoriet till en ny institution, benämnd statens lantbrukskemiska laboratorium och förlagd till Ultuna. Detta laboratorium kommer att få en sådan kapacitet, att vid laboratoriet med fördel kan utföras de kemiska driftsanalyser, varav jordbruksförsöken kan

ha behov. För sådana analyser erfordras sålunda icke lokaler vid jordbruksförsöken. Med utgångspunkt från nyssnämnda förslag har därför jordbruksförsökens byggnadsbehov och möjligheterna att tillgodose detsamma underkastats förnyad prövning. Vid denna har framkommit, att något aktuellt behov icke föreligger av ett bakningslaboratorium vid Ultuna. Utredningen har vidare givit vid handen, att det är möjligt att tillgodose de behov av lokaler för jordbruksförsöken, som nu kan överblickas, genom en ombyggnad av den nuvarande institutionsbyggnaden och laboratoriebyggnaden samt genom uppförande av en ny lada. Förslaget innebär en allmän rationalisering av jordbruksförsökens lokaler och en väsentlig ökning av de effektiva utrymmena. Kostnaderna för de med förslaget förenade byggnadsarbetena har preliminärt uppskattats till 600 000 kronor, vilket belopp med närmare 500 000 kronor understiger kostnaden enbart för första etappen i det tidigare byggnadsprogrammet, d. v. s. uppförandet av en ny institutionsbyggnad. Den verkliga besparingen ur byggnadskostnadssynpunkt blir emellertid betydligt större, då förslaget tillgodoser jämväl de behov, som avsetts att täckas genom tredje etappen i byggnadsprogrammet, d. v. s. ombyggnad av den nuvarande institutionsbyggnaden. Härtill kommer en avsevärd besparing i underhållskostnader och andra löpande utgifter.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, som den 15 november 1955 avgivit utlåtande över sakrevisionens nyssnämnda förslag, framhåller bland annat, att statens jordbruksförsök praktiskt taget icke utför kemiska driftsanalyser. Dessa utföres av analyslaboratoriet. Vid byggnadsplaneringen har hittills icke heller beräknats utrymme för sådana driftsanalyser. De föreslagna laboratorielokalerna har avsetts för specialarbeten. Högskolestyrelsen framhåller vidare, att jordbruksförsöken i likhet med övriga institutioner vid högskolan måste ha tillräckliga laboratorieresurser för sådana arbeten. Däremot har vissa av de för jordbruksförsöken tidigare föreslagna lokalerna avsetts för provberedning, vilken redan nu utföres av statens jordbruksförsök. Tillkomsten av det lantbrukskemiska laboratoriet skulle härigenom kunna skapa en viss avlastning för statens jordbruksförsök. Ett genomförande av sakrevisionens förslag synes kunna ge en sådan lösning av statens jordbruksförsöks byggnadsfråga, att behovet av laboratorie- och ekonomiutrymmen tills vidare täckes. Högskolestyrelsen anser sig därför i princip kunna tillstyrka sakrevisionens förslag. Det förefaller emellertid som om de av sakrevisionen framlagda förslagen beträffande utrymmen i den planerade ladan icke är fullt tillräckliga. Enligt vad högskolestyrelsen erfarit bearbetas denna fråga för närvarande inom byggnadsstyrelsen. Bland annat med hänsyn härtill synes de av sakrevisionen beräknade kostnaderna för om- och tillbyggnadsarbetena vara alltför låga. Den besparing, som sakrevisionen räknat med vid en övergång till de nya förslagen, torde sålunda komma att minska. Högskolestyrelsen framhåller slutligen, att den föreslagna nya ladan omedelbart bör uppföras. Ändringsarbetena i laboratoriebyggnaden bör därefter igångsättas. Sist-

nämnda ändringsarbeten behöver icke uppskjutas i avvaktan på uppförande av det lantbrukskemiska laboratoriet, då analyslaboratoriets avdelning vid jordbruksförsöken, vilken avses skola överflyttas till ovannämnda laboratorium, tills vidare kan vara kvar i statens jordbruksförsöks laboratoriebyggnad oberoende av ändringsarbetena. Prepareringen av jordprov, som föreslagits skola övertagas av det lantbrukskemiska laboratoriet, försiggår för närvarande i institutionsbyggnaden, varför ändringsarbetena i denna byggnad icke torde kunna genomföras, förrän det lantbrukskemiska laboratoriet kommit tillstånd.

Departementschefen

Högskolestyrelsen har i sin framställning om anslag för nästa budgetår till byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök upptagit samtliga de byggnadsföretag, vartill medel begärdes i anslagsaskandena för innevarande budgetår. Sålunda har ånyo begärts medel till, bland annat, uppförande av institutionsbyggnader för statens jordbruksförsök och för institutionen för växtsjukdomslära. I fråga om dessa byggnadsarbeten är jag emellertid icke beredd att nu fatta ståndpunkt. Frågan om ny institutionsbyggnad för statens jordbruksförsök torde nämligen enligt min mening vara beroende på ställningstagandet till statens sakrevisions i det föregående omnämnda förslag rörande sammanslagning av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt med kemiska analyslaboratoriet vid högskolan. Beträffande förslaget till ny institutionsbyggnad för institutionen för växtsjukdomslära synes detta böra göras till föremål för närmare prövning först sedan resultatet av den utav byggnadsstyrelsen och sakrevisionen igångsatta översynen av hela det byggnadsprojekt, i vilket institutionen ingår, bättre kan överblickas. Dessutom är kostnaderna för sistnämnda byggnadsföretag endast preliminärt beräknade.

Vid prövningen av högskolestyrelsens förslag i övrigt har jag, med hänsyn till nödvändigheten av att den statliga investeringsverksamheten i största möjliga utsträckning inskränkes, funnit mig böra tillstyrka endast en — i förhållande till de framlagda förslagen — mycket begränsad medelsanvisning. Vid valet mellan de olika byggnadsföretagen har jag därvid stannat för att föreslå, att medel skall anvisas till fullföljandet av utbyggnaden av vattenledningen vid högskolan. För detta ändamål bör sålunda anvisas 325 000 kronor. Någon medelsanvisning till övriga byggnadsföretag kan jag däremot icke förorda.

Under återopande av det anförda hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 325 000 kronor.

[4] Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut. Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut (skr. 23/8 1955) hemställer, att ett anslag av 1 560 000 kronor skall anvisas till de byggnadsarbeten, som angives i följande sammanställning.

Institutet i allmänhet

1. Vattentäkt	50 000
2. Vaktmästarbostad	55 000

Lantbruksavdelningen

3. Ombyggnad av lantbruksskolan	205 000
---------------------------------------	---------

Mejeriavdelningen

4. Om- och tillbyggnad av Alnarps mejeri	390 000
5. Vaktmästarbostad	55 000

Trädgårdsavdelningen

6. Omändring av lärarbostad	30 000
-----------------------------------	--------

Statens trädgårdsförsök

7. Om- och tillbyggnad av Alnarps skola	515 000
8. Tillbyggnad av redskapsbod jämte inredning av lunchrum ..	85 000
9. Kallväxthus	15 000
10. Assistentbostad vid Öjebyn	80 000
11. Assistentbostad vid Stenstugu	80 000

Summa kronor 1 560 000

Anslagsberäkningen grundar sig på överläggningar mellan institutsstyrelsen och byggnadsstyrelsen. Med undantag för den under punkten 1 angivna vattentäkten har samtliga byggnadsföretag kostnadsberäknats av byggnadsstyrelsen.

1. Medel till utökning av institutets vattentäkt begärdes i anslagsäskandena för såväl föregående som innevarande budgetår. Beträffande den motivering, som då anfördes, torde få hänvisas till IX ht 1954 s. 92—93 under 5. Institutsstyrelsen meddelar som ytterligare motivering, att ett av de nuvarande borrhålen upphört att fungera och att upptagandet av ett nytt borrhål inom en mycket snar framtid är ofrånkomligt. I anledning därav har utredning verkställt angående den utökning av vattentäkten, som är erforderlig inom den närmaste tiden, varjämte institutsstyrelsen hos Söderbygdens vattendomstol anhållit om prövning av vattentäkten. Av utredningen framgår bl. a., att vattenledningsrören har otillräcklig kapacitet och att ett nytt borrhål måste upptagas invid mejeribyggnaden, om mejeriets vattenbehov skall kunna tillgodoses. Den under den närmaste tioårsperioden erforderliga utökningen av vattenverket har kostnadsberäknats till 150 000 kronor. Den första etappen, som är avsedd att utföras under budgetåret 1956/57, har kostnadsberäknats till 50 000 kronor.

2. Vid såväl biblioteket som rektorsexpeditionen föreligger stort behov av ökade utrymmen, som kan tillgodoses endast genom att förste vaktmästa-

rens bostad tages i anspråk. Detta medför behov av en ny tjänstebostad, vilken kan uppföras på bostadsområdet söder om parken.

3. Lantbruksskolans lokaler har sedan lång tid tillbaka varit i behov av en genomgripande upprustning. De sanitära anordningarna är i hög grad otidsenliga och endast en trappuppgång leder till elevbostäderna på andra och tredje våningarna, vilket icke uppfyller kraven ur brandskyddssynpunkt. Vidare är värmeledningssystemet så bristfälligt, att det måste läggas om. För undvikande av onödiga kostnader bör dessa arbeten utföras i ett sammanhang.

4. Detta byggnadsföretag har föreslagits i de två senaste årens anslagsäskanden. Redogörelsen för de skäl, som därvid anförts, återfinnes i 1954 respektive 1955 års kapitalbudget (jordbruksdepartementet, s. 10—11 under 2 respektive s. 6—7 under 1). Utöver vad som tidigare anförts, meddelar institutsstyrelsen i förevarande sammanhang, att byggnadsstyrelsen med hänsyn till den allmänna kostnadsstegringen räknat upp kostnaderna till 390 000 kronor för det egentliga byggnadsarbetet samt 146 000 kronor för inredning och utrustning eller tillhoppa 536 000 kronor. Det nu äskade beloppet avses till en första etapp.

5. I institutionsbyggnaden för mejerikemi och mejeribakteriologi är inrymd en tjänstebostad åt institutionsvaktmästare. Behov föreligger emellertid av i första hand ökade kontorsutrymmen. Laboratorn i mejerikemi saknar annat arbetsrum än ett laboratorium i källarvåningen. Även institutionsföreståndarens arbetsrum är olämpligt och behövt för annat ändamål. Genom uppförandet av ny vaktmästarbostad skulle utrymmesfrågan i laboratoriebyggnaden kunna lösas på ett tillfredsställande sätt.

6. En ämneslärare vid trädgårdsavdelningen uppnår pensionsåldern under nästa budgetår. Dennes tjänstebostad är i stort behov av att upprustas, innan densamma upplåtes till ny innehavare. Kostnaderna härför har av byggnadsstyrelsen beräknats till 30 000 kronor.

7. Genom beslut av 1955 års riksdag (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 6—9 punkten 7; JoU 7; rskr. 140) har 95 000 kronor anvisats för förvärv av Alnarps skola såsom institutionsbyggnad för köksväxt- och prydnadsväxtavdelningarna. Ganska betydande om- och tillbyggnadsarbeten erfordras emellertid, innan byggnaden kan användas för det avsedda ändamålet. Efter uppdrag av Kungl. Maj:t den 23 april 1954 har byggnadsstyrelsen verkställt utredning i frågan. Byggnadsstyrelsen har därvid i samråd med representanter för institutet och efter besök på platsen kostnadsberäknat ifrågavarande arbeten till 515 000 kronor. Det är enligt institutsstyrelsen angeläget, att byggnaden snarast möjligt iordningställes.

8. Såsom motivering för detta förslag, vilket framförts i anslagsäskandena för såväl innevarande som föregående budgetår, anför institutsstyrelsen, att värdefulla inventarier icke kan beredas plats under tak samt att behovet av sanitära anläggningar, som föreskrives i gällande kollektivavtal, icke kan tillgodoses. Byggnadsstyrelsen har upprättat ritning samt utfört kostnadsberäkning, som slutar på 85 000 kronor.

9. För uppdragning av plantmaterial m. m. och för utförande av en del omskolningsarbeten under eftervintern och våren har ett behov av kallväxthus länge förelegat. Detta kan utan svårighet uppföras i anslutning till ett redan befintligt mindre experimentväxthus. Kostnaden har beräknats till 15 000 kronor.

10 och 11. I samband med anslagsäskandena för innevarande budgetår (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 6) hemställde institutsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt byggnadsstyrelsen att uppgöra förslag till och kostnadsberäkna bl. a. bostad åt assistenten vid trädgårdsförsöken vid Öjebyns respektive Stenstugu försöksgård. För assistenten vid Öjebyn har hittills disponerats blott en mindre, tillfällig bostad utan kök. Sedan behov av familjebostad uppstått, har institutsstyrelsen ansett, att nybyggnad måste företagas. För att bereda större trivsel och undvika för täta ombyten på assistent bör en familjebostad om 90 m² uppföras. Kostnaderna för en sådan har av byggnadsstyrelsen uppskattningsvis upptagits till 80 000 kronor. I fråga om assistentbostad vid Stenstugu erinrar institutsstyrelsen om att den i sitt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 under avlöningsanslaget upptagit en förste assistenttjänst. Om detta förslag bifalles, blir det även aktuellt med ifrågavarande assistentbostad. Kostnaderna för en sådan assistentbostad om cirka 90 m² har uppskattats till 80 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen (skr. 12/9 1955) framhåller, att byggnadsstyrelsen vid den pågående utredningen beträffande generalplan för institutets utbyggande funnit de i institutets framställning nu framförda byggnadsobjekten väl motiverade och lämpliga att utföra i en första byggnadsetapp. Beträffande de under punkterna 10 och 11 upptagna assistentbostäderna vid Öjebyn och Stenstugu framhålles vidare, att byggnadsstyrelsen icke haft tillfälle att i detalj utreda kostnaderna för desamma, då byggnadsstyrelsen icke haft kännedom om grundförhållanden och utvändiga ledningar för vatten och avlopp på de blivande byggnadsplatserna. Vid utförande av ifrågavarande bostäder synes man böra pröva användningen av i allmänna marknaden förekommande standardiserade byggnadselement.

Departementschefen

Såsom framgår av institutsstyrelsens anslagsäskanden föreligger ett stort behov av ny- och ombyggnadsarbeten vid institutet. Jag är emellertid i nuvarande ekonomiska läge icke beredd att förorda en medelsanvisning för ändamålet av tillnärmelsevis den omfattning, som institutsstyrelsen begärt. Medel för nästa budgetår bör sålunda enligt min mening icke anvisas för andra byggnadsarbeten än den föreslagna omändringen av tjänstebostaden för en ämneslärare vid trädgårdsavdelningen. Kostnaderna härför har beräknats till 30 000 kronor. Med övriga byggnadsarbeten synes sålunda av nyssnämnda skäl böra anstå. Innan medel anvisas till den föreslagna om- och tillbyggnaden av Alnarps skola, anser jag dessutom, att en fullständig utredning bör göras, lämpligen av byggnadsstyrelsen i samråd med institutssty-

relsen, angående omfattningen av de ändringsarbeten, som erfordras för att skolan på bästa sätt och utan att byggnadskostnaderna blir alltför höga skall kunna utnyttjas för sitt nya ändamål. För nämnda utredning, vilken bör omfatta även utarbetandet av fullständiga byggnadshandlingar, och för vissa andra förberedande arbeten bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av högst 50 000 kronor. Ett belopp av denna storlek har även för ändamålet föreslagits av byggnadsstyrelsen i dess utlåtande över anstaltsstyrelsens anslagsäskanden för innevarande budgetår.

Vid bifall till vad jag i det föregående tillstyrkt, skulle till byggnadsarbeten vid institutet för nästa budgetår behöva anvisas ett investeringsanslag av (30 000 + 50 000 =) 80 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 80 000 kronor.

[5] **Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan:** *Styrelsen för veterinärhögskolan* (skr. 11/8 1955) hemställer, att till byggnadsarbeten vid högskolan skall för nästa budgetår anvisas ett anslag av 1 645 000 kronor. Anslaget avser följande byggnadsföretag.

1. Nybyggnad för stationär hundklinik	980 000
2. Ombyggnad för kirurgiska kliniken	580 000
3. Yttre och inre omlägningsarbeten för distribution och trans-	
forming av växelström	85 000
Summa kronor 1 645 000	

1 och 2. I fråga om dessa byggnadsarbeten, vartill medel begärts senast i anslagsäskandena för innevarande budgetår, erinrar högskolestyrelsen om att 1948 års högskoleutredning föreslog om- och tillbyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler, omfattande utöver ombyggnadsarbeten dels nybyggnad för hundkliniken i en våning samt i halva byggnaden även souterrainvåning, dels en med nybyggnaden förbunden särskild byggnad för hundstall med 60 vårdplatser och därtill anslutna rastgårdar. Angelägenheten av dessa arbeten torde klart framgå därav, att högskolestyrelsen redan i anslagsäskandena för budgetåret 1947/48 begärde medel för ändamålet samt därefter vid ett flertal tillfällen har återkommit med framställningar i ämnet. Byggnadsstyrelsen har på föranstaltande av högskolestyrelsen och i samråd med avdelningsföreståndaren låtit verkställa ytterligare utredning av byggnadsfrågan och på grundval av prisläget den 1 juli 1954 företagit kostnadsberäkningar. Enligt dessa skulle nybyggnaden för den stationära hundkliniken inklusive hundstallar m. m. draga en kostnad av 980 000 kronor samt ombyggnadsarbetena inom kirurgiska hundkliniken nuvarande byggnad en kostnad av 580 000 kronor. Angående arbetenas omfattning anför högskolestyrelsen i huvudsak följande.

Det nu föreliggande förslaget till nybyggnad avser ny stationär hundklinik omfattande souterrainvåning med kök, tvättstuga, bad, kylrum, förråd och avlivningslokal, bottenvåning med operations- och behandlingsavdelning jämte expedition med arkiv samt vindsvåning med jour- och omklädningsrum, ävensom en med nybyggnaden förbunden särskild byggnad för hundstall med 80 vårdplatser och därtill anslutna rastgårdar samt i källarvåningen skyddsrum. Ombyggnadsarbetena består huvudsakligen i inredande av erforderliga särskilda lokaler inklusive väntstall för hundpolikliniken, inredande av svinstall, omfattande åtta boxar jämte rum för lagring och beredning av svinfoder, preparatmuseum samt fotografiskt laboratorium och mörkrum, flyttning av instrumentrum, bandagerum, läkemedelsförråd och lokaler för röntgenapparaturen ävensom genomgripande reparation av steriliseringsrum med helt ny steriliserings- och ventilationsanläggning.

Högskolestyrelsen erinrar vidare om att byggnadsstyrelsen i utlåtande över anslagsäskandena för innevarande budgetår bland annat framhöll, att en av byggnadsstyrelsen upplagen allmän översyn av högskolans byggnadsfrågor icke slutförts samt att den del av byggnadsprojektet, som avsåg ombyggnad av klinikens nuvarande lokaler, behövde göras till föremål för ytterligare prövning. För slutförande av sagda översyn och åstadkommande av en allmän byggnadsplan för högskolan har byggnadsstyrelsen tillkallat vissa sakkunniga. Arbetena på denna allmänna byggnadsplan har numera framskridit därhän, att från byggnadsstyrelsens sida icke längre föreligger skäl för arbetenas uppskjutande.

Slutligen erinrar högskolestyrelsen om att den i framställning till Kungl. Maj:t den 28 maj 1953 anhöll om medel för skyndsamt utförande av erforderlig ombyggnad av kirurgiska avdelningens lokaler. Denna framställning hade föranletts av att avdelningsföreståndaren anmält, att han — med hänsyn till kliniklokalernas otidsenliga och sanitärt otillfredsställande beskaffenhet samt upprepade, därav föranledda eller möjliggjorda fall av valpsjuka och jämväl ett fall av paratyfus — ansett sig ej längre kunna taga ansvaret för bedrivande av djursjukvården utan funnit sig föranlåten att anhålla om högskolestyrelsens medgivande att stänga de kirurgiska hundklinikerna fr. o. m. den 1 juli 1953 och flytta denna klinikundervisning bort från högskolan. Kungl. Maj:t uppdrog med anledning av framställningen åt byggnadsstyrelsen att utföra ifrågavarande ändringsarbeten för en kostnad av högst 21 000 kronor.

Den i ärendet föreliggande utredningen ger enligt högskolestyrelsens mening otvetydigt vid handen, att de kirurgiska hundklinikernas nuvarande lokaler är otillräckliga, otidsenliga och sanitärt otillfredsställande, så att klinikarbetet ej kan bedrivas utan allvarliga vådor. Lokalernas beskaffenhet har gjort det omöjligt att vid inträffat valpsjukesfall effektivt förhindra smittans spridning inom klinikerna med påföljd, att dessa tidvis måst helt stängas. Högskolan har därvid saknat möjligheter att annat än i ytterst trängande fall mottaga, operera och vårda sjuka hundar. Åtgärder måste omedelbart vidtagas för att råda bot på de rådande missförhållandena. Detta torde icke lämpligen kunna ske på annat sätt än genom om- och tillbygg-

nad av kirurgiska avdelningens lokaler i huvudsaklig anslutning till det föreliggande förslaget. Högskolestyrelsen understryker i detta sammanhang särskilt, att hundmaterialet är av största betydelse såsom underlag för icke endast den kliniska undervisningen om hundens kirurgiska sjukdomar utan även och icke minst den praktiska undervisningen i allmän operationslära och operationsteknik. Hundmaterialet har därjämte stor betydelse för experimentellt arbetande humankirurger, som vid egna institutioner ej har möjlighet att utföra djurförsök. Vidare är högskolans hundkliniker i drifts-ekonomiskt avseende av avgörande betydelse för det ekonomiska resultatet av icke allenast kirurgiska avdelningens rörelse utan också högskolans rörelse över huvud. Under kalenderåren 1951—1954 visade sålunda kirurgiska kliniken för större djur underskott å cirka 11 200, 9 800, 6 500 respektive 5 800 kronor, medan hundklinikerna visade överskott, den stationära kliniken å cirka 19 600, 22 600, 14 200 respektive 10 600 kronor och polikliniken å cirka 16 300, 22 000, 24 300 respektive 18 800 kronor. Nettoöverskottet å högskolans rörelse under de fem senaste budgetåren har till synnerligen avsevärd del härrört från just kirurgiska avdelningen. Genom att till förekommande av smittspridning i de bristfälliga lokalerna hundpatienter under de senaste två budgetåren i viss utsträckning måst utackorderas, har kirurgiska klinikernas nettoöverskott betydligt nedgått.

Därest det statsfinansiella läget icke skulle tillåta en omedelbar medelsanvisning av den föreslagna storleksordningen, ifrågasätter högskolestyrelsen om icke medel till nybyggnaden bör äskas hos 1956 års riksdag med 980 000 kronor och medel till ombyggnaden begäras först hos 1957 års riksdag. Ombyggnadsarbetena av avdelningens nuvarande lokaler kan nämligen icke ske samtidigt med nybyggnaden utan måste utföras vid senare tidpunkt.

3. Högskolans elektricitetsservice har hittills övervägande utgått i form av likström, men även lågspänd växelström har, för drivande av viss apparatur och maskinutrustning, kommit till användning i några byggnader. Verksamheten och apparatutrustningen vid högskolan har under senare år ökat i sådan omfattning, att befintlig elektricitetsservice, i varje fall beträffande växelström, är maximalt utnyttjad. Byggnadsstyrelsen har såväl föregående år som i år påkallat åtgärder för utbyte av nuvarande likströmsnät mot växelströmsnät samt övergång till högspänningsabonnemang.

Departementschefen

Med hänsyn till den av byggnadsstyrelsen påbörjade allmänna översynen av högskolans byggnadsfrågor ansåg jag mig förra året icke beredd att fatta ståndpunkt i fråga om den sedan länge föreslagna om- och tillbyggnaden av kirurgiska avdelningens lokaler. Såsom framgår av det föregående synes skäl icke längre föreligga att i avvaktan på slutförandet av sagda översyn uppskjuta prövningen av de utav högskolestyrelsen framlagda förslagen angående dessa arbeten. Vid mitt ställningstagande till nämnda förslag har jag funnit, att det måste anses synnerligen angeläget att så snart som möj-

ligt få till stånd en förbättring av lokalerna för ifrågavarande avdelning. Åtgärder härför synes enligt min mening böra vidtagas i enlighet med de föreliggande förslagen. På grund av angelägenheten att begränsa den statliga investeringsverksamheten anser jag mig emellertid endast kunna tillstyrka, att för nästa budgetår skall anvisas medel till en nybyggnad för den stationära hundkliniken. Kostnaderna härför har beräknats till 980 000 kronor.

I övrigt har jag icke något att erinra mot att ett belopp av 85 000 kronor för nästa budgetår anvisas till de föreslagna yttre och inre anläggningsarbetena för distribution och transformering av växelström. I anslutning till vad jag tidigare denna dag anfört (IX ht punkt 71) bör vidare under förevärande anslag anvisas ett belopp av 95 000 kronor till anordnande av provisoriska lokaler för det kliniska centrallaboratoriet vid högskolan.

Vid bifall till vad jag i det föregående tillstyrkt, skulle till byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan för nästa budgetår behöva anvisas ett investeringsanslag av $(980\,000 + 85\,000 + 95\,000 =)$ 1 160 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 160 000 kronor.

[6] **Byggnadsarbeten vid skogshögskolan.** *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* (skr. 19/8 1955) hemställer, att till byggnadsarbeten vid skogshögskolan skall för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 515 200 kronor. Anslaget avses för följande byggnadsarbeten.

1. Ombyggnadsarbeten i huvudbyggnaden

a) ombyggnad av vissa lokaler inom gamla biblioteket i bottenvåningen till en institution för skoglig arbetslära	85 000	
b) ombyggnad och utbyggnad av högskolans mäss i källarvåningen samt inrättande av mathiss till högtidssalen	200 000	
c) ombyggnadsarbeten i studentkårens lokaler	30 000	
d) ombyggnad av gamla pannrummet till djurrum och kokrum för institutionen för skogszoologi med viltvård, inklusive spiraltrappa till bottenvåningen	34 000	
e) fast inredning i djurrum och kokrum	5 200	354 200

2. Byggnadsarbeten i Garpenberg

a) nybyggnad för en assistentbostad	110 000	
b) garage för nio bilar	45 000	
c) vedgård	2 000	157 000

3. Uthus för garage m. m. i Bogesund

Summa kronor 515 200

Motiv. 1 a—c. Ombyggnad av dessa lokaler har i huvudsak föreslagits redan av 1946 års högskoleutredning (SOU 1947: 67, s. 278). Omfattningen av motsvarande arbeten, vartill medel äskats de senaste åren (1955 års kapi-

talbudget, jordbruksdepartementet, s. 17 under 1 c), har dock genom föreslagna ändringar minskats, varför det nu äskade sammanlagda beloppet avsevärt understiger tidigare äskat belopp — 430 000 kronor — för dessa ändamål.

I fråga om det under punkten 1 a framlagda förslaget anför högskolestyrelsen, att ämnet skoglig arbetslära nu delar institutionsutrymme med ämnet virkeslära, vilket är i hög grad menligt för dessa institutioners arbetsmöjligheter. De senaste åren har medel äskats (1955 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 17 under 1 b) för inredning av nya tjänsterum inom de gemensamma lokalerna för att avhjälpa detta missförhållande. En permanent statlig professur i skoglig arbetslära vid skogshögskolan, vartill medel äskats under avlöningsanslaget, kan genom här föreslagen ombyggnad av relativt ringa omfattning erhålla egna institutionslokaler, vilket får anses nödvändigt för en professur i detta viktiga och i stark utveckling stadda ämne med forskning av aktuell och stor ekonomisk betydelse. Arbetet under punkten 1 a sätter högskolestyrelsen främst i fråga om angelägenhetsgrad.

Förslaget under punkten 1 b motiveras med att en modernisering och utvidgning av mässens lokaler skulle göra det möjligt, att dessa även utnyttjades av personalen vid skogsforskningsinstitutet, där nuvarande lunchlokal på så sätt kunde frigöras för institutets behov av utrymme för annat ändamål.

Beträffande arbetena under punkten 1 c anför högskolestyrelsen, att studentkårens lokaler genom en mindre ombyggnad av entréen skulle på ett fördelaktigt sätt kunna avdelas från den bredvidliggande institutionen för skoglig marklära. Därjämte erfordras medel för vissa renoveringsarbeten därstädes.

1 d och e. Dessa äskanden har under flera år framförts av högskolestyrelsen såsom synnerligen angelägna (1955 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 16 och 17 under 1 a och 1 d), för att institutionen skall kunna fullfölja de arbetsuppgifter, som den upptagit på sitt program.

2 a och b. Högskolestyrelsen, som tidigare föreslagit uppförande av två assistentbostäder, stannar detta år vid att hemställa om medel till nybyggnad av en sådan bostad. Beträffande motiveringen för uppförande av assistentbostad och garage torde få hänvisas till 1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 19 under 4.

2 c. Den nya elevbostaden vid Garpenberg kommer att ha gemensam värmecentral med den s. k. Malmgården. På grund av det stora avståndet till vedgården för huvudbyggnaden med flyglar, kan denna ej utbyggas och utnyttjas som förrådsplats för båda panncentralerna, enär kostnaderna för vedens transport skulle bli alltför stora. Denna post torde få anses oundviklig.

3. Detta äskande har framförts de två senaste åren. Angående motiveringen torde få hänvisas till 1954 års kapitalbudget, jordbruksdepartementet, s. 19 under 6.

Departementschefen

Av de föreslagna arbetena i högskolans huvudbyggnad anser jag mig — med hänsyn bland annat till vad jag under högskolans avlöningsanslag anfört rörande professuren i skoglig arbetslära — endast kunna tillstyrka, att medel skall anvisas till ombyggnad av det gamla pannrummet till djur- rum och kokrum samt till fast inredning i dessa senare rum. Då jag icke har något att erinra mot de härför beräknade kostnaderna, torde för detta ändamål böra äskas de föreslagna beloppen å 34 000 respektive 5 200 kronor.

De föreslagna byggnadsarbetena i Garpenberg och Bogesund kan jag icke tillstyrka.

I detta sammanhang torde jag även få anmäla följande angående viss ombyggnad av den s. k. Malmgården vid högskolans förläggning i Garpenberg. Sedan Kungl. Maj:t den 22 april 1955 bland annat förklarat Sig framedes vilja meddela beslut beträffande dispositionen av ett belopp å 75 000 kronor, som av 1955 års riksdag anvisats för nämnda ombyggnad, hemställde byggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte godkänna en den 9 september 1955 senast dagtecknad ritning rörande Malmgården samt ställa det för ändamålet anvisade beloppet till byggnadsstyrelsens disposition för arbetets genomförande. Byggnadsstyrelsen anförde därvid, att det visat sig nödvändigt att i Malmgården anordna en tjänstebostad för en biträdande eldare, vilket föranlett ändringar i de ritningar, som legat till grund för anslagsanvisningen. Det därigenom minskade utrymmet för tidigare planerade förrådslokaler kunde ersättas i byggnadens vindsvåning, som utan särskilda byggnadsarbeten kunde disponeras för ändamålet. Genom beslut den 9 december 1955 har Kungl. Maj:t godkänt nyssnämnda ritning att ligga till grund för ifrågavarande ombyggnadsarbete samt anbefallt byggnadsstyrelsen att för ändamålet disponera förenämnda belopp å 75 000 kronor. Vad sålunda förevarit har jag härmed velat anmäla för att detsamma skall komma till riksdagens kännedom.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, skulle till byggnadsarbeten vid skogshögskolan behöva anvisas ett investeringsanslag av (34 000 + 5 200 =) 39 200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid skogshögskolan* för budget-
året 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 39 200 kronor.

Statens utlåningsfonder

[7] **Statens lånefond för hästavelns befrämjande.** Vid 1947 års riksdag beslöts inrättande av ifrågavarande fond (prop. 14; rskr. 72) genom sammanslagning av statens hästavelsfond, lånefonden för inköp av ädla avelsston, lånefonden för inköp av avelshingstar av ardennergass och lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras samt genom tillskott från stuteri-

väsändets fond. Samtidigt bestämdes att fonden skulle ha ett kapital av 7 000 000 kronor. Bestämmelser för låneverksamheten är meddelade i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 395) angående lån från statens lånefond för hästavelns befrämjande med däri genom kungörelserna nr 1948: 649, 1949:22 och 158, 1950: 82 och 1951: 368 gjorda ändringar.

Enligt riksdagens medgivande må ur fonden under budgetåret 1955/56 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 350 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 125 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenneras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 250 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 16/8 1955) anför, att något kapitaltillskott till fonden icke torde behövas för nästa budgetår.

Beträffande de belopp, som får tagas i anspråk för avelslån, torde enligt styrelsen någon ändring icke vara erforderlig annat än i fråga om lånen till nordsvenska och varmblodiga avelsston. I fråga om maximibeloppet för nordsvenska ston föreslås en uppräknings med 50 000 kronor till 175 000 kronor med hänsyn till att beloppet numera visat sig vara för knappt tilltaget, för att lånebehovet skall kunna tillgodoses i full utsträckning. Å andra sidan bör enligt styrelsens mening lånebeloppet till varmblodiga avelsston kunna minskas med 50 000 kronor till 300 000 kronor. Till stöd härför anføres, att lånebeloppet för inköp av dylika ston under senare år icke på långt när tagits i anspråk. För innevarande år har sålunda ansökningar om dylika lån inkommit till ett sammanlagt belopp av endast 219 100 kronor.

I fråga om lånen till förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. föreslår *lantbruksstyrelsen*, att maximibeloppet skall höjas med 250 000 kronor till 500 000 kronor. Till stöd härför anför styrelsen i huvudsak följande.

Av det för löpande budgetår tillgängliga beloppet har redan tagits i anspråk sammanlagt 92 450 kronor. För ridhuslån under löpande budgetår återstår alltså odisponerat endast 157 550 kronor. Enär lånebehovet kan väntas komma att väsentligt överstiga detta belopp, torde följden bli, att en del av för löpande budgetår erforderliga lån måste tagas i anspråk från de medel, som kan bli disponibla under budgetåret 1956/57. Bland de orter, som beräknas igångsätta ridhusbyggen under löpande budgetår, kan i första rummet nämnas Södertälje, Eskilstuna, Växjö och Ängby, vilkas sammanlagda lånebehov kan uppskattas till 290 000 kronor. För budgetåret 1956/57 beräknas lånebehovet, såvitt nu kan bedömas, till i runt tal 500 000 kronor.

Departementschefen

Såsom *lantbruksstyrelsen* anför torde nytt kapital icke behöva tillföras fonden för nästa budgetår. Beträffande utlåningen från fonden har jag icke något att erinra mot att beloppet för inköp av nordsvenska avelsston höjes från 125 000 kronor till 175 000 kronor, samtidigt som beloppet för inköp av varmblodiga avelsston minskas med 50 000 kronor till 300 000 kronor.

Däremot kan jag icke tillstyrka, att det till lån för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. avsedda beloppet höjes. För detta samt för övriga ändamål torde sålunda för nästa budgetår böra få tagas i anspråk samma lånebelopp som för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ur statens lånefond för hästavelns befrämjande må under budgetåret 1956/57 tagas i anspråk till lån för inköp av varmblodiga avelsston 300 000 kronor, för inköp av hingstar av nordsvensk eller gudbrandsdalsk ras 225 000 kronor, för inköp av nordsvenska avelsston 175 000 kronor, för inköp av avelshingstar av ardenerras 400 000 kronor samt för förvärv av ridhusbyggnader och för anskaffande av för ridhusdrift erforderligt hästmateriel m. m. 250 000 kronor.

[8] Statens avdikningslånefond. Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond är meddelade i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 432) angående villkoren för lån från statens avdikningslånefond, ändrad genom kungörelserna nr 1945: 348, 1948: 185 och 343, 1951: 415, 1952: 683, 1953: 413 och 1955: 220. Jämlikt riksdagens beslut har det högsta belopp, vartill lån ur fonden årligen fått beviljas, för ett vart av budgetåren 1939/40—1941/42 uppgått till 2 800 000 kronor. Därefter har utlåningens storlek bestämts för ett vart av budgetåren 1942/43—1944/45 till högst 3 000 000 kronor, för budgetåren 1945/46—1947/48 till högst respektive 3 500 000, 3 300 000 och 4 000 000 kronor, för vardera budgetåret 1948/49 och 1949/50 till högst 3 500 000 kronor, för ettvart av budgetåren 1950/51—1953/54 till högst 4 000 000 kronor samt för budgetåren 1954/55 och 1955/56 till högst 4 500 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen (skr. 16/8 1955) hemställer, att beloppet för utlåning från avdikningslånefonden under budgetåret 1956/57 skall bestämmas till högst 6 500 000 kronor samt att såsom kapitaltillskott till fonden skall anvisas ett anslag av 2 500 000 kronor. Styrelsen anför därvid i huvudsak följande.

Under budgetåret 1954/55 har lån från fonden beviljats till 129 torrläggningsföretag med sammanlagt 4 499 680 kronor. Vid utgången av samma budgetår fanns hos styrelsen inlämnade 342 ansökningar om lån från fonden, representerande ett av lantbruksnämnderna tillstyrkt lånebelopp av sammanlagt omkring 8 600 000 kronor. Med hänsyn till inträffade prisstegringar torde detta belopp böra uppräknas till 9 500 000 kronor. Härav belöper omkring 5 600 000 kronor på företag, till vilka lantbruksnämnderna redan under föregående budgetår behandlat frågan om statsbidrag från rationaliseringsanslaget och i runt tal 3 000 000 kronor på sådana torrläggningsföretag, för vilka frågan om bidrag från avdikningsanslaget avgjorts av Kungl. Maj:t eller styrelsen. Resterande del, 900 000 kronor, avser andra,

ännu icke behandlade låneansökningar. Under innevarande budgetår beräknas till styrelsen inkomma ansökningar, utöver redan inneliggande, till ett belopp av 4 000 000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1956/57 skulle då det balanserade lånebehovet uppgå till 9 000 000 kronor (= balansen per den 1/7 1955, 9 500 000 + 4 000 000 — under budgetåret 1955/56 tillgängligt lånebelopp 4 500 000 kronor). Då balansen vid ingången av innevarande budgetår utgjorde 9 500 000 kronor, kan endast en ringa minskning av det balanserade lånebehovet påräknas med den låneram, som f. n. medgivits. En beräkning för budgetåret 1956/57 synes ge enahanda resultat. Den nu medgivna låneramen överensstämmer i stort sett med det belopp, vartill nya ansökningar kan antagas uppgå under respektive år. Under sådana förhållanden är någon väsentlig minskning av balansen inom överskådlig tid icke sannolik.

Det belopp, som årligen fick utlånas från avdikningslånefonden, avvägdes tidigare så, att torrläggningsföretag kunde beviljas lån ur fonden samtidigt som bidrag lämnades från avdikningsanslaget. Detta jämviktsläge i fråga om beviljande av bidrag och lån har emellertid icke kunnat upprätthållas under de senast gångna budgetåren. Bidragande orsaker härtil är bland annat dels den inskränkning i bidragstilldelningen, som uppstått i och med den år 1951 införda behovsprövningen, dels ock den samma år beslutade decentraliseringen till lantbruksnämnderna av bidragsgivningen till vissa torrläggningsföretag. Visserligen löses lånefrågan där så ske kan genom garantilån, men i en hel del fall är denna utväg icke praktiskt användbar. Styrelsen har därför att taga hänsyn till ett betydande lånebehov ur avdikningslånefonden till företag, som beviljas bidrag ur rationaliseringsanslaget av nämnderna. På detta sätt uppkommet lånebehov torde för innevarande och nästa budgetår böra beräknas till omkring 1 000 000 kronor per år.

Den föreliggande balansen medför olägenheter i flera avseenden. Eftersläpningen av långivningen fördröjer igångsättandet och genomförandet av företagen, vilket kan vara till avsevärt men för intressenterna bland annat genom att arbetet fördyras och utredningsarbetet beträffande kostnadsberäkningen och intressenternas ekonomiska förhållanden m. m. förlorar sin aktualitet. Det administrativa arbetet i samband med långivningen utökas även väsentligt, om — såsom ofta är fallet vid längre väntetid — det visar sig nödvändigt, att kostnadsberäkningen måste omräknas till aktuella priser samt ägarnas ekonomiska förhållanden ånyo utredas. Det torde i nuvarande läge icke vara möjligt att inhämta hela eftersläpningen under nästkommande budgetår. Styrelsen begränsar sig därför till att föreslå en ökning av låneramen med 2 000 000 kronor till 6 500 000 kronor. Därest en temporär ökning av låneramen till detta belopp erhålles under exempelvis tre på varandra följande år, torde möjlighet föreligga att successivt minska den nu föreliggande balansen.

Utbetalningarna från fonden synes under budgetåret 1955/56 böra beräknas till 5 000 000 kronor. Behållningen å fonden vid ingången av innevarande budgetår utgjorde cirka 822 400 kronor. Härtill kommer anslaget för budgetåret 1955/56 å 2 500 000 kronor. Kapitalåterbäringen under budgetåret synes kunna beräknas till 2 500 000 kronor. Det under innevarande budgetår för utbetalning disponibla beloppet uppgår sålunda till omkring 5 800 000 kronor. Fondens behållning vid ingången av budgetåret 1956/57 kan därför uppskattas till omkring 800 000 kronor. Om kapitalåterbäringen under budgetåret 1956/57 uppskattas till 2 500 000 kronor, kommer det

under sistnämnda budgetår för utbetalning av lån disponibla beloppet således att vara omkring 3 300 000 kronor. Såsom anförts i det föregående torde anspråken på lån från avdikningslånefonden komma att öka och till följd härav även utbetalningarna. Dessa senare torde även under budgetåret 1956/57 få beräknas till 5 000 000 kronor. Med hänsyn härtill synes fonden böra tillföras ett investeringsanslag för budgetåret 1956/57 av minst 2 500 000 kronor.

Departementschefen

Lantbruksstyrelsens förslag innebär, att beloppet för utlåning från förevarande fond under nästa budgetår skall höjas från 4 500 000 kronor till 6 500 000 kronor samt att såsom kapitaltillskott till fonden skall anvisas ett belopp av 2 500 000 kronor. Någon höjning av utlåningsramen är jag icke beredd förorda. Denna synes sålunda för nästa budgetår böra bibehållas vid ett oförändrat belopp av 4 500 000 kronor. Däremot har jag icke något att erinra mot att fonden i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag skall tillföras ett kapitaltillskott av 2 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under budgetåret 1956/57 lån må beviljas från statens avdikningslånefond å tillhopa högst 4 500 000 kronor

b) till *Statens avdikningslånefond* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

[9] **Fiskerilånefonden.** Fonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) inrättades enligt beslut av 1891 års riksdag. Nu gällande bestämmelser för lån ur fonden återfinnes i kungörelsen nr 1932: 112, ändrad genom kungörelserna nr 1948: 313, 1949: 160 och 1953: 240.

Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer eller annan maskinell utrustning för sådana båtar, fiskredskap samt för forsling av fisk avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre transportmedel, vidare för anläggning av smärre inrättningar för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter samt för utförande av fiskodling.

Enligt beslut av 1949 års riksdag fick av Kungl. Maj:t årligen disponeras ett belopp av 2 000 000 kronor såsom lån från ifrågavarande fond, vilket belopp av 1955 års riksdag såvitt gällde budgetåret 1954/55 höjdes till 3 000 000 kronor samt för budgetåret 1955/56 fastställdes till 2 600 000 kronor.

Såsom kapitaltillskott till fonden har å kapitalbudgeten anvisats 1 700 000 kronor för budgetåret 1954/55, varav 1 000 000 kronor å tilläggsstat, samt 1 200 000 kronor för budgetåret 1955/56.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 19/8 1955) hemställer,

att till fonden skall för budgetåret 1956/57 anvisas ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor. Styrelsen anhåller vidare, att det belopp, intill vilket utlåning från fonden under ett budgetår högst må utgå, skall för nästa budgetår höjas från 2 600 000 kronor till 3 000 000 kronor.

Styrelsen framhåller därvid i fråga om lånevolymen, att de senare årens erfarenheter givit vid handen, att mycket stora svårigheter möter att på ett riktigt sätt uppskatta den årliga lånevolymen ur och i anslutning därtill det erforderliga kapitaltillskottet till fiskerilånefonden. Emellertid ligger det i viss mån i sakens natur, att prognoserna i hithörande avseenden blir osäkra. Det totala lånebehovet ur fonden för ett visst budgetår blir känt för styrelsen först sedan i det närmaste halva budgetåret förflutit, då låneförmedlarnas ansökningar om lån, grundade på de enskilda sökandenas låneanspråk och mycket ofta efter hård beskärning av dessa, inkommit till styrelsen. Vid denna tidpunkt har styrelsen redan avgivit sin beräkning i hithörande avseenden för det påföljande budgetåret. För att under dessa förhållanden likväl erhålla ett visst stöd för sina anslagsberäkningar har styrelsen hos låneförmedlarna hemställt om uppgifter rörande de belopp, som inom varje låneförmedlares verksamhetsområde beräknas bli erforderligt för utlämnande av lån ur fiskerilånefonden under budgetåret 1956/57. Av dessa uppgifter att döma kan anspråken på fonden beräknas till ett sammanlagt belopp av över 5 000 000 kronor under sagda budgetår. Under budgetåret 1954/55 uppgick låneanspråken till sammanlagt 3 824 890 kronor.

Rörande medelsanvisningen anför styrelsen, att statskontoret beräknat, att under budgetåret 1956/57 omkring 1 600 000 kronor kommer att inflyta till fonden i form av amorteringar. För att möjliggöra en utlåning av 3 000 000 kronor skulle alltså erfordras ett kapitaltillskott till fonden av (3 000 000 — 1 600 000 =) 1 400 000 kronor för budgetåret 1956/57.

Föredraganden

Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av det belopp, som årligen må utlånas från fonden. Detta bör sålunda enligt min mening jämväl för nästa budgetår fastställas till 2 600 000 kronor. Med hänsyn härtill och då för nämnda budgetår ett belopp av omkring 1 600 000 kronor kan beräknas inflyta till fonden, torde ett kapitaltillskott av 1 000 000 kronor vara tillräckligt. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

[10] **Statens skogslånefond.** Vid 1948 års riksdag (prop. 1948: 41; rskr. 179) beslöts inrättandet av en statlig utlåningsfond, benämnd statens skogslånefond, från vilken lån skulle kunna beviljas till vissa skogsförbättrings-åtgärder. Närmare bestämmelser för ifrågavarande låneverksamhet återfin-

nes i kungörelsen den 21 maj 1948 (nr 239) angående bidrag och lån till vissa skogsförbättrande åtgärder, ändrad genom kungörelsen 1951:199. Såsom kapital för fonden har å kapitalbudgeten för budgetåret 1948/49 anvisats ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Skogsstyrelsen (skr. 26/8 1955) hemställer, att riksdagens medgivande skall inhämtas till att ifrågavarande anslag skall få användas för avsett ändamål jämväl under nästa budgetår.

Departementschefen

Jag tillstyrker skogsstyrelsens förslag och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1948/49 anvisade investeringsanslaget till Statens skogslånefond må under budgetåret 1956/57 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Fonden för låneunderstöd

[11] Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor. Under denna anslagsrubrik anvisade 1947 års riksdag ett investeringsanslag å 1 000 000 kronor för budgetåret 1947/48. Enligt medgivande av 1955 års riksdag må anslaget under budgetåret 1955/56 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 16/8 1955) anför, att någon medelsanvisning under anslaget icke erfordras för nästa budgetår under förutsättning, att nyssnämnda anslag även då får disponeras för avsett ändamål. Endast fyra skolor har nämligen sökt och erhållit lån från anslaget med tillhopa 385 500 kronor.

Departementschefen

Enligt vad lantbruksstyrelsen upplyst torde någon medelsanvisning icke erfordras för ifrågavarande ändamål under förutsättning, att det för budgetåret 1947/48 anvisade anslaget får användas även under nästa budgetår. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslaget får disponeras under ytterligare ett budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1947/48 anvisade investeringsanslaget till Lån för anskaffande av skoljordbruk vid lantmanna- och lanthushållsskolor må under budgetåret 1956/57 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Diverse kapitalfonder

[12] **Arrendeegnahemsfonden.** Vid 1934 års riksdag (prop. 268; rskr. 349) beslöts inrättande av arrendeegnahemsfonden. I fonden ingår staten tillhöriga fastigheter, vilka upplåtes såsom arrendeegnahem till enskilda jordbrukare eller såsom föreningsarrendejordbruk till sambruksföreningar med rätt för arrendator att inlösa den upplåtna fastigheten. För upplåtelse gäller bestämmelserna i kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 366) angående den statliga jordbruksegnahemslåneverksamheten med däri genom kungörelsen 1949: 191 gjord ändring. Lantbruksorganisationens inköp och försäljningar av ifrågasvarande fastigheter sker över jordfonden. Såsom kapitaltillskott till arrendeegnahemsfonden har för budgetåren 1934/35—1943/44 anvisats anslag av tillhopa 12 200 000 kronor. För budgetåren 1944/45—1955/56 har icke anvisats något kapitaltillskott till fonden. Enligt medgivande av 1955 års riksdag må det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget jämväl under budgetåret 1955/56 användas för avsett ändamål.

Lantbruksstyrelsen (skr. 16/8 1955) hemställer, att ett anslag av 1 000 000 kronor skall anvisas för nästa budgetår såsom kapitaltillskott till fonden. Styrelsen, som anmäler, att fondens disponibla behållning den 30 juni 1955 utgjorde omkring 988 000 kronor, hemställer vidare, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget skall få disponeras även under budgetåret 1956/57 för det därmed avsedda ändamålet. Till stöd för sin framställning anför styrelsen, att under innevarande och nästkommande budgetår bland annat en större egendom, som är bokförd på jordfonden och som nu är under delning genom avstyckning, beräknas komma att försäljas till arrendatorerna. Försäljningen av ett flertal lotter av denna egendom torde komma att ske över arrendeegnahemsfonden. Sammanlagt torde intill utgången av nästa budgetår cirka 2 000 000 kronor behöva disponeras å arrendeegnahemsfonden.

Departementschefen

Enligt min mening bör möjligheterna till lån från ifrågasvarande fond stå öppna även efter utgången av innevarande budgetår. Jag förordar sålunda, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till fonden skall få disponeras även under nästa budgetår. Däremot kan jag icke nu tillstyrka något kapitaltillskott till fonden. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget till Arrendeegnahemsfonden må under budgetåret 1956/57 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

[13] Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning. För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under rubriken Statens reproduktionsanstalts fond anvisats dels 227 000 kronor till utökad maskinell utrustning, dels 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten. Enligt beslut senast av 1952 års riksdag (kapitalbudgeten, jordbruksdepartementet, s. 23) äger lantmäteristyrelsen att, för att bereda reproduktionsanstalten rörelsekapital, begagna en rörlig kredit i riksgäldskontoret av tillhopa 600 000 kronor.

Med överlämnande av en framställning från statens reproduktionsanstalt ävensom yttrande däröver från statens tryckeriintendent hemställer *lantmäteristyrelsen* (skr. 8/9 1955), dels att för nästa budgetår skall anvisas investeringsanslag av respektive 100 000 kronor till utökad maskinell utrustning vid reproduktionsanstalten samt 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten vid anstalten, dels att anstaltens nyssnämnda rörliga kredit hos riksgäldskontoret skall ökas från 600 000 kronor till 1 000 000 kronor.

Det begärda anslaget å 100 000 kronor avses för anskaffning av en reflexkopieringsapparat (5 000 kronor), en förminsknings- och förstoringsapparat (26 000 kronor), ett registerbord (9 000 kronor), en belysningsanordning med kalljus (20 000 kronor), en valstvätningsmaskin (4 000 kronor) samt en räkneapparat för papper (36 000 kronor). Från reproduktionsanstaltens sida framhålles, att de föreslagna anskaffningarna syftar till en ytterligare rationalisering av arbets- och driftsförhållandena vid anstalten och därmed till ökning av produktionskapaciteten och förbättring av räntabiliteten. De högst otillräckliga lokalutrymmen, över vilka anstalten alltjämt förfogar, nödvändiggör alla sådana åtgärder, som är ägnade att stärka anstaltens leveransförmåga. Enligt lantmäteristyrelsens mening är de föreslagna tillskotten till den tekniska utrustningen mycket angelägna, då därigenom större prestationsförmåga och ökad räntabilitet hos anstalten bedömes kunna uppnås.

I fråga om den rörliga krediten har reproduktionsanstalten framhållit, att denna kredit i första hand är avsedd att bereda anstalten rörelsekapital. Genom den omläggning av kapitalbudgeten, som skedde från och med budgetåret 1944/45, infördes ett nytt system för investeringsverksamhetens redovisning, som bland annat innebär, att kontanta medel motsvarande de affärsdrivande verkens avsättningar till värdeminskningskontot skall inlevereras till riksgäldskontoret, i den mån de icke efter riksdagens medgivande får användas till nyanskaffningar eller andra investeringar. I bokslutet per den 30 juni 1955 redovisas en skuld på cirka 65 000 kronor till riksgäldskontoret, avseende ej fullgjord inleverering av dylika medel. Under tiden från omläggningen till och med budgetåret 1954/55 har nyanskaffningar av maskiner till ett värde av cirka 1 190 000 kronor helt finansierats av anstalten utan nytillskott från staten. Det kapital, som staten investerat i anstalten, har under samma tid nedgått från cirka 520 000 kronor till cirka

340 000 kronor. Överskottsmedel har under denna tid inlevererats till ett sammanlagt belopp av cirka 1 300 000 kronor. Vid en dylik återlåtning av rörelsemedel har den rörliga krediten i riksgäldskontoret på 600 000 kronor måst helt tagas i anspråk, och likviditeten är för närvarande ansträngd till det yttersta. Att kapitalbudgetens omläggning kunde medföra dylika menliga konsekvenser för affärsverkens likviditet förutsågs av riksräkenskapsverket redan då förslaget till kapitalbudgetens omläggning framlades. Riksräkenskapsverket föreslog därför (se bilagan till 1944 års statsverksproposition, Bihang E, s. 5), att affärsverken i den mån så erfordrades hos riksgäldskontoret skulle erhålla en rörlig kredit för tillgodoseende av behovet av rörelsemedel. Lantmäteristyrelsen delar reproduktionsanstaltens uppfattning och framhåller, att den föreslagna ökningen av den rörliga krediten sålunda enligt styrelsens mening är erforderlig med hänsyn till de anspråk på rörelsemedel som är att vänta. Den hittillsvarande tillgången på dylika medel har visat sig vara alltför ringa.

Statens tryckeriintendent anför, att den föreslagna kompletteringen av den maskinella utrustningen vid anstalten icke givit anledning till erinran.

Statskontoret (remissutlåtande 23/9 1955) anför, att ämbetsverket icke vill framställa erinran mot lantmäteristyrelsens hemställan om investeringsanslag för utökad maskinell utrustning samt för ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten vid statens reproduktionsanstalt. Jämväl förslaget om höjning av anstaltens rörliga kredit hos riksgäldskontoret från 600 000 kronor till 1 000 000 kronor anser sig ämbetsverket kunna biträda. Statskontoret förutsätter emellertid, att krediten icke utnyttjas i vidare mån än som är oundgängligen erforderligt.

Fullmäktige i riksgäldskontoret (remissutlåtande 20/10 1955) har funnit sig icke kunna för närvarande förorda en större ökning av reproduktionsanstaltens rörliga kredit än med 200 000 kronor. Skiljaktig mening har inom fullmäktige uttalats av herr *Birke*, vilken ansett, att fullmäktige bort avstyrka ytterligare ökning av ifrågavarande kredit. Fullmäktige anför i hudsak följande.

Fullmäktige får till en början erinra om att reproduktionsanstaltens rörliga kredit under de senast förflutna fem åren i två omgångar höjts från 150 000 kronor till 600 000 kronor, d. v. s. krediten har under denna tid fördubblats. Krediten är sedan maj 1955 utnyttjad till sitt fulla belopp. I den föreliggande framställningen begäres nu en ytterligare ökning av kreditens maximibelopp med 400 000 kronor till 1 000 000 kronor. Av de remitterade handlingarna kan icke utläsas någon närmare motivering för en så — relativt sett — högst betydande ökning. Lantmäteristyrelsen har emellertid vitsordat, att den föreslagna ökningen av den rörliga krediten enligt styrelsens mening är erforderlig med hänsyn till de anspråk på rörelsemedel, som kan väntas. För egen del har fullmäktige funnit svårt att med utgångspunkt enbart från remisshandlingarna bilda sig en klar uppfattning angående reproduktionsanstaltens verkliga behov av rörelsemedel. Rent principiellt anser fullmäktige emellertid, att reproduktionsanstalten i likhet med andra företagare bör vara underkastad de allmänna kreditrestriktioner, som gäller för närvarande. Vissa under hand inhämtade upplysningar har härjämte givit

fullmäktige anledning antaga, att anstalten med anlitan- de av de möjlighe- ter, som står densamma till buds, skulle kunna tills vidare tillgodose sitt oundgängliga kreditbehov, även om ramen för den rörliga krediten i riks- gäldskontoret begränsas i förhållande till vad som nu ifrågasättes.

Föredraganden

Då de av reproduktionsanstalten föreslagna nyanskaffningarna torde kom- ma att medföra en avsevärd rationalisering av arbets- och driftsförhållan- dena vid anstalten, vill jag i likhet med lantmäteristyrelsen och statskonto- ret förorda, att medel skall anvisas för ändamålet. Jag anser mig även böra godtaga de verkställda kostnadsberäkningarna, vilka slutar å sammanlagt 100 000 kronor. Mot förslaget att även för nästa budgetår skall anvisas ett anslag av 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten vid anstalten, har jag icke heller något att erinra.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen synes en utökning av re- produktionsanstaltens rörliga kredit hos riksgäldskontoret erforderlig. Jag är emellertid i nuvarande ekonomiska läge icke beredd tillstyrka, att ifråga- varande kredit skall höjas med större belopp än som föreslagits av full- mäktige i riksgäldskontoret. Krediten bör i enlighet härmed höjas från 600 000 kronor till 800 000 kronor. Härtill torde riksdagens medgivande bö- ra inhämtas. För dispositionen av det ytterligare kreditbeloppet å 200 000 kronor, vilket — om så visar sig erforderligt och riksdagen icke har något att erinra däremot — synes böra få disponeras av anstalten redan under inne- varande budgetår, bör samma regler gälla som för den hittillsvarande kre- diten.

Under återopande av det anförda hemställer jag alltså under förevarande punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maski- nell utrustning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investe- ringsanslag av 100 000 kronor

b) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att, för att bereda statens reproduktionsanstalt rörelsekapital, tillhanda- hålla anstalten en rörlig kredit av ytterligare 200 000 kronor eller sålunda av tillhopa intill 800 000 kronor.

[14] *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och för- nyelsearbeten.* Under återopande av vad jag under nästföregående punkt an- fört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättnings- anskaffningar och förnyelsearbeten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 kronor.

*Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 30:
Kapitalbudgeten: Jordbruksdepartementet*

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Grass

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, anmäler här efter under handelsdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1956/57 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten

Kungl. Maj:t uppdrog 1951 åt byggnadsstyrelsen att i samråd med flygtekniska försöksanstalten låta utföra de byggnadsarbeten, åsyftande bl. a. bergrum, som sammanhänge med inrättande av en supersonisk vindtunnelanläggning vid försöksanstalten. För ändamålet har anvisats investeringsanslag — senast för budgetåret 1955/56 — å sammanlagt 10 973 000 kronor, fränsett ett belopp av 1 175 000 kronor för visst markförvärv.

Yrkande

Byggnadsstyrelsen (skr. 29/8 1955) hemställer, att till utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 140 000 kronor.

Motiv

Byggnadsstyrelsen har i samband med tidigare medelsäskanden förutsett och för Kungl. Maj:t anmält, att vissa kompletterande åtgärder vid den superpersoniska anläggningen kunde bli nödvändiga, när anläggningen varit i bruk någon tid. Efter samråd med flygtekniska försöksanstalten har byggnadsstyrelsen funnit sig nu böra föreslå följande kompletteringar.

En traversanordning bör uppsättas för att reparations- och underhållsarbeten på anläggningens vacuumpumpar skall kunna utföras på ett tillfredsställande sätt. Anordningen beräknas kosta 40 000 kronor.

I den ursprungliga utbyggnadsplanen förutsattes, att den nya och den äldre panncentralen skulle sammanslås i ett senare utbyggnadsskede. Uppvärmningen blir f. n. mindre tillfredsställande i en del av försöksanstalten. Då någon ytterligare utbyggnad av anstalten ännu icke beslutats förordar byggnadsstyrelsen, att sammanslagningen av panncentralerna icke längre uppskjutes. Genom en sammanslagning ernås viss besparing genom minskade kostnader för panncentralens skötsel. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål beräknas till 85 000 kronor.

Försöksanstalten saknar särskilt förrådsutrymme för bensen och vissa andra eldfarliga vätskor, som erfordras för driften. Detta förhållande har påtalats av brandmyndigheterna. Erforderligt förrådsutrymme bör anordnas. Kostnaden beräknas till 15 000 kronor.

Vissa ytterligare kompletteringsåtgärder har visat sig behövliga men den närmare omfattningen av dessa kan f. n. icke bedömas. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten — i den mån de kan överblickas — uppskattas till 200 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har för avsikt att hösten 1956 återkomma med förslag till medelsanvisning för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen framhåller slutligen att omständigheter kan framkomma under den fortsatta driften, vilka föranleder kompletteringar utöver dem, som nu anmälts.

För de nu aktuella kompletteringsarbetena erfordras sålunda ett belopp av $(40\,000 + 85\,000 + 15\,000 =) 140\,000$ kronor.

Departementschefen

Jag finner de av byggnadsstyrelsen föreslagna kompletteringsarbetena vid flygtekniska försöksanstalten välmotiverade samt tillstyrker att erforderliga medel, 140 000 kronor, anvisas för nästa budgetår för utförande av desamma. Frågan om medelsanvisning för eventuellt behövliga ytterligare kompletteringsåtgärder torde framdeles, efter förslag av byggnadsstyrelsen, få upptagas till prövning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av flygtekniska försöksanstalten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 140 000 kronor.

[2] Säkerhetsanstalter för sjöfarten

Såsom jag förut denna dag anfört vid anmälan av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 58, torde för nästa budgetår viss del av utgifterna för säkerhetsanstalter för sjöfarten böra bestridas från anslag å kapitalbudgeten. I överensstämmelse med vad som föreslagits under nämnda punkt bör anslaget uppföras med ett belopp av 400 000 kronor.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Statens utlåningsfonder**[3] Statens lånefond för den mindre skeppsfarten**

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. nr 119, Rskr. nr 210). Lån från fonden utgår till fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 ton. För låneverksamheten gäller kungörelsen den 19 maj 1939 (nr 184, ändr. 1951: 209, 1953: 261 och 1955: 447) angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur fonden. Lånerörelsen handhas av nämnden för statens lånefond för den mindre skeppsfarten.

Fondens kapital utgjorde ursprungligen 3 milj. kronor men nedsattes vid slutet av år 1939 till 1,5 milj. kronor. Genom skilda riksdagsbeslut — senast år 1955 (statsverkspropositionen, bil. 31, s. 4, SU utl. nr 43, Rskr. nr 128) — har fonden tillförts ytterligare anslagsmedel. Härjämte har, med stöd av riksdagens bemyndigande, behållningen i rederilånefonden år 1955 överförts till lånefonden för den mindre skeppsfarten. Sistnämnda fond har f. n. ett kapital av ca 12,8 milj. kronor. Vid utgången av år 1955 var fondens medel helt ianspråktagna; samtidigt förelåg ansökningar om lån från fonden å sammanlagt ca 15,8 milj. kronor.

Y r k a n d e

Utredningen angående aktuella spörsmål berörande det mindre och medelstora tonnaget har i ett den 18 december 1954 avgivet betänkande (SOU 1955: 2) föreslagit, att lånefonden för den mindre skeppsfarten tillföres 25 000 000 kronor.

Vidare har utredningen föreslagit bl. a. viss uppmjukning av villkoren för lån från nämnda fond. För närmare kännedom om förslaget i denna del torde få hänvisas till betänkandet (s. 87—90).

Härjämte har i utredningens betänkande föreslagits vissa åtgärder för att öka det statliga stödet åt den medelstora skeppsfarten.

M o t i v

En inom kommerskollegium gjord undersökning visar, att sedan 1948 det mindre tonnaget — d. v. s. fartyg upp till 500 bruttoton — varit i stort sett oförändrat under det att det medelstora tonnaget — 500 till 2 000 bruttoton — minskat. Åldersfördelningen inom båda grupperna är synnerligen ogynnsam. Lönsamheten har varit dålig och försämrades markant under 1952 och 1953. Detta bör enligt utredningen ses mot bakgrunden av internationella strukturförändringar inom handel och sjöfart, vilka i stort sett inverkat i negativ riktning på betingelserna för den mindre och medelstora skeppsfarten. Bortsett härifrån och från konjunkturella växlingar har det svåra läget för ifrågavarande tonnage orsakats av vissa för Sverige speciella förhållanden. Bland dessa märkes främst driftekonomiska faktorer och därav betingad skärpt konkurrens från utländska, främst tyska och nederländska fartyg, som i stor utsträckning är transportmässigt effektivare än motsvarande svenska fartyg.

Den svåra situationen för det mindre och medelstora svenska tonnaget synes icke vara tillfällig. Det finns anledning räkna med att tonnaget kommer att successivt minska, om icke stödåtgärder vidtages. Det är emellertid enligt utredningen ur försvarssynpunkt av livsviktig betydelse att ha tillgång på mindre och medelstort tonnage. Detta spelar även i flera andra avseenden en icke obetydlig roll för vårt samhällsliv. Det är med hänsyn härtill nödvändigt att från det allmännas sida åtgärder vidtages i syfte att förbättra tonnagets förhållanden och möjliggöra dess fortbestånd. En förbättring av de ekonomiska betingelserna kan i hög grad ernås genom förnyelse och rationalisering. Tyngdpunkten i det statliga stödet bör därför ligga på ekonomisk hjälp vid nybyggnad av fartyg. Varken öppen eller dold subventionering bör dock förekomma. I valet mellan olika former för ökat statligt stöd har utredningen, såvitt angår det mindre tonnaget, stannat för att föreslå en förbättring av möjligheterna att erhålla lån till fartygsbyggnad från lånefonden för den mindre skeppsfarten.

Enligt gjorda beräkningar understiger det mindre handelstonnaget med ca 90 000 bruttoton det ur beredskapssynpunkt erforderliga behovet. Då man kan uppskatta genomsnittskostnaden för förnyelse av det mindre tonnaget till 3 000 kronor per bruttoton, skulle det kosta närmare 300 milj. kronor att fylla bristen. Den förnyelse som erfordras kan givetvis icke komma till stånd på kort tid utan endast gradvis under en följd av år; det är även uteslutet, att en förnyelse av här antydd storleksordning ens tillnärmelsevis kan ske genom redarnas egna finansiella resurser och kreditmöjligheter. Investeringsbehovets storlek framhäver nödvändigheten av att staten kraftigt förstärker sitt lånestöd.

Y t t r a n d e n

Över utredningens förslag har yttranden avgivits av militära och civila myndigheter, fullmäktige i Sveriges riksbank och fullmäktige i riksgälds-

kontoret samt organisationer såväl inom sjöfartsnäringen och det övriga näringslivet som på arbetsmarknaden.

Utredningens uppfattning om den mindre och medelstora skeppsfartens betryckta läge och betydelse för samhället biträdades i samtliga remissyttranden. Vad utredningen föreslagit i fråga om lånefonden för den mindre skeppsfarten tillstyrkes i allmänhet; i vissa yttranden uttalas tveksamhet beträffande de föreslagna åtgärdernas tillräcklighet. *Chefen för marinen* finner en förstärkning med 25 milj. kronor otillräcklig. *Fullmäktige i riksgäldskontoret* framhåller bl. a., att en ökning av det statliga lånestödet på ifrågavarande område måste vid fortsatt fullt utnyttjande av de tillgängliga resurserna få till följd en motsvarande minskning av statens investeringar inom andra områden. Med denna reservation och med understrykande av vanskligheten att på förhand bedöma det medelstillskott, som kan bli erforderligt för att tillgodose det mindre tonnageets kapitalbehov, tillstyrker fullmäktige den av utredningen föreslagna kapitalökningen för fonden. — *Fullmäktige i riksbanken* framhåller, att omfattningen av kapitaltillskottet till fonden sammanhänger med hur angeläget beredskapsbehovet på detta område bedömes vara och i vilken utsträckning kreditmöjligheterna kan tänkas bli tagna i anspråk.

I detta sammanhang torde jämväl böra anmälas en av chefen för marinen gjord framställning berörande det statliga stödet till den mindre och medelstora skeppsfarten.

Chefen för marinen (skr. 25/11 1955) understryker vikten av att nytillkommet mindre och medelstort tonnage får en sådan konstruktion, att det lämpar sig för användning som hjälpfartyg inom marinen eller för sådana underhållstransporter, som är nödvändiga ur krigsförsörjningssynpunkt. Han föreslår, att statligt stöd för nyanskaffning av sådant tonnage förbindes med villkor om utförande av de skrovförstärkningar m. m., varom överenskommelse kan träffas med redaren. Sådana förstärkningsarbeten blir billiga, om de utföres redan vid fartygets konstruktion. Det samarbete, som här erfordras mellan statliga myndigheter samt sjöfartens och sjöfolkets organisationer, bör lämpligen ordnas inom en av chefen för marinen i annat sammanhang föreslagen kommitté, kallad Handelsflottans beredskapskommitté. Merkostnader, som uppkommer på grund av förstärkningsarbetena, bör få täckas av statsmedel.

Departementschefen

Av det betänkande, som avgivits av utredningen angående aktuella spörsmål beträffande det mindre och medelstora tonnage, framgår klart, att lönsamheten för detta tonnage är dålig. Volymen av det mindre tonnage — d. v. s. fartyg upptill 500 bruttoton — har varit i stort sett oförändrad från slutet av 1940-talet till 1954. Under det senaste året har dock, enligt vad jag inhämtat, skett en viss tonnageökning genom tillkomsten av ett antal s. k. paragrafbåtar. Dessa båtar har en storlek av nära 500 bruttoton. över vilken gräns det med visst undantag ej är tillåtet att tillämpa tvåvaks-

systemet. Märkas bör vidare att det mindre tonnaget i stor utsträckning består av gamla fartyg.

Såsom framhållits av såväl utredningen som flertalet remissinstanser kan man icke förutse en nybyggnad av mindre och medelstora fartyg, motsvarande den pågående minskningen, om icke särskilda stödåtgärder vidtages. Såväl ur rent militära synpunkter som med hänsyn till folkförsörjningen under ett krigsläge är det önskvärt, att tillgången på ifrågavarande tonnage ökar. Jag delar utredningens uppfattning, att något statligt stöd i form av subventionering icke bör förekomma. Åtgärderna från statens sida bör i stället inriktas på att förbättra lånemöjligheterna. Härigenom kan en rationalisering av de ekonomiska driftsförutsättningarna och därmed också en självsanering av denna del av sjöfartsnäringen underlättas.

I fråga om det mindre tonnaget föreslår utredningen en förstärkning av lånefonden för den mindre skeppsfarten med 25 milj. kronor samt viss uppmjukning av villkoren för lån från fonden. I nuvarande läge kan jag icke tillstyrka en så betydande förstärkning av fonden. Dess tillgångar är emellertid f. n. helt ianspråktaga; för att möjliggöra fortsatt utlåning, om än i förhållandevis ringa omfattning, vill jag föreslå, att fonden för nästa budgetår tillföres ytterligare 3 milj. kronor. Vid en förstärkning av fonden med allenast nämnda belopp synes det icke påkallat att lindra lånevillkoren. Det av chefen för marinen framlagda förslaget om särskilda åtgärder i syfte att fartygen göres bättre lämpade för bruk under krigsförhållanden synes förtjäna att närmare övervägas. Därest riksdagen icke har något att erinra torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att företaga den ändring av de allmänna villkoren och bestämmelserna om lån från fonden, som kan i nyssnämnda syfte befinnas erforderliga.

Jag är icke i vidare mån än nu sagts beredd att taga ställning till de av utredningen framlagda förslagen. Desamma torde böra ytterligare övervägas inom handelsdepartementet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[4] Sjöfartsverkets båtlånefond

Till Lotsverkets båtlånefond har såsom kapital hittills anvisats sammanlagt 5 400 000 kronor, därav för innevarande budgetår 500 000 kronor. Från fonden utlämnas lån till viss lotspersonal, som enligt bestämmelserna i kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 334) angående tjänstebåtarna vid rikets lotsplatser är skyldiga att hålla tjänstebåtar. Lånen avses för anskaffning av motorbåt för tjänstebruk eller för mera omfattande reparation eller för ombyggnad av sådan båt. För båt, som hålles av båthållningsskyldig, utgår lega av statsmedel.

1954 års lotsbåtsutredning föreslår i ett den 15 februari 1955 avgivet betänkande (stencilerat), att båthållningen helt förstatligas och att båtlånefonden därvid avvecklas.

Yttranden över betänkandet har avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statens sakrevision, statens organisationsnämnd, lotsstyrelsen, civilförvaltningens personalförbund och lotsförbundet. Utredningens förslag har i huvudsak tillstyrkts i samtliga yttranden. *Lotsstyrelsen* har emellertid anfört följande.

Starka skäl talar för att anskaffningskostnaderna för lotsbåtarna finansieras över en särskild fond. En särskild fond kommer sannolikt att bli erforderlig även för annan statlig materiel i sjöfartens tjänst än lotsbåtar. Frågan om inrättande av en förrådsfond vid sjöfartsverket bör samordnas med spörsmålet om en lotsbåtfond. Det torde få ankomma på sjöfartsstyrelsen att taga ställning till en dylik samordning. I avvaktan härpå bör någon ändring icke nu vidtagas med avseende å lotsarnas båthållning. Ehuru lotsstyrelsen anser, att en statlig båthållning måste givas avgjort företräde framför nuvarande system med båthållning genom lotsarna, finner styrelsen dock olägenheterna av sistnämnda system icke av den art, att icke ett uppskov med förstatligandet under någon tid skulle kunna godtagas.

Y r k a n d e

Lotsstyrelsen (skr. 26/10 1955) hemställer, att till båtlånefonden för nästa budgetår måtte anvisas ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

M o t i v

Av hittills anvisade medel fanns vid ingången av budgetåret 1955/56 disponerade ca 550 000 kronor. Under tiden till den 1 juli 1957 kan i amorteringar beräknas inflyta tillhopa omkring 325 000 kronor. För utlåning ur fonden till sistnämnda dag blir sålunda tillgängligt ett belopp av sammanlagt omkring 875 000 kronor. Detta belopp förslår icke till täckande av lånebehovet för den förnyelse av lotsbåtmaterielen, som behöver äga rum inom nämnda tid. På grund av de nedskärningar i förhållande till lotsstyrelsens anlagsäskanden, som vid medelsanvisningen för fonden under en följd av år vidtagits, har båtbeståndet icke kunnat förnyas i erforderlig omfattning utan en allvarlig eftersläpning har ägt rum. De sammanlagda kostnaderna för den båtmateriel, som behöver nyanskaffas före den 1 juli 1957, uppgår med nu gällande priser till ca 2,7 milj. kronor. En förstärkning av fonden med (2 700 000 — 875 000 =) ca 1,8 milj. kronor skulle därför i och för sig vara erforderlig. Ett byggnadsprogram av dylik omfattning kan emellertid av praktiska skäl icke realiseras till den 1 juli 1957. Med hänsyn härtill anser sig styrelsen böra begränsa sitt yrkande om ytterligare medelsanvisning till 1,4 milj. kronor.

Departementschefen

Lotsbåtsutredningens av samtliga remissinstanser tillstyrkta förslag om ett förstärkt förhållande av båthållningen vid rikets lotsplatser biträder jag i princip. Frågan om lotsbåtarnas finansiering och formerna här för synes emellertid, såsom lotsstyrelsen framhållit, böra närmare övervägas av sjöfartsstyrelsen i anslutning till spörsmålet om inrättande av en förrådsfond för sjöfartsverkets materiel över huvud taget. I avvaktan här på torde någon ändring i det nuvarande systemet för båthållningen icke böra vidtagas. Båtlånefonden bör sålunda bibehållas även under nästa budgetår; i anledning av den genomförda omorganisationen av den statliga förvaltningen på sjöfartens område bör fondens benämning ändras till Sjöfartsverkets båtlånefond.

Ehuru medelsbehovet för anskaffning av lotsbåtar otvivelaktigt f. n. är betydande, kan jag, med hänsyn till nyss anförda omständigheter och till nödvändigheten att begränsa investeringsutgifterna, icke för nästa budgetår tillstyrka större förstärkning av båtlånefonden än med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjöfartsverkets båtlånefond* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[5] **Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.**

I enlighet med vad jag förut denna dag anför vid anmälan av de frågor, som rör regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 42, bör fonden för lån till företagareföreningar m. fl. för nästa budgetår tillföras ett belopp av 3 000 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fonden för lån till företagareföreningar m. fl.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

[6] **Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län**

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t ingick kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945 och den 19 augusti 1950 för Kungl. Maj:t och kronan överenskommelser med Bolidens gruvaktiebolag — de s. k. legodriftsavtalen — angående bearbetande av kronan tillhöriga eller till kronan upplåtna malmfyndigheter i Västerbottens län.

Genom det år 1950 träffade legodriftsavtalet har Bolidens gruvaktiebolag

åtagit sig att intill utgången av år 1960 för statens räkning ombesörja malmbrytning i vissa utmål, omfattande Lindsköldsgruvan och Adakgruvan inom Adakfältet i Malå socken, ävensom transport och anrikning av den därvid erhållna malmen. För legodriften erforderliga nyanläggningar och nyan-skaffningar skall bolaget ombesörja på kronans bekostnad. Som nyanläggningar och nyanskaffningar skall räknas dels byggnader, maskiner och inventarier, dels tillredningar i dagen och under jord, dels ock undersökningar med undantag av sådana, som är direkt föranledda av den fortlöpande malmbrytningen. — Inom Adakfältet bedrivs vissa undersökningsarbeten av Sveriges geologiska undersökning. Även dessa arbeten bekostas av kronan.

Till bestridande av kostnaderna för nyanläggningar och nyanskaffningar inom de gruvfält som inbegripits i legodriftsavtalen — utom Adakfältet också Bjurforsfältet i Norsjö socken och Rävliidenfältet i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 19 388 500 kronor. Enligt uppgift från kommerskollegium har statsverkets intäkter av legodriften för tiden till och med år 1954 uppgått till i runt tal 40 milj. kronor; för år 1955 beräknas intäkten till omkring 9,5 milj. kronor. Från dessa belopp avgår skatt till vederbörande kommun och landsting.

Förevarande dispositionsanslag, å vilket för innevarande budgetår anvisats 1 920 000 kronor, är avsett för bestridande av förut angivna kostnader i samband med legodriften. Det är förutsatt, att å anslaget tillgängliga medel skall kunna disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med de regler, som tillämpas i fråga om kommunikationsverkens dispositionsanslag (SU utl. 26/1954, Rskr. 95/1954). *Kommerskollegium* har i särskild skrivelse den 23 augusti 1955 redogjort för anslagets användning under budgetåret 1954/55. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Kommerskollegium (skr. 15/10 1955) hemställer, att under anslaget för nästa budgetår anvisas 2 290 000 kronor, därav för tillredningsarbeten i Adak- och Lindsköldsgruvorna 300 000 kronor, för komplettering av anläggningar och utrustning samt ersättningsanskaffningar 350 000 kronor, samt för fortsatta undersökningar av nya malmfyndigheter inom Adakfältet 1 640 000 kronor. Beträffande medelsbehovet för sistnämnda ändamål anför kollegiet i huvudsak följande.

I petita för innevarande budgetår framlade kollegium motiv för att undersökningarna inom Adakfältet borde intensifieras under de närmaste åren. Dessa motiv kan i korthet sammanfattas sålunda. De kända och bearbetade malmtillgångarna i Lindskölds- och Adakgruvan räcker endast för fem års brytning. Om driften därefter nedlägges, kommer det eljest betydande värdet av de industriella anläggningarna och utrustningen att till största delen gå till spillo. Detsamma gäller bostäder och övriga anläggningar i Adakgruvans samhälle. Nedläggande av gruvdriften medför också betydande sociala svårigheter. Slutligen kan vårt lands läge ifråga om inhemska råvaror för kopparframställning icke anses tillfredsställande. De av Sveri-

ges geologiska undersökning bedrivna malmletningsarbetena har givit vid handen att tidigare icke kända malmtillgångar finns vid Brännmyran, ca 1 500 m från Adakgruvan, och i Lindsköldsgruvans fortsättning på djupet. Tillgångarna har uppskattats till sammanlagt 1,5 milj. ton malm med en kopparhalt av 1,5 procent. För att fastställa tillgångarnas brytvärdighet måste dock ytterligare undersökningar företagas.

Under det senaste året bedrivna diamanthorningar har givit ytterligare indikationer på att de nyupptäckta malmtillgångarna sannolikt är brytvärda. Det är därför väl motiverat att fortsätta undersökningarna. Borringarna vid Lindsköldsgruvan bör därvid drivas till större djup än tidigare förutsetts, och dessutom, för att komma i lämpligare tidsförhållande till övriga arbeten, verkställas i snabbare takt än hittills. Härför erfordras, att en ny bormaskin med tillhörande utrustning för djupborring anskaffas till en beräknad kostnad 50 000 kronor. För drift av denna maskin och de två bormaskiner, som f. n. användes av Sveriges geologiska undersökning inom Adakfältet, samt för bearbetning av borrhingsresultaten beräknas under nästa budgetår ett medelsbehov av sammanlagt 390 000 kronor.

Beträffande den vid Brännmyran funna malmens beskaffenhet och omfattning kan visshet erhållas endast vid en undersökning under jord genom sänkning av schakt och drivning av orter från detta. Frågan huruvida dessa underjordsarbeten bör igångsättas kan avgöras först sedan vissa pågående undersökningar och beräkningar beträffande den sannolika räntabiliteten vid en gruvdrift i Brännmyran slutförts. Under förutsättning att dessa beräkningar ger stöd för att undersökningen under jord bör företagas, bör emellertid denna om möjligt påbörjas redan under nästkommande sommar. Kostnaderna för undersökningsarbetet under nästa budgetår beräknas sålunda till 1 200 000 kronor.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad som anfördes i 1954 års statsverksproposition vid anmälan av frågan om medelsanvisning till legodriften (bil. 31, p. 6) bör under förevarande anslag anvisas medel för sådana investeringar, som erfordras för att legodriften skall kunna fortgå i oförändrad omfattning, så länge nu kända malmtillgångar det medger. I enlighet härmed bör, såsom kommerskollegium föreslagit, för nästa budgetår anvisas tillhoppa (300 000 + 350 000 =) 650 000 kronor.

I likhet med kommerskollegium finner jag det angeläget, att omfattningen och beskaffenheten av de nya malmfyndigheterna inom Adakfältet snarast fastställas genom fortsatta undersökningar, så att betingelserna för den framtida gruvdriften kan klarläggas i god tid innan de f. n. bearbetade malmerna utbrutits. Undersökningarna bör, såsom collegium synes ha förutsatt, bedrivas allenast i den utsträckning, som är motiverad med hänsyn till utsikterna till lönsam brytning. Med det sålunda angivna förbehållet tillstyrker jag, att det av collegium äskade beloppet av 1 640 000 kronor anvisas för ifrågavarande undersökningar under nästa budgetår.

Anslaget bör sålunda för budgetåret 1956/57 uppföras med ett belopp av (650 000 + 1 640 000 =) 2 290 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att såsom *Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 290 000 kronor.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

[7] Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning

För anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning m. m. har hittills anvisats investeringsanslag å sammanlagt 29 600 000 kronor, därav för innevarande budgetår 2 800 000 kronor. Av den sammanlagda investeringen hänför sig 24 500 000 kronor till en civil del av anläggningen och ett i anslutning därtill uppfört bombskyddat lagerrum för torrgods, 4 800 000 kronor till en militär del av anläggningen, 160 000 kronor till vissa maskeringsåtgärder samt 140 000 kronor till utredning och kostnadsberäkningar avseende viss oljeledning.

Y r k a n d e

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 30/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 115 000 kronor.

M o t i v

Sedan petita för innevarande budgetår avgavs har anläggningskostnaderna stigit med 340 000 kronor, främst på grund av inträffade höjningar av arbetslöner och ökade kostnader för anskaffning av plåtmaterial.

Från marinen har gjorts framställning om att under fredstid få disponera det i anslutning till oljelagringsanläggningen uppförda lagerrummet för torrgods. För att göra denna lokal lämpad för lagring av marinens materiel erfordras emellertid vissa kompletteringsarbeten. Kostnaderna därför uppskattas till 275 000 kronor. Riksnämnden kan under fredsförhållanden inte med fördel utnyttja torrgodsrummet för egen lagring. Med hänsyn härtill tillstyrker nämnden att marinen mot viss hyresersättning i fredstid får disponera detta lagerutrymme och att de för ändamålet nödvändiga kompletteringsarbetena utföres.

För fullföljande av byggnadsarbetena vid anläggningens militära del under budgetåret 1956/57 beräknas ett ytterligare medelsbehov av 1 500 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för hela anläggningen kommer sålunda enligt riksnämndens beräkningar att under nästa budgetår uppgå till (340 000 + 275 000 + 1 500 000 =) 2 115 000 kronor.

Departementschefen

Den fördyring med 340 000 kronor, som uppstått i fråga om anläggningskostnaderna, torde böra godtagas. Jag har ingen erinran mot att det vid oljelagringsanläggningen uppförda lagerrummet för torrgods på angivna villkor uthyres till marinen. För kompletteringsarbeten, vilka erfordras för att lagerrummet skall kunna utnyttjas av marinen, torde i enlighet med riksnämndens förslag böra anvisas 275 000 kronor. Vidare tillstyrker jag, att 1 500 000 kronor anvisas för fullföljande av byggnadsarbetena vid anläggningens militära del.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (340 000 + 275 000 + 1 500 000 =) 2 115 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 115 000 kronor.

[8] *Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning*

För detta ändamål har såsom investeringsanslag hittills anvisats sammanlagt 7 500 000 kronor, därav för innevarande budgetår 1 000 000 kronor.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap (skr. 30/8 1955) hemställer, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 1 000 000 kronor för fortsättning av byggnadsarbetena.

Departementschefen

Riksnämndens medelsberäkning föranleder ej erinran från min sida. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 1 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av ytterligare en bombsäker oljelagringsanläggning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Blom

BILAGA 32 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1956

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, anmäler härafter under inrikesdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1956/57 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m. För ifrågavarande ändamål har för budgetåren 1954/55 och 1955/56 anvisats två investeringsanslag av 756 000 resp. 1 500 000 kronor. Av förstnämnda anslag var ett belopp om 630 000 kronor avsett för uppgörande av huvudritningar och andra förberedande arbeten samt för påbörjande av byggnadsarbeten för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet, medan återstående belopp, 126 000 kronor, var avsett för vissa ombyggnadsarbeten vid laboratoriet. Sistnämnda anslag är helt avsett för den nya virusbyggnaden.

Byggnadsstyrelsen (skr. 20/9 1955) erinrar om att Kungl. Maj:t genom beslut den 26 maj 1954 och den 17 juni 1955 uppdragit åt styrelsen att — med beaktande av vad vederbörande departementschef i propositionen nr

128/1954 anført rörande möjligheten att åstadkomma en besparing i fråga om byggnadens utformning — för en kostnad av 3 925 000 kronor låta uppföra förenämnda nybyggnad.

Planeringen av byggnadsföretaget har bedrivits i samråd med föreståndarna för laboratoriet och institutionen samt med statens sakrevision. Det har därunder med hänsyn till den vetenskapliga utvecklingen dels visat sig nödvändigt att företa ett flertal omarbetningar i det ursprungliga förslaget dels uppkommit ökade krav på isolerings- och ventilationsanordningar, avloppssystem etc. för att öka säkerheten. Möjligheterna att genomföra några besparingar har därför starkt beskurits. Nu föreliggande ritningsförslag till laboratoriebyggnad och djuravdelning, som i huvudsak godtagits av föreståndarna och sakrevisionen, beräknas kunna genomföras inom samma kostnad, som angivits för 1952 års förslag. Då byggnadsföretaget avses skola igångsättas omkring årsskiftet 1955/56 beräknas medelsbehovet under budgetåret 1956/57 till — utöver hittills anvisade medel — omkring 900 000 kronor.

Utförandet av två i 1952 års förslag ingående delarbeten, nämligen den mellan laboratoriehuset och nuvarande anläggning planerade sammanbindningsbyggnaden, inrymmande bl. a. »reserv för diskavdelningen» samt utbyggnaden av panncentralen, bör f. n. anstå och utformningen samordnas med vissa andra byggnadsåtgärder. Dessa åtgärder avser ökade lokaler för centraldisk, panncentral, verkstäder och förråd samt utrymmen för personalens behov. Beträffande några av dessa frågor avser byggnadsstyrelsen att efter ytterligare utredning framlägga förslag om möjligt inom sådan tid att de skall kunna underställas 1957 års riksdag. I övrigt anför byggnadsstyrelsen bl. a. följande:

Det år 1952 pågående rationaliseringsarbetet beträffande laboratoriets verksamhet har nu framförts så långt, att utformningen av en centraldiskanläggning för hela laboratoriet kunnat klarläggas. Förslaget omfattar inredning av de nya utrymmena i förbindelselängan jämte ombyggnad av den därtill anslutna nuvarande diskavdelningen samt förutsätter att den tidigare som reserv avsedda ytan ökas. Personalrum m. m. saknas f. n. nästan helt. De förbättringar som tidigare kunnat genomföras har visat sig otillräckliga. Med fortsatt personalökning, bl. a. till följd av nu påbörjad tillverkning av polioympämne, måste samordnade och mer omfattande åtgärder vidtagas. Nya omklädningsrum bör anordnas i souterrängvåningen under diskavdelningen, varigenom även erhålles en ur drifts- och säkerhetssynpunkt önskvärd kontroll av personalen. Den nya sammanbindningslängan, inrymmande diskavdelning och omklädningsrum, jämte ombyggnaden av anslutna utrymmen för samma ändamål har kostnadsberäknats till 750 000 kronor, varifrån dock avgår för diskavdelningen m. m. ursprungligen beräknade 120 000 kronor.

För att vid en framtida eventuell ytterligare utvidgning av laboratoriet kunna anordna erforderligt antal centrala omklädningsrum bör redan från början hela souterrängvåningen utschaktas och tills vidare användas som förråd. Merkostnaden härför uppgår till 30 000 kronor.

Den ökade belastning på panncentralen, som uppstår genom virusbyggnaden, har beaktats redan i det tidigare framlagda förslaget. Sedan dess har

emellertid verksamheten starkt ökat och nya arbetsmetoder samt större krav på värme för sterilisering, disk och avdödning av spillvatten etc. medfört ökad belastning. Panncentralen kan därför icke ens efter den år 1952 planerade utvidgningen tillgodose värmebehovet. Då härtill kommer ökade behov till följd av tillverkning av polioympämne bör en ny panncentral anordnas på sådant sätt att densamma successivt kan utbyggas allt eftersom behovet inom laboratoriet växer. En första etapp bör anordnas i anslutning till den äldre anläggningen på sådant sätt att denna med därtill hörande ledningssystem i största utsträckning tills vidare kan bibehållas. Möjligheter vinnes samtidigt att snarast avhjälpa vissa akuta behov för verkstadsdriften.

Vidare måste kapaciteten hos den nuvarande destruktionsanläggningen ökas, enär mängden av infekterat gods, som måste brännas, under senare år ökat starkt. Den befintliga förbränningsugnen är icke tillräcklig trots kontinuerlig drift.

Om- och tillbyggnaden av panncentralen jämte vissa mindre anordningar för verkstäderna har i vad avser första byggnadsetappen kostnadsberäknats till 510 000 kronor. Då i 1952 års förslag medräknats ett belopp av 115 000 kronor för en mindre utvidgning av panncentralen, erfordras sålunda 395 000 kronor. Destruktionsanläggningens utvidgning beräknas kosta 95 000 kronor.

Slutligen har det visat sig nödvändigt att utvidga avloppssystemet. Vid planeringen av den nya virusbyggnaden avsågs att ansluta densamma till befintlig avloppsledning, vilken skulle kompletteras med en pumpanläggning. Krav på ökad säkerhet vid behandlingen av infekterat avloppsvatten har föranlett en bearbetning av förslaget syftande till bl. a. att göra pumpning obehövlig. Kostnaden härför uppgår till 75 000 kronor.

Beträffande övriga frågor framhåller byggnadsstyrelsen, att såsom förut nämnts ytterligare överväganden erfordras, innan slutlig ställning kan tagas till behovet av verkstadslokaler och förråd. På laboratoriets begäran har styrelsen även upptagit en särskild utredning rörande sättet för anordnande av ny lunchrestaurang för personalen. Styrelsen avser att framtiden redovisa förslag som syftar till att avhjälpa nuvarande brister och olägenheter.

För nu nämnda arbeten erfordras sålunda $(750\,000 - 120\,000 + 30\,000 + 395\,000 + 95\,000 + 75\,000)$ 1 225 000 kronor. Då icke samtliga dessa arbeten torde kunna helt avslutas under budgetåret 1956/57 erfordras under budgetåret 900 000 kronor.

Yttrande

Statens sakrevision har intet att erinra mot den begärda fortsatta medelsanvisningen för virusbyggnaden men framhåller, att revisionen vid samrådet med byggnadsstyrelsen förutsatt, att byggnadsarbetena kan utföras inom den av statsmakterna förutsatta kostnadsramen. Enligt uppgift från byggnadsstyrelsen beräknas laboratoriebyggnaden och djurhuset — bortsett från merkostnaden om 75 000 kronor för ändrad lösning av avloppsfrågan — kunna uppföras inom den ursprungliga kostnadsramen minskad med däri inräknade belopp för utrustning samt för uppförande av sammanbindningslänga och utbyggnad av panncentral.

I samband med sakrevisionens undersökning angående laboratoriets organisation och arbetsformer igångsattes en rationalisering av det mycket omfattande diskarbetet, vilken ännu icke är slutförd. I och med virusbygg-

nadens tillkomst ökar diskmängden avsevärt. Därtill kommer också ökningen till följd av den allmänna utvidgningen av laboratoriets verksamhet. Det är under dessa förhållanden angeläget, att centraldiskens lokalfråga utan dröjsmål löses på ett tillfredsställande sätt. Omklädningsrum saknas f. n. praktiskt taget, vilket vållar stora olägenheter ur hygieniska och personalskyddssynpunkter och även medför, att laboratoriets möjligheter att övervaka personalens arbetstider är mycket begränsade. Denna brist måste under alla förhållanden inom en snar framtid avhjälpas och nu föreliggande planer synes innebära en lämplig lösning.

Laboratoriets tillgång på förrådslokaler är otillräcklig, varför inköpsverksamheten försvåras och fördyras. Den ifrågasatta åtgärden att gräva ut vissa reservutrymmen för en beräknad kostnad av 30 000 kronor för att tills vidare använda dem som förråd är därför ekonomiskt väl motiverad.

Den befintliga panncentralen har på grund av den senaste utvecklingen blivit otillräcklig redan innan virusbygget påbörjats och nu begärd medelsanvisning är således betingad av den vidgade verksamheten vid laboratoriet i övrigt. Emellertid bör — innan slutlig ståndpunkt tages till utbyggnaden av panncentralen — särskilt utredas, huruvida icke värmebehovet med ekonomisk fördel kan tillgodoses från karolinska sjukhusets ångcentral.

Då den befintliga destruktionsugnen nu visat sig otillräcklig, vill sakrevisionen icke motsätta sig förslaget i denna del, därvid dock frågan om utnyttjande av värmen från destruktionsugnarna för beredande av varmvatten eller dylikt torde böra övervägas, innan definitiv ställning tages till den nya anläggningens utformning.

Enär den nu föreslagna lösningen av avloppsfrågan innebär dels att de med pumpanläggningen och dess drift och underhåll förenade kostnaderna bortfaller, dels att andra väsentliga fördelar ernås, lämnar sakrevisionen förslaget även i denna del utan erinran. Det begärda beloppet, 75 000 kronor, utgör merkostnader utöver vad tidigare beräknats för pumpanläggning m. m.

Departementschefen

Det återstående medelsbehovet för uppförande av den egentliga virusbyggnaden jämte djuravdelning uppgår, såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, till (3 925 000 — 630 000 — 1 500 000) 1 795 000 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat från byggnadsstyrelsen torde byggnadsarbetena kunna igångsättas först under våren 1956 beroende bl. a. på mellankommande planeringsarbeten m. m. för en särskild poliobyggnad (jfr prop. nr 206/1955). Då den erforderliga byggnadstiden uppskattas till omkring två år, kan nybyggnaden beräknas vara färdig under senare delen av budgetåret 1957/58. Med hänsyn härtill torde, även om jag vill framhålla angelägenheten av att byggnadsföretaget nu genomföres utan ytterligare dröjsmål, en ytterligare medelsanvisning om i runt tal 500 000 kronor vara tillräcklig för arbetenas fullföljande under budgetåret 1956/57.

Härutöver har byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av medel för

vissa ytterligare arbeten, nämligen i huvudsak utvidgning och ombyggnad av diskavdelningen, påbörjande av ny panncentral jämte destruktionsugn samt anordnande av omklädningsrum för personalen. Den utvidgning av såväl diskavdelning som panncentral, vilken planerats redan i samband med 1952 års förslag till virusbyggnad, har på grund av den starkt ökade verksamheten vid laboratoriet visat sig otillräcklig. Även destruktionsugnen, som färdigställdes så sent som år 1954, har av samma skäl visat sig ha för liten kapacitet. Omklädningsrum för personalen saknas f. n. nästan helt, varför det är synnerligen angeläget att sådana nu snarast anordnas i den omfattning som är möjlig och lämplig. Med hänsyn till det anförda anser jag mig böra förorda, att dessa ytterligare arbeten kommer till utförande under nästa budgetår. Jag vill i detta sammanhang, i anslutning till en skrivelse i ämnet från vissa personalföreningar vid laboratoriet, även framhålla angelägenheten av att frågan om anordnande av tillfredsställande lunchrum för personalen snarast möjligt bringas till en lösning. Merkostnaden för nu aktuella arbeten har av byggnadsstyrelsen beräknats till sammanlagt 1 225 000 kronor, varav för nästa budgetår i enlighet med styrelsens förslag bör anvisas 900 000 kronor. Innan byggnadsarbetena beträffande panncentralen påbörjas bör dock, såsom sakrevisionen framhållit, möjligheterna att med ekonomisk fördel utnyttja karolinska sjukhusets ångcentral undersökas. Jag förutsätter vidare, att byggnadsstyrelsen vid det fortsatta planeringsarbetet tillvaratar förefintliga möjligheter att effektivt utnyttja överskottsvärmen från destruktionsanläggningen.

I enlighet med vad sålunda förordats skulle medelsbehovet för nästa budgetår uppgå till (500 000 + 900 000) 1 400 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för virusavdelning vid statens bakteriologiska laboratorium och virusinstitution vid karolinska institutet m. m.* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

[2] Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 28 482 000 kronor.

Äskande om anslag för nästa budgetår till byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus har ännu icke inkommit. Med hänsyn härtill torde anslag för ändamålet i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med ett belopp av 33 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* för budgetåret 1956/57 beräkna ett investeringsanslag av 33 500 000 kronor.

[3] **Utbyggande av karolinska sjukhuset.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 4 390 000 kronor.

Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande (skr. 20/11 1955) hemställer om anvisande för nästa budgetår av 4 052 480 kronor till kostnaderna för i följande sammanställning angivna ändamål.

1. Uppförande av lungkliniker	1 442 480
2. Uppförande av centrallaboratorier	2 000 000
3. Anordnande av kulvertförbindelse mellan lungkliniker och Norrbackainstitutet	250 000
4. Anläggande av en kallvattenledning mellan lungkliniker och Norrbackainstitutet	100 000
5. Utbyggande av tvättanläggningen m. m.	210 000
6. Komplettering av hydroforverk	50 000
Summa kronor 4 052 480	

Av den av kommittén anförda motiveringen torde få återgivas följande.

1. Byggnadsföretaget kostnadsberäknades i propositionen nr 85/1954 till 9 900 000 kronor, varav på staten belöper 6 542 480 kronor. För budgetåren 1951/52 och 1953/56 har för företaget anvisats tillhopa 5 100 000 kronor. För arbetets slutförande bör resterande medel eller 1 442 480 kronor ställas till förfogande för nästa budgetår.

2. I propositionen nr 133/1955 tillstyrkte föredragande departementschefen ett av kommittén framlagt förslag till lösning av bakteriologiska centrallaboratoriets och blodgivarcentralens lokalproblem genom uppförande i en första byggnadsetapp av en nybyggnad för dessa institutioner till en beräknad kostnad av 4 600 000 kronor. Departementschefen förutsatte därvid, att kommittén vid det fortsatta utredningsarbetet beaktade behovet av tillräckliga lokaler för forskningsändamål samt sade sig utgå från, att samråd ägde rum med besparingssakkunniga vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt med lärarkollegiet vid karolinska institutet i syfte att inom den beräknade kostnaden vinna en såväl ur sjukvårdens som forskningens och undervisningens synpunkt så lämplig utformning av byggnaden som möjligt. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 115 framhöll statsutskottet, att utskottet med hänsyn till den höga kostnaden för nybyggnaden förutsatte, att kommittén vid det fortsatta utredningsarbetet tillvaratoge alla möjligheter till besparingar. Med anledning av nämnda uttalanden har kommittén med anlitande av särskild expertis underkastat sitt tidigare framlagda byggnadsförslag en genomgripande överarbetning. Vid med berörda parter förda överläggningar i frågan har full enighet uppnåtts angående samtliga de spörsmål, som varit föremål för diskussion. Det har därvid visat sig möjligt att i direkt anknytning till den beslutade nybyggnaden tillvarataga möjligheterna för framtida betydande utvidgningar av rutin- och forskningslaboratorier samt djuravdelningar m. m. på sätt närmare framgår av vid kommitténs skrivelse fogade huvudritningar. Medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till 2 000 000 kronor.

3—4. I underdånig skrivelse den 27 oktober 1954 har styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm hemställt om anvisande av 260 000 kronor för anslutning av Norrbackainstitutet till karolinska sjukhusets värmecentral. Värme- och vattenförsörjningen vid Norrbackainstitutet sker medelst sex värmepannor, varav tre är avsedda för varmvat-

ten och tre för lågtrycksånga. Samtliga dessa pannor befinner sig f. n. i starkt förslitet skick och måste inom kort ersättas. Kostnaden härför uppskattas till i runt tal 210 000 kronor. Med utgångspunkt från, att i en framtid en kulvertledning för varmvatten och ånga kommer att framdragas från lungklinikerna till den blivande bebyggelsen å östra delen av karolinska sjukhusets område samt att den lämpligaste sträckningen för en dylik kulvertledning är över Norrbackainstitutets område i omedelbar närhet av institutets huvudbyggnad, har föreningen ansett det ekonomiskt fördelaktigare, att institutet anslutes till denna kulvertledning. Totalkostnaden för framdragande av en ledningskulvert för varmvatten och ånga från lungklinikerna till Norrbackainstitutet kan enligt kommittén beräknas till omkring 250 000 kronor. Då övriga inom institutets byggnad uppkommande kostnader för anslutningens genomförande beräknas uppgå till cirka 180 000 kronor, skulle vid en lösning av frågan på sätt föreningen föreslagit åvägbringas en mindre kostnadsbesparing i jämförelse med kostnaden för anskaffning av nya värmepannor. Härtill kommer en viss besparing genom minskade kostnader för eldningspersonal. Med hänsyn härtill förordar kommittén föreningens förslag, att en ledningskulvert redan under nästa budgetår framdrages till Norrbackainstitutet.

För att säkerställa lungklinikerna mot avbrott i vattentillförseln på grund av rörbrott bör en kallvattenledning anläggas mellan dessa kliniker och Norrbackainstitutet i samband med framdragandet av den förenämnda kulvertledningen. Kostnaderna härför beräknas till 100 000 kronor.

5. Sedan utbyggnaden av tvättanläggningen numera avslutats och anläggningen under en längre tid varit i drift, har konstaterats, att densamma icke kommer att uppnå planerad maximikapacitet av 6 000 kg per dag. 1955 års riksdagsbeslut om överförande till karolinska sjukhuset av serafimerlasarettets tvätt har med hänsyn härtill ännu icke kunnat effektueras. Härför förutsattes en komplettering av anläggningens maskinella utrustning. Kommittén finner det ekonomiskt fördelaktigast, att erforderlig maskinkomplettering, så avväges, att anläggningen redan nu erhåller den kapacitet, som erfordras för att betjäna sjukhuset i utbyggt skick eller omkring 7 000 kg per dag. Härför erfordras anskaffande av en ny tvättmaskin och en ny mangel. Kostnaderna för denna anskaffning jämte i samband därmed uppkommande inre ombyggnadsarbeten uppskattar kommittén till 150 000 kronor. Föreslagen komplettering av maskinutrustningen bör ske snarast, då de lokaler, som f. n. disponeras av serafimerlasarettets tvätteri, enligt vad kommittén erfarit från 1955 års läkarutbildningsutredning, avses skola omändras till lokaler för den undervisning i kliniska laborationer, som planeras taga sin början hösten 1956.

Tvätteriets avhärdningsanläggning, som utan förnyelse eller komplettering varit i bruk sedan sjukhusets tillkomst, är i starkt behov av upprustning. De i bruk varande filterna måste sålunda utbytas, därest anläggningen skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra sin funktion. Kostnaderna härför beräknas till 60 000 kronor.

6. På grund av sjukhusets successiva utbyggnad har vattenförbrukningen väsentligt ökat. Förbrukningen under budgetåret 1954/55 var sålunda 56 procent högre än under budgetåret 1940/41. Det är därför oundgängligen erforderligt, att hydroforverkets kapacitet höjes genom anskaffande och montage av två nya pumpar för en kostnad av 50 000 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att för slutförande av byggnadsarbetena på lungklinikerna för nästa budgetår anvisas 1 443 000 kronor.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har kommittén underkastat sitt tidigare framlagda principförslag till nybyggnad för det bakteriologiska centrallaboratoriet och blodgivarcentralen en genomgripande överarbetning. Det nu framlagda förslaget till nybyggnad synes mig möjliggöra en tillfredsställande lösning av de problem, vilka berördes av mig i propositionen nr 133/1955. Jag finner mig därför böra i princip ansluta mig till förslaget. Nybyggnaden torde kunna påbörjas i mitten av detta år. För nästa budgetår bör för byggnadsföretaget anvisas 1 000 000 kronor.

För anslutning av Norrbackainstitutet till karolinska sjukhusets panncentral samt anläggande av en vattenledning mellan nämnda institut och lungklinikerna har kommittén hemställt om anvisande för nästa budgetår av 350 000 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat kan emellertid med medelstilldelning för dessa ändamål anstå till ett senare budgetår. Jag anser mig därför icke nu behöva beräkna några medel för dessa företag.

Mot de beräknade kostnaderna för utbyggande av tvättanläggningen samt komplettering av hydroforverket, 210 000 resp. 50 000 kronor, har jag intet att erinra.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså utgöra (1 443 000 + 1 000 000 + 210 000 + 50 000) 2 703 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 2 703 000 kronor.

[4] **Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar.** 1954 års riksdag beslutade, att i Stockholm eller dess omedelbara närhet skulle i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i propositionen nr 158/1954 förordad förslag uppföras en klinik för alkoholsjukdomar med cirka 80 vårdplatser samt anvisade för budgetåret 1954/55 ett investeringsanslag av 100 000 kronor för ändamålet. För det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet tillkallade sakkunniga har i november 1955 avgivit förslag i ämnet. Då förslaget f. n. är föremål för remissbehandling, torde anslag för ändamålet i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes härvid böra uppföras med 500 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar* för budgetåret 1956/57 beräkna ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[5] **Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 375 000 kronor.

Beredningen av frågan om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål är ännu icke avslutad. I avbidan härpå torde anslaget i riksstatsförslaget böra upptagas med ett allenast preliminärt beräknat belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med 1 260 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1956/57 beräkna ett investeringsanslag av 1 260 000 kronor.

[6] **Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret.** Något motsvarande anslag har icke uppförts i riksstaten för innevarande budgetår.

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 25/8 1955) hemställer, om anvisande av dels 405 000 kronor till uppförande av en förrådsbyggnad för den centrala förrådshållningen, dels ock 106 000 kronor för inköp av en förrådsbyggnad för förrådshållningen i Värmland samt uppförande i anslutning till sistnämnda byggnad av ett kallförråd.

Styrelsen anför.

Styrelsen har sedan den 18 februari 1949 av ett dödsbo förhyrt en ladugårdsbyggnad i Södermanlands län som förrådsbyggnad för styrelsens centrala förrådsverksamhet. Hyresavtal, som utlöpte den 31 december 1954, stipulerade en hyra å 1 000 kronor för år. Styrelsen har förhandlat med dödsboet om förvärv av byggnaden jämte tomt. Den begärda köpesumman är enligt styrelsens och byggnadsstyrelsens mening för hög. Dödsboet har därefter medgivit, att hyreskontraktet får förnyas till den 31 december 1957, men hyran har därvid höjts till 5 000 kronor per år. Styrelsen äger rätt att frånträda hyresavtalet tidigare än sagda 31 december. De osäkra nyttjanderättsförhållandena hämmar verksamheten vid centralförrådet, vilket tjänar som genomgångsförråd för materiel, vilken behöver mera krävande reparationer, som sammansättningsverkstad och som lager för svåranskaffad reservmateriel. Styrelsen räknar ej med att kunna ha tillgång till förrådsbyggnaden efter den 31 december 1957. Det har visat sig omöjligt att till rimliga kostnader förhyra andra utrymmen. För att verksamheten skall kunna fortsätta krävs alltså nybyggnation.

En lämplig byggnadsplats har rekognoserats å en under domänverkets förvaltning lydande fastighet i Södermanlands län. Å tomten skulle uppföras två 1-planshus om vardera 480 m², det ena som varmförråd och det andra som kallförråd. Kostnaderna beräknas — inkl. elektrisk installation, vatten och avlopp, markplanering samt vägar — till 405 000 kronor. Då förrådspersonal f. n. bor i närheten av det tilltänkta förrådet, anser styrelsen frågan om tjänstebostad i anslutning till förrådet åt förvaltaren icke nu aktuell.

Länsstyrelsen i Värmlands län har hemställt, att en f. n. förhyrd förrådsbyggnad i Gunnarskog jämte tomt må få förvärvas med äganderätt samt att i anslutning till byggnaden uppföres ett kallförråd för förvaring av släpfordon. Förslaget utgör ett led i en plan för förrådsverksamheten i länet.

Planen innebär en ytterligare sammandragning av materielen till färre antal enheter, varigenom vinnes ökade möjligheter till översyn och vård av materielen samt besparingar i resor och arbete för förrådspersonalen.

Departementschefen

Civildförsvarets förrådsverksamhet ute i landet är i väsentliga hänseenden direkt beroende av att centralförrådet kan drivas. Med hänsyn härtill och då förhyrning av andra förrådsutrymmen till rimliga kostnader f. n. icke torde vara möjlig, vill jag tillstyrka styrelsens hemställan om anvisande av medel till uppförande av en förrådsbyggnad för den centrala förrådshållningen. Den av styrelsen härför beräknade kostnaden, 405 000 kronor, föranleder ingen erinran från min sida. För budgetåret 1953/54 har anvisats ett investeringsanslag av 60 000 kronor för uppförande av tjänstebostad åt en förrådsförvaltare vid centralförrådet. Då dessa medel ännu icke utnyttjats och förvaltarbostad numera anses obehövlig, föreslår jag, att medlen måtte få tagas i anspråk för nu ifrågavarande ändamål. Anslagsbehållningen bör därvid överföras till det nya anslag, som upptages för uppförande av förrådsbyggnaden. Vid bifall härtill skulle den erforderliga nyanvisningen uppgå till (405 000 — 60 000) 345 000 kronor.

Förslaget om inköp av en förrådsbyggnad för förrådshållningen i Värmland anser jag mig f. n. icke kunna tillstyrka.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av förrådsbyggnader för civildförsvaret* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 345 000 kronor.

[7] **Vissa skyddsrumsanläggningar.** För detta ändamål har för budgetåret 1955/56 anvisats 2 835 000 kronor.

Civildförvarsstyrelsen (skr. 25/8 och 27/10 1955) hemställer, att för nästa budgetår 7 315 000 kronor anvisas, varav 4 995 000 kronor för vissa särskilda skyddsrumsanläggningar, 1 440 000 kronor för utbyggnad av vissa skyddsrumsanläggningar för telestyrelsen m. fl. statliga myndigheter samt 880 000 kronor för byggnadstekniska arbeten för viss signalmateriel m. m.

Med hänsyn till ärendets natur bör en redogörelse för de upptagna frågorna icke lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

För vissa särskilda skyddsrumsanläggningar beräknar jag 2 190 000 kronor, till telestyrelsens m. fl. statliga myndigheters anläggningar 505 000 kronor samt för byggnadstekniska arbeten för viss signalmateriel m. m. 880 000 kronor.

Äberopande vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 3 575 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

[8] **Lån till utländska läkare för viss efterutbildning.** Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 anvisades under fonden för låneunderstöd ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor, för att den svenska hälso- och sjukvården skulle kunna utnyttja den kvalificerade arbetskraft, som representerades av till landet inkomna läkare, ursprungligen övervägande flyktingar. Sedan 1950 års riksdag (skr. nr 50) medgivit, att återstående medel av anslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1950/51, har för ettvarrt av härefter följande budgetår för ändamålet anvisats ett investeringsanslag av 100 kronor.

Vidare har under rubriken **Lån till vissa utländska läkare** alltsedan budgetåret 1950/51 anvisats investeringsanslag å tillhopa 380 300 kronor för omskolning av till landet överförda österrikiska läkare.

Medicinalstyrelsen (skr. 31/8 1955) föreslår, *dels att ytterligare medel icke anvisas under anslaget till Lån till vissa utländska läkare, dels att kvarstående medel å anslaget till Lån till utländska läkare för viss efterutbildning överföres till ett formellt anslag å 100 kronor, dels ock att bestämmelserna för det senare anslaget jämkas så att från detsamma kan tillgodoses de ändamål, som avses med båda de nuvarande anslagen.* Styrelsen anför i huvudsak följande.

Den 1 juli 1955 uppgick behållningen å det för 1946/47 först anvisade anslaget till 872 861 och å det senare anslaget till 263 736 kronor. Bestämmelserna för de bägge anslagen skiljer sig i huvudsak endast såtillvida, att de österrikiska läkarna kan medgivas befrielse från återbetalningsskyldighet av viss del av tillerkända belopp, medan övriga läkare icke kan tillerkännas motsvarande förmån. Lån har ej beviljats eller utbetalats från någotdera anslaget under budgetåret 1954/55. Sannolikheten talar för, att låneverksamheten för framtiden blir av begränsad omfattning. Under sådana omständigheter föreslås, att ytterligare medel icke anvisas för **Lån till vissa utländska läkare** och att bestämmelserna för dispositionen av anslaget till **Lån till utländska läkare för viss efterutbildning** jämkas så, att bestämmelserna omfattar de ändamål, som tillgodosetts från båda de hittillsvarande anslagen. Under hänvisning till vad styrelsen anfört vid anmälan av medelsbehovet under anslaget till **Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare för nästa budgetår** föreslås, att möjligheten att medge befrielse från återbetalningsskyldighet för sådana läkare slopas.

De 46 österrikiska läkare, som nu tjänstgör i Sverige, beräknas under budgetåret 1956/57 åtnjuta för sin utkomst tillräckliga inkomster av tjänstgöring i svensk sjukvård.

Departementschefen

Av 1950 års riksdag (skr. nr 210) beslutade åtgärder i syfte att till Sverige överföra vissa utländska läkare har lett till att sammanlagt 46 öster-

rikiska läkare överförs till riket och numera tjänstgör här. Det är icke sannolikt, att ytterligare österrikiska läkare hitkommer såsom resultat av de år 1950 beslutade åtgärderna. Jag instämmer därför med medicinalstyrelsen, att ytterligare medel under anslaget till Lån till vissa utländska läkare icke bör anvisas.

Vad härefter angår anslaget till Lån till utländska läkare för viss efterutbildning, avsågs detsamma ursprungligen för lån åt flyktingläkare, som vistades i landet. Vid anmälan av propositionen nr 31/1950 förutsatte föredragande departementschefen emellertid att, om riksdagen ej gjorde erinran häremot, anslaget, därest då aktuella planer på överföring till Sverige av vissa utländska läkare kunde realiseras, skulle få användas även för nämnda läkare efter samma grunder, som beslutats i fråga om lån till flyktingläkare. Mot detta förslag gjorde riksdagen icke någon erinran (skr. nr 50).

Såsom jag erinrat vid anmälan av det å driftbudgeten upptagna anslaget till Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare, pågår utredning angående efterutbildning av inom landet befintliga utländska läkare. Skulle utredningen giva vid handen, att lån för efterutbildning bör lämnas även till andra utländska läkare än flyktingläkare, vilka vistas i landet eller i fortsättningen hit inkommer, förutsätter jag, att Kungl. Maj:t, på motsvarande sätt och villkor som förutsattes år 1950, skall äga disponera medel härför från förevarande anslag.

Med hänsyn till befintlig reservation å anslaget torde detsamma för nästa budgetår kunna uppföras med ett formellt belopp av 100 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

[9] **Lån till föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm.** I skrivelse den 13 juli 1955 har *styrelsen för föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm* hemställt om statsbidrag med 256 000 kronor för återbetalning av viss låneskuld eller, därest detta icke kunde bifallas, om medgivande att såsom driftutgift i omkostnadsstaten för vanföoreanstalten i Stockholm få upptaga räntekostnad för upplåning av erforderligt kapital för ändamålet. Till stöd för framställningen har anförts i huvudsak följande.

Genom beslut den 22 april 1955 har Kungl. Maj:t medgivit, att statsbidrag må utgå för gäldande av engångsavgifter till statens pensionsanstalt avseende retroaktiv tjänstårsberäkning för vissa befattningshavare vid Norrbackainstitutet. Härvid har föreskrivits, att statsbidraget skall minskas med så stor del, som svarar mot förhållandet mellan, å ena sidan, summan av värdet av tillgångarna i de av institutet förvaltade pensionsfonderna och värdet av de rättigheter, som föreligger på grund av pensionsförsäk-

ring hos enskild försäkringsinrättning, samt, å andra sidan, det sammanlagda belopp, vartill statsbidrag beräknats. Bland tillgångarna i Norrbackainstitutets pensionsfonder ingår en lånefordran på institutet å f. n. 256 609 kronor 17 öre. Lånet löper med 3 procent ränta. Till täckande av ränteutgifterna för lånet har Kungl. Maj:t anvisat medel under institutets driftbudget. Det kapitalbelopp, som institutet sålunda upplånat från pensionsfonderna, ävensom betydande belopp av föreningens egna medel, har under en lång följd av år ingått såsom rörelsemedel i institutets verksamhet och är bundna i varulager, förråd, inventarier m. m., vartill medel hittills icke tillhandahållits av staten. Därest i enlighet med Kungl. Maj:ts förenämnda beslut pensionsfondernas tillgångar i sin helhet skall tagas i anspråk för täckande av viss del av engångsavgifterna till statens pensionsanstalt, innebär detta, att föreningen måste återbetala det från pensionsfonderna upplånade kapitalbeloppet. Föreningen förfogar emellertid icke över likvida medel för en dylik återbetalning, enär praktiskt taget samtliga föreningens tillgångar är placerade i verksamheten eller i värdepapper. På de tillgångar, som ingår i verksamheten, erhåller föreningen ingen ränteavkastning. För finansieringen av de grenar av verksamheten, vartill bidrag icke eller endast i begränsad omfattning utgår från staten samt för tillgodoseende av den på ändamålsbundna donationer bedrivna allmänna hjälpverksamheten, är föreningen därför i hög grad beroende av den ränteavkastning, som utgår på övriga placerade kapitalmedel. Skulle föreningen nödgas realisera viss del av sitt innehav av värdepapper för att möjliggöra återbetalning av nämnda låneskuld till pensionsfonderna, kommer till följd av minskade ränteinkomster en icke obetydlig inskränkning i den av föreningen bedrivna verksamheten att bli följden. Då en dylik inskränkning skulle drabba det klientel, som föreningen har till uppgift att värna om, synes en sådan lösning icke böra ifrågakomma. Styrelsen anser i stället, att det med hänsyn till arten av den verksamhet, som föreningen bedriver, närmast bör ankomma på staten icke blott att såsom nu sker svara för de direkta driftutgifterna utan även att tillhandahålla för verksamheten erforderligt rörelsekapital.

Medicinalstyrelsen anser angeläget, att Norrbackainstitutet icke tvingas att upplåna medel i allmänna marknaden till relativt hög räntesats. Styrelsen tillstyrker därför i så måtto den gjorda framställningen, att föreningen ur fonden för låneunderstöd tilldelas ett ränte- och amorteringsfritt lån på 256 000 kronor.

Statskontoret anser vissa skäl tala för, att för verksamheten vid institutet erforderligt rörelsekapital ställes till förfogande. Därest så anses böra ske, delar statskontoret medicinalstyrelsens uppfattning, att medel för ändamålet bör äskas under fonden för låneunderstöd. I motsats till styrelsen anser statskontoret, att lånet bör förräntas och räntekostnaden upptagas som en utgiftspost i staten för institutet. Räntan synes böra bestämmas lägst till gällande normalränta, f. n. 4 procent, varigenom särskilt avskrivningsanslag icke erfordras för ändamålet.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen och statskontoret anser jag det motiverat, att för verksamheten vid Norrbackainstitutet erforderligt rörelsekapital stäl-

*Statsverkspropositionen år 1956: Bil. 32:
Kapitalbudgeten: Inrikesdepartementet*

les till förfogande av statsmedel. Det statliga stödet torde böra lämnas i form av ett stående, räntefritt lån på 256 000 kronor. Såsom villkor för lånets erhållande torde böra föreskrivas, att föreningen ställer säkerhet som av Kungl. Maj:t godkännes. Medel för lånet torde böra anvisas under fonden för låneunderstöd.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm* för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 256 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Ingvar Mellquist

BILAGA 33 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1956

BEREDSKAPSSTAT FÖR FÖRSVARSVÄSENDET

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1956.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1956/57 och anför därvid följande.

Enligt § 63 regeringsformen skall riksdagen årligen antaga beredskapsstat för försvarsväsendet. Den för innevarande budgetår gällande beredskapsstaten (statsverkspropositionen, bil. 33; rskr nr 152) har fastställts, bland annat, med ledning av en genom överbefälhavarens försorg verkställd undersökning rörande medelsbehovet för viss försvarsberedskap. Staten upptager å driftbudgeten anslag om sammanlagt 825 miljoner kronor och å kapitalbudgeten ett anslag av 50 miljoner kronor. Driftbudgetens anslagen fördelar sig med 745 miljoner kronor på fjärde huvudtiteln, med 5 miljoner kronor på sjunde huvudtiteln, med 10 miljoner kronor på tionde huvudtiteln samt med 65 miljoner kronor på elfte huvudtiteln. Av det under fjärde huvudtiteln uppförda beloppet avses för löpande utgifter för armén, marinen och flygvapnet respektive 330, 70 och 45 miljoner kronor, för engångsutgifter 150 miljoner kronor samt för övriga försvarsutgifter 150 miljoner kronor. Anslaget under sjunde huvudtiteln avses för vissa civila försvarsberedskapsåtgärder (kostnader för förstärkning av gränsbevakning, polis, brandväsen, m. m.). Å tionde huvudtiteln har uppförts ett anslag för finansiering av erforderliga pris- och handelsreglerande åtgärder m. m. Under elfte huvudtiteln redovisas anslag för sjukvårdsberedskapens och civilförsvarets löpande utgifter med 10 respektive 35 miljoner kronor. För sistnämnda verksamhetsområden har under samma huvudtitel jämväl upptagits engångsanslag om 5 respektive 15 miljoner kronor. Anslaget å kapitalbudgeten under

fonden för förslag till statsverket avses för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet.

Den försvarsberedskapsstat, som skall fastställas för budgetåret 1956/57, synes böra upptaga samma belopp som den för innevarande budgetår fastställda.

I enlighet härmed upprättat förslag till beredskapsstat för budgetåret 1956/57 torde såsom *bihang* få fogas vid protokollet i ärendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det vid detta protokoll fogade förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1956/57.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Resare

Bihang**Förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för
budgetåret 1956/57****Driftbudgeten****A. Egentliga statsutgifter:**

IV. Försvarsdepartementet	745 000 000	
VII. Finansdepartementet	5 000 000	
X. Handelsdepartementet	10 000 000	
XI. Inrikesdepartementet	65 000 000	825 000 000
	Summa kronor	825 000 000

Kapitalbudgeten**Kapitalinvestering:**

VII. Fonden för förlag till statsverket	50 000 000
---	-------------------

Egentliga statsutgifter**IV. Försvarsdepartementet****C. Försvarskrafterna**

a	Arméns löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	330 000 000	
b	Marinens löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	70 000 000	
c	Flygvapnets löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	45 000 000	
d	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	150 000 000	595 000 000
			595 000 000

E. Diverse

a	Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	150 000 000	
		Summa kronor	
			745 000 000

VII. Finansdepartementet

a	Civila utgifter för försvarsberedskap, <i>förslagsvis</i>	5 000 000
---	---	-----------

Egentliga statsutgifter

X. Handelsdepartementet

a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder m. m., <i>förslagsvis</i>	10 000 000
---	---	------------

XI. Inrikesdepartementet

B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården

Sjukvårdsberedskapen:

a	Löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	10 000 000	
b	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	5 000 000	15 000 000
			<u>15 000 000</u>

E. Civilförsvaret

Civilförsvaret:

a	Löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	35 000 000	
b	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	15 000 000	50 000 000
			<u>50 000 000</u>
		Summa kronor	<u>65 000 000</u>

Kapitalinvestering

VII. Fonden för förlag till statsverket

a	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, <i>förslagsvis</i>	50 000 000
---	--	------------